บทความวิจัย

Lampang Rajabhat University Journal

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT OF PARTICIPATION MODEL OF THE EDUCATIONAL COMMITTEE IN ACCORDANCE WITH THE ADMINISTRATION AND MANAGEMENT OF CHILD CENTRE UNDER THE CHIANGMAI MUNICIPALITY OFFICE

จุฑามาศ พันสวรรค์ (Juthamas Panswan)[1*]
ศิริมาศ โกศัลย์พิพัฒน์ (Sirimas Kosanpipat)[2] ชไมมน ศรีสุรักษ์ (Chamaimon Srisurak)[3]
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อีเมลผู้แต่งหลัก : yingming3012@gmail.com เบอร์โทร : 099-373-5444
วันที่รับบทความ 17 ตุลาคม 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 28 มกราคม 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 11 กุมภาพันธ์ 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ 2) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ 3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและตัวแทนผู้บริหารของเทศบาลนครเชียงใหม่ ตัวแทนนักวิชาการ และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาของการมีส่วนร่วมพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ 2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษามี 3 แนวทาง คือ 1) สร้างการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพ 2) เพิ่มช่องทางการติดต่อ ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ค วารสาร 3) การสร้างความตระหนัก ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการภาคเรียนละ 2 ครั้ง/ปี 3. ปัญหาและอุปสรรคของการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา คือ จำนวนโครงการมีมากเกินไป ทำให้ครูและบุคลากรมีภาระงานเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : รูปแบบการมีส่วนร่วม; การบริหารจัดการ; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Lampang Rajabhat University Journal

Abstract

This research was carried out 1) to study states and participation problems of the educational committee in administrating and managing Chiang Mai municipality child development center, 2) to develop participation models for the educational committee in administrating and managing the center, and 3) to examine problems and obstacles in developing the participation models. The population employed in this research was the educational committee at the center, administrative representatives from Chiang Mai municipality office, academic representatives and teachers with a total of 16 respondents. Questionnaires and focus group discussion were distributed and implemented to collect data. Data analysis was performed through mean and standard deviation. The results pointed out that; 1. The overall picture of the participation of the educational committee was at a moderate level, respectively. In an aspect of the participation, some committees had prior appointments, resulting in their absence from the meeting. Moreover, they had a passing acquaintance with their administrative roles and duties. 2. As for the models, there were three participation models for the educational committee. They were 1) Professional Learning Community, 2) Social Media such as Line, Facebook, and journal, and 3) Awareness Encouragement, which was the pre and post committee meetings that should be held 2 times/semester 3. In terms of the problems and obstacles in applying the participation models, it was found that there were too many projects, resulting in the excessive workload for the teachers and the personnel.

Keywords : Participation Model; Administration and Management; Child Development Center

Lampang Rajabhat University Journal

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยให้มีความพร้อมในการแข่งขันในเวทีโลกนั้นจะต้องเพิ่มคุณภาพของคนให้มีศักยภาพในการผลิตเพื่อการแข่งขันให้ได้ โดยการลงทุนทางการศึกษาเท่านั้น ที่จะช่วยพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน แต่กระบวนการลงทุนทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนใช้ทุนจำนวนมหาศาลและรูปแบบหลากหลายซึ่งภาครัฐเป็นองค์การหลักที่มารับภาระในการลงทุนการศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณการจัดการศึกษา และไม่มีหน่วยงานใดที่สามารถแบกรับภารกิจทั้งหมดและตอบสนอง

ความต้องการด้านการเรียนรู้อันหลากหลายของชุมชนได้ (เผียน วงศ์ทองดี, 2553 : 2) การมีส่วนร่วมจึงต้องหาวิธีการและรูปแบบที่สามารถพัฒนาประเทศได้ตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชนต่าง ๆ ดังนั้นวิธีการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล ที่สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจนั้น ได้ถูกกำหนดโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ใน มาตรา 87 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ร่วมตัดสินใจและตรวจสอบทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองทุกด้านตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ, 2553 : 14-25)

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาจะต้องมีสถาบันหลักของท้องถิ่น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้สถาบันเหล่านี้มีโอกาสร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนจึงนำมาซึ่งการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น ดังเช่นการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นไปอย่างมีระบบมีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่า การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาในปี 2557-2558 ที่ผ่านมามีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งหมด 2 ครั้ง โดยปีการศึกษา 2557 มีคณะกรรมการสถานศึกษา เข้าร่วมประชุม คิดเป็นร้อยละ 40 และไม่เข้าร่วมประชุม คิดเป็นร้อยละ 60 ปีการศึกษา 2558 คณะกรรมการสถานศึกษา เข้าร่วมประชุม คิดเป็นร้อยละ 53 และไม่เข้าร่วมประชุม คิดเป็นร้อยละ 47 ถึงแม้ว่าทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่จะมีการทำหนังสือเชิญประชุมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วก็ตาม (บันทึกการประชุมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่) จะเห็นได้ว่า ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งมีจำนวนน้อยกว่าครึ่งของกรรมการทั้งหมด ทำให้การขับเคลื่อนในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Lampang Rajabhat University Journal

เทศบาลนครเชียงใหม่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นช่วงวัยพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : 3) ซึ่งปัจจุบันสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาปฐมวัยในท้องถิ่นในศูนย์เด็กเล็กยังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อบริหารจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงส่งผลทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่เมื่อได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับที่ต้องปรับปรุงในด้านประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา และขาดการมีส่วนร่วม สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารการจัดการศึกษาที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาเกิดการพัฒนาและเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาหน่วยงานในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

ขอบเขต

ในการศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

Lampang Rajabhat University Journal

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ตัวแทนผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ ตัวแทนนักวิชาการศึกษา และครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 16 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยเชื่อมโยงกับแผนการศึกษาสี่ปี (2561-2564) ใน 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ (1) การพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย (2) การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากร (3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสร้างเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งผู้วิจัยนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดทฤษฎีของ โคเฮนและอัพโฮฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 219-222) ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D : Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย

1) สภาพและปัญหาของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

Lampang Rajabhat University Journal

2) หลักการทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัพโฮฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 219-222) แล้วนำมาสังเคราะห์เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กัน

3) สภาพและปัญหาของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ก่อนการดำเนินการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลตอนที่ 1 ได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีประเด็นเหมือนกันหรือคล้ายกันและนำมาสรุปเป็นสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม

2. สังเคราะห์เนื้อหาของหลักการทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัพโฮฟฟ์ที่มีความสัมพันธ์กัน

ตอนที่ 2 ยกร่างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 16 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ตัวแทนผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ ตัวแทนนักวิชาการ และครูผู้ดูแลเด็ก

เครื่องมือที่ใช้

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

Lampang Rajabhat University Journal

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นเตรียมการ

1.1) กำหนดประเด็นการสนทนา และคำถามที่จะใช้ในการสนทนา โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อประเด็นการสนทนาตามแผนการศึกษาสี่ปี (2561-2564) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อให้ได้รูปแบบในการมีส่วนร่วม แล้วนำข้อคำถามที่ร่างไว้มาเรียบเรียงตามลำดับขั้นตอน

1.2) กำหนดทีมงาน ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จดบันทึก และผู้ช่วย

1.3) กำหนดสถานที่ในการจัดสนทนากลุ่ม

2) ขั้นดำเนินการ

2.1) ขั้นยกร่างรูปแบบ

(1) การนัดหมายผู้ร่วมสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยทำหนังสือแจ้งกำหนดการให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทราบด้วยตนเอง

(2) ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่ม พร้อมกับขออนุญาตบันทึกเสียง

(3) เริ่มต้นคำถามโดยขอให้ผู้ร่วมสนทนาแต่ละคนตอบคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

(4) ผู้วิจัยเสนอหัวข้อเรื่องที่จะอภิปรายร่วมกัน พร้อมกับนำอภิปรายโดยการใช้คำถามที่เตรียมมาตามแผนการจัดการศึกษาสี่ปี (2561-2564) และแนวทางการพัฒนา โดยให้เวลาผู้ร่วมสนทนาแต่ละคนในการเสนอความคิดเห็น

(5) ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญที่ได้อภิปรายร่วมกันเป็นแผนผังความคิด และกล่าวขอบคุณผู้ที่มาร่วมสนทนาร่วมกัน

(6) ศึกษาบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัพโฮฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 219-222)

(7) ร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยนำประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มมากำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัพโฮฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 219-222) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

Lampang Rajabhat University Journal

2.2) ขั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

(1) นำรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

(2) ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ได้จากการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง และพิมพ์รูปแบบฉบับจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

1) สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมใน 4 หัวข้อ

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยโดยอาศัยแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 64) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

ช่วงคะแนน 4.51-5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ช่วงคะแนน 3.51-4.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ช่วงคะแนน 2.51-3.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.51-2.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ช่วงคะแนน 1.00-1.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2) ข้อมูลปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ จากแบบสอบถามปลายเปิดนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปประเด็นตามหมวดหมู่ นำเสนอในรูปความเรียง

3) ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ มีขั้นตอนดังนี้

แหล่งข้อมูล

คณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 16 คน

Lampang Rajabhat University Journal

เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามชนิดปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 16 คน ประชุมร่วมกันเพื่อสอบถามปัญหาและอุปสรรคของการใช้รูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาสังเคราะห์ สรุปประเด็นตามหมวดหมู่ เป็นลักษณะความเรียง

Lampang Rajabhat University Journal

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ (n=16)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่												สรุปผลในภาพรวม		
	ด้านการตัดสินใจ			ด้านการปฏิบัติการ			ด้านผลประโยชน์			ด้านการประเมินผล					
	μ	σ	การแปลความหมาย	μ	σ	การแปลความหมาย	μ	σ	การแปลความหมาย	μ	σ	การแปลความหมาย	μ	σ	การแปลความหมาย
1.การพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย	2.94	0.68	ปานกลาง	2.81	0.40	ปานกลาง	2.94	0.44	ปานกลาง	2.13	0.34	น้อย	2.94	0.44	ปานกลาง
2.การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากร	2.81	0.54	ปานกลาง	2.75	0.58	ปานกลาง	2.25	0.58	น้อย	2.38	0.50	น้อย	2.88	0.34	ปานกลาง
3.การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสร้างเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ	2.75	0.58	ปานกลาง	2.81	0.40	ปานกลาง	2.38	0.50	น้อย	2.13	0.34	น้อย	2.13	0.34	น้อย
4.การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	2.25	0.45	น้อย	2.38	0.50	น้อย	2.31	0.48	น้อย	2.13	0.34	น้อย	2.13	0.34	น้อย
รวม	2.69	0.56	ปานกลาง	2.68	0.56	ปานกลาง	2.47	0.49	น้อย	2.19	0.44	น้อย	2.52	0.47	ปานกลาง

Lampang Rajabhat University Journal

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์มีรายละเอียด ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ และด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากร พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และด้านการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสร้างเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยทุกรายการ โดยปัญหาของการมีส่วนร่วมในทุกด้าน พบว่า เกิดจากขาดข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในด้านต่างๆ และขาดความรู้ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา อีกทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาติดภารกิจไม่สามารถมาร่วมประชุมได้

2. สรุปผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพและปัญหานำมาสร้างรูปแบบได้ 3 แนวทาง คือ 1) การสร้างการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยจัดให้มีชั่วโมง (PLC) สำหรับร่วมมือกันในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น 2) การเพิ่มช่องทางติดต่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการจัดตั้งเฟซบุ๊ค หรือกลุ่มไลน์ ของผู้บริหาร คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารเชิงบวก - เชิงลบ 3) การสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการประชุมคณะกรรมการภาคเรียนละ 2 ครั้ง/ปี

3. สรุปผลการศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า จำนวนโครงการมีมากเกินไป และคณะกรรมการสถานศึกษาบางคนขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง

Lampang Rajabhat University Journal

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่าควรเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ อุษา เลาดี(2557:42) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน พบว่าบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาในด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับ สุจิตรา ประจงกูล (2558 : 873) ที่พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 พบว่า การจัดอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่เป็นประจำและการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมจะช่วยในการรับรู้บทบาทในหน้าที่ของตนส่งผลให้สถานศึกษาประสบผลดีในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับ วรวุฒิ ต๊ะคำวรรณ์ (2558 : 1219) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และลักษณะงานเฉพาะด้านน้อย

2. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่โดยการสนทนากลุ่ม แบบ Focus Group Discussion และศึกษาแนวคิดทฤษฎีของ โคเฮนและอัพโฮฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 219-222) ทำให้ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ 3 แนวทาง ดังนี้ 1. การสร้างการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพ(Professional Learning Community : PLC) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557:124-125) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในไทย พบว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง 6 ด้านด้วยกันได้แก่ ชุมชนกัลยาณมิตรตามวิถีไทย ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและรับฟัง ภาวะผู้นำเร้าศักยภาพ ทำให้เกิดการเปิดเผยตนของผู้นำการเปลี่ยนแปลง วิสัยทัศน์เชิงศรัทธาร่วมกัน ทำให้เกิดพลังเข็มทิศวิสัยทัศน์ร่วมกัน ระบบเปิดแบบผนึกกำลังมุ่งสู่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเผยตนเป็นเจ้าของงานการเรียนรู้ ระบบทีมเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่วุฒิภาวะและจิตวิญญาณความเป็นครูทำให้เกิดเจตจำนงร่วมพัฒนาวิชาชีพ และพื้นที่เรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจบนฐานงานจริง ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

Lampang Rajabhat University Journal

บนฐานงานจริงแต่ละพื้นที่มีการพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีปกติขององค์กร สอดคล้องกับนวรัตน์ ไวชมพู (2560: 269) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์พยาบาล พบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน 2. การเพิ่มช่องทางติดต่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ค วารสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเดชา วงศ์ปัสสะ (2559 : 109) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการจัดการความรู้ กรณีศึกษาคณะวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิศักดิ์ เพื่องเกษม (2554: 154) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่มีรายการปฏิบัติมากที่สุดคือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงาน รองลงมาคือการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานและการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน 3. การสร้างความตระหนัก โดยการประชุมคณะกรรมการภาคเรียนละ 2 ครั้ง/ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ประจงกูล (2558 : 873) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต2 พบว่าการประชุมต่างของโรงเรียนจะมีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานเข้าร่วมการประชุมจึงจะทำให้เกิดการรับรู้และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน สอดคล้องกับจิรพงษ์ หอมสุวรรณ (2556:41) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา พบว่า ควรให้ความสำคัญต่อครูและบุคลากรเพื่อกระตุ้นและจูงใจให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและรู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม

3. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าในส่วนของการสร้างชุมชนของการเรียนรู้ มีโครงการมากเกินไป ทำให้ภาระงานของครูที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครูลดลงซึ่งสอดคล้องกับวิริยะ วรายุ (2560:249) ที่ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านดอนมูล(สุวรรณสาราษฎร์บำรุง)โดยเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา พบว่าการทำงานร่วมกันมากกว่าการทำคนเดียว มีกิจกรรมกลุ่ม ทำงานร่วมกันและ PLC แลกเปลี่ยนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งสามประเด็นนี้เป็นข้อค้นพบที่เกิดจากการดำเนินการเปรียบเทียบซ้ำกับค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสามประเด็นมีผลการดำเนินงานต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557: 124-131)ได้ศึกษารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่

Lampang Rajabhat University Journal

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย พบว่า การขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อเนื่องตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ในด้านที่ 6 ระบบสนับสนุนพื้นที่เรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจบนฐานงานจริงแบบคลุกคลีเรียนรู้ร่วมกันในงาน และลดการแทรกแซงการพัฒนาครูนอกหน้างานจริง เช่นการอบรม สัมมนา จะทำให้การขับเคลื่อนเต็มศักยภาพ ดังนั้นเพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยการบูรณาการโครงการหรือกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกันจะช่วยให้ภาระงานของครูลดลงและประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น และยังสอดคล้องกับอัญชุลี อุดรกิจ (2559:283) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานเมื่อเข้าสู่วิชาชีพครู คือ ครูมีภาระงานมากเกินไป นอกจากงานสอนแล้วยังต้องทำงานธุรการของสถานศึกษา รวมทั้งภาระงานอื่นๆ ที่หน่วยงานต่างๆมอบหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ตามแนวคิดทฤษฎีของ โคเฮนและอัพโฮฟฟ์ เป็นแนวทางหนึ่งที่สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้สนใจสามารถศึกษาผลของแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ไปพัฒนาต่อยอดโดยศึกษาร่วมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553) **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กระทรวงมหาดไทย.

จีรพงษ์ หอมสุวรรณ สำราญ มีแจ้ง วิทยา จันทร์ศิลา และผดุง ภู่พัฒน์. (2556). **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,** ปีที่ 15, 34-42.

เดชา วงศ์ปัสสะ วิชญวัชน์ เชาวนีรนาท และสมบูรณ์ ชาวชายโขง. (2559). **แนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนานการจัดการความรู้ กรณีศึกษาคณะวิทยาการจัดการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยนครพนม. 6(2) (พฤษภาคม – สิงหาคม 2559).**

Lampang Rajabhat University Journal

นวรัตน์ ไวชมพู และสุจิตรา จรจิตร. (2560). **“การเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์พยาบาล Change to Professional Learning Community in the 21st Century of Nursing Instructors”,** วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาล และการสาธารณสุขภาคใต้. 4, 1 (มกราคม – เมษายน 2560) : 269.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เผียน วงค์ทองดี. (2553). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนวัดลาดศรัทธารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด เอกรินทร์ สังข์ทอง และชวลิต เกิดทิพย์. (2557). **รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย.** หาดใหญ่วิชาการ, 12(2), 123-134.

วรวุฒิ ต๊ะคำวรรณ์ และคณะ. (2558). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1**. (ปริญญานิพนธครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)**.**

วิริยะ วรายุ และอนุชา กอนพ่วง. (2560) **“การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียบ้านดอนมูล(สุวรรณสาราษฎร์บำรุง)โดยเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา” มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 19,4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2560). 249.

สุจิตรา ประจงกูล ภมรพรรณ์ ยุระยาตร์และสุธรรม ธรรมทัศนนนท์. (2556). **การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* ปีที่ 9, 859-876.

สุทธิศักดิ์ เฟื่องเกษม. (2554). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** (ดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย).

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2553). **ชุดเครื่องมือการเรียนรู้เรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลง. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการระบบราชการ**

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2557). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.** สำนักการศึกษา: เทศบาลนครเชียงใหม่**.**

Lampang Rajabhat University Journal

อุษา เลาดี อินทร์ จันทร์เจริญ และวีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์. (2557). “ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน”, **มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 8, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2557) : 42.

อัญชุลี อุดรกิจ และพงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2558) “สภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28”, **มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.** 16, 1 (มกราคม – เมษายน 2559): 283.

Cohen, J.M. and Norman T. Uphoft, N.T**. (1980). Rural development Participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation.**

Lampang Rajabhat University Journal

ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของพลเมืองยุคดิจิทัล

Factors for Decision Making an Online Purchase of Digital Citizens

ดลวัฒน์ วงษ์จันทร (Doollawat Wongchantara)[1*] ธันย์พัทธ์ ใคร้วานิช (Tanpat Kraiwanit)[2]

[1*]สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยรังสิต [2]อาจารย์ที่ปรึกษา

อีเมลผู้แต่งหลัก : zoom.dollawat@gmail.com เบอร์โทร: 097-171-5042

วันที่รับบทความ 23 พฤษภาคม 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 17 สิงหาคม 2561 **วันที่ตอบรับบทความ** 23 สิงหาคม 2561

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลและปัจจัยด้านระบบนิเวศน์ทางเทคโนโลยีของพลเมืองยุคดิจิทัล ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยใช้แบบสอบถามและเก็บข้อมูลโดยวิธีออนไลน์จากประชากรในพื้นที่กรุงเทพมหานครปริมณฑลและต่างจังหวัดอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 1,108 ตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Selection Sample) แบ่งตามภูมิภาคต่าง ๆ เท่า ๆ กัน ใช้สถิติ Regression เพื่อการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยปัจจัยด้านอายุและอาชีพที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำธุรกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ขายสินค้าออนไลน์ มีโอกาสในการเข้าถึงและมีศักยภาพใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างกัน ไม่ควรเลือกปฏิบัติและดูหมิ่นผู้ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีหากแต่จะต้องช่วยกันเสริมสร้างการเข้าถึงเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การตัดสินใจซื้อ; ธุรกิจออนไลน์; พลเมืองยุคดิจิทัล

Abstract

This research is intended to study the digital citizenship and the digital ecological factors of digital citizenship that influence online shopping decisions. The researcher employed questionnaire to collect data. Data was collected online from the population in Bangkok metropolitan area and other provinces. Data collected from 1,108 samples at the age of over 20 years old. The samples were with quota selection sample, divided into different regions. The researcher employed regression statistics for hypothesis testing. The study indicated that the majority of samples were not consistent with digital citizenship. The different age and occupational factors significantly influenced the decision making of the transaction differences. The statistically significant was 05. The ability to access information technology of

Rajabhat University Journal

the online sellers, the opportunity to obtain and have the potential to use different information technologies should not discriminate against and disrespect people who lack the skills to use technology, but they must help to increase the access to technology.

Keywords : Purchase Decision; Online Business; Digital Citizenship

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนจากยุคที่ขับเคลื่อนด้วยปัจจัยการผลิต และทรัพยากรธรรมชาติไปสู่การขับเคลื่อนด้วยความรู้และความคิดสร้างสรรค์ โดยประเทศที่ปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์แล้วนั้น มักจะเป็นประเทศที่มีรายได้สูง เช่น ญี่ปุ่น อิตาลี ฝรั่งเศสและกลุ่มประเทศแถบสแกนดิเนเวีย เป็นต้น ในด้านของการกระจายความมั่งคั่งจะเห็นได้ว่า โอกาสของธุรกิจเล็ก ๆ ในชุมชนหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่พัฒนาสินค้าและบริการของตนเองด้วยความคิดสร้างสรรค์จะเชื่อมโยงกับตลาดโลกได้โดยตรงมากขึ้นด้วยสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้นในปัจจุบัน (ฐิติกร พูลภัทรชีวิน, 2533)

ปัจจัยส่วนบุคคลเช่น อายุ วงจรชีวิตครอบครัว อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ การศึกษา และรูปแบบการดำรงชีวิตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (Kotler & Keller, 2009) สำหรับเทคโนโลยีทางธุรกิจเมื่อทุกธุรกิจเปลี่ยนไปเป็นระบบดิจิทัลคำว่า “ระบบนิเวศ” จะอธิบายถึงชุมชนของสิ่งมีชีวิตที่มีปฏิสัมพันธ์กับส่วนประกอบที่ไม่ใช่ชีวิตของสภาพแวดล้อมของพวกเขาเป็นระบบ ด้วยคำนิยามนี้ทำให้ทราบได้ว่าคำว่า “ระบบนิเวศ” สามารถใช้เพื่ออธิบายยุคใหม่ของเทคโนโลยีได้ (Bicknel, 2015) ตัวอย่างเช่น สมาร์ทโฟนจำนวนมากพร้อมกับแอปเพื่อติดตามสุขภาพและการออกกำลังกายหรือซิงค์กับอุปกรณ์ของบุคคลที่สาม เช่น โทรทัศน์หรือระบบเสียง ดังนั้นอุปกรณ์เหล่านี้สามารถปรับแต่งให้เหมาะกับลูกค้าที่กำลังมองหาคุณลักษณะเฉพาะเหล่านี้หรือมุ่งสู่ตลาดสมาร์ทโฟนโดยรวมเพื่อให้ทันกับรูปแบบเทคโนโลยีใหม่นี้ ธุรกิจจะต้องเรียนรู้ว่าระบบนิเวศมีวิวัฒนาการและทำงานอย่างไร ในที่สุดลูกค้าจะลงทุนไม่ได้อยู่ในผลิตภัณฑ์แต่เป็นระบบนิเวศ บริษัทที่ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงนี้ในความชอบของผู้บริโภคจะมีข้อได้เปรียบ อย่างไรก็ตามในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์แต่ละครั้งของผู้บริโภคยังมีองค์ประกอบอีกหลายอย่างที่ต้องใช้ประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นผู้ขายจึงจึงเป็นที่ต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลที่การแข่งขันเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น ประชากรมีการยอมรับรับเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน เช่น การยอมรับการใช้งานของระบบการชำระเงินแบบอิเลคทรอนิกส์ใน ประเทศไทย พบว่าความคาดหวังในการปฏิบัติงานและลักษณะนิสัยของผู้ใช้งานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจและการยอมรับของผู้ใช้งานในการชำระเงินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (วอนชนก ไชยสุนทร, 2558) ซึ่งรูปแบบแบบจำลองการยอมรับ

Lampang Rajabhat University Journal

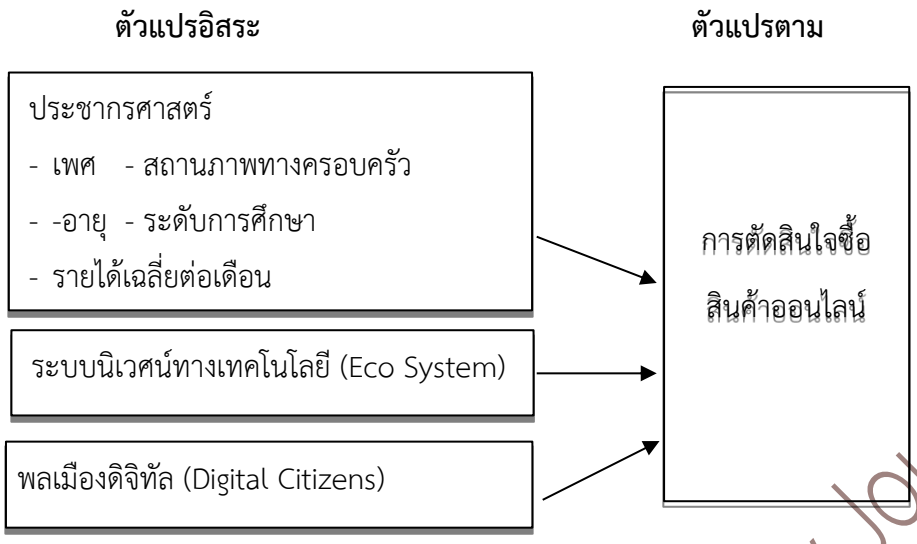
เทคโนโลยี (The Technology Acceptance Model: TAM) ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในการอธิบายและคาดการณ์การยอมรับของผู้ใช้ของเทคโนโลยี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าหลักโครงสร้างของเทคโนโลยี มีอิทธิพลอย่างมากต่อความตั้งใจในการนำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศมาใช้งานของรัฐบาลสาธารณรัฐแกมเบีย Cong and Lidan (2015) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจ่ายเงินออนไลน์ในการใช้บริการเว็บไซต์ท่องเที่ยวของรัฐบาลจากประชาชนในประเทศจีน โดยเก็บแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ พบว่ามีปัจจัยหลัก 6 ประการซึ่งจะส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้งานเป็นกรอบการวิจัย ได้แก่ 1. การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) 2. การรับรู้ถึงความปลอดภัย (Perceived Security) 3. ความคาดหวังในประสิทธิ ภาพ (Performance Expectancy) 4. ความสะดวกสบายในการใช้งาน (Convenient Conditions) 5. ความพึงพอใจ (Satisfaction) และ 6. ความเชื่อมั่น (Trust) (Lin, Fofanah, and Liang, 2011) ด้วยปัจจัยที่เข้าถึงง่ายและสะดวก ทำให้การซื้อสินค้าออนไลน์เป็นที่นิยม และมีแนวโน้มที่จะเติบโตมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ในอีกด้านหนึ่งการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ก็ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา เช่น ได้รับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ หรือคุณภาพต่ำ ได้รับสินค้าไม่ตรงกับที่สั่ง การโฆษณาเกินจริงหลอกลวงผู้บริโภคจนกลายเป็นปัญหาที่มีการร้องเรียนเข้ามายังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) การสั่งซื้อโดยโอนเงินล่วงหน้าใช้ระยะเวลานานกว่าจะได้รับสินค้า (วิโรจน์ ภู่บึงพร้าว, 2555) ดังนั้นความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์และพลเมืองดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนด้านยุทธศาสตร์ของประเทศ รวมถึงนักการตลาดนักโฆษณานักการสื่อสารนักประชาสัมพันธ์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนพัฒนากลยุทธ์ทางการสื่อสารในเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านระบบนิเวศน์ทางเทคโนโลยีของพลเมืองยุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

Lampang Rajabhat University Journal

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย (Framework)

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สำหรับการศึกษาครั้งนี้โดยเลือกใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

1. ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นประชากรในพื้นที่กรุงเทพมหานครปริมณฑลและต่างจังหวัดโดยใช้วิธีการวิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Selection Sample) แบ่งตามภูมิภาคต่างๆ เท่าๆกัน จำนวน 1,200 ราย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาโดยเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัยภายในซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของพลเมืองดิจิทัลและปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้ประชากรแบ่งตามภูมิภาคต่างๆเท่าๆกัน ได้แก่ 1.พื้นที่กรุงเทพมหานครปริมณฑลและภาคกลาง จำนวน 200 ชุด ภาคเหนือ จำนวน 200 ชุด ภาคใต้ จำนวน 200 ชุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 200 ชุด ภาคตะวันออก จำนวน 200 ชุด ภาคตะวันตก จำนวน 200 ชุด

4. ขอบเขตด้านเวลา 13 เมษายน 2561 – 15 พฤษภาคม 2561

Lampang Rajabhat University Journal

วิธีการวิจัย

1. การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือบุคคลที่เคยใช้อินเทอร์เน็ต และทำธุรกรรมออนไลน์ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครปริมณฑลและต่างจังหวัดอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปจำนวน 1,108 ตัวอย่างโดยใช้วิธีการวิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Selection Sample) และแบ่งตามภูมิภาคด้วยจำนวนที่เท่าๆกัน จำนวน 1,200 ตัวอย่าง จากแบบสอบถามทั้งหมดที่เก็บข้อมูลมานั้น มีจำนวน 1,108 ชุดที่สามารถนำข้อมูลมาประมวลผลได้ แบบสอบถามจำนวน 92 ชุด ถูกคัดออกเนื่องจากเป็นแบบสอบถามชุดที่ผู้ให้ข้อมูลเขียนข้อมูลไม่ครบถ้วน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบนิเวศน์ทางเทคโนโลยีเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลพลเมืองดิจิทัลและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ สร้างแบบสอบถามโดยการกำหนดค่าคะแนนของพลเมืองดิจิทัลจากแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนนต่อ 1 ข้อที่ตอบถูก มีการพัฒนาเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 –1.00 พร้อมทั้งหาค่าอำนาจจำแนก มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการวัดความคงที่ภายใน (Internal Consistency) และด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) มีค่า 0.782 ซึ่งสามารถใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้คือ

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการวิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Selection Sample) แบ่งตามภูมิภาคต่างๆเท่าๆกัน จำนวน 1,200 รายซึ่งหลังจากตรวจสอบข้อมูลที่ครบถ้วนแล้ว มีเพียง 1,108 ตัวอย่างที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อได้

3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ Regression

Lampang Rajabhat University Journal

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 นโยบาย 4.0 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ความคิดเห็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ลดลง	53	4.8
เท่าเดิม	335	30.2
มากขึ้น	720	65.0
รวม	1,108	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษาปัจจัยด้านระบบนิเวศน์ทางเทคโนโลยีของพลเมืองยุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์โดยใช้คำถามในแบบสอบถามที่เป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์เช่น นโยบายของรัฐบาล ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 65 คิดว่านโยบายสนับสนุนจากรัฐจะช่วยผลักดันให้ประชาชนใช้เทคโนโลยีในการซื้อขายออนไลน์มากขึ้น

ตารางที่ 2 แสดงธุรกรรมออนไลน์ที่เคยทำ

ธุรกรรมออนไลน์	**จำนวน (คน)**	**ร้อยละ**
การซื้อขายสินค้าออนไลน์	349	31.5
ธุรกรรมทางเงิน	195	17.6
ค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ	178	16.1
เล่นเกมส์ ดูหนัง ฟังเพลง	182	16.4
สื่อสารทางสังคมออนไลน์	187	16.9
ทุกข้อ	17	1.5
รวม	1,108	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า การสำรวจธุรกรรมออนไลน์ร้อยละ 31.5 เคยทำการซื้อขายสินค้าออนไลน์แล้ว

Lampang Rajabhat University Journal

ตารางที่ 3 แสดงการส่ง SMS เข้าโทรศัพท์มือถือเป็นความมั่นคงปลอดภัยของระบบ

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ปลอดภัย	277	25.0
ไม่แน่ใจ	332	30.0
ปลอดภัย	499	45.0
รวม	1,108	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เชื่อว่าการส่งรหัส SMS ในการทำธุรกรรมถือว่าเป็นความมั่นคงปลอดภัยของระบบคิดเป็นร้อยละ 45 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 30 และไม่ถือว่าเป็นความมั่นคงปลอดภัยของระบบคิดเป็นร้อยละ 25

ตารางที่ 4 แสดงการออกแคมเปญพร้อมเพย์เป็นการสนับสนุน E Commerce

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สนับสนุน	130	11.7
ไม่แน่ใจ	202	18.2
สนับสนุน	776	70.0
รวม	1,108	100.0

จาตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดว่าการออกแคมเปญพร้อมเพย์เป็นการสนับสนุน E-Commerce คิดเป็นร้อยละ 70 และคิดว่าการออกแคมเปญพร้อมเพย์ไม่เป็นการสนับสนุน E-Commerce คิดเป็นร้อยละ 11.7

ตารางที่ 5 แสดงการสมัครใช้บริการพร้อมเพย์

การสมัครใช้บริการพร้อมเพย์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สมัคร	590	53.2
สมัคร	518	46.8
รวม	1,108	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่สมัครบริการพร้อมเพย์ร้อยละ 53.2 และสมัครบริการพร้อมเพย์ร้อยละ 46.8

Lampang Rajabhat University Journal

ตารางที่ 6 แสดงเหตุผลที่ไม่สมัครใช้บริการพร้อมเพย์ (ตอบมากกว่า 1ได้)

เหตุผลที่ไม่สมัคร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่แน่ใจ/รอตัดสินใจ	47	5.3
กลัวภาษีย้อนหลัง	585	65.9
ไม่จำเป็นต้องใช้/ยุ่งยาก	256	28.8
รวม	888	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า เหตุผลสำหรับผู้ที่ไม่สมัครบริการพร้อมเพย์ส่วนใหญ่คือ กลัวภาษีย้อนหลังคิดเป็นร้อยละ 65.9 ไม่แน่ใจในบริการพร้อมเพย์หรือรอตัดสินใจร้อยละ 5.3 และคิดว่าบริการพร้อมเพย์ไม่จำเป็นต้องใช้/ยุ่งยาก คิดเป็นร้อยละ 28.8

ตารางที่ 7 แสดงความเป็นพลเมืองดิจิทัลและคะแนนการตัดสินใจ

ข้อมูล	n	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความเป็นพลเมืองดิจิทัล	1,108	4.41	2.594
คะแนนการตัดสินใจ	1,108	3.84	1.910

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,108 คน มีค่าเฉลี่ยที่ 4.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 2.594 แสดงว่าส่วนใหญ่ยังไม่เป็นพลเมืองดิจิทัลแต่มีความรู้เกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัลแตกต่างกัน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,108 คน มีคะแนนการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ยที่ 3.84 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.91 แสดงว่าส่วนใหญ่ยังไม่ตัดสินใจในการทำธุรกรรมออนไลน์

ตารางที่ 8 แสดงความเป็นพลเมืองดิจิทัล

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สอดคล้อง (คะแนนต่ำกว่า 5)	880	79.4
สอดคล้อง (คะแนนเกิน 5ขึ้นไป)	228	20.6
รวม	1,108	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,108 คน ส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองดิจิทัลจำนวน 880 คน คิดเป็นร้อยละ 79.4 และพบว่ามีเพียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 228 คน สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 20.6

Lampang Rajabhat University Journal

ตารางที่ 9 แสดงเกณฑ์การตัดสินใจ

เกณฑ์การตัดสินใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สอดคล้อง(คะแนนต่ำกว่า 5)	742	67.0
สอดคล้อง(คะแนนเกิน 5ขึ้นไป)	366	33.0
รวม	1,108	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การตัดสินใจจำนวน 742 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 และพบว่ามีเพียงร้อยละ 33 ผ่านเกณฑ์การตัดสินใจ

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (MANOVA) ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการตัดสินใจ

	Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
อายุ	Pillai's Trace	.036	1.951	8.000	840.000	.010
	Wilks' Lambda	.964	1.956[b]	8.000	838.000	.049
	Hotelling's Trace	.038	1.961	8.000	836.000	.049
	Roy's Largest Root	.032	3.388[c]	4.000	420.000	.010
อาชีพ	Pillai's Trace	.043	1.852	10.000	840.000	.049
	Wilks' Lambda	.957	1.851b	10.000	838.000	.049
	Hotelling's Trace	.044	1.851	10.000	836.000	.049
	Roy's Largest Root	.032	2.695c	5.000	420.000	.021

จากตารางที่ 10 พบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน อายุและอาชีพที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำธุรกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมการตัดสินใจโดยใช้สถิติ Regression

ตารางที่ 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.404	.313		1.290	.197
ความเป็นพลเมืองดิจิทัล	.233	.022	.313	10.521	.000
การทำธุรกรรมออนไลน์	.135	.034	.108	3.915	.000
นโยบายของรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0	.347	.098	.105	3.531	.000

Lampang Rajabhat University Journal

ตารางที่ 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (ต่อ)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ธนาคารแห่งประเทศไทยออกแคมเปญพร้อมเพย์	.245	.085	.089	2.901	.004
การส่งรหัส SMS ในการทำธุรกรรม	-.179	.068	-.076	-2.629	.009

a. Dependent Variable: คะแนนการตัดสินใจ

คะแนนการตัดสินใจ Y = 0.313 ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (X_1) + 0.108 การทำธุรกรรมออนไลน์ (X_2) + 0.105 นโยบายของรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 (X_3) +.089 ธนาคารแห่งประเทศไทยออกแคมเปญพร้อมเพย์ (X_4) -. 076 การส่งรหัส SMS ในการทำธุรกรรม (X_5)

โดย X_1 คือ ความเป็นพลเมืองดิจิทัล
X_2 คือ การทำธุรกรรมออนไลน์
X_3 คือ นโยบายของรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0
X_4 คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยออกแคมเปญพร้อมเพย์
X_5 คือ การส่งรหัส SMS ในการทำธุรกรรม

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของพลเมืองยุคดิจิทัลนั้น ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจได้แก่อายุและอาชีพที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำธุรกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาภาภรณ์ วัธนกุล (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย พบว่าผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน และจากงานวิจัยของจุฑารัตน์ เกียรติรัศมี (2558) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่น ออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลวิจัยพบว่าอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ ของกลุ่มตัวอย่างใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อ มากกว่าผู้ที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน สำหรับปัจจัยด้านระบบนิเวศน์ทางเทคโนโลยีของพลเมืองยุคดิจิทัลที่มีผลต่อ

Lampang Rajabhat University Journal

การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ พบว่าการส่งเสริมของภาครัฐส่งผลต่อการทำธุรกรรมของประชาชน ทั้งนี้ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของพลเมืองยุคดิจิทัล ได้ให้ความสำคัญกับสภาวะแวดล้อมทางเทคโนโลยีความมั่นคงปลอดภัยและความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Soft Infrastructure) หรือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมายกฎระเบียบและมาตรฐานต่างๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ พลเมืองดิจิทัล หรือ Digital Citizen นั้น หมายรวมไปถึงการเป็น “พลเมืองที่ดี” ในโลกดิจิทัลด้วย มีมากกว่าแค่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็น รู้มากกว่าแค่รู้เท่าทันสื่อ โดยเป็นบทความที่เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นของความเป็นพลเมืองดิจิทัล ควรมีการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี การศึกษาผ่านโปรแกรมต่างๆ การศึกษาด้วยตนเอง การใช้ชีวิตในโลกออนไลน์อย่างเหมาะสม รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Noono, 2014) ธุรกิจที่ประสบความล้มเหลว มักคำนึงถึงแต่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ดีที่สุด แต่ละเลยการมองภาพรวมของธุรกิจ ขาดการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาวะเศรษฐกิจ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมผู้บริโภค และการมองภาพกว้างหรือภาพรวมที่ผิดพลาด ไม่คำนึงถึงระบบนิเวศทางธุรกิจ ทำให้ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาธุรกิจผิดพลาด ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ยุคนิเวศอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Ecosystem) มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของมนุษย์ให้ทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศระหว่างกลุ่ม จะมีลักษณะกลุ่มแบบกลุ่มเสมือน (Virtue) ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้นของหน่วยงานและระหว่างองค์กร เกิดการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีมากขึ้น การวิจัยและพัฒนาจะนำมาซึ่งการสร้าง“นวัตกรรม(Innovation)” ใหม่ๆ ทำให้คนในองค์กรต้องทำงานร่วมกันและสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น และเทคโนโลยียังช่วยให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

2. การเคารพต่อกฎหมายและกฎระเบียบ ปัจจุบันการทำธุรกรรมและนิติกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายและกฎระเบียบว่าด้วยการทำธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดในรูปแบบต่างๆที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางอิเลคทรอนิกส์ และอาจเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น

3. การเตรียมความพร้อมของพลเมืองดิจิทัลเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งเติบโตจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยจำเป็นต้องมีการสอนให้มีความรับผิดชอบในการมีปฏิสัมพันธ์และใช้ประโยชน์กับสารสนเทศได้อย่างปลอดภัย

Lampang Rajabhat University Journal

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจด้านอื่นๆ เช่นด้านกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่งานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาเอาไว้

ควรมีการทดลองกับกลุ่มคนที่มีอายุแตกต่างกัน เช่นกลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มจะถูกทิ้งข้างหลังเนื่องมาจากก้าวตามเทคโนโลยีไม่ทัน

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ เกียรติรัศมี. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่น ออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฐิติกร พูลภัทรชีวิน. (2533). ทำไมต้อง..เศรษฐกิจสร้างสรรค์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://sites.google.com/site/gaiusjustthink/thitikorn-on-design?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1 สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2561.

วิโรจน์ ภู่บึงพร้าว. (2555). **การตัดสินใจซื้อสินค้าทางอินเตอร์เน็ตของนักศึกษาในกรงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วอนชนก ไชยสุนทร. (2558). **การยอมรับการใช้งานของระบบการชำระเงินแบบอิเล็คทรอนิกส์ในประเทศไทย.** รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการบริหารและจัดการสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

อาภาภรณ์ วัธนกุล. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bicknell, K. (2015). **“The Technology Ecosystem,”** [Online]. Available: https://www.baka.ca/blog/The-Technology-Ecosystem Retrieved May 2, 2018.

Cong Yin, and Lidan Shi. (2015). An empirical study on users’ online payment behavior of tourism website. In Proc. **e-Business Engineering (ICEBE). 2015 IEEE 12th International Conference** (pp. 214-219). Beijing: China

Kotler, P. & Keller, K. L. (2009). **Marketing Mangement**. UK.: Pearson Education International.

Lampang Rajabhat University Journal

Lin Fengyi, Fofanah Seedy S. and Liang Deron. (2011). Assessing citizen adoption of e-Government initiatives in Gambia: A validation of the technology acceptance model in information systems success. **Government Information Quarterly,** 28, 271–279

Noono Stephen. (2014). **"Digital Citizenship in the Real World,"** [Online]. Available: https://thejournal.com/articles/2014/05/07/digital-citizenship-in-the-real-world.aspx Retrieved January May,31 2018.

Lampang Rajabhat University Journal

กระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลำปาง

Teacher Coaching Process to Enhance the 21st Century Skills of Students in Lampang Province

ดวงจันทร์ เดี่ยววิไล (Duangchan Diowvilai)[1*] ฟิสิกส์ ฌอณ บัวกนก (Fisik Sean Buakanok)[2]
ดวงใจ พุทธวงศ์ (Duangjai Budhawong)[3]
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน[1*] สาขาวิชาคอมพิวเตอร์[2]
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท[3]
[1,2]คณะครุศาสตร์ [3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
อีเมลผู้แต่งหลัก : duangchand@gmail.com เบอร์โทร : 081-883-4913
วันที่รับบทความ 24 มิถุนายน 2562 **วันที่แก้ไขบทความ** 31 ตุลาคม 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 11 พฤศจิกายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของกระบวนการพัฒนาครูแบบ หนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลำปาง กลุ่มเป้าหมายคือโรงเรียน 20 โรงเรียน ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้เป็นฐานในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) กระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญคือการเตรียมการด้านบทบาทโค้ช บทบาทบุคลากรทุกฝ่าย การสร้างความเข้าใจกระบวนการพัฒนาครู การหนุนนำต่อเนื่องระหว่างการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ครูโค้ชครูแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมสำคัญคือ การเล่าเรื่อง การสะท้อนคิด และการบันทึก 2) ผลของกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าผลการโค้ชทำให้ครูพัฒนาตนเอง และพัฒนาชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ โดยใช้คุณสมบัติและความสามารถตามหน้าที่ ผู้บริหารโรงเรียนจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านเวลาและด้านโจทย์การทำงานที่เอื้ออำนวย ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการพัฒนากลไก แนวคิดและสมรรถนะในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครู และนักเรียนพัฒนาการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ การคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหา และการสื่อสาร

คำสำคัญ : กระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง; ทักษะแห่งศตวรรษที่21; ยุทธศาสตร์การเรียนรู้; ชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพ

Lampang Rajabhat University Journal

Abstract

This research was a research and development project. The purposes were to develop and to study the results of teacher coaching process to enhance the 21st century skills of students in Lampang province. The target group consisted of 20 schools that were interested in participating in the project. The research tools were based on the knowledge management to collect the data of teachers' changes. Data analysis was content analysis.

The findings were as follows:

1) Teacher coaching process consisted of key processes; preparation for coaching roles, the role of all personnel, understanding the process, continuous teacher coaching during the development of project based learning and peer coaching. The major activities were storytelling, reflection and recording.

2) The results of the process were discussed into four aspects. They were 1) the effect of coaching made teachers to develop themselves and professional learning community by using their qualifications and capabilities. 2) The school directors managed the environmental factors in the schools in terms of time and practical problems. 3) The educational administrators and academic personnel developed mechanism, concepts and competencies in driving the teacher coaching process. 4) The students developed their collaborative works, critical thinking, problem solving and communication.

Keywords : Teacher Coaching Process; the 21st Century Skills**;** learning strategy; Professional Learning Community

Lampang Rajabhat University Journal

บทนำ

โลกปัจจุบันได้รับแรงผลักดันจากเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร โครงสร้างประชากร และการเมือง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านในวิถีการดำเนินชีวิตและการทำงานของผู้คน คนที่จะดำรงชีพอยู่ได้ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้จำเป็นต้องมีทักษะชีวิตที่แตกต่างไปจากผู้คนในศตวรรษที่ผ่านมา องค์กรในสหรัฐอเมริกาได้มารวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่ายเรียกตัวเองว่า ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 และแนวทางในการพัฒนาคุณสมบัติเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ได้ข้อสรุปเป็นกรอบแนวคิดว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและทำงานให้ประสบ

ความสำเร็จ ได้แก่ มีความรู้ในรายวิชาหลักและประเด็นสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะในการเรียนรู้และการคิด การรู้เท่าทันในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะชีวิต ส่วนแนวทางพัฒนาทักษะเหล่านี้จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนที่สำคัญได้แก่ ระบบมาตรฐานและการประเมิน ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอน ระบบพัฒนาวิชาชีพ และระบบนิเวศของการเรียนรู้

แนวคิดนี้เป็นที่สนใจอย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ มีความพยายามนำทักษะเหล่านี้มาเป็นเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศของตน และพยายามปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้สอดรับกับแนวคิดนี้ ประเทศไทยก็มีกลุ่มบุคคล องค์กรหลายกลุ่มให้ความสนใจกับแนวคิดนี้และพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีลักษณะตามแนวคิดนี้ ในประเทศไทยพบว่ามีการนำแนวคิดตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มาดำเนินการพัฒนาโครงการเกี่ยวกับครู เช่นในปี2555มูลนิธิสดศรี –สฤษดิ์วงศ์ (มสส.) ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) จัดทำ “โครงการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครูสอนดี” ใน15 จังหวัดนำร่องเพื่อสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครูสอนดีระดับจังหวัด เปิดพื้นที่การเรียนรู้และพัฒนาร่วมกัน พร้อมเสริมสร้างให้เกิดคณะแกนนำเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC Manager & Facilitator) ซึ่งจะเป็นกลไกเริ่มต้นของการขยายผลต่อยอด พัฒนาเครือข่ายได้เองและยึดโยงเข้ากับพื้นที่ในระยะยาว อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการปฏิรูประบบการศึกษาไทยขับเคลื่อนไปได้อย่างมีคุณภาพที่แท้จริง เป้าหมายและคุณค่าร่วม ของ PLC Thailand คือการ" สร้างชุมชนการเรียนรู้ครู เพื่อพัฒนาการออกแบบจัดกระบวนการเรียนรู้ศิษย์ ”สู่ทักษะในอนาคตใหม่และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการสร้างความเข้าใจบทบาทของครูยุคเตรียมเด็กสู่ศตวรรษที่ 21 และองค์ประกอบของการสอนโดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) คือการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองออกมา โดยเน้นย้ำเสมอว่า เป้าหมายท้ายสุดของการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครู คือ ครูได้ปฏิรูปตัวเอง เปลี่ยนการออกแบบการเรียนรู้ยุคใหม่เพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะแห่งอนาคต แต่ การดำเนินการดังกล่าวยังเป็นส่วนน้อย แรงบันดาลใจนี้ต้องมีการจัดการอย่างต่อเนื่องจากองค์กรภายนอกหรือเครือข่าย เพราะเมื่อกลับไปโรงเรียน ครูก็อาจจะไม่สามารถทำจริงๆได้ เนื่องจากระบบไม่เอื้อ ดังที่ศาสตราจารย์นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช ได้เขียนไว้ในหนังสือส่งความสุขสู่คุณภาพการศึกษา 2556 เกี่ยวกับการศึกษาไทย ว่า“มีตัวถ่วงให้เกิดความล้าหลังของวงการศึกษาไทย ระบบการศึกษาไทยมีการแสวงหาผลประโยชน์ ทำร้ายนักเรียน ทำร้ายคนไทย เพราะเป็นระบบที่บ่มเพาะพลเมืองที่อ่อนแอ บั่นทอนศักยภาพของมนุษย์

จากการประชุมร่วมกับบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 (สพป. ลำปางเขต1) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 (สพม.เขต35 ลำปาง) มีความเห็นพ้องต้องกันว่า คนที่จะดำรงชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานได้อย่างมีคุณภาพจำเป็นต้องมีทักษะแห่ง

Lampang Rajabhat University Journal

ศตวรรษที่ 21 และนักเรียนในจังหวัดลำปางสมควรได้รับการพัฒนาปลูกฝังให้มีทักษะดังกล่าวด้วย เมื่อพิจารณาระบบสนับสนุนที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แล้ว ส่วนที่พอจะจัดการได้ภายใต้บริบทที่เป็นอยู่ก็คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาครูให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาครูให้สามารถนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ ไปใช้ในห้องเรียนให้เป็นวิถีการทำงานตามปกตินั้น เป็นปัญหาที่วงการพัฒนาครูเกือบทุกแห่งประสบคล้ายคลึงกันก็คือ ครูที่ได้รับการพัฒนานำเอาเทคนิควิธีที่ได้รับการพัฒนามาใช้จริงในห้องเรียนยังมีจำนวนน้อย ในจังหวัดลำปางเอง ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ และศึกษานิเทศก์ต่างก็ยอมรับว่าเป็นปัญหาเช่นกัน และเห็นร่วมกันว่าควรนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง (Teacher Coaching) มาใช้ในการแก้ปัญหา และควรนำแนวคิดของการมีโค้ชไปช่วยเหลือแนะนำครู ดังที่มีดำเนินการในสหรัฐอเมริกา คือครูจะได้รับคำแนะนำอย่างใกล้ชิดจากโค้ชที่ประจำอยู่ในโรงเรียน โค้ชสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือครูได้ตลอดเวลา และมีระบบบริหารจัดการที่มีรายละเอียดอีกหลายประการที่อาจไม่สามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของระบบบริหารจัดการการศึกษาของไทย แต่แนวคิดที่ครูต้องได้รับการช่วยเหลือแนะนำอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องเพื่อให้นำเอาเทคนิควิธีที่ได้รับการพัฒนามาใช้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างจริงจัง ยังเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ และน่าจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาของจังหวัดลำปาง จึงเป็นปัญหาที่ท้าทายว่าจะจัดให้มีกระบวนการพัฒนาครูอย่างไร ที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาในจังหวัดลำปาง แล้วส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังในตัวผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเกิดเป็นเครือข่ายครู/ชุมชนนักปฏิบัติ (Professional Learning Community : PLC) โครงการวิจัยนี้เป็นหนึ่งในชุดโครงการการวิจัยและพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง(Teacher Coaching) สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลำปาง

2. เพื่อศึกษาผลของกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องที่มีต่อศักยภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

Lampang Rajabhat University Journal

ขอบเขต

1. ขอบเขตการดำเนินงาน

พื้นที่ดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยโรงเรียน 20 โรงเรียน เกณฑ์การเลือกคือเป็นโรงเรียนที่สนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และสมัครเข้าร่วมโครงการ แต่ละโรงเรียนมีผู้วิจัยร่วมประจำพื้นที่ และเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) อย่างน้อย 6 คนประกอบด้วย ครู 5 คน และผู้บริหาร 1 คน รวมเป็น120 คน จำแนกเป็น โรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน โรงเรียนรัฐบาลระดับประถมศึกษา 11 โรงเรียนและระดับมัธยมศึกษา 8 โรงเรียน

2.ระยะเวลาดำเนินงาน

ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2556 ถึง พฤศจิกายน 2557

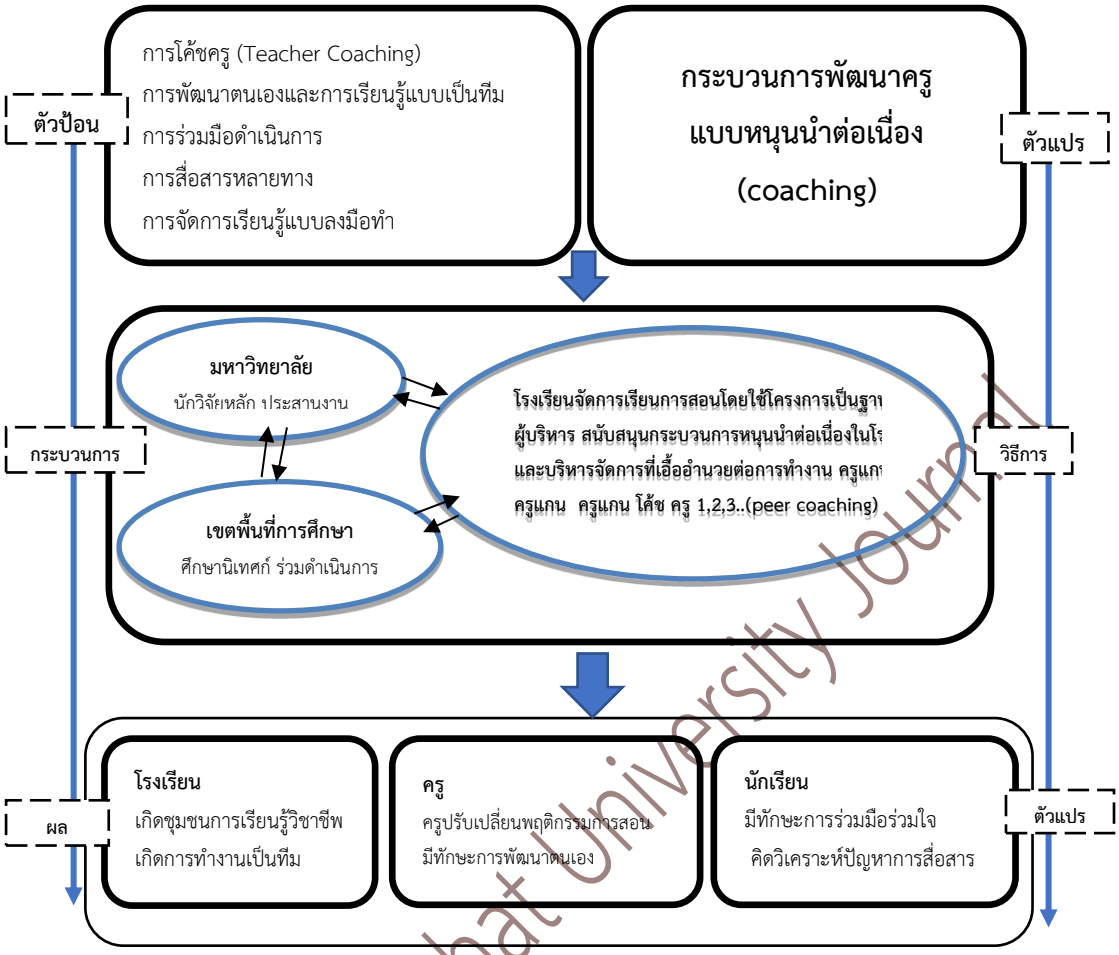
กรอบความคิด/สมมติฐานการวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา โครงการกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลำปาง คือ การพัฒนาครู ใช้กระบวนการชี้แนะ สนับสนุนให้ครูค้นพบวิธีการพัฒนาตนเอง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโค้ชและผู้รับการโค้ช/ครู เพื่อให้ผู้รับการโค้ชเปิดใจรับข้อมูลใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายใหม่ สร้างเป้าหมายและวางแผนร่วมกันระหว่างโค้ชและผู้รับการโค้ช ส่วนการวางรูปแบบการดำเนินงานและวิธีการโค้ช นักวิจัยมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นโค้ชภายนอกโค้ชไปที่ครูในโรงเรียน ส่งเสริมการโค้ชภายในโรงเรียน และสนับสนุน ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

ตัวแปรต้น คือกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง

ตัวแปรตาม คือ ครูมีทักษะการพัฒนาตนเอง ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เพื่อให้เกิดผลต่อผู้เรียนคือมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะการร่วมมือร่วมใจ และคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา

Lampang Rajabhat University Journal

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

การวิจัยและพัฒนาระบบหนุนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาครูได้เริ่มที่การเตรียมการก่อนการเริ่มกระบวนการ โดยการศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วางแผนร่วมกันระหว่าง มหาวิทยาลัย เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน ทั้งผู้บริหารและครูที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนเริ่มปฏิบัติงาน วางแผนการออกแบบกระบวนการพัฒนา ใช้การรวมกลุ่มครู เรียนรู้ร่วมกันเป็นพื้นฐานความพยายามสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (PLC) กำหนดการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนต่อเนื่องกัน แต่ละขั้นตอนใช้ระยะเวลา 6 เดือน จัดเป็น 3 ระยะ ทุกระยะมีการสอบทานกับกรอบความคิดข้างต้นและปรับระหว่างแต่ละขั้นตอนให้ส่งทอดต่อกันเป็นทิศทางเดียว ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ ในการสังเคราะห์ผล ดังนี้

Lampang Rajabhat University Journal

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (Pre coaching)

การพัฒนากระบวนการ มี 2 กิจกรรมหลัก ดังนี้คือ

1. กำหนดกลุ่มปฏิบัติงานและร่วมกันระบุภาระงาน 2 ข้อ ดังนี้คือ 1) คณะนักวิจัยหลักประกอบด้วยอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้แทนและศึกษานิเทศก์จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งมัธยมศึกษาและประถมศึกษา (สพป.ลป.1 และสพม.35) ทำหน้าที่ สนับสนุนวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีมหรือชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน และการหนุนนำกันและกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อนส่งเสริมกลไกการขับเคลื่อน หนุนนำและเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ เก็บข้อมูลเชิงพื้นที่โดยการถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติ สังเคราะห์และตรวจสอบกระบวนการหนุนนำ และ 2) คณะนักวิจัยร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูแกนนำ ศึกษานิเทศก์ ทำหน้าที่หนุนนำแบบเพื่อนช่วยเพื่อนให้กับครูผู้สอนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

2. สำรวจข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน วางแผนและดำเนินการขับเคลื่อน โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1) พัฒนากระบวนการพัฒนาครูให้หนุนนำกันและกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยเริ่มจากการสร้างความเข้าใจกระบวนการพัฒนาครู ประชุมปฏิบัติการทำความกระจ่างในมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน และพัฒนาระบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของโครงการวิจัย 2) พัฒนากระบวนการหนุนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดย เตรียมการสังเคราะห์กระบวนการหนุนนำเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหนุนนำกันและกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน และการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีม หรือชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพ และผลการปฏิบัติงานตามวงจรของการหนุนนำกันและกัน รวมทั้งผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารตามระบบที่พัฒนาขึ้น และ 3) ทบทวนระบบหนุนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยคณะนักวิจัยหลักเยี่ยมโรงเรียน จัดเวทีหลากหลายลักษณะตั้งแต่สะท้อนความคิดความรู้สึก การทบทวนการเรียนรู้หลังปฏิบัติกิจกรรม การทบทวนโครงการ การถอดบทเรียน และการเผยแพร่ผลงานทั้งในระดับโครงการ ระดับจังหวัด และระดับชาติ รวมทั้งการสังเคราะห์และตรวจสอบรูปแบบการหนุนนำ

ขั้นที่ 2 การหนุนนำต่อเนื่อง หรือ โค้ช (Coaching)

กระบวนการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะเป็นการทำงานเชื่อมโยงประสานกันของ 3 วงจรของการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีมหรือชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน และการหนุนนำกันและกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยมี 3 ลักษณะดังนี้ 1) การตั้งวงการเรียนรู้การพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีมหรือชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพของครูผู้สอนที่รับการหนุนนำ ร่วมกับครูแกนนำ ศึกษานิเทศก์และนักวิชาการ ที่ทำหน้าที่หนุนนำ ในวงการเรียนรู้การพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีมหรือ

Lampang Rajabhat University Journal

ชุมชนครูนักปฏิบัติมืออาชีพแต่ละครั้งมีการฝึกฝนการใช้ทักษะการเรียนรู้ เช่น การเล่าเรื่อง การฟังอย่างตั้งใจ การสะท้อนความคิด การทบทวนการเรียนรู้หลังปฏิบัติการ และการบันทึก ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน ในที่สุดได้มีการนำเสนอให้เรื่อง “การจัดการของเสียเหลือศูนย์” เป็นเนื้อหาหลักของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งทุกโรงเรียนได้นำไปจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นฐาน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน 2) การจัดการเรียนรู้ โดยครูในโรงเรียนที่ร่วมโครงการนำเรื่อง “การจัดการของเสียเหลือศูนย์” ไปจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการที่ยึดอยู่กับรายวิชาตามสาระรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ มีการกำหนดให้นักเรียนจัดทำโครงงานเล็กๆ เพื่อแก้โจทย์ปัญหานี้ โดยเริ่มจากกระบวนการคิดและทำด้วยตนเองทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้หลักของครูและนักเรียนเริ่มจากครูและนักเรียนได้ถกปัญหาร่วมกันเพื่อสรุปหาเหตุและผล รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาของเสีย โดยมีเป้าหมายเพื่อทำให้ของเสียเหลือศูนย์ได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่นักเรียนนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และ 3) การหนุนนำครู โครงการฯได้กำหนดให้ใช้วิธีการหนุนนำกันและกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในเมื่อครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานให้กับนักเรียนแล้ว มีการจัดเวทีการเรียนรู้ชุมชนครู นักปฏิบัติมืออาชีพ ให้ครูผู้สอนได้มาสะท้อนความคิดความรู้สึกถึงสิ่งที่ตนเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ทั้งที่เกิดกับตัวครูและนักเรียน

หลังจากนั้น เป็นกระบวนการหนุนนำกันและกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อนจากเพื่อนครูผู้สอนครูแกนนำ และผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับคณะวิจัยหลักจึงเกิดขึ้น ทั้งในวงวงการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีมชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพของครู และระบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารของโครงการฯเพื่อกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน และมีทักษะในการพัฒนาตนเองอันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายของโครงการฯ

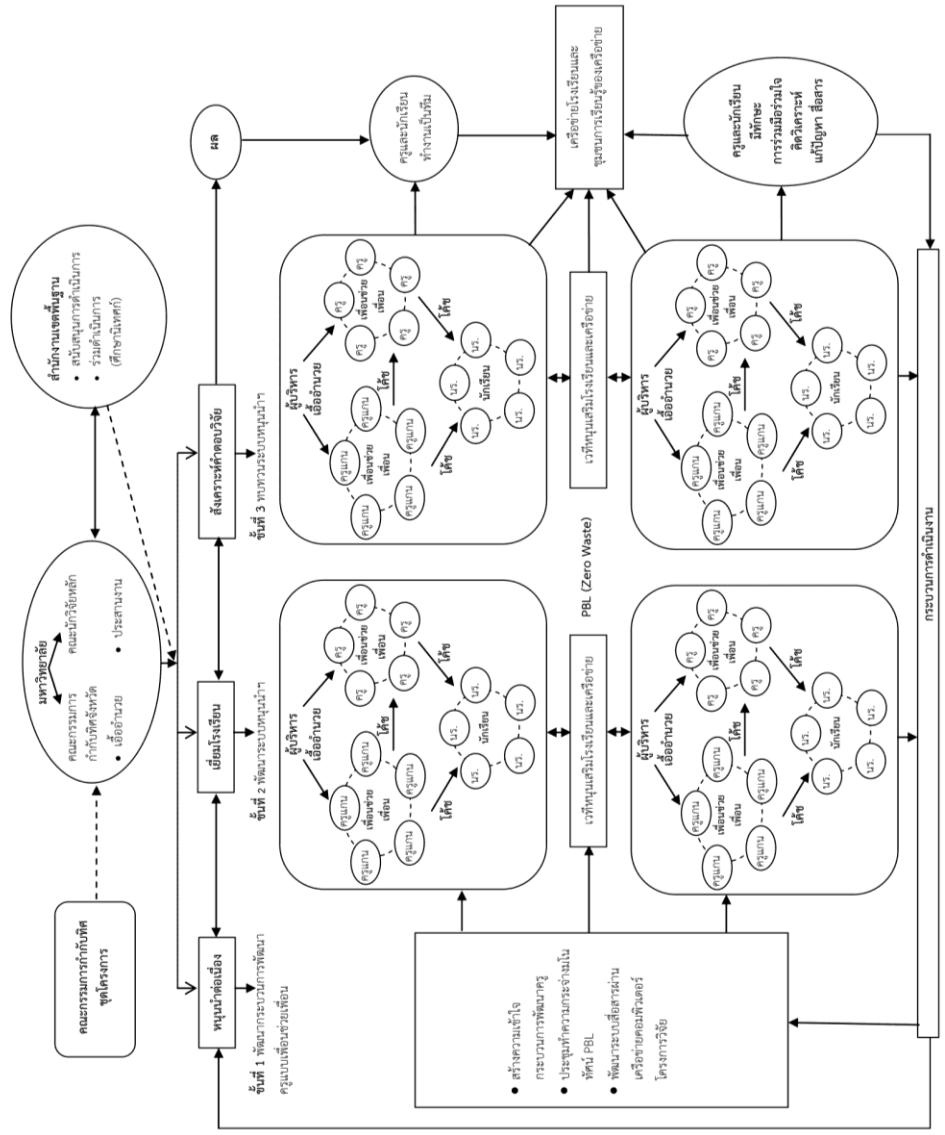
ขั้นที่ 3 ทบทวนกระบวนการหนุนนำในการขับเคลื่อนพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

ในการเยี่ยมโรงเรียน ได้จัดเวทีทบทวนการเรียนรู้หลังการปฏิบัติ (After Action Review: AAR) และถอดบทเรียน (Lesson Learned) กระตุ้นหนุนเสริมและเติมเต็ม หนุนนำต่อเนื่องอย่างเป็นพลวัตร จัดเวทีเผยแพร่ผลงานในระดับชาติ ในลักษณะตั้งวงเสวนาประกอบหนังสั้นของโรงเรียน จัดเวทีทบทวนการเรียนรู้หลังการปฏิบัติและถอดบทเรียนโรงเรียนในโครงการ คณะนักวิจัยหลักเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ถอดบทเรียน และสรุปองค์ความรู้ จัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยแก่ประชาคมในจังหวัดเพื่อวิพากษ์ผลการวิจัย จัดเวทีนำเสนอกระบวนการและผลการดำเนินการวิจัยแก่คณะกรรมการกำกับทิศระดับจังหวัด

Lampang Rajabhat University Journal

ผลการวิจัย สรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาได้กระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลำปาง ใช้การรวมกลุ่มครูเป็นวง PLC คณะนักวิจัยร่วมกับศึกษานิเทศก์และครูแกนนำ ได้ร่วมกันเริ่มจากการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนครูในการใช้ทักษะการเรียนรู้ เช่น การเล่าเรื่อง การฟังอย่างตั้งใจ การสะท้อนคิด การบันทึก การดำเนินโครงการครั้งนี้ ได้ใช้ประเด็นเรื่องการจัดการของเหลือเป็นศูนย์ เป็นเนื้อหาหลักของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการและโรงเรียนนำไปจัดการเรียนการสอนแบบ PBL หลังจากนั้นครูได้นำประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบ PBL มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองและนักเรียน ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง (Coaching Process)

2. ผลของกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องที่มีต่อศักยภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ในภาพรวมครูส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลง คือ การยอมรับและเห็นด้วยกับกระบวนการโค้ชเพื่อเพิ่มสมรรถนะ เจตคติ เปิดใจรับฟังคำชี้แนะ ร่วมเรียนรู้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู ร่วมมือ ยอมรับความคิดเห็นและคำชี้แนะของผู้อื่นเพิ่มขึ้น และปรับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานได้เพิ่มขึ้น กระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง ส่งผลต่อศักยภาพพื้นฐานในการโค้ชของโรงเรียนและส่งผลกระทบต่อศักยภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู และเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตัวนักเรียนคือ นักเรียนมีทักษะการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและสื่อสาร นอกจากนั้นยังพบว่าต้องมีกลไก แนวคิด และสมรรถนะ ในการขับเคลื่อนกระบวนการ คือ มีกลไกหลัก 3 กลไก มี 4 แนวคิด และ มี 2 สมรรถนะ โดย 3 กลไกหลักได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และ นักวิชาการสถาบันอุดมศึกษา 4 แนวคิดได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การจัดการความรู้ และการคิดสะท้อนเชิงวิเคราะห์ ส่วน 2 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะเกี่ยวกับสิ่งที่โค้ชและสมรรถนะหลักในการโค้ช โดยพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จ ต้องประกอบด้วยปัจจัยบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อม ปัจจัยบุคคล ได้แก่ ผู้จัดการเรียนรู้ (ครู) ผู้จัดการสถานศึกษา(ผู้บริหารสถานศึกษา) ผู้จัดการศึกษา(ผู้บริหารสถานศึกษา เขตกระทรวง) ผู้รับผลจัดการเรียนรู้(นักเรียน/เยาวชน ผู้ปกครอง/ประชาชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/รัฐบาล องค์กรชุมชน) ทั้งนี้ หมายถึง คุณสมบัติ ความสามารถของบุคคล ตามบทบาทหน้าที่ ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งที่เป็นเงื่อนไขการเรียนรู้ที่ปัจจัยบุคคลทำให้มีขึ้น เช่น บรรยากาศทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพห้องเรียน สภาพห้องทำงานของครู ช่วงเวลาเรียน/สอน และ โจทย์งานการเรียนรู้

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในบทความนี้ขอนำเสนอในแง่ของการถอดบทเรียนผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้

1. คณะนักวิจัยหลักได้สังเคราะห์เอกสารและผลการการสร้างความเข้าใจกระบวนการพัฒนาครูกับโรงเรียน จนสามารถกำหนดกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง และกลไกการขับเคลื่อนได้ 3 กลไกหลัก 4 แนวคิด และ 2 สมรรถนะ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่างานวิจัยนี้เป็นงานที่ต่อยอดและขยายผลมาจากโครงการ LLEN ที่มีภารกิจสำคัญคือการระดมสรรพกำลังที่มีอยู่ในพื้นที่ในลักษณะของ Area-based โดยใช้แนวคิด All for Education หรือการผนึกกำลังทุกภาคส่วนให้เข้ามาช่วยการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีข้อค้นพบของโครงการที่ รองผู้อำนวยการสำนักงาน

Lampang Rajabhat University Journal

กองทุนสนับสนุนการวิจัย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ได้สังเคราะห์ไว้ในคำนำของหนังสือชื่อพลังเครือข่ายในพื้นที่ว่า “มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการระดมสรรพกำลังในพื้นที่และสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน สามารถสร้างนวัตกรรมที่หลากหลายในการกระตุ้นให้ครูเกิดแรงบันดาลใจ เปลี่ยนวิธีคิด เกิดความมั่นใจที่จะปรับเปลี่ยนการสอน และส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน” (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอรุณศรี จิตต์แจ้ง,2556:8) ซึ่งงานวิจัยนี้ กลไกหลัก ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และนักวิชาการสถาบันอุดมศึกษา สำหรับแนวคิด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การจัดการความรู้ และการคิดสะท้อนเชิงวิเคราะห์ สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะเกี่ยวกับสิ่งที่โค้ช และสมรรถนะหลักในการโค้ช สอดคล้องกับการถอดบทเรียนของโครงการเองและการศึกษาของโครงการในชุดโครงการ Teacher Coaching เช่นโครงการวิจัยและพัฒนาครูในจังหวัดสมุทรสาครด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ฯ (ปิยะฉัตร จิตต์ธรรม, 2558:106) นอกจากนั้น ในเรื่องของแนวคิดที่ว่า การสร้างครูให้มีความสามารถในการโค้ช อย่างน้อยควรมีทักษะพื้นฐาน เช่น การฟัง การสะท้อน การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน การตั้งคำถาม และค้นคว้าเจาะลึก หรือเชื่อมโยงปรากฏการณ์จริงเข้ากับความรู้เชิงทฤษฎี แล้วนำออกรายงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก่ชุมชน ออกไปในวงกว้าง ทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จาก การปฏิบัติงาน การเรียนรู้ด้วยการจัดการความรู้ ครูสามารถทำการหนุนนำกันและกันหรือการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน และการตั้งวงชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของเรขา อรัญวงศ์ และคณะ (2558: ค) แต่ไม่ค่อยได้ทำเพราะไม่มีเวลาทั้งนี้อาจเกิดจากการบริหารเวลาที่ทำให้ครูไม่มีเวลาตรงกันในการทำชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพ ซึ่งเป็นการนิเทศงานแบบกลุ่ม หรืออาจเกิดจากมีงานอื่นๆ มาก หรือ การบริหารเวลาเรียนที่ไม่เอื้อให้ผู้เรียนมีพื้นที่ทำงานความคิด ไม่มีเวลายาวนานพอในการเรียนรู้ร่วมกันในการค้นคว้า/ปฏิบัติการ ในด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ควรใช้หลักว่าความรับผิดชอบอยู่ที่ไหนอำนาจย่อยอยู่ที่นั่น ควรกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่สถานศึกษา

2. ผลของกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องที่ใช้ขับเคลื่อนได้พบข้อสังเกตว่าการโค้ชครูยังค่อนข้างเป็นเรื่องใหม่ การหนุนนำที่ใช้วิธีครูสอนครูหรือเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นพื้นฐานที่ดีในการช่วยขยายผลการพัฒนาครูทั้งโรงเรียน หรือการสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (PLC) ได้ โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่ช่วยขยายผลในโรงเรียน หากขับเคลื่อนกระบวนการอย่างหนุนนำต่อเนื่องได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูถึงระดับเสริมพลังและเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตัวนักเรียนอย่างก้าวกระโดด นักเรียนเรียนรู้ 4 ทักษะของทักษะแห่งศตวรรษที่21 คือ การทำงานอย่างร่วมมือร่วมใจ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2562:129-139) นอกจากนั้น จากการถอดบทเรียนมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

Lampang Rajabhat University Journal

ลักษณะโรงเรียนกับระดับการขับเคลื่อน โรงเรียนเอกชนดำเนินการตามโครงการวิจัยได้เร็วและกะทัดรัด คือ ใน ระยะที่1 ครูนำเทคนิคการฟังไปใช้โค้ชนักเรียน ช่วงต้นในระยะที่ 2 ครูเริ่มพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยหน่วยบูรณาการของเสียเหลือศูนย์ใช้กระบวนการโครงการเป็นฐาน ครูเริ่มทำการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้บริหารโรงเรียนเอื้ออำนวยสร้างพื้นที่ปลอดภัยและทำชุมชนนักปฏิบัติที่มีดุลอำนาจเท่ากันระหว่างสมาชิกในวง พบผลข้างเคียงคือ สามารถลดงบประมาณอาหารกลางวัน ลดค่าจัดเก็บขยะได้อีก ปัจจัยเด่นคือ สายบริหารสั้นโรงเรียนต้องรับผิดชอบตัวเอง จากผลการดำเนินงานนี้ เทศบาลนครลำปางได้ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนเรื่องของเสียเหลือศูนย์ โดยโรงเรียนจัดการเรียนรู้ที่ใช้โครงการเป็นฐาน เทศบาลจัดแหล่งเรียนรู้และร่วมประเมิน โรงเรียนรัฐ จำแนกเป็นโรงเรียนประถมศึกษา(สปช.เดิม) และโรงเรียนมัธยมศึกษา (กรมสามัญศึกษาเดิม) ภาพรวม ในระยะที่1 ครูนำเทคนิคการฟังไปใช้กับนักเรียนแล้วก็ร้างลาไปในช่วงหลัง ด้วยเหตุผลว่าไม่มีเวลา การตั้งวงชุมชนนักปฏิบัติ ก็ไม่ได้ทำ ด้วยเหตุผลว่าคนละวิชาเอกและไม่มีเวลา ในระยะที่ 2 จึง ตกลงร่วมกันในการทำโครงการจัดการของเสียเพื่อตัดตัวแปรเนื้อหา และจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการเดือนละครั้ง เพื่อฝึกเทคนิคการโค้ชและให้คุ้นเคยกับการเข้าวงชุมชนนักปฏิบัติ ครูได้ผลัดกันมาเวที ด้วยเหตุผลว่าไม่มีเวลา ในระยะที่ 3 ก็ยังคงไม่มีเวลา (เนื่องจาก ติดประชุมกับเขตพื้นที่การศึกษา จัดกีฬา แข่งศิลปหัตถกรรม สอบ O-Net) มีการทำโครงการหน่วยบูรณาการของเสียเหลือศูนย์บ้างกับนักเรียนเป็นรายกิจกรรม ได้ผลการทำกิจกรรม (เช่น บริเวณสะอาดขึ้น) ครูมีการเรียนรู้ใหม่ เช่น รับความคิดที่แตกต่างกันได้ แต่ไม่ชัดว่านักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่21 มีการเล่าและสะท้อนกันบ้าง แต่ไม่ชัดเจนว่ามีการโค้ชกันและเกิดเป็นชุมชนนักปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของเรขา อรัญวงศ์ และคณะ (2558:202-203) ทั้งนี้ หากพิจารณาเป็นรายบุคคลในแต่ละโรงเรียนก็พบความเปลี่ยนแปลงในบางคน ในการนำผลวิจัยไปใช้ โรงเรียนต้องการงบประมาณ ปัจจัยเด่นคือ สายบริหารยาว โรงเรียนปฏิบัติงานตามปัจจัยบริหารที่ได้รับมีความพร้อมด้านบุคลากร/อาคารสถานที่/งบประมาณ มีรายละเอียดการขับเคลื่อนแตกต่างกันไป เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์(ระดับสถานศึกษา)ได้มากกว่า เช่น ทำการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานทั้งระดับชั้น โรงเรียนประถมศึกษา มีโครงสร้างภายในที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ(ระดับสถานศึกษา)ได้ง่ายกว่า เช่น ครูสอนทุกวิชาแก่นักเรียนประจำชั้น ครูน้อย เด็กน้อย งบประมาณน้อย บูรณาการการสอนกับโจทย์บริหารได้ง่ายกว่า แต่มีงานโครงการประกวดแข่งขันมากทำให้ไม่สู้จะมีเวลานิเทศกันด้วยการโค้ช

คณะนักวิจัยหลักได้องค์ความรู้ว่าการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานส่งผลต่อศักยภาพพื้นฐานในการโค้ชของโรงเรียนและส่งผลกระทบต่อศักยภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู และเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตัวนักเรียนคือนักเรียนมีทักษะการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและสื่อสารเป็น ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย

Lampang Rajabhat University Journal

ปัจจัยบุคคล และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ปัจจัยบุคคล คณะนักวิจัยหลักที่มีองค์ประกอบเป็นเครือข่ายที่มีสมาชิกมาจากผู้มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันทางการศึกษา เช่น โรงเรียนมีหน้าที่จัดการศึกษาแก่ผู้เรียนในพื้นที่รับผิดชอบ เขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่บริหารการศึกษาภายในพื้นที่รับผิดชอบ มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สอน วิจัยและบริการทางการศึกษา เครือข่ายเช่นนี้ได้ช่วยเปิดพื้นที่ให้โรงเรียนได้ทำการหนุนนำกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการสังเคราะห์ของเจือจันทร์ จงสถิตอยู่และอรุณศรี จิตต์แจ้ง (2556:128-129) การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนมาเสริมการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เป็นการสร้างความยั่งยืนและขยายการหนุนเสริมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น หรือการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน และการตั้งวงชุมชนนักปฏิบัติมืออาชีพ จึงอาจเป็นแนวคิดเบื้องต้นในการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ต่อไป กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน ย่อมเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมเฉพาะที่เหมาะสม เช่น มีพื้นที่ทำงานที่เป็นลานเรียนรู้ภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ลานประชุม ลานค้นคว้า (ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ) ลานสันทนาการ และลานปฏิบัติการ มีบรรยากาศที่ปลอดภัย เอื้อต่อการทำการทบทวนหลังการปฏิบัติต่อการเรียนรู้ มีการบริหารหลักสูตรให้ครูสามารถเชื่อมโยงโครงงานเข้ากับสาระการเรียนรู้ เชื่อมโยงเข้ากับการเรียนรู้พหุปัญญา การจัดการเวลาที่ยืดหยุ่น มีโครงงานที่มีผลการเรียนรู้ที่ใช้ได้ในชีวิตจริง มีการจัดการระดับโรงเรียนที่เชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลไกต่างๆ ในชุมชนและในสังคมในการจัดการเรียนรู้ ความสำเร็จในส่วนนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากคณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมหนุนนำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะฉัตร จิตต์ธรรม (2558:136-137)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ ตลอดจนจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา คือการโค้ช (การสะท้อน-ข้อมูลป้อนกลับ) ด้วยเทคนิคต่างๆที่เลือกเองว่าเหมาะสมหรืออาจเลือกการนิเทศจากภายนอก(โดยผู้เชี่ยวชาญ)ตามที่ตนเห็นว่าจำเป็น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยอีกระยะ เพื่อให้เห็นปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่องชัดขึ้น ควรทำให้เห็นกระบวนการอื่นในสถานศึกษาที่เอื้อต่อ การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง เช่น การทำหลักสูตรและแผนการสอนระดับชั้นของครู การจัดอาคารสถานที่และห้องเรียน การจัดช่วงเวลาเรียนและเวลาในการโค้ช

Lampang Rajabhat University Journal

2.2 ควรทำวิจัยขยายผลการพัฒนาครูด้วยระบบการหนุนนำ เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการโค้ชที่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ จนสามารถสร้างแนวทางรูปแบบและวิธีการหนุนนำได้ตลอดจนให้เห็นกลไกหรือการประสานงานที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนกระบวนการ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) คณะกรรมการกำกับทิศชุดโครงการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาลำปางเขต1 สำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา35 และโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 20 โรง ตลอดจนคณะกรรมการกำกับทิศระดับจังหวัดและคณะนักวิจัยร่วม

เอกสารอ้างอิง

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2558). **รายงานการสังเคราะห์ผลการดำเนินการชุดโครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง (Teacher Coaching). กรุงเทพฯ:** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. [ม.ป.ป.]. **โค้ชครูสู่ผู้เรียน (Teacher Coaching) บทเรียนจากโครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอรุณศรี จิตต์แจ้ง (2556). **พลังเครือข่ายในพื้นที่.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ทัศนีย์ จารุสมบัติ. (2556). **บนเส้นทางสู่การเป็นโค้ชเพื่อการเปลี่ยนแปลง.** นครปฐม: ภูสายแดด.

ปิยะฉัตร จิตต์ธรรม และ คณะ. (2558). **โครงการวิจัยและพัฒนาครูในจังหวัดสมุทรสาครด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน.**กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปริวิทย์ ไวทยาชีวะ และ ทิพย์รัตน์ นพฤทธิ์. (2559). สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์ใหม่: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต.** 5(1), 107 – 117.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2562). **การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง กับPLCเพื่อการพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรขา อรัญวงศ์ และคณะ. (2558). **โครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนจังหวัดกำแพงเพชร.**กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Lampang Rajabhat University Journal

สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และ คงวุฒิ นิรันตสุข. (2561). **เพาะพันธุ์ปัญญาด้วย PLC.** สงขลา: นำศิลป์โฆษณา จำกัด.

Duangchan Diowvilai, Vilailuk Janwong, Fisik Sean Buakanok, Duangjai Budhawong, & Dusdee Seetalavarang. (2015). Instructional Management Based on Project Learning through Zero Waste Integrated Units. **Proceedings of the 2nd International Conference on Innovation in Education.** March 16-18,2015. Thailand: Institute for Innovative Learning, Mahidol University.

Lampang Rajabhat University Journal

การพัฒนาระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

The Development of Monitoring Student-record System, Faculty of Agricultural Technology, Chiang Mai Rajabhat University

ธีรพงศ์ เตชาติ (Teerapong Techart)[1*]

สำเนา หมื่นแจ่ม (Samnao Muenjaem)[2] หนูม้วน ร่มแก้ว (Numuan Romkaew)[3]

[1*,2,3]หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อีเมลผู้แต่งหลัก : runkarun@hotmail.com เบอร์โทร : 087-778-2019

วันที่รับบทความ 17 ตุลาคม 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 7 กุมภาพันธ์ 2561 **วันที่ตอบรับบทความ** 11 กุมภาพันธ์ 2562

Lampang Rajabhat University Journal

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาและศึกษาความพึงพอใจการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กลุ่มประชากร ได้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา แบบประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ที่ปรึกษาในการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา มีขั้นตอน 9 ขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างโปรแกรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดคุณสมบัติและออกแบบโปรแกรม 3) ประชุมชี้แจงข้อกำหนด คุณสมบัติและออกแบบโปรแกรมกับผู้เชี่ยวชาญการเขียนโปรแกรม โดยใช้แบบบันทึกการประชุมในการบันทึกข้อมูล 4) ดำเนินการสร้างโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) ตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คนจากแบบประเมินรายการ พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับดี 6) ทดลองใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ พบว่าโปรแกรมมีการใช้คำสื่อความหมายได้เหมาะสมเข้าใจได้ง่าย ประมวลผลข้อมูลได้รวดเร็ว สามารถแสดงผลได้อย่างถูกต้อง โปรแกรมทำให้ช่วยประหยัดเวลา และสำหรับตัวอักษรควรปรับตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ผู้วิจัยทำปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 7) ใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร 8) สอบถามความพึงพอใจในการใช้งานโปรแกรม 9) สรุปผลการใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

2. ความพึงพอใจของอาจารย์ที่ปรึกษาในการใช้งานโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด(μ=4.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ คู่มือการใช้งานมีความสอดคล้องกับโปรแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด(μ=4.70) และรายการที่ได้ความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ รูปภาพในคู่มือมีขนาดเหมาะสมอยู่ในระดับมาก(μ=4.40)

คำสำคัญ : ระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษา; การติดตามผลการเรียน; การพัฒนาระบบ

Abstract

The aims of this research were to create the monitoring students' records system and to study the satisfaction of the system used in the Faculty of Agricultural Technology, Chiang Mai Rajabhat University. The population was 10 students' advisors at the Faculty in the academic year 2016. Research tools were the monitoring students' records program and its manual and satisfaction assessment forms for the advisers using the program. The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation. The research results are summarized as follows.

1. Steps of creating the monitoring students' records system are divided into nine steps. They are 1) studying the state and problems of advisory system, document regarding program development and related research, 2) meeting with students' advisors to design the program and its features, 3) clarifying requirements, features and program design with a programming expert 4) creating the program by experts 5) investigating the quality of the monitoring students' records program and its manual by three computer experts using an evaluation form 6) trying out the program with three education advisors using interviewing form 7) testing the program with advisors, 8) evaluate the satisfaction of program usage, and 9) summarizing the results of the monitoring students' records program

2. Satisfactory results from advisors in the monitoring students' records program and its manual is in the most levels (μ=4.55). The consistency of user manual with the program was at the highest level (μ=4.70). The appropriate image size in the guide is at the high level (μ=4.40), respectively.

Lampang Rajabhat University Journal

Keywords : The Monitoring Students' Records System; The Monitoring Students; The Development System

บทนำ

การศึกษาเป็นการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ สำหรับประเทศไทยได้กำหนดในพระราชบัญญัติ การศึกษาปีการศึกษา 2542 (มาตรา 4) ได้กล่าวว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้ารสรรค์จรรโลงความกว้าหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมไปถึง การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้กำหนดให้มหาวิทยาลัย สถาบันวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถาบันอุดมศึกษาและทำการจัดการเรียนโดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปวัฒนาธรรม รวมไปถึงการผลิตและส่งเสริมวิทยฐานะครู คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้เปิดการเรียนการสอน 2 หลักสูตร ได้แก่หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต มี 3 สาขาวิชา ดังนี้ 1.สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ 2.สาขาวิชาสัตวศาสตร์ และ 3.สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์(คณะเทคโนโลยีการเกษตร, 2558:55) หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ไม่สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.66 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสัตวศาสตร์ ไม่สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.40 และหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร ไม่สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 51.11 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ไม่สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.52 (สำนักทะเบียนและประมวลผล, 2558) จากข้อมูลข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ที่ไม่สำเร็จการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 41.92

ปัจจุบันอาจารย์ที่ปรึกษาใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาของสำนักทะเบียนและประมวลผลในการติดตามนักศึกษาในการดูแล แต่ในระบบยังขาดหมวดการติดตามผลการเรียนของนักศึกษา เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาจะทำการติดตามผลการเรียนของนักศึกษา จะต้องเข้าระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบจะแสดงข้อมูลของนักศึกษาในการดูแลได้เฉพาะเป็นรายบุคคลและจะแสดงผลการเรียนทั้งหมดออกมา ในกรณีที่นักศึกษาในการดูแลได้รับผลการเรียน F อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องทำการจดบันทึกและทำการรวบรวมเองด้วยมือ ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถรวมกลุ่มนักศึกษาที่ได้รับผลการเรียน F ในรายวิชานั้นทำการขอเปิดรายวิชาพร้อมกันได้

Lampang Rajabhat University Journal

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยใช้วงจรคุณภาพของเดมิ่ง โดยมี 4 ขั้นตอนได้แก่ 1.การวางแผน 2. การดำเนินการ 3. การประเมิน 4. การปรับปรุงแก้ไข เพื่อช่วยอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาสามารถติดตามผลการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับผลการเรียน F และวางแผนในการเรียนให้กับนักศึกษาในการดูแลได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอบเขต

ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยใช้กรอบงานติดตามผลการเรียนนักศึกษาในการพัฒนาระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยมีการประชุมวางแผนออกแบบ การดำเนินงาน การประเมินและการปรับปรุง โดยกลุ่มประชากร การสร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย และการทดลองใช้โดยอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ด้านสถานที่ในการวิจัย

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาของคณะเทคโนโลยีการเกษตร ในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

นิยามศัพท์

ระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษา หมายถึง กระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการตรวจสอบผลการเรียนของนักศึกษาในการดูแล

ผลการเรียน หมายถึง ระดับคะแนนของนักศึกษาที่ได้รับการประเมินตามระเบียบวัดผล

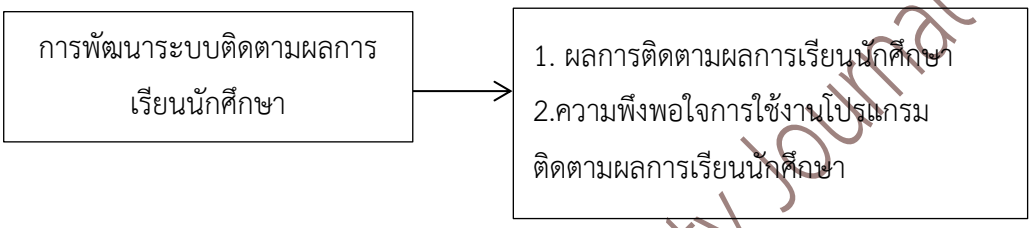
ผลการเรียน F หมายถึง ผลการประเมินที่มีระดับคะแนน ตก (Fail)

Lampang Rajabhat University Journal

อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง อาจารย์ประจำที่สังกัดคณะเทคโนโลยีการเกษตร ที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดไว้

ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกพอใจของอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาที่ใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

กรอบความคิด

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ อาจารย์ประจำที่เป็นอาจารย์ปรึกษานักศึกษาของคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 10 ท่าน

2. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1. ขั้นการวางแผน Plan (P)

1) ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการติดตามผลการเรียน ศึกษาขั้นตอนการสร้างโปรแกรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการติดตามผลการเรียน รวมไปถึงรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2) ประชุมอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาของคณะเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อดำเนินการออกแบบคุณสมบัติของโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

3) ประชุมชี้แจง ข้อกำหนด คุณสมบัติและออกแบบโปรแกรมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้แบบบันทึกการประชุมในการบันทึกข้อมูล

2.2. ขั้นดำเนินการ Do (D)

1) ดำเนินการสร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และผู้วิจัยดำเนินการสร้างคู่มือการใช้งานติดตามผลการเรียนนักศึกษา

Lampang Rajabhat University Journal

2) ประเมินคุณภาพโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยใช้แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาตามรายการจากผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน

3) ทดลองใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาคณะครุศาสตร์และรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ขณะใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา จำนวน 3 คน

4) ใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร

2.3. ขั้นการประเมิน Check (C)

สอบถามความพึงพอใจในการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

2.4. ขั้นการปรับปรุงแก้ไข Act (A)

1) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา

2) สรุปผลการใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย

3.1. โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

3.2. แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

3.3. แบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มทดลองใช้งานโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

3.4. แบบประเมินความพึงพอใจการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

4. การสร้างเครื่องมือและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

4.1 โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

1) ศึกษาขั้นตอน วิธีการ การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2) ประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดคุณสมบัติของโปรแกรมตามความต้องการของอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา

3) ประชุมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อแจ้งคุณสมบัติของโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา และเพิ่มเติมคุณสมบัติด้านคอมพิวเตอร์

4) ดำเนินการสร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรม

5) ตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน

Lampang Rajabhat University Journal

6) ทดลองใช้กับอาจารย์ที่ปรึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 3 คน

7) ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา เพื่อเตรียมในการใช้งานจริงต่อไป

4.2. แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาตามรายการ

1) ศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อนำมากำหนดคำถาม ตามจุดประสงค์

2) สร้างแบบประเมินคุณภาพโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรม

3) นำแบบประเมินโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมตามรายการ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้วิธีการหาค่า IOC โดยมีคะแนนเฉลี่ย 0.67 – 1.00

4) ปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

4.3. แบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มทดลองใช้งานโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

1) ศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อนำมากำหนดคำถาม ตามจุดประสงค์

2) สร้างแบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มทดลอง

3) เสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

4) ปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มทดลองใช้งานโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมฉบับสมบูรณ์

4.4. แบบประเมินความพึงพอใจการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

1) ศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อนำมากำหนดคำถาม ตามจุดประสงค์

2) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้งานโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรม

3) นำแบบประเมินฯ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้วิธีการหาค่า IOC โดยมีคะแนนเฉลี่ย 0.67 – 1.00

4) ปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1. อาจารย์ที่ปรึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 10 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

5.2. เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

Lampang Rajabhat University Journal

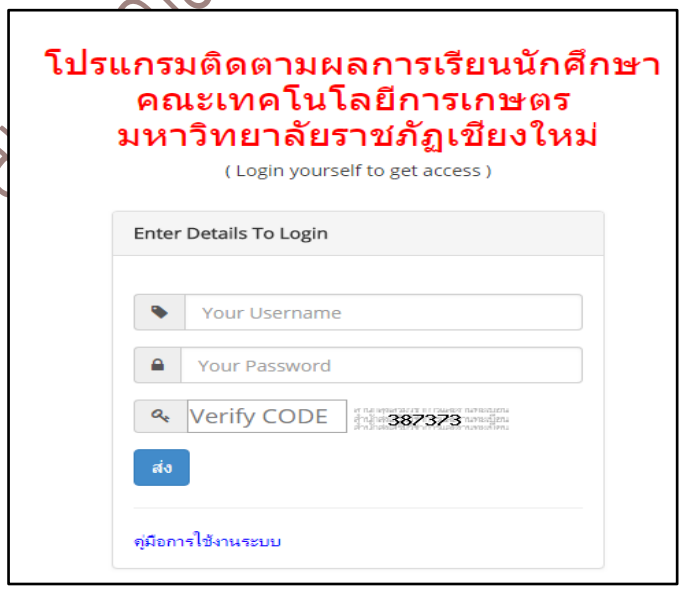
6.1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ(Percentage) เฉลี่ย (Mean)และเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจดังนี้

4.50 – 5.00	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

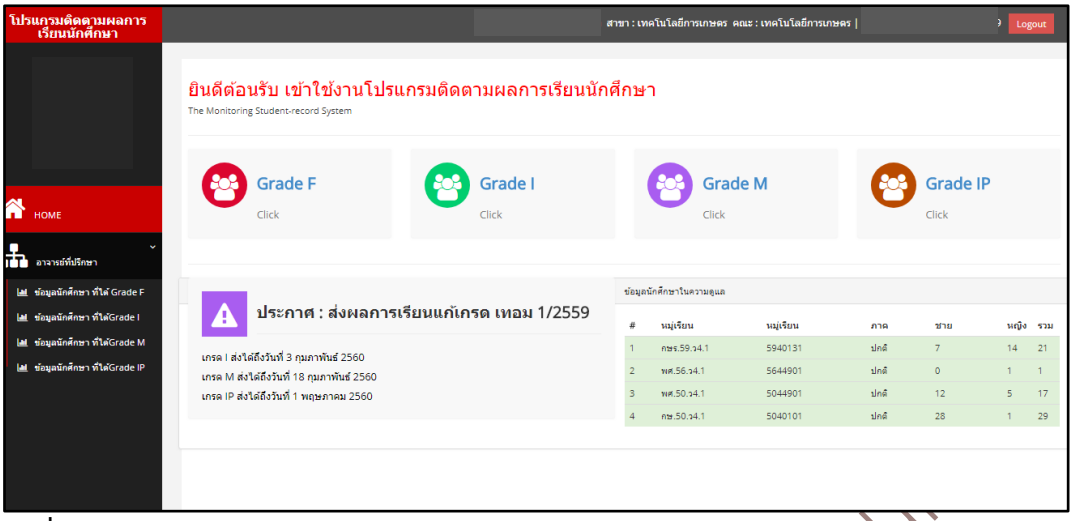
ผลการวิจัย

1. ระบบการติดตามผลการเรียนนักศึกษาเป็นกระบวนการเพื่อสร้างเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาเพื่อติดตามผลการเรียนนักศึกษา โดยใช้วงจรคุณภาพของเดมิ่ง และให้อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการเรียนให้แก่นักศึกษาที่ได้รับผลการเรียน F จากการตรวจสอบคุณภาพของเครื่อง ซึ่งประกอบด้วยโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน พบว่า โปรแกรมมีการใช้คำสื่อความหมายได้เหมาะสมเข้าใจได้ง่าย ประมวลผลข้อมูลได้รวดเร็ว แสดงผลได้อย่างถูกต้อง ช่วยประหยัดเวลา และสำหรับตัวอักษรควรปรับตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ดังภาพประกอบ 1 - 4

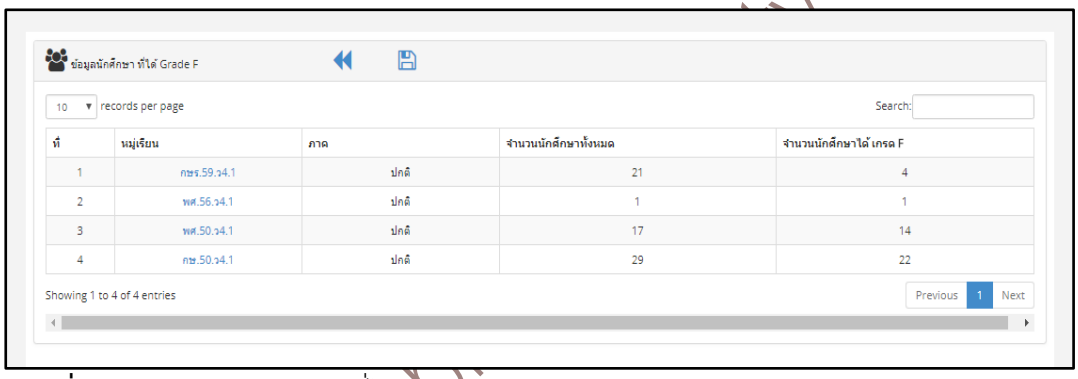

ภาพที่ 1 หน้า Login เข้าสู่ระบบ

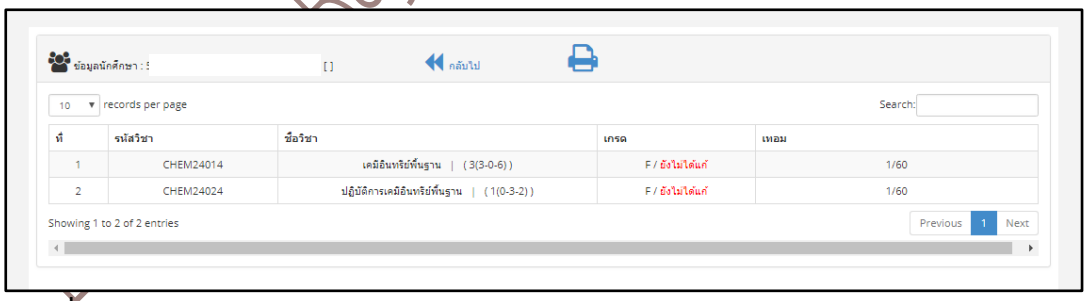
Lampang Rajabhat University Journal

ภาพที่ 2 หน้าแรกของโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา

ภาพที่ 3 แสดงจำนวนนักศึกษาที่ได้รับผลการเรียน F ตามหมู่เรียน

ภาพที่ 4 แสดงผลการเรียน F รายบุคคล

2. ผลการติดตามการเรียนของนักศึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา จำนวน 10 คน พบว่า มีนักศึกษาในการดูแลได้รับผลการเรียน F จำนวน 62 คน รวมรายวิชาทั้งหมด จำนวน 27 รายวิชา ที่ได้รับผลการเรียน F มากที่สุด ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จำนวน 11 คน รองลงมา วิชาวิศวกรรมอาหาร จำนวน 8 คน รองลงมา วิชาเคมีพื้นฐาน จำนวน 5

คน วิชาจุลชีววิทยาทางอาหาร วิชาเคมีอินทรีย์พื้นฐาน วิชาปฏิบัติการเคมีอินทรีย์พื้นฐาน วิชาชีวเคมีพื้นฐาน วิชาชีววิทยาพื้นฐาน วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานและวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะการเรียนจำนวน 3 คน วิชาเปตอง วิชาคณิตศาสตร์ 1 พฤติกรรมมนุษย์และการพัฒนาตนตามหลักปรัชญาพอเพียง ฟิสิกส์พื้นฐาน ภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 2 จำนวน 2 คน วิชาโบราณคดีเบื้องต้น วิชาความจริงของชีวิต วิชาปฏิบัติการจุลชีววิทยาทางอาหาร วิชาปฏิบัติการชีวเคมีพื้นฐานและวิชาปฐพีวิทยา จำนวน 1 คน ตามลำดับ

จากข้อมูลในตารางที่ 1 อาจารย์ที่ปรึกษาของได้ประชุมและสรุปให้ดำเนินการ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีนักศึกษาได้รับผลการเรียน F ในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและ วิชาวิศวกรรมอาหาร ขอเปิดรายวิชาเรียนในภาคเรียนถัดไป รายวิชาอื่นๆ ให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนร่วมในภาคเรียนถัดไปกับแผนการเรียนปกติโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ดูแล

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาของกลุ่มประชากร จำนวน 10 คน เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ ด้านการใช้งานระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนักศึกษา

รายการ	μ	σ	การแปลผล
1. การใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา	4.60	.51	มากที่สุด
2. การปรับปรุงโปรแกรมติดตามผลการเรียน	4.50	.52	มากที่สุด
3. การ Login เข้าสู่โปรแกรม	4.60	.51	มากที่สุด
4. การแสดงรูปภาพ ชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษา	4.50	.52	มากที่สุด
5. การแสดงผลการเรียน P M I IP แบบหมู่เรียน	4.60	.51	มากที่สุด
6. การแสดงข้อมูลออกทางเครื่องพิมพ์	4.50	.52	มากที่สุด
7. คู่มือการใช้งานมีความสอดคล้องกับโปรแกรม	4.70	.48	มากที่สุด
8. การเรียงลำดับของเนื้อหาในคู่มือ	4.60	.51	มากที่สุด
9. รูปภาพในคู่มือมีขนาดเหมาะสม	4.40	.51	มาก
10. ลักษณะเล่มของคู่มือมีขนาดเหมาะสม	4.50	.52	มากที่สุด
โดยรวม	**4.55**	**.52**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีความพึงพอใจในการใช้งานโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.55 , σ = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ คู่มือการใช้งานมี

Lampang Rajabhat University Journal

ความสอดคล้องกับโปรแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.70 , σ = .48) รองลงมา การใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา การ Login เข้าสู่โปรแกรม การแสดงผลการเรียน F M I IP แบบหมู่เรียนและการเรียงลำดับของเนื้อหาในคู่มือ อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.60 , σ = .51) รองลงมา การปรับปรุงโปรแกรมติดตามผลการเรียน การแสดงรูปภาพ ชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษา การแสดงข้อมูลออกทางเครื่องพิมพ์ และลักษณะเล่มของคู่มือมีขนาดเหมาะสม (μ = 4.50 , σ = .52) และรายการที่ได้ความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ รูปภาพในคู่มือมีขนาดเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (μ=4.40, σ = .51) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากการสร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวงจรคุณภาพของเดมิ่ง โดยผลที่ได้จากการพัฒนาสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาระบบติดตามผลการเรียนนักศึกษาเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบผลการเรียนนักศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกให้อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา มีกระบวนการในการสร้างโดยเริ่มจากการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการติดตามผลการเรียนเป็น ขั้นตอนของการวางแผน (P) สอดคล้องกับปุญชรัศมิ์ พันธุวัฒน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ก่อนพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ทำการประชุมคณะกรรมการเพื่อให้คณะกรรมการวางแผนการสร้างโปรแกรมพร้าวคัดกรองให้สอดคล้องกับความต้องการและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ การดำเนินประชุมได้ชี้แจงข้อกำหนดคุณสมบัติและการออกแบบโปรแกรมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ขั้นตอนการดำเนินการ (D) สร้างโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาพร้อมทั้งสร้างคู่มือการใช้งานติดตามผลการเรียนนักศึกษาได้ทำการทดลองใช้กับอาจารย์ที่ปรึกษาของคณะครุศาสตร์ สอดคล้องกับสุเทพ แก่งสันเทียะ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มีการทดลองใช้โปรแกรมภาคสนามเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้การขับเคลื่อนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และสรุปผลการทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม การใช้โปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร โดยการเชิญอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาเข้าร่วมประชุมชี้แจงการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา กำหนดระยะเวลาในการใช้โปรแกรม และให้อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาใช้งานจริงพร้อมทั้งติดตาม ขั้นตอนการตรวจสอบ (C)

Lampang Rajabhat University Journal

สอบถามความพึงพอใจในการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาหลังจากที่ใช้งานโปรแกรมเสร็จสินแล้ว สอดคล้องกับดุลยรักษ์ จำเดิม (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างโปรแกรมแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ (EDI) เพื่อแก้ไขปัญหาการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างระบบ (ERP System) สำหรับฝ่างงานการตลาด บริษัท ไทยซัมมิท เอนจิเนียริง จำกัด พบว่า ได้ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของบุคลากรภายในองค์กรของผู้ประกอบการที่มีต่อโปรแกรม การวิเคราะห์ความพึงพอใจอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา พบว่า ความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.55 , σ = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ คู่มือการใช้งานมีความสอดคล้องกับโปรแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.70 , σ = .48) และรายการที่ได้ความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ รูปภาพในคู่มือมีขนาดเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (μ=4.40, σ = .51) ตามลำดับ เช่นเดียวกับภัทร์อร ฟองสินธ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับระบบการจัดซื้อ พบว่า การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับระบบการจัดซื้อ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (A) เพิ่มบรรณานุกรมในคู่มือการใช้งานโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษาตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นลักษณะของการอ้างอิงเนื้อหาในคู่มือ สอดคล้องกับรัญชนา นำอิน (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานรูปแบบการวิเคราะห์ พบว่า องค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงาน จะต้องมีแหล่งข้อมูลอ้างอิง กฎระเบียน หลักการและทฤษฎี

2. ผลที่ได้จากการติดตามผลการเรียนนักศึกษา ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาได้มีการวางแผนเพื่อดำเนินการให้นักศึกษาเปิดรายวิชาที่นักศึกษาได้รับผลการเรียน F ตั้งแต่ 6 คน และให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนร่วมในรายวิชาที่นักศึกษาได้รับผลการเรียน F น้อยกว่า 6 คนตามแผนการเรียนปกติในภาคเรียนถัดไป และให้มอบหมายให้อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาแจ้งนักศึกษาในการดูแลได้รับทราบพร้อมทั้งติดตามการลงทะเบียนของนักศึกษา ซึ่งเป็นการต้องการของอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาแก้ไขผลการเรียน F และสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับ วราพร ม่วงประถมและคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การวางแผนได้คำนึงถึงความต้องการของนักเรียน และดำเนินการจัดประชุมกำหนดกลยุทธ์ กำหนดแผนและกิจกรรมให้เหมะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโปรแกรมติดตามผลการเรียนนักศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ในด้านข้อมูลควรประสานงานกับผู้ดูแลระบบของสำนักทะเบียนและประมวลผลเพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและถูกต้อง ครบถ้วน

Lampang Rajabhat University Journal

2. ในด้านโปรแกรมควรประสานงานกับผู้เชียวชาญในด้านการเขียนโปรแกรมของสำนักทะเบียนและประมวลผลเพื่อป้องกันความยุ่งยากในการเขียนโปรแกรมและการแสดงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเพิ่มระบบแจ้งเตือนนักศึกษาที่มีผลการเรียนน้อยที่เสี่ยงต่อการพ้นสภาพตามระเบียนวัดผล

เอกสารอ้างอิง

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2558). **รายงานประจำปี 2558.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ดุลยรักษ์ จำเดิม. (2558). **การสร้างโปรแกรมแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์(EDI) เพื่อแก้ไขปัญหาการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างระบบ(ERP System) สำหรับฝ่ายงานการตลาด บริษัท ไทยซัมมิท เอนจิเนียริง จำกัด.** การค้นคว้าแบบอิสระ วท.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปุญชรัศมิ์ พันธุวัฒนา. (2560). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ภัทร์อร ฟองสินธ์. (2556). **รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับระบบการจัดซื้อ**. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. หน้า 54 - 63

รัญชนา นำอิน. (2555). การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานรูปแบบการวิเคราะห์. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.** 6(1), 139-153.

วราพร ม่วงประถมและพรเทพ รู้แผน. (2558). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 13(3), 47-55.

สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. **สถิตินักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.academic.cmru.ac.th/statold/result.php_สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2558.

Lampang Rajabhat University Journal

สุเทพ แก่งสันเทียะ. (2556). **การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้สำในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Lampang Rajabhat University Journal

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การสอนแบบ e-learning

The Effective Study in the Cost Accounting I Through e-learning Instructional Media

นงลักษณ์ จิ๋วจู (Nonglak Jiwju)
สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อีเมลล์ผู้แต่งหลัก : jeab151127@hotmail.com เบอร์โทร.0-8276-8385-3

วันที่รับบทความ 11 พฤษภาคม 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 13 กันยายน 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 18 กันยายน 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอนแบบ e-learning กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษา 23 คน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ในปีการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียน e-learning แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบประเมินค่าประสิทธิภาพการเรียน และแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน 86.30/41.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.83/86.30 และความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : อีเลิร์นนิ่ง; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การเรียนออนไลน์; การบัญชีต้นทุน 1

Abstract

The effective study in the subject of Cost Accounting I through E-Learning method, the objectives were 1) to investigate the effective study in the subject of cost accounting I through e-learning instructional media 2) to explore the satisfaction toward e-learning instructional media. The subjects were 23 students at Kamphaeng Phet Rajabhat University, Measot who enrolled in e-learning course, Cost Accounting I, in the academic year 2018. The instruments were E-Learning instructional media, achievement test, assessment test for learning efficiency and satisfaction form. The research findings shown that post-test was higher than pre-test: 86.30/41.60 and

Lampang Rajabhat University Journal

there was significant level at 0.01. In the term of learning efficiency averages were 85.83/86.30 while the satisfaction toward E-Learning instructional media was at a high level.

Keywords : e-learning; the effective study; online learning; accounting 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษาไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ซึ่งสถาบันการศึกษาจะต้องคิดและพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนโดยที่จะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นการจัดสรรแหล่งทรัพยากร กระบวนการสนับสนุนการเรียนรู้ การพัฒนาการสอน ตั้งแต่การออกแบบการสอนที่ได้วางแผนไว้ตลอดจนทดลองนำไปใช้ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้ สำหรับนำไปพัฒนาปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งการออกแบบการสอนนั้นถือเป็นการพัฒนาด้านการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยการนำทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนมาใช้เพื่อประกันเกี่ยวกับคุณภาพด้านการเรียนการสอนเป็นกระบวนการทั้งหมดของการวิเคราะห์ความต้องการของการเรียน เป้าหมายของการเรียนรู้และการพัฒนาระบบการถ่ายทอด เพื่อตอบสนองความต้องการ การออกแบบการสอนจะรวมไปถึงการพัฒนาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอนการนำไปใช้และการประเมินผลทั้งด้านการสอนและเกี่ยวกับผู้เรียนด้วย ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่นเดียวกันกับด้านการศึกษาได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย ซึ่งเทคโนโลยีการศึกษาเป็นการประยุกต์เทคโนโลยีไปสู่กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในสถาบันที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการศึกษา (สุมาลี ชัยเจริญ, 2551)

ผู้สอนจึงนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ การเรียนการสอนในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งโดยมากมักใช้สื่อเสริมในรูปแบบของการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในทักษะของเนื้อหาต่าง ๆ เช่น การคำนวณ การเขียน/อ่านคำศัพท์ ฯลฯ การใช้อินเตอร์เน็ตในการเรียนการสอน เช่น การเรียนผ่านเว็บ (Web Based Instruction : WBI) การเรียนผ่านห้องเรียนเสมือน (Virtual Learning Environment : VLE) หรือแม้กระทั่งการสืบค้นสารสนเทศสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ ฯลฯ และด้วยปัจจุบันที่เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ดังตัวอย่างกรณีศึกษาของประเทศเกาหลี ที่ได้มีความพยายามพัฒนาระบบการเรียนการสอนจาก e-learning (การเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์) สู่ m-learning (การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ พ็อกแกตพีซี แล็บท็อป สมาร์ตโฟน และแท็บเล็ต ฯลฯ) และ u-learning (ubiquitous learning), u-school, และ u-city ที่เน้นในเรื่องของ

Lampang Rajabhat University Journal

การเรียนการสอนทุกที่ทุกเวลาผ่านการเชื่อมโยงแบบไร้สาย และอุปกรณ์เคลื่อนที่พกพาได้ง่ายและสามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายไร้สาย จากความก้าวล้ำของอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ นั้นทำให้รูปแบบของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีรูปแบบที่เปลี่ยนไป ได้ถูกพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อตอบสนองและการพัฒนาผู้เรียนในอนาคตต่อไป (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2560) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันก็ควรที่จะพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและมีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ศึกษาและเกิดความสนใจในการเรียน มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในสาขาวิชาการบัญชีเป็นสาขาวิชาที่มีนักศึกษาให้ความสนใจในการเข้ามาศึกษาต่อจำนวนมาก เนื่องมาจากหางานทำที่ง่ายและเป็นอาชีพที่ท้าทาย โดยจะต้องมีความรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพบัญชีในปัจจุบันจึงพัฒนาขึ้นให้เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบันเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้ประสิทธิภาพและมีเกิดความสนใจจากผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนในหลักสูตรบัญชีบัณฑิตจึงได้คิดค้นรูปแบบและวิธีการสอนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 เนื่องจากเป็นรายวิชาที่นักศึกษาทำคะแนนสอบได้ค่อยข้างน้อย อาจเป็นเพราะเนื้อหาวิชาที่ยากและจำเป็นต้องทบทวนบทเรียนจึงจะเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น จึงได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้ e-learning ซึ่งบทเรียนที่จัดทำขึ้นจะมีทฤษฎีเกี่ยวกับบทเรียน มีนำเสนอรูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว สื่อสรุปที่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งถ้าหากว่าผู้เรียนได้เรียนในห้องเรียนแล้วทบทวนหรือต้องการหาความรู้เพิ่มเติมก็สามารถได้ไปเรียนซ้ำ ๆ หลายรอบได้ การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นี้ขึ้นมาเพื่อหวังว่าให้ผู้เรียนนั้นเกิดการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e - learning
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้เรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การสอนแบบ e-learning มีคะแนนหลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียน

2. ผู้เรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การสอนแบบ e-learning มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ขึ้นไป

Lampang Rajabhat University Journal

ขอบเขตการวิจัย

มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

1. เนื้อหาในการจัดทำบทเรียน e-learning จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนรายวิชาต้นทุน 1 (Cost Accounting 1) รหัสวิชา 3521102 หลักสูตรสาขาวิชาการบัญชี ในระดับปริญญาตรี เนื้อหาประกอบด้วย สาระสำคัญเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบัญชีต้นทุน ระบบบัญชีต้นทุน วิธีการบันทึกบัญชีและการควบคุมวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิต การบัญชีต้นทุนงานสั่งทำ การบัญชีต้นทุนช่วง เศษวัตถุดิบ ของเสีย และของมีตำหนิ ต้นทุนมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ร่วมและผลิตภัณฑ์พลอยได้ ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อหา ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และการสรุปเนื้อหาสำคัญและบท

2. มีแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

3. มีแบบฝึกปฏิบัติท้ายบทเรียน

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 แบบ e-learning

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 แบบ e-learning และความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 แบบ e-learning

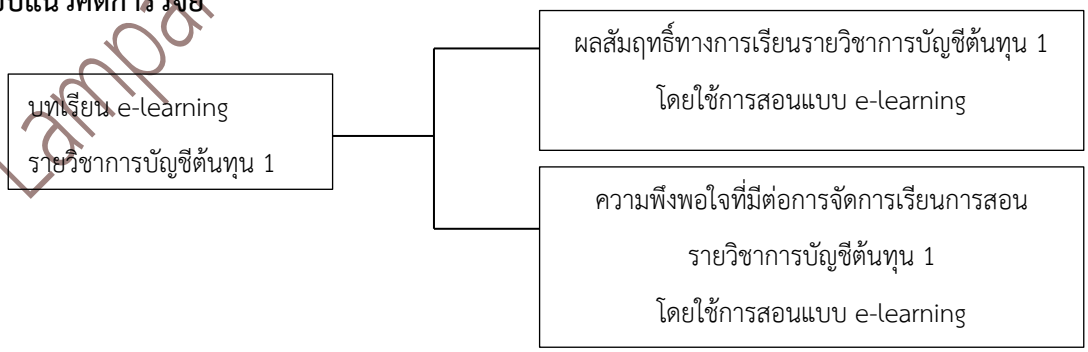
ขอบเขตด้านประชากร

นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

ขอบเขตเวลา

ปีการศึกษา 2560

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้บทเรียน e-learning ในรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1

Lampang Rajabhat University Journal

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ในปีการศึกษา 2560 มีจำนวนทั้งหมด 105 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ลงทะเบียนเรียนบทเรียน e-learning ในรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 23 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่ผู้ตอบสามารถเลือกคำตอบที่ถูกต้องจากกลุ่มที่กำหนดไว้ในรายการที่ต้องเลือก จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบปรนัย ซึ่งจะอยู่ในบทเรียน e-learning มีทั้งหมด 10 แบบทดสอบ จำนวนทั้งหมด 100 คะแนน

3. แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบแสดงความคิดเห็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ 5 มีค่ามากที่สุด 4 มีค่ามาก 3 มีค่าปานกลาง 2 มีค่าน้อย และ 1 มีค่าน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบประเมินความพึงพอใจ นำให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและนำมาแก้ไข ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับข้อคำถามมีจุดประสงค์การเรียนรู้อยู่ที่ 0.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 สามารถนำไปใช้ประเมินได้ (ปราณี หลำเพ็ญสะ, 2559)

บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชีและคอมพิวเตอร์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและนำมาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวมรวมข้อมูล

1. ผู้สอนออกแบบการเรียนการสอน โดยมีการวิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาสาระ จำนวนบทเรียน แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) โดยเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1.1 ส่วนของโฮมเพจ แสดงชื่อรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 รหัสวิชา คำอธิบายรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

1.2 ส่วนช่องรวมรายวิชา แสดงสังเขปรายวิชา คำอธิบายแต่ละหัวข้อการเรียน เนื้อหาสื่อต่าง ๆแบบฝึกหัด และแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

1.3 ส่วนของข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ผู้ลงทะเบียนเรียน รายงานผลการทดสอบของผู้เรียน ข้อมูลการติดต่อ

2. ผู้สอนปฐมนิเทศผู้เรียนโดยการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีการเรียนการสอน

Lampang Rajabhat University Journal

3. ผู้สอนมีการสำรวจความพร้อมของผู้เรียนและเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการใช้บทเรียน e-learning

4. ผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. ผู้เรียนมีการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ e-learning

6. ให้ผู้เรียนประเมินผลความประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมติฐาน และค่าเฉลี่ย ความแปรปรวน สถิติที่ใช้คือ t-test

2. การประเมินค่าประสิทธิภาพ บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 วิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 (การวัดผลคะแนนระหว่างเรียน/หลังเรียน) ตามเกณฑ์ 85/85 (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์,2557)

3. แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอนแบบ e-learning ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์ของเบสท์ (Best. 1981, p. 82) มีรายละเอียดดังนี้ ดังนี้ ระดับ 4.50 – 5.00 แปลว่า มากที่สุด ระดับ 3.50 – 4.49 แปลว่า มาก ระดับ 2.50 – 3.49 แปลว่า ปานกลาง ระดับ 1.50 – 2.49 แปลว่า น้อย ระดับ 1.00 – 1.49 แปลว่า น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การสอนแบบ e-learning

การทดสอบ	N	Mean	Std. Deviation	T	DF	Sig. (2-tailed)
ก่อน	23	41.61	15.20	13.13	22	.000
หลัง	23	86.30	12.08	29.03	22	.000

Lampang Rajabhat University Journal

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning พบว่าคะแนนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน 86.30/41.60 อย่างมีนัยระยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning มีคะแนนหลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 จาก โดยใช้การสอนแบบ e-learning

N	E1	E2	E1/E2
23	85.83	86.30	85.83/86.30

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 โดย E_1 มีค่าเท่ากับ 85.83 E_2 มีค่าเท่ากับ 86.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning

รายการประเมิน	N	Mean	Std. Deviation	ระดับความพึงพอใจ
1.ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	23	3.78	0.67	มาก
2.ให้ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา	23	3.86	0.54	มาก
3.ง่ายต่อการเข้าใจ	23	4.00	0.95	มาก
4. เนื้อหาบทเรียนมีรูปแบบน่าสนใจ	23	4.26	0.81	มาก
5. แบบทดสอบมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน	23	4.30	0.87	มาก
6. ความสมบูรณ์ ชัดเจนของเนื้อหา	23	4.08	0.66	มาก
7.สามารถให้ความรู้ได้ตรงตามเนื้อหาที่กำหนด	23	4.13	0.86	มาก

Lampang Rajabhat University Journal

รายการประเมิน	N	Mean	Std. Deviation	ระดับความพึงพอใจ
8.สามารถใช้สื่อต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับเนื้อหา	23	3.95	0.63	มาก
9. ความยากของเนื้อหาวิชา	23	3.95	0.76	มาก
10.การใช้งานมีความยุ่งยาก	23	3.78	0.79	มาก
11.รูปแบบของการจัดวางสื่อต่าง ๆ มีความเหมาะสม	23	3.82	0.65	มาก
12.บทเรียน E-Learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น	23	4.17	0.83	มาก
รวม	23	4.00	0.70	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 เมื่อวิเคราะห์รายการประเมินส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเรื่องแบบทดสอบมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 รองลงมามีความพึงพอใจต่อเนื้อหาบทเรียนมีรูปแบบ น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 และมีความพึงพอใจต่อบทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานผู้เรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การสอนแบบ e-learning มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ขึ้นไป

โดยกำหนดให้ H_0 : ค่าเฉลี่ยเท่ากับที่คาดการณ์

H_1 : ค่าเฉลี่ยมากกว่าที่คาดการณ์

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ระดับความพึงพอใจ	23	4.00	0.70604	0.21652

Lampang Rajabhat University Journal

	Test Value = 3.51					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
ระดับความพึงพอใจ	2.263	22	.000	0.49	.1720	.3488

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานผู้เรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การสอนแบบ e-learning พบว่า ค่า Sig. จากการคำนวณน้อยกว่านัยสำคัญ (0.000 < 0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 นั่นคือ ความพึงพอใจของนักศึกษามีค่ามากกว่า 3.51 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning พบว่าคะแนนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน 86.30/41.60 อย่างมีนัยระยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 จากการจัดการเรียนการสอนแบบ e-learning พบว่า ประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.83/86.30 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ 85/85 ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning อยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจเรื่องแบบทดสอบมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน เนื้อหาบทเรียนมีรูปแบบ น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียนรู้ และบทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น เพราะสามารถทบทวนการเรียนซ้ำได้หลายครั้ง ทำให้สามารถที่จะทำข้อสอบได้เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยการสอนแบบ e-learning นั้นส่งผลทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และบทเรียน e-learning ถือไว้ว่าเป็นบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่ใช้เกิดความพึงพอใจซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของทิพย์วรรณ ศิบุญนันท์ (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชี 1 พบว่า ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการพัฒนาบทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชี 1 บทเรียนมีประสิทธิภาพเฉลี่ยเท่ากับ 92.10/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อบทเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ซึ่งถือว่าการจัดการเรียนการสอนแบบ e-learning เป็นสื่อการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะว่าเกิดเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านการศึกษาจะส่งผลต่อการ

Lampang Rajabhat University Journal

เรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคใหม่ที่มีความสนใจในเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของจินตวีร์ คล้ายสังข์ (2560) ที่กล่าวว่าสื่อการสอนกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องใช้สื่อที่ได้มีการออกแบบและใช้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะเห็นว่าการใช้สื่อการเรียนโดยใช้ e-learning ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนสอบสูงขึ้น และเกิดความพึงพอใจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรับรู้ที่สามารถกล่าวได้ว่า บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของศรีกัญภัสสร์ รังสีบวรกุล ปิยาภรณ์ กังสดาร และวรรณิษา หาคูณ (2555) ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ สิ่งเร้า ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การรับรู้ ปฏิกิริยาตอบสนอง ความคิดรวบยอด เกิดการเรียนรู้ สามารถกล่าวได้ว่า บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 นั้นน่าสนใจและมีประสิทธิภาพเพราะผู้เรียนได้รับสิ่งเร้าทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการทางปัญญาหลายองค์ประกอบ ซึ่งอยู่ภายในผู้เรียน เกิดเป็นพัฒนาการเรียนรู้และสร้างกระบวนรับรู้ที่ดีมีคุณภาพสำหรับอนาคตการศึกษาไทยในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสื่อมีความน่าสนใจ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว มีการสรุปเนื้อหา อีกทั้งผู้เรียนสามารถเรียนทบทวนได้หลาย และมีการทำข้อสอบเพื่อวัดผล ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและสามารถทำข้อสอบได้คะแนนมากขึ้น

ควรใช้ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการจัดทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาบทเรียน e-learning ในรายวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรบัญชี เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในทุกรายวิชา

2. การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่มีต่อบทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 ควรเปรียบเทียบสอบกลุ่มระหว่างผู้ที่ใช้บทเรียนกับไม่ใช้บทเรียนเพื่อศึกษาถึงผลความแตกต่างของการใช้บทเรียน e-learning รายวิชาการบัญชีต้นทุน 1

เอกสารอ้างอิง

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2557). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคการศึกษา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

จิตราภา กุณฑลบุตร. (2550). **การวิจัยสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่.** กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

Lampang Rajabhat University Journal

จินตวีร์ คล้ายสังข์. (2560). **การผลิตและใช้สื่ออย่างเป็นระบบเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพย์วรรณ ศิบุญนันท์. (2562). การพัฒนาบทเรียน e-Learning รายวิชาการบัญชี 1. **วารสารสักทอง:วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** 25(3); 68-75.

ทิศนา แขมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2545). **นวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรมหาวิทยาลัย.

ปราณี หลำเพ็ญสะ. (2559). การหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://edu.yru.ac.th/evaluate/attach/1465551003_%.pdf สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2562.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาสกร เรืองรอง. (2558). **คอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรทิชา.

ศรีกัญภัสสร์ รังสีบวรกุล ปิยาภรณ์ กังสดาร และวรรณิษา หาคูณ. (2555). **ธรรมชาติการเรียนรู้.** นนทบุรี: บริษัทวิชั่น พรีเพรส จำกัด.

สุมาลี ชัยเจริญ.(2551). **เทคโนโลยีการศึกษา หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ.** ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.

John W. Best, (1981). **Research in Education**, 4 th ed. New Jersey: Prentice – Hall Inc.,

Lampang Rajabhat University Journal

ผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู

Effects of Internal Control Accounting on Financial Operation Success of Treasury Personal at Local Administrative Organization, Nong Bua Lumphu Province.

นิติกรณ์ จันทรสุริยะศักดิ์ (Nitigorn Junsuriyasak)[1*] นุชรี พิทักษ์ (Nutcharee Pitak)[2]
มณีวรรณ ศรีปาน (Maneewan Sripan)[3] พยุงศรี ดีโคตร (Payungsri deekote)[4]
วนิดา ณ ลำพูน (Vanida Na lamphun)[5]
[1*,2,3,4,5] หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
อีเมลผู้แต่งหลัก : junsuriyasak@gmail.com เบอร์โทร : 094-379-9343

วันที่รับบทความ 3 กันยายน 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 10 เมษายน 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 30 เมษายน 2562

Lampang Rajabhat University Journal

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 170 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการติดตามประเมินผล และผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านประเมินความเสี่ยง และด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.846 ร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินได้ร้อยละ 71.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน

จังหวัดหนองบัวลำภูต้องให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายใน เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำรายงานทางการเงิน

คำสำคัญ : การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี; ความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objective of this research was to study the effects of internal control accounting on financial operation success of treasury personal at local administrative organization, Nong Bua Lumphu Province. The population on samples using in research were 170 persons from the treasury in Nong Bua Lumphu Province. The instruments were questionnaires with the reliability of 0.95. The statistics using for data analysis included multiple correlation analysis, simple regression analysis and multiple regression analysis.

The results of findings were as follows: for overall and each aspect on the concepts of treasury officers on internal control accounting were in high level for the aspects of control environment, risk assessment, control activities, information and communication and monitoring and for overall of concepts of treasury officers on the achievement of financial operation success were in high level for the aspects of achieving goals and objective, economic resource usage, financial reporting accuracy, regulation rule compliance, internal control accounting, control environment, risk assessment and control activities relationship and a positive impact on financial operation success with multiple correlation coefficients 0.846. The predictor financial operation success was 71.60 percent statically significant at 0.05 level. The internal control accounting should be on the important system of local administrative organizations in Nong Bua Lamphu Province for using as the instrument for performance of financial report.

Keywords : Internal Accounting Control; Financial Operation Success; Local Administrative Organization

Lampang Rajabhat University Journal

บทนำ

ในการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการย่อมมุ่งหวังที่จะให้กิจการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีความเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ความเสี่ยงหรือโอกาสที่กิจการจะประสบกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอาจเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการต้องพยายามที่จะหลีกเลี่ยง หรือลดระดับความเสี่ยงลงให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ กิจการขนาดใหญ่จึงจำเป็นต้องสร้างระบบขึ้นมาช่วยในการควบคุมภายในแทนการพึ่งพาตัวบุคคล เพื่อให้กิจการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (จันทนา สาขากร นิพันธ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. 2557 : 2-1) รวมถึงองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจึงให้ความสำคัญกับการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน กำหนดให้มีการจัดระบบการควบคุมภายในให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานและการใช้ทรัพยากร ซึ่งรวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลือง หรือการทุจริต เพื่อความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินและการดำเนินงาน ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันจึงต้องมีความชัดเจนการควบคุมภายในด้านบัญชีที่ดีเพื่อปรับปรุงการควบคุมภายในด้านการบัญชีให้มีประสิทธิผลและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ

การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี (Internal Accounting Control) แผนการจัดแบ่งองค์การ วิธีการ และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลทรัพย์สิน การตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการบัญชี การควบคุมภายในด้านการบัญชีจะเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้ผู้บริหารดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้ข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้สำหรับการตัดสินใจ องค์กรต้องมีระบบบัญชีและการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม (จันทนา สาขากร นิพันธ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. 2557 : 2-2 – 2-3) กระบวนการปฏิบัติงานจะที่ถูกกำหนดร่วมกันโดยคณะกรรมการผู้บริหาร ตลอดจนพนักงานขององค์กรทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า วิธีการหรือการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุม ซึ่งการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีจะทำให้ระบบบัญชีมีความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน มีความปลอดภัยจากการทุจริตข้อผิดพลาด เพื่อรายงานทางการเงินที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ โดยประยุกต์ตามการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO 2013 Internal Control-Integrated Framework (จันทนา สาขากร นิพันธ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. 2557 : 2-9) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control Environment) 2) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) 3) กิจกรรมการควบคุม

Lampang Rajabhat University Journal

(Control Activities) 4) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) และ 5) การติดตามประเมินผล (Monitoring)

ความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Operation Success) การดำเนินงานกิจกรรมใดๆ ตามพันธกิจหรือเป้าหมายขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิผล และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เพื่อพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆ ให้สามารถเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตรงตามเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ ความสำเร็จในการดำเนินงานจากแนวคิดประโยชน์ที่มุ่งหวังจากการควบคุมภายในของณฐพร พันธุ์อุดมและคณะ (2549 : 20) และแนวคิดวัตถุประสงค์สำคัญในการป้องกันความเสี่ยงของเจนเนตร มณีนาค (2548 : 9) ประกอบด้วย การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Achieving Goals and Objectives) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (Economic Resource Usage) รายงานทางการเงินที่ถูกต้อง (Financial Reporting Accuracy) และการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Regulation Rule Compliance)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administrative Organization) เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในประเทศไทยปัจจุบันการปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย มีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง เป็นต้น สำหรับระบบการเงินการคลังเทศบาลปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือหนังสือสั่งการต่างๆ ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด เช่น การปฏิบัติงานทางการเงิน การคลัง จะต้องถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 การจัดทำรายงานทางการเงินจะต้องถือปฏิบัติตาม ระเบียบกรมการปกครอง ว่าด้วย การบันทึกบัญชี การจัดทำทะเบียน และรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2560 : เว็บไซต์)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย ผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่าการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการควบคุมภายในด้านการบัญชี เป็นข้อสนเทศในการปรับปรุงการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสม

Lampang Rajabhat University Journal

เป็นข้อมูลในการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานทางการบัญชี และเป็นข้อสนเทศที่ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการควบคุมภายในด้านบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการควบคุมภายในด้านบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู

ขอบเขต

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

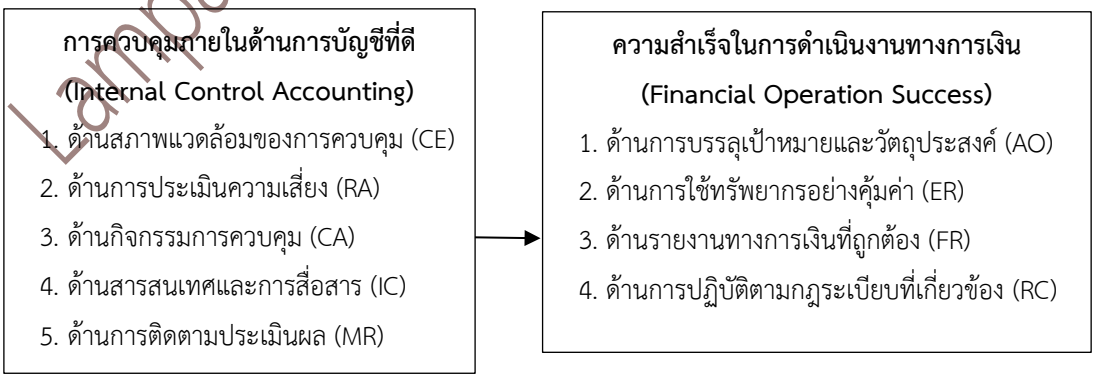
ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู

กรอบความคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ถูกกำหนดให้การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีเป็นตัวแปรอิสระที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานงานทางการเงิน ซึ่งเป็นตัวแปรตามจากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

Lampang Rajabhat University Journal

สมมุติฐานในการวิจัย

การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

1. ประเภทการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย นักวิชาการเงินและบัญชี นักวิชาการจัดเก็บรายได้ นักวิชาการพัสดุ และนักวิชาการคลัง โดยจำแนกตามอำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จำนวน 72 คน 2) อำเภอศรีบุญเรือง จำนวน 52 คน 3) อำเภอโนนสัง จำนวน 36 คน 4) อำเภอนากลาง จำนวน 40 คน 5) อำเภอนาวัง จำนวน 20 คน และ 6) อำเภอสุวรรณคูหา จำนวน 24 คน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2560 : เว็บไซต์) ดังนั้น ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวบข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีจำนวน 4 ตอน ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยครอบคลุมข้อมูล สถานที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ประจำปีงบประมาณ 2561 จำนวนข้าราชการและพนักงานในปัจจุบันและจำนวนพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีของ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยครอบคลุมเนื้อหาของการควบคุมภายในด้านบัญชีที่ดี ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการ

Lampang Rajabhat University Journal

ดำเนินงานทางการเงินของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน ประกอบด้วย ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

วิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 30 คน

3.2. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค ltem-total Correlation ซึ่งการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.635 - 0.863 และความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินมีค่าอำนาจ (r) อยู่ระหว่าง 0.761 - 0.903 สอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่า การทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้

3.3. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.940 - 0.947 และความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.956 - 0.966 สอดคล้องกับ Nunnally และ Bernstein (1994) ได้นำเสนอว่า การทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเกินกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้

4. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดังนี้

4.1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4.2. จัดทำหนังสือจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต โดยแนบไปพร้อมกับแบบสอบถามที่ส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

4.3. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 - 25 มกราคม 2561 จำนวน 244 ฉบับ ตามชื่อที่อยู่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยแนบซองจดหมายตอบกลับไปพร้อมกับแบบสอบถามซึ่งกำหนดให้ส่งจดหมายตอบกลับทางไปรษณีย์ภายใน 60 วัน ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น จำนวน 170 ฉบับ

4.4. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามอีกครั้งปรากฏว่ามีจำนวนแบบสอบถาม

Lampang Rajabhat University Journal

ที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 170 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 69.67 ของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง เมื่อเปรียบเทียบกับแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar และ Day (2001) ได้เสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

4.5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

5.1. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ในงานวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5.2. สถิติที่ใช้

1) สถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค Item-Total Correlation และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นรายด้านโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3) สถิติที่ใช้ทดสอบคุณลักษณะตัวแปร คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ(Multicollinearity Test) โดยการใช้ Variance Inflation Factors (VIFs)

4) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้ $FOS = B_0 + B_1 CE + B_2 RA + B_3 CA + B_4 IC + B_5 MR$

เมื่อ FOS แทน ความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวม

CE แทน ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม

Lampang Rajabhat University Journal

RA แทน ด้านการประเมินความเสี่ยง
CA แทน ด้านกิจกรรมการควบคุม
IC แทน ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร
MR แทน ด้านการติดตามประเมินผล

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวม ของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู

ตัวแปร	FOS	CE	RA	CA	IC	MR	VIF
$\overline{X}$	4.22	4.26	4.13	4.18	4.14	4.15	
S.D.	0.49	0.53	0.59	0.55	0.56	0.65	
FOS	-	0.763*	0.741*	0.704*	0.654*	0.704*	
CE		-	0.752*	0.582*	0.591*	0.591*	2.547
RA			-	0.576*	0.627*	0.678*	2.881
CA				-	0.608*	0.718*	2.278
IC					-	0.683*	2.179
MR						--	2.912

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.576 – 0.763 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบด้วยค่า VIF พบว่า ค่า VIF 2.179 – 2.912 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006, p.585)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณโดยใช้ตัวแปรอิสระตามความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู

การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี	ความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.646	0.178	3.631	0.000
ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม (CE)	0.330	0.060	5.499	0.000*

Lampang Rajabhat University Journal

ด้านการประเมินความเสี่ยง (RA)	0.229	0.054	4.271	0.000*
ด้านกิจกรรมการควบคุม (CA)	0.293	0.046	6.371	0.000*
F = 139.488 p = 0.000 AdjR² = 0.711 R^2 = 0.716 R = 0.846				
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05				

จากตารางที่ 2 พบว่า การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวม (FOS) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.846 ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม (CE) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.330 ด้านการประเมินความเสี่ยง (RA) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.229 และด้านกิจกรรมการควบคุม (CA) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.293 โดยร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมได้ร้อยละ 71.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

FOS = 0.646 + 0.330CE + 0.229RA + 0.293CA

อภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านกิจกรรมการควบคุม และด้านการติดตามประเมินผล ส่วนระดับการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีโดยรวมต่ำสุด คือ ด้านการประเมินความเสี่ยง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการระบุและประเมินความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงอาจมีผลกระทบต่อระบบการควบคุมภายในซึ่งไม่ได้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

1.2 ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และด้านการปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ส่วนระดับการมีความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมต่ำสุด คือ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในการสร้างผลประโยชน์ต่อองค์กรยังไม่เหมาะสม

1.3 ผลการศึกษาผลกระทบการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า

1) การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและราย

Lampang Rajabhat University Journal

ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านการประเมินความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและรายด้าน

5) การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านการติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การอภิปรายผลการวิจัย

2.1 ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีโดยรวม ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมภายในเพราะเป็นกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถาวร พรามไทย (2558) พบว่า ผู้ตรวจสอบภายในสถานศึกษามีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการติดตามผล ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านการรับรองคุณภาพ และด้านการรายงานการติดตามผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญกิจ ทรัพย์ประสม (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า พนักงานมีความเข้าใจแต่ละประเด็นของการประเมินผลการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO อยู่ในระดับดี คือ ด้านกิจกรรมการควบคุมด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และอยู่ในระดับที่ยอมรับ คือ ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยงและการติดตามและประเมินผล

2.2 ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวม ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

Lampang Rajabhat University Journal

ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินเป็นวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในด้านการบัญชี ซึ่งประกอบด้วย ด้านการดำเนินงาน ด้านการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โดยนำระบบการควบคุมภายในด้านการบัญชีมาช่วยให้มีกระบวนการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้รายงานทางการเงินที่เชื่อถือได้ ทันเวลา โปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของบังอร พันธ์โสภา (2557 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลการดำเนินงาน ด้านรายงานทางการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ

2.3 การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก สภาพแวดล้อมของการควบคุมเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงานที่ส่งผลให้มีการควบคุมภายในมาปฏิบัติ เช่น ความซื่อสัตย์และจริยธรรม ความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคลากร โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบ นโยบายและวิธีบริหารด้านบุคลากร เป็นต้น ผู้บริหารสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรได้ เพื่อให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอและเหมาะสมไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า มีผลทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินเป็นไปตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร พันธ์โสภา (2557) จากการวิเคราะห์ผลกระทบ พบว่า 1) การควบคุมภายใน ด้านการควบคุมด้านการบริหารมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโดยรวม ด้านผลการดำเนินงาน ด้านรายงานทางการเงิน และด้านการปฏิบัติตาม กฎระเบียบและข้อบังคับ และ 2) การควบคุมภายในด้านการควบคุมด้านการบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกกับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโดยรวม ด้านผลการดำเนินงาน ด้านรายงานทางการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ

2.4 การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านการประเมินความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก การประเมินความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ เพื่อระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือโอกาสที่อาจจะเกิดการทุจริต รวมถึงการกำหนด

Lampang Rajabhat University Journal

วิธีการจัดการความเสี่ยง สอดคล้องงานวิจัยของ ศิริพร พึ่งพรพรหม (2557) พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ด้านการควบคุมความเสี่ยงมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพองค์กรโดยรวม ด้านประสิทธิผลในการดำเนินงาน และด้านความเชื่อถือทางการเงิน สำหรับการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ด้านการติดตามทบทวนความเสี่ยงมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพองค์กรโดยรวม และด้านความคุ้มค่า

2.5 การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านกิจกรรมการควบคุม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง และด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก กิจกรรมการควบคุมเป็นการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในนโยบายและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติตามการสั่งการของฝ่ายบริหารจะลดหรือควบคุมความเสี่ยงให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์กิจกรรมควบคุม ควรได้รับการนำไปปฏิบัติทั่วทุกระดับขององค์กรในกระบวนการปฏิบัติงานขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้รายงานทางการเงินที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมยุดา ท้าวบุตร (2559) พบว่า การบริหารความเสี่ยงในการปฏิบัติงานทางการเงินด้านกิจกรรมการควบคุมมีผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

2.6 การควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดี ด้านการติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบจากการควบคุมภายในด้านการบัญชี ว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในหรือไม่อย่างไร รวมถึงการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง และการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อหาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัชชา โยธาทัย (2549) พบว่า ประสิทธิผลการควบคุมภายในด้านการติดตามประเมินผล มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ควรกำหนดให้บุคลากรมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมภายใน รวมถึงให้ผู้บริหารและบุคลากรยึดมั่นในคุณค่าของความซื่อตรงและ

Lampang Rajabhat University Journal

จริยธรรมภายในองค์กร และควรให้คณะกรรมการมีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและทำหน้าที่กำกับดูแลพัฒนาการดำเนินการด้านการควบคุมภายใน

1.2 ด้านการประเมินความเสี่ยง ควรระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงไว้อย่างครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร ควรให้ความสำคัญกับความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตในการประเมินความเสี่ยง และควรกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนเพียงพอ เพื่อให้สามารถระบุและประเมินความเสี่ยงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

1.3 ด้านกิจกรรมการควบคุม ควรมีมาตรการควบคุมที่ช่วยลดความเสี่ยงที่จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และควรให้มีกิจกรรมการควบคุมผ่านทางนโยบายซึ่งได้กำหนดสิ่งที่คาดหวังและขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้นโยบายที่กำหนดไว้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

1.4 ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ควรมีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กรซึ่งรวมถึงวัตถุประสงค์ และความรับผิดชอบต่อการควบคุมภายในที่จำเป็นต่อการสนับสนุนให้การควบคุมภายในสามารถดำเนินไปได้ตามที่วางไว้ และควรมีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ เพื่อสนับสนุนให้การควบคุมภายในสามารถดำเนินไปได้ตามที่กำหนดไว้

1.5 ด้านการติดตามและประเมินผล ควรประเมินการสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในอย่างทันเวลาต่อบุคคลที่รับผิดชอบ ซึ่งรวมถึงผู้บริหารระดับสูง และคณะกรรมการตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงผลกระทบของการควบคุมภายในด้านการบัญชีที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ควรทำการศึกษากับกลุ่มธุรกิจอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐ เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นว่าผลที่ได้แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานต่อไป

2.2 นักวิจัยสามารถนำผลวิจัยนี้ไปศึกษาต่อยอดงานวิจัยในการขยายจากกรอบแนวคิดการควบคุมภายในเดิม เป็นกรอบแนวคิดการบริหารความเสี่ยงขององค์กร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. **ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2560.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. **ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547**

Lampang Rajabhat University Journal

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.dla.go.th. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2560.

จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปะพร ศรีจั่นเพชร. (2557). **การตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เจนเนตร มณีนาค. (2548). **การบริหารจัดการความเสี่ยงระดับองค์กร**. กรุงเทพฯ : ซัม ซิสเท็ม.

ณฐพร พันธุ์อุดมและคณะ. (2549). **แนวทางการจัดระบบการควบคุมภายในที่ดี**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับบลิชชิ่ง.

ถาวร พรามไทย. (2558). **ผลกระทบของการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในที่มีต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ บช.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนัชชา โยธาทัย. (2549). **ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ บช.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บังอร พันธ์โสภา. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ บช.ม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เปรมยุดา ท้าวบุตร. (2560). **ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงในการปฏิบัติงานทางการเงินที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทางการเงินของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ บช.ม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิริพร พึ่งพรพรหม. (2557). **ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่มีต่อประสิทธิภาพองค์กรของธุรกิจส่งออกข้าวหอมมะลิในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ บช.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Aaker, D. A., V. Kumar and G. S. Day. (2001). **Marketing Research**. 7 th ed. New York : John Wiley and Sons.

Black, K. (2006). **Business Statistics for Contemporary Decision Making** (4th ed.). USA: John Wiley & Sons.

Nunnally, J. C. (1978). **Psychometric Theory**. 2 nd ed. New York : McGraw – Hill.

Lampang Rajabhat University Journal

ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู

Readiness of Accountants on Support of Asean Economic Community of the Entrepreneurship Offices in Nongbua Lamphu Province.

มิรัญตรี คำมา(Miruntee Kamma)[1*] มินท์ธิตา ถึงฝั่ง(Mintita Tuengfang)[2]
ณัจฉรียา ยางนอก(Natchariya Yangnok)[3] นริศรา ไชยรถ(Narissara Chairot)[4]
รัชนี ศิริประพิมพ์(Ratchanee Siripraphim)[5]
[*]หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
อีเมลผู้แต่งหลัก : miruntee_f@hotmail.com เบอร์โทร : 081-717-7436
วันที่รับบทความ 23 สิงหาคม 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 22 กุมภาพันธ์ 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 6 มีนาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู และ 2) เปรียบเทียบระดับความความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยเป็นสถานประกอบการที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและต้องมีการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t–test และ One way ANOVA ผลการศึกษา พบว่า

1) ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.65, S.D.=0.23) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด ($\overline{X}$=3.80, S.D.=0.38) รองลงมา คือ ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี ($\overline{X}$=3.68, S.D.=0.39) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี ($\overline{X}$=3.48, S.D.=0.41)

2) ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่มีเพศ ระดับการศึกษา และทำงานในสถานประกอบในประเภทของธุรกิจต่างกัน ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรทางบัญชีที่มีอายุต่างกัน ความพร้อมของ

Lampang Rajabhat University Journal

บุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพร้อม; บุคลากรทางบัญชี; การรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of readiness for the accountants on support the asean economic community of the entrepreneurship offices in Nongbua Lamphu Province and 2) to compare the level of readiness for the accountants on support the asean economic community of operating offices in Nongbua Lamphu Province. The samples were 271 Persons from the entrepreneurs with registered record. The instruments using on study were questionnairs. The statisties using for data analyzing included freduency, percentage,mean and standard deviation.The hypothesis testing using t-test and One Way ANOVA

The results of findings were as follows:

1. For overall of Readiness for accountants on support the asean economic community of entrepreneurship offices in Nongbua Lamphu Province was in high level ($\overline{X}$=3.65, S.D.=0.23) considering on each aspect, it was founded that the highes aspects were the skill on operating and the ability ($\overline{X}$=3.80, S.D.=0.38) and the nexts were knowledgd and ability on accounting ($\overline{X}$=3.68, S.D.=0.39) as respectively. But, the lowest aspect was personel appearance on accounting ($\overline{X}$=3.48, S.D.=0.41).

2. The result on comparison of readiness for accountants on support asean economic community of entrepreneurship offices in Nongbua Lamphu Prouince was founded that the accountants with different sex, level of education and working in different business were statistical significant different at 0.05 level. But, the personals on account with different age and readiness on accounting were not different.

Keywords : readiness; accountants; the support for asean economic community.

Lampang Rajabhat University Journal

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนนั้นเพื่อให้ประเทศในกลุ่มมีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีเฉพาะแรงงานฝีมือเท่านั้น ซึ่งแรงงานฝีมือจะ

ประกอบด้วย อาชีพวิศวกรรม พยาบาล สถาปัตยกรรม การสำรวจ แพทย์ ทันตแพทย์และนักบัญชี (กองวิจัยตลาดแรงงาน, 2553: 3-4) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนส่งผลดีในแง่ของตลาดแรงงานมีขนาดใหญ่ขึ้น แรงงานในแต่ละประเทศมีทางเลือกในการย้ายงานเพื่อแสวงหารายได้ให้กับตนเองที่ดี แต่อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะส่งผลในแง่ลบในเรื่องของการแข่งขันของตลาดแรงงานในแต่ละประเทศ หากแรงงานไม่มีความพร้อมในด้านทักษะฝีมือก็จะทำให้แรงงานเหล่านั้นขาดโอกาสในการได้งานและภาวะการแข่งขันของแรงงานก็สูงขึ้นด้วย ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่แรงงานเหล่านั้นจะต้องมีความพร้อมในการพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้บุคลากรทางบัญชีได้รับผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน เนื่องจากเป็นอาชีพที่เปิดเสรีของแรงงานในกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางบัญชีที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ในจังหวัดเลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย และมุกดาหาร เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านและมีโอกาสในการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งจากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และแรงงานจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมายังประเทศไทย ดังนั้นสถานประกอบการหลายแห่งต้องเตรียมความพร้อมนักบัญชีต้องมีความรู้ในด้านการคำนวณภาษี การเตรียม ภงด. และกฎหมายภาษี หรือเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอบบัญชี (Auditing) (ปิยมาศ เรืองแสงรอบ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2552: 2) ตลอดจนสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในด้านบัญชีก็จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนและนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาบัญชีด้วย

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แรงงานจังหวัดในการพัฒนาบุคลากรบัญชีในสถานประกอบการ โรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยที่ต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนนักศึกษาด้านบัญชี เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเป็นแรงงานด้านบัญชีที่มีคุณภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการใน จังหวัดหนองบัวลำภู

2. เพื่อเปรียบเทียบความความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประเภทของธุรกิจ

Lampang Rajabhat University Journal

ขอบเขตงานวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู โดยศึกษาความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีตามสมรรถนะของนักบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2559: 10-15) แบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด และด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคล

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของนักบัญชี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประเภทของธุรกิจ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด และด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคล

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรทางบัญชีที่มีเพศต่างกัน มีระดับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

3. บุคลากรทางบัญชีที่มีอายุต่างกัน มีระดับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

4. บุคลากรทางบัญชีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

5. บุคลากรทางบัญชีที่ทำงานในประเภทของธุรกิจต่างกัน มีระดับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยเป็นสถานประกอบการที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจ

Lampang Rajabhat University Journal

การค้าและต้องมีการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง จำนวน 840 คน (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดหนองบัวลำภู, 2559)

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยเป็นสถานประกอบการที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและต้องมีการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง จำนวน 271 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่(Yamane) ที่ระดับความคาดเคลื่อน 0.05 (Yamane, 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย จำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทของธุรกิจ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งระดับความต้องการดังนี้ ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู ลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open -ended Questions)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกับหน่วยงานที่จะศึกษา แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เสร็จแล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไป

Lampang Rajabhat University Journal

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดจากผู้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้ศึกษาตรวจความสมบูรณ์ของการตอบแบบ สอบถาม และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

3. การประมวลผลข้อมูล (Processing) ข้อมูลที่ได้ลงรหัสแล้วนำมาบันทึกในคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทของธุรกิจ โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยผู้ศึกษาจะนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2558: 128)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพร้อมของนักบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพร้อมของนักบัญชีอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพร้อมของนักบัญชีอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพร้อมของนักบัญชีอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพร้อมของนักบัญชีอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ หาค่าการโดยการทดสอบที (t–test)

4) วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประเภทของธุรกิจ ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe’s Method

Lampang Rajabhat University Journal

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 63.10 มีอายุมากกว่า 45 ปี ขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 40.22 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 67.90 และมีธุรกิจประเภทการจัดจำหน่าย จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 45.02

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู

ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.65, S.D.=0.23) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด (ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู ($\overline{X}$=3.80, S.D.=0.38) รองลงมา คือ ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี ($\overline{X}$=3.68, S.D.=0.39) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี ($\overline{X}$=3.48, S.D.=0.41) เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี

ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชีอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.68, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีความรู้ด้านกฎหมายการบัญชีและข้อกำหนดของสภาวิชาชีพบัญชี ($\overline{X}$=4.40, S.D.= 0.75) รองลงมา คือ มีความรู้เรื่องการใช้มาตรฐานการบัญชีมีผลต่อความก้าวหน้าในหน่วยงาน ($\overline{X}$=3.87, S.D.= 0.60) มีความสนใจการใช้มาตรฐานการบัญชี ($\overline{X}$=3.81, S.D.= 1.01) มีการปรับปรุงบัญชีของธุรกิจให้เหมาะสมและถูกต้องตามกฎหมายภาษีอากร ($\overline{X}$=3.78, S.D.= 1.15) มีความรู้ด้านกฎหมายภาษีอากรและข้อกำหนดของสรรพากร ($\overline{X}$=3.76, S.D.= 1.14) มีความสามารถในการใช้มาตรฐานการบัญชีเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน ($\overline{X}$=3.69, S.D.= 0.85) มีความสามารถในการทำงานด้านบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ($\overline{X}$=3.59, S.D.= 1.09) มีความรู้ตามมาตรฐานการบัญชี ($\overline{X}$=3.41, S.D.= 1.05) และมีความสามารถวางระบบบัญชีและการทำงานด้านบัญชี ($\overline{X}$=3.37, S.D.= 0.87) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีความรู้การทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การภาษีอากรและเทคโนโลยีการบัญชี ($\overline{X}$=3.13, S.D.= 1.08)

Lampang Rajabhat University Journal

2.2 ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด

ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.80, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีการพัฒนาระบบบัญชีให้ก้าวทันมาตรฐานสากล ($\overline{X}$=4.37, S.D.= 0.96) รองลงมา คือ มีการยกระดับนักบัญชีไทยให้มีทักษะเป็นนักวิชาการข้ามศาสตร์และเป็นนักปฏิบัติ ($\overline{X}$=4.18, S.D.= 0.94) มีความชำนาญทางวิชาชีพเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ($\overline{X}$=4.15, S.D.= 0.97) มีการเสริมสร้างการให้บริการด้วยจิตสาธารณะเข้าใจในวิชาชีพบัญชี ($\overline{X}$=4.08, S.D.= 0.95) มีการปฏิบัติงานในวิชาชีพเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมตามกรอบวิชาชีพ ($\overline{X}$=4.00, S.D.= 0.89) มีการวางรากฐาน ระบบ และกลไกในการทำงานด้านบัญชี ($\overline{X}$=3.82, S.D.= 0.94) มีการพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีให้ก้าวทันมาตรฐานสากล ($\overline{X}$=3.79, S.D.= 0.77) มีประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ($\overline{X}$=3.45, S.D.= 1.09) และมีการพัฒนาฝึกอบรมการปฏิบัติงานด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\overline{X}$=3.42, S.D.= 0.82) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีด้วยความสามารถและระมัดระวังรอบคอบ ($\overline{X}$=2.70, S.D.= 0.85)

2.3 ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี

ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.48, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีความสามารถในการจัดการตนเอง ($\overline{X}$=3.87, S.D.= 0.88) รองลงมา คือ พิจารณาปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพจรรยาบรรณ ($\overline{X}$=3.85, S.D.= 0.98) มีความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ($\overline{X}$=3.81, S.D.= 1.13) มีความสามารถในการปฏิบัติตามแผน ($\overline{X}$=3.66, S.D.= 0.72) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง ($\overline{X}$=3.65, S.D.= 1.02) มีความสามารถที่จะเลือก และเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัด และจัดแจงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา ($\overline{X}$=3.56, S.D.= 1.04) มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถโน้มน้าวและเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\overline{X}$=3.52, S.D.= 0.83) มีความสามารถในการปฏิบัติตามแผนเชิงกลยุทธ์ขององค์กร ($\overline{X}$=3.48, S.D.= 0.72) และมีความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ($\overline{X}$=2.80, S.D.= 1.00) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีความสามารถในการพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ ($\overline{X}$=2.63, S.D.= 0.50)

Lampang Rajabhat University Journal

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทของธุรกิจ สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ

ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู ตามเพศโดยภาพรวมบุคลากรทางบัญชีมีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในกรณีศึกษาสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด และด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามอายุ

ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามอายุโดยภาพรวมบุคลากรทางบัญชีมีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด และด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ดังนี้

1) โดยรวม เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภูแตกต่างกับบุคลากรทางบัญชีที่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกับบุคลากรทางบัญชีที่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี และอายุมากกว่า 45 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจ

Lampang Rajabhat University Journal

อาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกับบุคลากรทางบัญชีที่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี น้อยกว่า 25 ปี และอายุมากกว่า 45 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมบุคลากรทางบัญชีมีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด และด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ดังนี้

1) โดยรวม เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกับบุคลากรทางบัญชีที่มีการศึกษาปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกับบุคลากรทางบัญชีที่มีการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่มีการศึกษาปริญญาตรี มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู กับบุคลากรทางบัญชีที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามประเภทของธุรกิจ

ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู ตามประเภทของธุรกิจ โดยภาพรวมบุคลากรทางบัญชีมีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี และด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว

Lampang Rajabhat University Journal

บุคคลทางบัญชี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ดังนี้

1) โดยรวม เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่ทำงานในธุรกิจประเภทการผลิตสินค้า มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกับบุคลากรทางบัญชีที่ทำงานในธุรกิจประเภทการให้บริการ การจัดจำหน่าย และอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่ทำงานในธุรกิจประเภทการผลิตสินค้า มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภูกับบุคลากรทางบัญชีที่ทำงานในธุรกิจประเภทการให้บริการ การจัดจำหน่าย และอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรทางบัญชีที่ทำงานในธุรกิจประเภทการผลิตสินค้า มีความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกับบุคลากรทางบัญชีที่ทำงานในธุรกิจประเภทการให้บริการ การจัดจำหน่าย และอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านความรู้ความสามารถทางการบัญชี มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ บุคลากรทางบัญชีควรเรียนรู้เรื่องการทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การภาษีอากรและเทคโนโลยีการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมา คือ บุคลากรทางบัญชีควรเรียนรู้เรื่องมาตรฐานการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 33.33 และบุคลากรทางบัญชีควรเรียนรู้เรื่องการวางระบบบัญชีและการทำงานด้านบัญชี คิดเป็นร้อยละ 25.00

4.2 ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ บุคลากรทางบัญชีควรศึกษาหาความรู้จนเกิดความชำนาญในวิชาชีพบัญชีด้วยความสามารถและระมัดระวังรอบคอบ คิดเป็นร้อยละ 41.89 รองลงมา คือ บุคลากรทางบัญชีควรพัฒนาและฝึกอบรมการปฏิบัติงานด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 29.28 และบุคลากรทางบัญชีควรแสวงหาประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 28.83

4.3 ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลทางบัญชี มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ บุคลากรทางบัญชีควรพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 43.86 รองลงมา คือ บุคลากรทางบัญชีควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 30.99 และบุคลากรทางบัญชีควรปฏิบัติตามแผนเชิงกลยุทธ์ขององค์กร คิดเป็นร้อยละ 25.15

Lampang Rajabhat University Journal

สรุปแนวทางการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า บุคลากรทางบัญชีควรเรียนรู้เรื่องการทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การภาษีอากรและเทคโนโลยีการบัญชี ควรพัฒนาและฝึกอบรมการปฏิบัติงานด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ และควรปรับตัวให้เข้ากับการที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความถนัด ทั้งนี้อาจเนื่องจากทักษะการปฏิบัติงานทางบัญชีนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในงานทางบัญชี ซึ่งบุคลากรทางบัญชีนั้นจะต้องมีพื้นฐานการทำงานด้านบัญชีทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดจนการฝึกฝนจนเกิดชำนาญในวิชาชีพบัญชีด้วยความสามารถและระมัดระวังรอบคอบ รวมถึงการปฏิบัติงานด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพงานบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา กิจสมัคร และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของนักบัญชี เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของวิสาหกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า นักบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพร้อมเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา ขุนแก้ว (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่องความพร้อมของบุคลากรสาขาวิชาชีพบัญชีไทยสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังกล่าวผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่บุคลากรสาขาวิชาชีพบัญชีทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญและมีความพร้อมมากที่สุด คือปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ในทางกลับกันปัจจัยที่บุคลากรสาขาวิชาชีพบัญชีทั้งสามกลุ่มให้ความสำคัญและมีความพร้อมน้อยที่สุดคือ ทักษะในด้านภาษาอื่นๆ เช่น ภาษามาลายู ภาษาจีน เป็นต้น และทักษะในด้านภาษาอังกฤษ ในการทดสอบสมมติฐานพบว่านักศึกษาและอาจารย์จากสถาบันการศึกษาของรัฐมีความพร้อมมากกว่านักศึกษาและอาจารย์จากสถาบันการศึกษาเอกชน และนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำจะมีความพร้อมมากกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสูง อีกทั้งยังพบว่าปัจจัยด้านทักษะทางปัญญามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการในจังหวัดหนองบัวลำภู บุคลากรทางบัญชีที่อายุ ระดับการศึกษาทำงานในสถานประกอบในประเภทของธุรกิจต่างกัน ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับ

Lampang Rajabhat University Journal

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรทางบัญชีที่อายุต่างกัน ความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา กิจสมัคร และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของนักบัญชี เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของวิสาหกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคลของนักบัญชีที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของนักบัญชี วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรายทอง เลิศเปียง (2559) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา สถานประกอบการเซรามิค ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าเพศของบุคลากรทางการบัญชีแตกต่างกัน มีผลต่อความพร้อมด้านกฎหมาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุและประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีต่างกันมีผลต่อความพร้อมด้านภาษา ด้านกฎหมาย และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อความพร้อมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการควรส่งบุคลากรทางบัญชีในหน่วยงานเข้าอบรมสัมมนาเพิ่มความรู้ด้านการทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การภาษีอากร และเทคโนโลยีการบัญชี

1.2 ผู้ประกอบการควรฝึกบุคลากรทางบัญชีในหน่วยงานให้มีความชำนาญในด้านวิชาชีพบัญชี มีความสามารถ และระมัดระวังรอบคอบ

1.3 ผู้ประกอบการควรฝึกบุคลากรทางบัญชีในหน่วยงานมีความสามารถในการพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในกรณีศึกษาสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ถึงปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อมบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในกรณีศึกษาสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู

Lampang Rajabhat University Journal

2.3 ควรมีการศึกษาการเตรียมความพร้อมบุคลากรทางบัญชีในรูปแบบอื่นๆ เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการของสถานประกอบการจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

ขนิฐา นิลรัตนานนท์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. **วารสารวิชาชีพบัญชี.** 12(33); 25-39.

ทรายทอง เลิศเปียง. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา สถานประกอบการเซรามิคตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.** 10(1); 145-161.

บุญชม ศรีสะอาด. (2558). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปิยมาศ เรืองแสงรอบ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2552). ปัญหาและอุปสรรคของการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล. **วารสารวิชาชีพบัญชี.** 5(13); 84-96.

รจนา ขุนแก้ว. (2557). **ความพร้อมของบุคลากรสาขาวิชาชีพบัญชีไทยสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.** วิทยานิพนธ์ บช.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุนิสา กิจสมัคร และคณะ. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของนักบัญชี เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของวิสาหกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ บช.บ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดหนองบัวลำภู. (2559). **ข้อมูลสถานประกอบการที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.dbd.go.th /nongbualamphu/main.php?filename=index สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2559

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). **กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน พ.ศ. 2559.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.fap.or.th สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2559

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis,** Third editio. Newyork : Harper and Row Publication.

Lampang Rajabhat University Journal

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทย

Factors Affecting Changes in Credit Spreads between Government Bonds and Corporate Debentures in Thai Bond Markets

วรางค์รัตน์ รัตนพันธุ์ (Warangrat Ratapan)[1*] ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย (Chaiwuth Tangsomchai)[2]
ชานนท์ ชิงชยานุรักษ์ (Chanon Chingchayanrak)[3]
[1*,2,3]สาขาวิชาการเงิน หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อีเมลผู้แต่งหลัก : Warangrat_nat@hotmail.com เบอร์โทร : 084-406-1828

วันที่รับบทความ 7 มิถุนายน 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 28 มกราคม 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 11 กุมภาพันธ์ 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทย โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้ การเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี การเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี การเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี การเปลี่ยนแปลงความผันผวนของดัชนีตราสารหนี้ และการเปลี่ยนแปลงของ Leverage Ratio ของธนาคารและสถาบันการเงิน โดยช่วงเวลาที่ทำการศึกษาอยู่ในระหว่างปี 2558 -2560 รวมระยะเวลา 3 ปี ใช้สมการถดถอยพหุคูณในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนมี 3 ปัจจัย คือ การเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี การเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญกับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน และอัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญกับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน

คำสำคัญ : ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน; ตราสารหนี้

Lampang Rajabhat University Journal

Abstract

This research aimed at exploring factors associating with credit spreads in Thailand's Bond Market. Corporates bond return index, changes in the 10-year government bond yield, changes in the 3-year government bond yield, changes in the yield of 10-year government bonds minus the yield of 3-year government bonds, changes in the volatility implied by corporates bond index and changes in leverage ratio of banks and financial institutions were taken in to account. The study adopted multiple linear regression analysis by using data from 2015 - 2017. The data were collected daily. The findings revealed that factors affecting with credit spreads were changes in the yield of 10-year government bonds, changes in the yield of 10-year government bonds minus the yield of 3-year government bonds. These factors affected significantly in different direction with credit spreads. On the contrary, corporates bond return index showed a significant effect in the same direction with credit spreads.

Keywords : Credit Spreads; Bond

Lampang Rajabhat University Journal

บทนำ

ตราสารหนี้ (Bond) คือ ตราสารทางการเงินซึ่งเป็นสัญญาแสดงความเป็นหนี้ระหว่างผู้ออกตราสารหนี้และนักลงทุน ตราสารหนี้เป็นหนึ่งในช่องทางในการลงทุนในตลาดการเงินของประเทศไทย ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนในตราสารหนี้จะสูงกว่าการฝากเงินกับธนาคาร มีความเสี่ยงสูงกว่าการฝากเงินกับธนาคารแต่ไม่มากเท่าความเสี่ยงจากการลงทุนในตราสารทุน สามารถคาดการณ์รายได้จากการลงทุน และเป็นเงินลงทุนที่มั่นคงปลอดภัย การที่นักลงทุนจะตัดสินใจลงทุนในตราสารหนี้ใดนั้นสองสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาจะประกอบด้วย อัตราผลตอบแทน และความเสี่ยงทางด้านเครดิต ตราสารหนี้มีทั้งพันธบัตรรัฐบาล ที่ถือว่าเป็นตราสารทางการเงินที่ไม่มีความเสี่ยงด้านเครดิต และหุ้นกู้ภาคเอกชนที่มีความเสี่ยงด้านเครดิตต่ำ เมื่อหุ้นกู้ภาคเอกชนมีความเสี่ยงมากกว่าพันธบัตรรัฐบาล ผลตอบแทนจากการลงทุนจึงต้องมากกว่า ทั้งนี้อันดับเครดิตของบริษัทที่ออกหุ้นกู้ หรืออันดับเครดิตของตัวหุ้นกู้เองเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการพิจารณาเลือกลงทุนในหุ้นกู้ แล้วในแต่ละอันดับเครดิตนั้นมีความเสี่ยงแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด สามารถพิจารณาตัวเลขได้จาก ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน (Credit Spreads) ซึ่งหมายถึง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากพันธบัตรรัฐบาลเพื่อชดเชยความเสี่ยงด้านเครดิตที่เพิ่มขึ้นโดยหุ้นกู้ที่มีอันดับเครดิตต่ำจะมีส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน สูงกว่า

หุ้นกู้ที่มีอันดับเครดิตสูงๆ เนื่องจากเมื่อสิ่งที่ลงทุนมีความเสี่ยงสูงขึ้น (อันดับเครดิตต่ำลง) นักลงทุนย่อมต้องการส่วนชดเชยความเสี่ยงที่สูงขึ้น (สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย, 2561) ดังนั้นตราสารหนี้ภาคเอกชนจึงให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าพันธบัตรรัฐบาลเสมอ ซึ่งนอกจากหุ้นกู้ที่มีอันดับเครดิตต่างกันจะมีค่าส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนไม่เท่ากันแล้ว หุ้นกู้ที่มีอันดับเครดิตเดียวกันแต่อายุสั้นยาวต่างกันก็อาจมีส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนไม่เท่ากันด้วย โดยปกติแล้ว เมื่อหุ้นกู้มีอันดับเครดิตต่ำลง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้น และหุ้นกู้มีอายุยิ่งยาวส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนก็จะยิ่งเพิ่ม

ในการศึกษานี้จึงจะลงลึกในรายละเอียดของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนว่ามีปัจจัยใดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในแต่ละอันดับเครดิต เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกลงทุนในหุ้นกู้ที่กว้างขึ้น จากงานวิจัยของ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ของประเทศออสเตรเลีย โดยมุ่งการพิจารณาความเสี่ยง 2 ด้าน คือ ความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้ และความเสี่ยงจากสภาพคล่องของตราสารหนี้ จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนและการเปลี่ยนแปลงค่าความชันของ เส้นอัตราผลตอบแทน มีผลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน และจากงานวิจัยหลายงานในต่างประเทศ มีการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนของตราสารหนี้ ผลตอบแทนของดัชนีตราสารหนี้ ความผันผวนของดัชนีตราสารหนี้ Leverage Ratio ของสถาบันการเงิน อัตราการผิดนัดชำระหนี้ เป็นต้นดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจว่าเหตุใด ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน จึงมีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ วัน และในประเทศไทยมีปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทย

Lampang Rajabhat University Journal

ขอบเขต

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน และปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัย ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี ใช้ข้อมูลเป็นเปอร์เซ็นต์ (%) การเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี ใช้ข้อมูลเป็นเปอร์เซ็นต์ (%) การเปลี่ยนแปลงระหว่างผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปีลบอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี ใช้ข้อมูลเป็นเปอร์เซ็นต์ (%) การเปลี่ยนแปลง Leverage Ratioของธนาคารและสถาบันการเงิน ใช้ข้อมูลเป็นเปอร์เซ็นต์ (%) ความผันผวนของดัชนีตราสารหนี้ ใช้ข้อมูลเป็นเปอร์เซ็นต์ (%) อัตราผลตอบแทนในดัชนีตราสารหนี้ ใช้ข้อมูลเป็นเปอร์เซ็นต์ (%) ระยะเวลาที่ใช้อยู่ระหว่างปี พ.ศ.2558 – พ.ศ.2560 เป็นข้อมูลรายวัน รวมทั้งสิ้น 732 วัน

กรอบความคิด/สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีการตั้งสมมติฐานอ้างอิงจากความเสี่ยง 3 ความเสี่ยง คือปัจจัยจากความเสี่ยงทางด้านเครดิต และ ปัจจัยจากความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยและความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของตราสารหนี้

ซึ่งปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้อ้างอิงมาจากการศึกษาของ Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001) และ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009) โดยปัจจัยแรกคือ อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้ กล่าวคือผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดสามารถบ่งบอกถึงสภาพของธุรกิจ และความคาดหวังต่ออัตราเรียกคืนสินทรัพย์จากการเกิดการผิดนัดชำระหนี้ได้ นั้นคือ อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนในการแสดงความสามารถของตลาด เมื่ออัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้เพิ่มขึ้น แต่อัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลเท่าเดิม แสดงถึงความเสี่ยงจากการลงทุนในหุ้นกู้เอกชนเพิ่มขึ้น ส่วนชดเชยความเสี่ยงต้องมากขึ้น หมายถึง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนต้องเพิ่มขึ้นในการศึกษานี้ผู้ศึกษาเลือกใช้ อัตราผลตอบแทนดัชนีหุ้นกู้ที่มีอันดับความน่าเชื่อถือในระดับน่าลงทุน (Investment Grade Corporate Bond Index) กลุ่มหุ้นกู้ที่มีอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ BBB+ ขึ้นไป

ปัจจัยที่สองคือ การเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี เป็นตัวแทนของ Spot Rate โดยที่ Spot Rate นั้นเป็นตัวแปรพื้นฐานในโครงสร้างการผิดนัดชำระหนี้ ส่วนชดเชยความเสี่ยง (Spreads) และอัตราดอกเบี้ยที่ปราศจากความเสี่ยง (The risk free rate) มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยที่ปราศจากความเสี่ยง จะนำไปสู่การลดความน่าจะเป็นในการผิดนัดชำระหนี้ของบริษัทได้

Lampang Rajabhat University Journal

ปัจจัยที่สามคือ พันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี เป็นตราสารหนี้ที่มีปราศจากความเสี่ยง อัตราผลตอบแทนจะไม่สูงมากนัก หากการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรเพิ่มสูงขึ้น หมายถึง อรรถประโยชน์เพิ่มขึ้น จะช่วยลดความน่าจะเป็นที่จะผิดนัดชำระหนี้ ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนก็จะลดน้อยลง

ปัจจัยที่สี่คือ ความชันของผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลสามารถบ่งบอกถึงสภาวะเศรษฐกิจได้ โดยความชันมีหลายรูปแบบด้วยกันคือแบบปกติ (Normal Yield Curve or Upward Sloping Yield Curve) มีลักษณะเป็นเส้นลาดชันขึ้นจากซ้ายไปขวา คือ Yield ของพันธบัตรที่มีอายุคงเหลือสั้นจะต่ำกว่า Yield ของพันธบัตรที่มีอายุคงเหลือยาว แสดงให้เห็นว่า ผู้ลงทุนต้องการผลตอบแทนที่สูงขึ้นเมื่อลงทุนในตราสารหนี้ที่มีอายุยาวขึ้น แบบหลังเขา (Humped Yield Curve) เส้นจะลาดชันขึ้นจากซ้ายไปขวาและวกต่ำลงเมื่ออายุคงเหลือของตราสารหนี้เพิ่มขึ้นแบบแบนราบ (Flatted Yield Curve) เป็นลักษณะของอัตราผลตอบแทนที่เท่ากันทุกช่วงอายุของตราสารหนี้ และสุดท้ายแบบลาดลง (Inverted Yield Curve or Downward Sloping Yield Curve) มีลักษณะตรงข้ามกับแบบปกติ คือ เป็นเส้นกราฟลาดลงจากซ้ายไปขวา พันธบัตรที่มีอายุคงเหลือยาวจะมีอัตราผลตอบแทนต่ำกว่าพันธบัตรที่มีอายุสั้น ซึ่ง Yield curve ลักษณะนี้จะพบเมื่อตลาดคาดการณ์ว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลงดังนั้นหากความชันของอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลลดลง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนก็จะเพิ่มสูงขึ้น

ปัจจัยที่ห้าคือ ความผันผวนดัชนีตราสารหนี้ หากอัตราผลตอบแทนของดัชนีตราสารหนี้มีความผันผวนสูง ความเสี่ยงด้านผลตอบแทนของนักลงทุนจะสูงตามไปด้วย ดังนั้นค่าชดเชยความเสี่ยงหรือส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนจะต้องสูงตามไปด้วย

และปัจจัยสุดท้ายคือ Leverage Ratio ซึ่งความเสี่ยงด้านเครดิตเป็นความเสี่ยงที่สำคัญที่สุดที่นักลงทุนต้องคำนึงถึงก่อนการลงทุน และในการลงทุนในหุ้นกู้นั้นจะมีความเสี่ยงทางด้านเครดิตมากกว่าตราสารที่รัฐบาลออกหรือพันธบัตรรัฐบาล ข้อมูลที่สามารถช่วยในการพิจารณาฐานะและความมั่นคงทางการเงินของบริษัทผู้ออกตราสารได้ง่ายขึ้น ก็คือ การจัดอันดับความน่าเชื่อถือหรือ Credit Rating ของตราสารหนี้ หรือของบริษัทผู้ออกตราสารหนี้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้อัตราการผิดนัดชำระหนี้เป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของบริษัทและการผิดนัดชำระหนี้ของบริษัทสามารถใช้ Leverage Ratio เป็นปัจจัยในการพิจารณาได้ (Andrew Lepone and Brad Wong, 2009) ซึ่งหากหุ้นกู้มีอัตราการผิดนัดชำระหนี้สูง แสดงว่ามีความเสี่ยงด้านเครดิต ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนก็จะสูงตามเพื่อมาชดเชยความเสี่ยงที่หุ้นกู้นั้นมี จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ในหลายประเทศได้ใช้ Leverage Ratio ของธนาคารและสถาบัน

Lampang Rajabhat University Journal

การเงินเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ใช้หาความสัมพันธ์ว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนอีกด้วย

ตารางที่ 1 แสดงตัวแปรและทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทยกับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน

สัญลักษณ์ของตัวแปร	ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง	แหล่งอ้างอิง
R_{it}	อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้	+	งานวิจัยของ Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001) และ Jing-Zhi Huand และ Weipeng Kong (2003)
$\Delta Y3Y_{it}$	อัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี	-	งานวิจัยของ Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001) และ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009)
$\Delta Y10Y_{it}$	อัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี	-	งานวิจัยของ Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001) และ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009)
$\Delta Slope_{it}$	การเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี	-	งานวิจัย Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001) และ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009)
ΔCV_{it}	การเปลี่ยนแปลงความผันผวนดัชนีตราสารหนี้	+	งานวิจัยของ Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001)
ΔLEV_{it}	การเปลี่ยนแปลง Leverage Ratio ของธนาคารและสถาบันการเงิน	+	งานวิจัยของ Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001)

Lampang Rajabhat University Journal

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในมุมมองต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจภาพรวมของข้อมูลที่เก็บรวบรวม ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) ค่าต่ำสุดขอข้อมูล (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation) จากนั้น ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อบ่งชี้ความสัมพันธ์ของตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ในทิศทางเดียวกันหรือตรงกันข้าม จากนั้นทดสอบปัญหาทางสถิติ ซึ่งได้แก่ปัญหา Autocorrelation, Multicollinearity และ Heteroscedasticity และใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สร้างแบบจำลองในการทำนายตัวแปรตาม และคำนวณโดยใช้โปรแกรม E-Views

โดยตัวแบบและสมการที่ใช้คำนวณมีดังนี้

$$\Delta CS_{it} = \propto + \beta_1 R_{it} + \beta_2 \Delta Y3Y_{it} + \beta_3 \Delta Y10Y_{it} + \beta_4 \Delta Slope_{it} + \beta_5 \Delta CV_{it} + \beta_6 \Delta LEV_{it} + \epsilon_{it}$$

ในการศึกษาวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณทั้งหมด 22 สมการ จะคำนวณผลแยกตามอันดับความน่าเชื่อถือ 4 อันดับคือ อันดับความน่าเชื่อถือ AAA, อันดับความน่าเชื่อถือ AA, อันดับความน่าเชื่อถือ A และ อันดับความน่าเชื่อถือ BBB ในแต่ละอันดับความน่าเชื่อถือจะแบ่งเป็นอันดับความน่าเชื่อถือที่ขึ้นอยู่กับอายุเฉลี่ยของตราสารหนี้โดยให้น้ำหนักตามมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินในแต่ละงวด (DU) กับอันดับความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เหลืออยู่จนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนของตราสารหนี้ (TTM) โดยในแต่ละอันดับความน่าเชื่อถือจะแยกคำนวณตามช่วงอายุของตราสารหนี้ 3 ช่วง คือ อายุน้อยกว่า 3 ปี, อายุระหว่าง 3-5 ปี และอายุมากกว่า 5 ปี

ผลการวิจัย

จากการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทย ด้วยวิธีทดสอบสมการถดถอยพหุคูณ ซึ่งได้ทำการทดสอบปัญหาของกลุ่มข้อมูลตัวอย่างได้แก่ ปัญหา Multicollinearity ปัญหา Series Correlation และปัญหา Heteroskedasticity จากการทดสอบพบว่า กลุ่มข้อมูลตัวอย่าง ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) แต่มีปัญหา Series Correlation และปัญหา Heteroskedasticity จึงได้แก้ปัญหาโดยใช้วิธี HAC Newey-West ผลการศึกษาพบว่า

Lampang Rajabhat University Journal

ที่อันดับความน่าเชื่อถือ AAA – BBB อายุน้อยกว่า 3 ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุเฉลี่ยของตราสารหนี้โดยให้น้ำหนักตามมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินในแต่ละงวด และที่อันดับความน่าเชื่อถือ AAA - BBB อายุน้อยกว่า 3 ปีซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เหลืออยู่จนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนของตราสารหนี้ พบว่าปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี และการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี และดัชนีตราสารหนี้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทยในทิศทางที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ที่อันดับความน่าเชื่อถือ AAA – BBB อายุระหว่าง 3-5 ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุเฉลี่ยของตราสารหนี้โดยให้น้ำหนักตามมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินในแต่ละงวด และ ที่อันดับความน่าเชื่อถือ AAA – BBB อายุระหว่าง 3-5 ปีซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เหลืออยู่จนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนของตราสารหนี้พบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี และการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี และดัชนีตราสารหนี้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทยในทิศทางที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในขณะที่ปัจจัยตัวอื่นพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเช่นกันแต่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ที่อันดับความน่าเชื่อถือ AAA - BBB อายุมากกว่า 5 ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุเฉลี่ยของตราสารหนี้โดยให้น้ำหนักตามมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินในแต่ละงวด และ ที่อันดับความน่าเชื่อถือ AAA - BBB อายุมากกว่า 5 ปีซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เหลืออยู่จนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนของตราสารหนี้พบว่าการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทยและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้มากที่สุด รองลงมาคือ อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้ จะสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

Lampang Rajabhat University Journal

ตารางที่ 2 แสดงผลทดสอบสมการถดถอยพหุคูณหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทย

Coefficient		DU	TTM	DU	TTM	DU	TTM	DU	TTM
		AAA		AA		A		BBB	
อายุน้อยกว่า 3 ปี	$\Delta Y3Y_{it}$	24.25	26.29**	7.31	3.00	9.38	9.38	-18.65	-3.25
		(1.44)	(1.65)	(0.76)	(0.41)	(0.58)	(0.58)	(-0.37)	(-0.05)
	$\Delta Y10Y_{it}$	-82.97*	-73.83*	-27.93*	-23.85	-56.82*	-56.82*	145.20**	125.87
		(-2.75)	(-2.65)	(-1.75)	(-1.63)	(-2.60)	(-2.61)	(1.98)	(1.64)
	$\Delta Slope_{it}$	-12.21*	-11.77*	1.39	1.81	-12.20*	-12.21*	20.82**	20.96**
		(-4.02)	(-4.10)	(1.11)	(1.43)	(-6.77)	(-6.72)	(3.03)	(2.91)
	R_{it}	0.73*	0.81*	1.07*	1.06*	1.39*	1.39*	-0.16	-0.03**
		(7.98)	(11.65)	(21.99)	(21.70)	(22.67)	(22.67)	(-0.87)	(-0.19)
	ΔCV_{it}	6.85	-1.29	0.31	0.13	-0.84	-0.84	-4.27	-0.26
		(0.80)	(0.74)	(0.16)	(0.07)	(-0.48)	(-0.48)	(-0.66)	(-0.05)
	ΔLEV_{it}	-93.00**	-80.42**	-36.41**	-36.24**	-133.94**	-133.95**	53.51	27.35
		(-3.27)	(-3.22)	(-2.57)	(-2.54)	(-4.56)	(-4.56)	(0.98)	(0.46)
อายุ 3 -5 ปี	$\Delta Y3Y_{it}$	15.65	14.65	-6.24	2.66	4.64	21.37	65.25	64.39
		(0.55)	(0.55)	(-0.13)	(0.14)	(0.32)	(1.34)	(1.32)	(1.28)
	$\Delta Y10Y_{it}$	-104.76*	-103.76*	-51.74*	-55.92*	-27.52	-55.27*	72.36	105.59
		(-2.21)	(-2.21)	(-1.86)	(-1.94)	(-1.17)	(-2.10)	(0.82)	(1.22)
	$\Delta Slope_{it}$	-12.49*	-12.96*	-6.91*	-8.01*	-6.05*	-14.25*	13.50	7.58
		(-2.63)	(-2.63)	(3.00)	(-3.26)	(-3.47)	(-6.29)	(1.75)	(1.22)
	R_{it}	0.99*	1.99*	0.63*	0.66*	0.61*	0.62*	1.85*	1.17*
		(6.55)	(6.55)	(9.27)	(8.63)	(8.93)	(7.71)	(10.25)	(6.16)
	ΔCV_{it}	8.41	9.41	0.41	-0.33	0.57	-0.39	-1.29	-0.41
		(0.83)	(0.83)	(0.17)	(-0.14)	(0.23)	(-0.14)	(-0.25)	(-0.07)
	ΔLEV_{it}	-109.67**	-100.67**	-23.58	-58.33**	89.03*	-44.33	-214.84**	40.16
		(-2.02)	(-2.02)	(0.96)	(-2.12)	(2.83)	(-1.26)	(-1.76)	(0.48)
อายุมากกว่า 5 ปี	$\Delta Y3Y_{it}$	121.34**	40.11	13.25	33.39**	35.81**	30.20**	n/a	n/a
		(2.75)	(1.07)	(0.95)	(2.17)	(2.57)	(2.22)		
	$\Delta Y10Y_{it}$	-94.53	-91.48	-18.29	-33.14	-45.31*	-27.52	n/a	n/a
		(-1.36)	(-1.55)	(-0.74)	(-1.46)	(-2.16)	(-1.49)		
	$\Delta Slope_{it}$	-27.83*	-29.47*	-5.09*	-5.92*	-9.32*	-8.28*	n/a	n/a
		(-3.95)	(-4.76)	(-3.21)	(-3.55)	(-4.67)	(4.22)		
	R_{it}	0.89*	0.51*	0.32*	0.35*	0.28**	0.31*	n/a	n/a
		(5.31)	(3.43)	5.36	5.73	(-3.84)	(4.72)		
	ΔCV_{it}	9.83	-2.41	-0.60	0.05	0.94	0.65	n/a	n/a
		(0.81)	(-2.30)	(-0.24)	(0.02)	(0.38)	(0.75)		
	ΔLEV_{it}	-69.63	-115.36**	45.12*	-31.14**	-66.35*	-24.42	n/a	n/a
		(-1.58)	(-2.30)	(2.86)	(-1.72)	(-3.00)	(-1.38)		

Lampang Rajabhat University Journal

* = มีความสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับสมมติฐาน, ** = มีความสัมพันธ์กันแต่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน, n/a = ไม่มีข้อมูล, DU = อันดับความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับอายุเฉลี่ยของตราสารหนี้โดยให้น้ำหนักตามมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินในแต่ละงวด, TTM = อันดับความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เหลืออยู่จนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนของตราสารหนี้,ค่า ( ) คือ ค่า t-statistic

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ไทย ช่วงระหว่างปี พ.ศ.2558 ถึง พ.ศ. 2560 นั้น โดยสรุปพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน มี 3 ปัจจัย คือ การเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปีกับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้และการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี

การเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปีกับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี นั้นคือค่าความชันของเส้น Yield Curve ซึ่งการเพิ่มขึ้นของความชันจะทำให้เส้น Yield Curve ปรับสูงขึ้น ความกว้างของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนจะลดลงในทางกลับกัน การลดลงของความชันจะทำให้เส้น Yield Curve ปรับลดลงความกว้างของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้นจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความชันของผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลสามารถบ่งบอกถึงสภาวะเศรษฐกิจได้ โดยเฉพาะแบบลาดลง (Inverted Yield Curve or Downward Sloping Yield Curve) ซึ่งมีลักษณะเป็นเส้นกราฟลาดลงจากซ้ายไปขวา พันธบัตรที่มีอายุคงเหลือยาวจะมีอัตราผลตอบแทนต่ำกว่าพันธบัตรที่มีอายุสั้น ซึ่ง Yield curve ลักษณะนี้จะพบเมื่อตลาดคาดการณ์ว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มลดลงดังนั้นหากความชันของอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลลดลง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนก็จะเพิ่มสูงขึ้นและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Determinants of Credit Spread Change : Evidence from the Austalian Bond Market ในงานวิจัยของ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009) ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลและหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ออสเตรเลีย ซึ่งปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี นั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลในประเทศออสเตรเลีย และจากงานวิจัยของ Andrew Lepone และ Brad Wong (2009) บอกถึงการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตร

Lampang Rajabhat University Journal

รัฐบาลอายุ 10 ปี กับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี สามารถบ่งบอกได้ถึงสภาวะเศรษฐกิจ หากค่าความชันมีแนวโน้มลดลง จะหมายถึงแนวโน้มคาดการณ์อัตราดอกเบี้ยในตลาดจะลดต่ำลง ราคาตราสารหนี้ก็จะเพิ่มสูงขึ้น เป็นผลดีต่อนักลงทุนที่ถือครองตราสารหนี้ไว้อยู่แล้ว แต่เป็นผลเสียต่อนักลงทุนที่เริ่มเข้ามาลงทุนในตราสารหนี้เนื่องจากจะได้รับผลตอบแทนที่ต่ำลง

ปัจจัยต่อมาคือ อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้ ตราสารหนี้เป็นเครื่องวัดมูลค่าตลาดตราสารหนี้ โดยเปรียบเทียบกับมูลค่าตลาดตราสารหนี้ ณ. วันฐาน สามารถใช้ดัชนีเป็นเครื่องมือในการติดตามภาวะความเคลื่อนไหวของตลาดตราสารหนี้ โดยดัชนีจะเป็นตัวชี้การเคลื่อนไหวของราคาและดอกเบี้ยที่จะได้รับ เพราะราคาของตราสารหนี้จะเป็นตัวสะท้อนภาวะอัตราดอกเบี้ยในตลาด ดังนั้น หากอัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวลดลง ราคาของตราสารหนี้ก็จะเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ดัชนีปรับตัวสูงขึ้นเช่นกันนอกจากนี้แล้วยังสามารถใช้เป็นส่วนประกอบหนึ่งในการเลือกกองทุนที่จะเข้าไปลงทุน โดยการเปรียบเทียบผลตอบแทนจากกองทุน กับผลตอบแทนที่คำนวณได้จากค่าดัชนี ซึ่งต้องพิจารณาควบคู่ไปกับวัตถุประสงค์การลงทุน และความเสี่ยงที่อาจแตกต่างกันในแต่ละกองทุน ด้วยดัชนีตราสารหนี้จะแบ่งตามประเภทของตราสารหนี้อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งอ้างอิงสมมติฐานจากงานวิจัยของ Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein และ J. S. Martin (2001), Jing-Zhi Huand และ Weipeng Kong (2003) Andrew Lepone และ Brad Wong (2009) ว่าผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดสามารถบ่งบอกถึงสภาพของธุรกิจ และความคาดหวังต่ออัตราเรียกคืนสินทรัพย์จากการเกิดการผิดนัดชำระหนี้ได้ นั่นคือ อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนในการแสดงความสามารถของตลาด เมื่ออัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้เพิ่มขึ้น แต่อัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลเท่าเดิม แสดงถึงความเสี่ยงจากการลงทุนในหุ้นกู้เอกชนเพิ่มขึ้น ส่วนชดเชยความเสี่ยงต้องมากขึ้น หมายถึง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนต้องเพิ่มขึ้น

สุดท้ายคือ ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี เป็นตราสารที่รัฐบาลโดยกระทรวงการคลังเป็นผู้ออก ซึ่งสัญญาว่าจะจ่ายดอกเบี้ยพร้อมเงินต้นให้แก่ผู้ถือเมื่อครบกำหนดหรือจ่ายดอกเบี้ยเป็นงวดๆแล้วแต่จะตกลงกัน รัฐบาลจะออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อกู้ยืมเงินจากประชาชนและ ผู้ซื้อพันธบัตรจะมีฐานะเป็นเจ้าหนี้รัฐบาลตามกฎหมาย มีความเสี่ยงในการผิดชำระหนี้น้อยมากดังนั้นพันธบัตรรัฐบาลจึงเปรียบเสมือนสินทรัพย์ที่ปราศจากความเสี่ยง จากสมมติฐานการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปีเป็นตัวแทนของ Spot Rate โดยที่ Spot Rate นั้นเป็นตัวแปรพื้นฐานในโครงการการผิดนัดชำระหนี้ ส่วนชดเชยความเสี่ยง (Spreads) และอัตราดอกเบี้ยที่ปราศจากความเสี่ยง (The risk free rate) มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยที่ปราศจากความเสี่ยง จะนำไปสู่การลดความน่าจะเป็นในการผิดนัดชำระหนี้ของบริษัทได้ ดังนั้น เมื่อการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ

Lampang Rajabhat University Journal

10 ปีเพิ่มขึ้น ความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ของบริษัทจะลดลง ส่วนชดเชยความเสี่ยงหรือส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลและหุ้นกู้ภาคเอกชนก็จะลดลงไปด้วยอีกทั้งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Andrew Lepone และ Brad Wong ซึ่งได้ข้อสรุปว่าการเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนในตลาดตราสารหนี้ออสเตรเลีย

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

การลงทุนในหุ้นกู้นั้น สิ่งที่ผู้สนใจลงทุนควรพิจารณาเพื่อดูความเหมาะสมของผลตอบแทนที่จะได้รับ นอกจากอายุคงเหลือของหุ้นกู้และอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลที่อายุคงเหลือเท่ากันแล้ว ส่วนต่างอัตราผลตอบแทนของหุ้นกู้ภาคเอกชนกับพันธบัตรรัฐบาลก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องพิจารณาเพื่อหาความเหมาะสมของผลตอบแทนและความเสี่ยงที่นักลงทุนจะได้รับ ซึ่งงานวิจัยนี้ศึกษาในรายละเอียดของปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนได้ข้อสรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชน มี 3 ปัจจัย คือ การเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปีกับอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 3 ปี หรือก็คือความชันของเส้น Yield Curve อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้ และการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี ดังนั้นนอกจากจะพิจารณาการลงทุนในตราสารหนี้จากส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนแล้วสามารถใช้ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้เป็นตัวพิจารณาเพิ่มขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น หากความชันของเส้น Yield Curve ระหว่างพันธบัตรรับบาลอายุ 10 ปีกับ 3 ปี ลดลง ความกว้างของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้น อัตราผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนในหุ้นกู้จะมากขึ้น ในขณะที่ราคาของหุ้นกู้ลดลง เป็นผลดีต่อผู้ที่สนใจจะเริ่มลงทุนในหุ้นกู้

อัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้ เมื่ออัตราผลตอบแทนดัชนีตราสารหนี้เพิ่มขึ้น แต่อัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลเท่าเดิม แสดงถึงความเสี่ยงจากการลงทุนในหุ้นกู้เอกชนก็ต้องเพิ่มขึ้น ส่วนชดเชยความเสี่ยงจึงต้องมากขึ้นกว่าเดิม นั้นคือส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างพันธบัตรรัฐบาลกับหุ้นกู้ภาคเอกชนเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้ลงทุนจะต้องได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในหุ้นกู้มากขึ้นเพื่อมาชดเชยความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนได้รับมากขึ้น

สุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปีซึ่งก็คือ เส้น Yield Curveใช้สะท้อนอัตราผลตอบแทนของการลงทุนที่ปราศจากความเสี่ยงด้านเครดิตในระยะเวลาต่าง ๆ การเพิ่มขึ้นของอัตราผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยง จะนำไปสู่การลดความน่าจะเป็นในการผิดนัดชำระหนี้ของบริษัทได้ โดยเส้น Yield Curve จะปรับเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ในแต่

Lampang Rajabhat University Journal

ละวันขึ้นกับปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ ดังนั้นนักลงทุนจึงสามารถนำอัตราคูปอง (หากซื้อในตลาดแรก) หรืออัตราผลตอบแทน (หากซื้อในตลาดรอง) ของตราสารหนี้ที่สนใจลงทุนไปเทียบเคียงกับการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี เพื่อดูว่าอัตราผลตอบแทนหรือส่วนชดเชยความเสี่ยงที่ได้รับจากตราสารหนี้นั้นเหมาะสมหรือคุ้มค่าที่จะลงทุนหรือไม่

ดังนั้นผู้ที่สนใจลงทุนไม่ว่าจะเป็นนักลงทุนรายย่อยหรือนักลงทุนสถาบันก็สามารถนำผลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพิจารณาการลงทุนในตราสารหนี้ได้อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

สำหรับการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มตัวแปรของปัจจัยจากความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยและความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของตราสารหนี้และปัจจัยจากความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มเติม อันได้แก่ ดัชนีพันธบัตรรัฐบาล ดัชนีหุ้นกู้ที่มีอันดับความน่าเชื่อถือในระดับน่าลงทุน อัตราการผิดนัดชำระหนี้ เป็นต้น ซึ่งในขณะที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้อยู่ ข้อมูลดังกล่าวยังไม่สามารถหาได้มากเพียงพอต่อการศึกษาวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ชรา พรหมโสภา. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนตราสารหนี้ภาคเอกชน**. ปริญญานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2556). **การลงทุนในตราสารหนี้**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย. (2561). **Credit Spread ผู้ช่วยของ Yield curve.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.thaibma.or.th/EN/Investors/Investors/Individual/Blog/2018/16032018.aspx สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2561.

Andrew Lepone and Brad Wong. (2009). Determinants of Credit Spread Change:Evidence from the Austalian Bond Market. **The Australasian Accounting Business & Finance Journal**, 3(2), 26-35.

Collin-Dufresene, P., R. S. Goldstein and J. S. Martin. (2001). The Determinants of Credit Spread Changes. **Journal of Finance**, 56(6), 2177-2206.

John C. Hull. (2015). **Risk Management and Financial Institutions**, **4th Edition.** Wiley Finance Series,

Lampang Rajabhat University Journal

Jing-Zhi Huand and Weipeng Kong. (2003). Explaining Credit Spread Changes: New Evidence From Option-adjusted Bond Indexes. **Journal of Derivatives,** Fall 2003, 30-44.

Rangarajan Sundaram and SanjivDas. (2010). **Derivative Principles and Practice**, **1st Edition.** ISBN-13: 978-0072949315, Graw-Hill Professional Publishing,

Lampang Rajabhat University Journal

การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Development the Potentiality of Chiang Mai Agricultural Communities for ASEAN Economic Community's Competition Base on Sufficiency Economy Philosophy

วีระศักดิ์ สมยานะ (Wirasak Somyana)
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อีเมลผู้แต่งหลัก : w.somyana@gmail.com เบอร์โทร : 099-136-1447

วันที่รับบทความ 13 กุมภาพันธ์ 2561 **วันที่แก้ไขบทความ** 23 สิงหาคม 2561 **วันที่ตอบรับบทความ** 1 กันยายน 2561

Lampang Rajabhat University Journal

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาศักยภาพชุมชนเกษตร จ.เชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มเกษตรกรชุมชน จ.เชียงใหม่ที่มีศักยภาพการแข่งขันในประชาคมอาเซียน จำนวน 17 ตำบล 20 กลุ่มเกษตรกร อาศัยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้วย SWOT analysis และ การประเมินผลสัมฤทธิ์โดย Diamond Model ของ Michael E. Porter อภิปรายผลด้วยข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกษตรมีจุดแข็งคือ สินค้ามีคุณภาพและมีตลาดรองรับ จุดอ่อน คือ เกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่เพียงพอ รวมถึงคุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต โอกาส คือ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุน แต่อุปสรรคที่ต้องเผชิญ คือ มีการแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดสูง ทั้งด้านราคาและปริมาณ แนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร 6 มิติตามลำดับความสำคัญ เริ่มจากมิติการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างคุ้มค่าตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 88.89) จากนั้นกำหนดมิติของเป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพขึ้นโดยกำหนดกลยุทธ์โครงสร้างและการแข่งขันสู่ระดับอาเซียนด้วยการจัดการความรู้ (KM) จากภูมิปัญญาของเกษตรกรชุมชนให้เกิดการต่อยอดของการสร้างมูลค่าเพิ่ม และนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ให้ได้ (ร้อยละ 55.56) เพื่อนำไปสู่มิติด้านการตลาด ซึ่งต้องพัฒนาแบบบูรณาการกับมิติภาครัฐบาล (ร้อยละ 44.44) สุดท้ายต้องเข้าถึงมิติของการพัฒนาระดับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนภาคการเกษตรชุมชนให้สามารถแข่งขันระดับอาเซียนได้ (ร้อยละ 22.22) ทั้งนี้การวิจัยสามารถเพิ่มศักยภาพของชุมชนซึ่งได้ผลลัพธ์ของการพัฒนา 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตร และด้านการตรวจสอบ

และพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.36 รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.91 ด้านการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัย เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.09 ด้านการพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตร ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.27 ด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และด้านการต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.45 สุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.64 การวิจัยในระยะต่อไปจึงควรที่จะให้ความสำคัญของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้น เพื่อแก้ปัญหาของเกษตรกรให้สามารถเข้าแข่งขันในประชาคมอาเซียนได้

คำสำคัญ : ศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน; ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aims to study and develop the potentiality of Chiang Mai agricultural communities to compete in ASEAN economic community's competition base on sufficiency economy philosophy. Sample was the groups of agriculturists in Chiang Mai whose potentialities can compete in ASEAN economic community. 20 groups of agriculturists from 17 districts in Chiang Mai were interested and attend in the project. Participatory action research (PAR), SWOT analysis and evaluation from Diamond Model belongs to Michael E. Porter were used in this study. Descriptive statistic such as percentage was used to discuss the result of this study.

The study found that the strength of groups of agriculturists were that their products have good quality and have market support. The weakness was that they lack abilities to produce good quality products sufficiently in each production cycle. The opportunity was that a lot of organizations supported and assisted them both knowledge and budgets. They however confronted high competitions of agricultural products in the market both price and quantity. As a result, guidelines to develop these groups are as follow; increase the efficiency of the production by using of the resource efficiently according to sufficiency economy (88.87 % of increase) and after that agriculturists set the purpose to develop their potentiality by setting strategy related to structure and competition to ASEAN. Knowledge management from local wisdom was used to extend the value added and be used for commercial benefit

Lampang Rajabhat University Journal

(55.56%) In order to access the market., It should develop by making the integration with the government (44.44%) and develop their potentiality to access to industry and also promote as well as supports the agricultural community to compete in ASEAN (22.22%). This research project could enhance the potentiality of the groups of agriculturists as follow; developed the marketing of community's agricultural products and the inspection as well as developed the standard of agricultural products (10.91% of increase); developed the agricultural products to be safety food (9.09% of increase); developed the groups of agricultural business base on sufficiency economy (7.27% of increase); promoted the production of organic agricultural products and extended the agriculture of communities to commercial and public benefits (5.45% of increase) including developed agricultural economy of communities (3.64% of increase). The next phase of study should develop the economy of agricultural community increasingly so that it can help to solve the agriculturists' problems and be able to compete in ASEAN community .

Keywords : Potentiality of agricultural community; ASEAN Economic Community; Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-11 ได้อัญเชิญหลัก "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม ไปจนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง กระทั่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญคือ ที่เน้นการสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แต่ทั้งนี้การพัฒนาดังกล่าวควรให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ถึงแม้จะต้องเน้นให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว คาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2559)

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้นและสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพและที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม แต่ต้องคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

Lampang Rajabhat University Journal

พอเพียง มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้และภูปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศ ภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการเกษตร (พ.ศ.2556-2559) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ด้านเกษตร และสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร รวมถึงการบูรณาการส่งเสริมภาคการเกษตรเชิงพื้นที่ให้ได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) ทั้งนี้ภายใต้การเข้าร่วมในประชาคมอาเซียน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) ซึ่งไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมแต่จะทำอย่างไรที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อหลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (Growth & competitiveness) ให้ได้และมีวิธีการอย่างไร รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายดังกล่าวคือนโยบายการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียนให้เกิดประโยชน์ต่อการตอบโจทย์การวิจัยในด้านนี้ และหากมองถึงความยั่งยืนบนฐานการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง อาจปฏิเสธไม่ได้ว่าบริบทของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหัวใจของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559)

นโยบายการวิจัยที่ต้องลงสู่ชุมชนท้องถิ่นภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรนั้น จังหวัดเชียงใหม่ถือว่าได้รับการยอมรับว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการเกษตรในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย ผลของการเปิดอาเซียนก่อให้เกิดปรากฏการณ์ย้ายถิ่นฐานแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานภาคเกษตรในเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย ต่อไปเชียงใหม่ยังจะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเมื่อมีการเชื่อมโยง North-South Corridor จากทางตอนใต้ของจีน รวมถึง East-West Corridor จากสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเชื่อมต่อกันทางถนน และรถไฟความเร็วสูง นอกจากนั้นเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางทางการบินในอนุภูมิภาคด้วย การขยายตัวของจังหวัดเชียงใหม่เองที่มีการสร้างเครือข่ายสาธารณูปโภค เช่น ถนนวงแหวน และศูนย์กลางการประชุมนานาชาติ เชียงใหม่ จึงมีความพร้อมในการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สูง (จังหวัดเชียงใหม่, 2559)

ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยจึงได้จัดทำการวิจัยเพื่อทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์ และทิศทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต่อภาคเกษตรเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ต่อการปรับตัวในอาเซียน โดยจัดทำเป็นโครงการก่อนการวิจัยจริง (Pre-research) เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน คือ กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรอำเภอ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมถึงกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ หอการค้า และเกษตรตำบล สามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคเกษตรของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 9 ด้าน จากทิศทางของการเปิดอาเซียน (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2559) ได้แก่ (1) ปัญหาด้านประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัด

Lampang Rajabhat University Journal

เชียงใหม่ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ข้าวและลำไย (2) ปัญหาด้านการตลาดสินค้าเกษตร โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรที่ต้องพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันการตลาดในระดับอาเซียน เช่น การนำข้าวในประเทศไทยไปแข่งขันกับข้าวของประเทศเวียดนาม เป็นต้น (3) ปัญหาด้านการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร โดยเฉพาะระบบการตรวจสอบที่ต้องโปร่งใสและชัดเจน ได้มาตรฐานในระบบอาเซียนหรือระดับโลก (4) ปัญหาด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ในประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานท้องถิ่นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการพัฒนาภาคเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างแท้จริง (5) ปัญหาด้านการบริหารกลุ่มธุรกิจเกษตรในชุมชน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะธุรกิจแปรรูปพืชผลทางเกษตรที่ต้องพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนหรือกลุ่ม OTOP และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (6) ปัญหาด้านการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัย (7) ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (8) ปัญหาด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่อย่างสร้างสรรค์สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตั้งแต่การวางแผนระบบการผลิต การตลาด การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า และการเก็บรักษา ที่ต้องพัฒนาสร้างสรรค์และเป็นไปตามบริบทของพื้นที่อย่างเหมาะสมและต้องแข่งขันในอาเซียนได้ และ (9) ปัญหาด้านการต่อยอดการวิจัยภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในปี 2560 ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

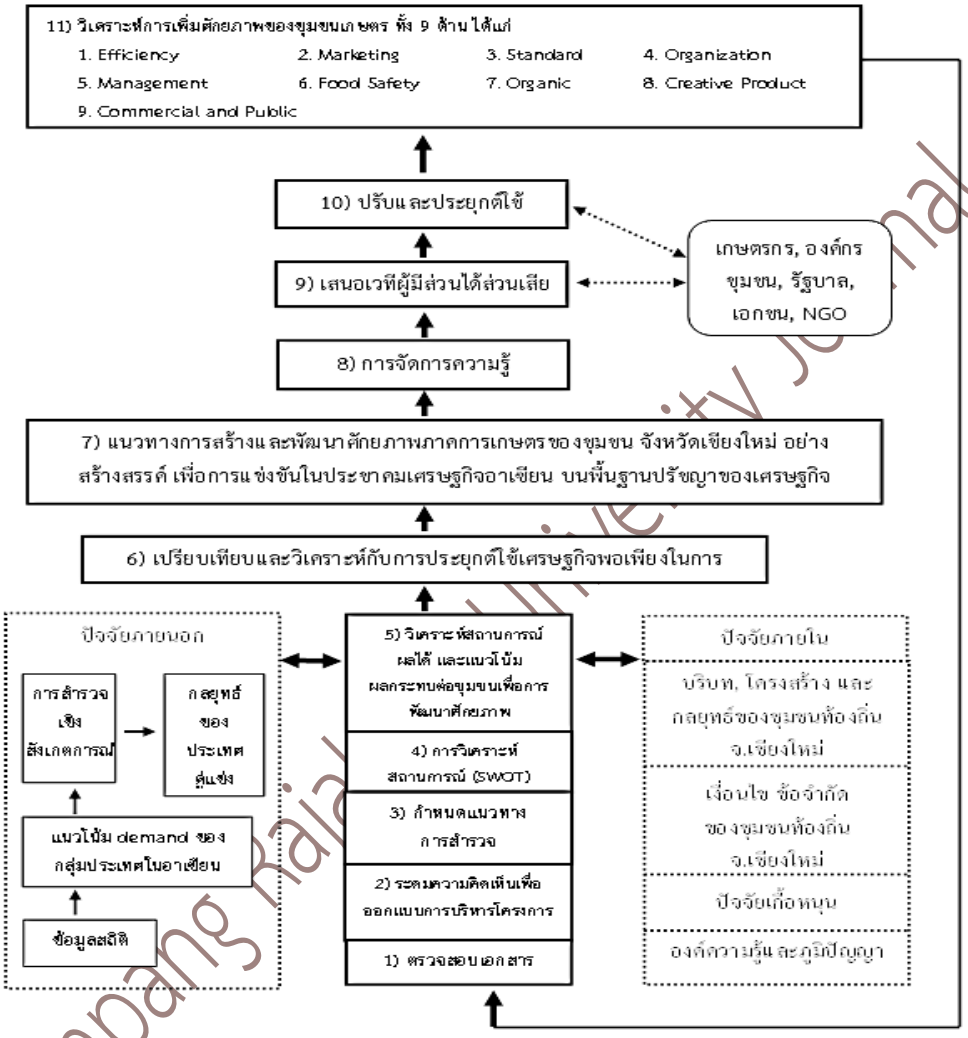
ขอบเขต

โครงการวิจัยมีขอบเขตการวิจัยเป็นระยะเวลา 1 ปี ในเขตพื้นที่ 25 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 207 ชุมชน โครงการวิจัยครั้งนี้ อาศัยวิธีการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อสะท้อนปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเกษตรในแต่ละด้านให้สามารถแข่งขันได้ในอาเซียน (AC)

Lampang Rajabhat University Journal

โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มเกษตรกรที่มีความต้องการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน ให้ได้มาตรฐานระดับอาเซียน จำนวน 17 ตำบล 20 กลุ่มเกษตรกร

กรอบความคิด/สมมติฐานการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ มีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

2. ชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวโน้มในการปรับตัวและและรับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

3. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานรากของการพัฒนาศักยภาพ และสามารถของภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

Lampang Rajabhat University Journal

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

1. ประเภทการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านต้องการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จะอาศัยวิธีการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ได้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เริ่มจากขั้นตอนที่ 1 กำหนดประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ คือ กลุ่มเกษตรกรในชุมชนจากอำเภอต่าง ๆ ทั้งหมด 25 อำเภอ 207 ตำบล ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 32 ตำบล และคัดเลือกโดยศึกษาถึงศักยภาพ และความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพที่สามารถแข่งขันในประชาคมอาเซียน จำนวน 17 ตำบล 20 กลุ่มเกษตรกร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ

3.2 แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ

3.3 แบบฟอร์มวิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา 6 มิติ ของ Diamond Model ของ Michael E. Porter (1990)

4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร 20 กลุ่ม

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ SWOT Analysis เพื่อหาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร จากนั้นประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาศักยภาพ โดยอาศัยแบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter (1990) ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมและท้าทายสู่ความเป็นเลิศต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) 2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) 4) กลยุทธ์ โครงสร้างและการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) 5) รัฐบาล (Government) 6) เหตุสุดวิสัย หรือโอกาส (Chance)

ผลการวิจัย

การวิจัยพบว่าตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศักยภาพของตัวอย่างกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 20 กลุ่มเกษตรกร มีประเด็นจุดแข็งที่สำคัญที่สุด ได้แก่ สินค้าของกลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพและมีตลาดรองรับ (ร้อยละ 60.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

Lampang Rajabhat University Journal

สินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน รองลงมา คือ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจ (ร้อยละ 45.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต ด้านการตลาด การแปรรูป การจัดการบัญชี การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 40.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการตลาด (ระบบอินเตอร์เน็ต, webpage และline) และการบริหารจัดการของกลุ่ม (ร้อยละ 25.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน และสินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานขั้นปลอดภัย และมีคุณภาพสูง (ร้อยละ 20.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

ประเด็นโอกาสที่สำคัญที่สุด ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุน (ร้อยละ 60.00) รองลงมา คือ สินค้าเกษตรมีความต้องการระดับประเทศทั้งในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่และรายย่อย (ร้อยละ 45.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน และสินค้าเกษตรของกลุ่มมีตลาดรองรับ และมีตลาดที่หลากหลาย (ร้อยละ 30.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

ประเด็นจุดอ่อนที่สำคัญที่สุด ได้แก่ เกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่มาก และยังขาดความสามารถในการควบคุมปริมาณ คุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต (ร้อยละ 35.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน รองลงมา คือ กลุ่มเกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคาพ่อค้าคนกลางน้อย (ร้อยละ 30.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน ความสามารถของเกษตรกรในการจัดการฟาร์มอย่างมีระบบยังมีไม่มาก (ร้อยละ 10.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน โครงการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน และโครงการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และพื้นที่ทำการเกษตรมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ เกษตรกรขาดการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และการแข่งขันของสินค้าเกษตรค่อนข้างสูงแต่เป็นในลักษณะที่เป็นเครือข่ายกัน (ร้อยละ 5.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

Lampang Rajabhat University Journal

และโครงการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน

ส่วนประเด็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดสูงทั้งด้านราคาและปริมาณ (ร้อยละ 35.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน รองลงมา คือ พ่อค้าคนกลางมีอิทธิพลต่อรองสูง (ร้อยละ 30.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน และตลาดสินค้าเกษตรไม่มีความหลากหลาย (ร้อยละ 15.00) ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขัน ในอาเซียน และโครงการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อการพัฒนาศักยภาพการเกษตรของชุมชน จ.เชียงใหม่ ซึ่งได้ทดสอบสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 ข้อสรุปได้ว่าชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่มีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพในการเพิ่มขึ้นภายใต้การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และมิติในการพัฒนาศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรในการเพิ่มศักยภาพการเกษตรได้อย่างเหมาะสมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรใน 6 มิติของ Diamond Model ของ Michael E. Porter พบว่า มิติที่งานวิจัยได้เสนอให้เกษตรกรใช้สร้างแนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรมากที่สุด คือ มิติที่ 1 ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร โดยการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการด้านการเกษตรของกลุ่ม ซึ่งผลสำเร็จของกลุ่มนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด การวางแผนและควบคุมการผลิตด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ การหาแนวทางในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการเกษตร การคำนึงถึงต้นทุนในการผลิตเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรควรมีความกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง การสร้างมาตรฐานให้สินค้า การต่อยอดและพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและมีความปลอดภัย การพัฒนาสินค้าอย่างสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรมากขึ้น (ร้อยละ 88.89)

รองลงมา คือ มิติที่ 4 กลยุทธ์ โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรควรมีการสร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่เหมือนกันเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิด และการหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน และการใช้หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการทำการเกษตรของกลุ่ม และความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มและผู้นำที่เข้มแข็ง โดยการจัดการความรู้ (KM) จากภูมิปัญญาของปราชญ์ชุมชนด้านการเกษตรให้นำไปประยุกต์ใช้ได้ในระดับสากล

Lampang Rajabhat University Journal

รองลงมา คือ มิติที่ 6 เหตุสุดวิสัย หรือโอกาส (Chance) ได้แก่ การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม เกษตรกรมีความมุ่งมั่นและแน่วแน่ในการทำการเกษตรอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพมาตรฐานที่ดี การใช้ “ทุนจากภายใน” ชุมชนและท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วเพื่อนำมาซึ่งการต่อยอดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า และการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในเชิงพาณิชย์และสาธารณะ (ร้อยละ 55.56)

รองลงมา คือ มิติที่ 2 เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) ได้แก่ การหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของผู้บริโภค การพัฒนาสินค้าให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น การสร้างการตลาดของสินค้าให้สะดวกแก่ผู้ซื้อ (ขายปลีก ขายส่ง ขายออนไลน์ สร้าง webpage และ facebook) คำนึงถึงการจัดวางสินค้าเกษตรและสถานที่ในการขายสินค้า รวมทั้งการสร้างหมู่บ้านอินทรีย์ (Organic Village) เพื่อให้ผู้ซื้อสะดวกและมั่นใจในคุณภาพสินค้ามากขึ้น

รองลงมา คือ มิติที่ 5 รัฐบาล (Government) ได้แก่ หน่วยงานรัฐบาล ทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์วิจัยข้าว กรมพัฒนาที่ดิน และองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบ เข้ามาช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ในเรื่องแหล่งเงินทุน ด้านองค์ความรู้ (การผลิต การแปรรูป การบัญชี และการตลาด) อีกทั้งการบูรณาการการทำงานร่วมกันของเกษตรกรกับหน่วยงานรัฐและเอกชน ผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ (ร้อยละ 44.44)

และสุดท้าย คือ มิติที่ 3 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบทางการเกษตรเพื่อใช้ป้อนแก่โรงงาน (ร้อยละ 22.22) ทั้งนี้สรุปได้ว่าชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่หากยอมรับการปรับตัวและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มแล้วจะสามารถแข่งขันในประชาคมอาเซียนได้ อาศัยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางในการพัฒนาทั้ง 6 มิติ ดังกล่าวข้างต้นตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ได้วิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Philips Porter (1990) ทั้ง 6 มิติ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมและท้าทายสู่ความเป็นเลิศต่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) 2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) 4) กลยุทธ์ โครงสร้าง

Lampang Rajabhat University Journal

และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) 5) รัฐบาล (Government) และ 6) เหตุสุดวิสัย หรือโอกาส (Chance) ทำให้นักวิจัยเห็นถึงศักยภาพของชุมชนในแต่ละแห่ง และทราบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 9 ด้าน ได้แก่

การพัฒนากลุ่มเกษตรกรควรจะให้ความสำคัญในลำดับแรก คือ มิติที่ 1 ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) ซึ่งได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร โดยการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการด้านการเกษตรของกลุ่ม ซึ่งผลสำเร็จของกลุ่มนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุดตามบริบทของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการประหยัดจากการลดต้นทุนการผลิตและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brian A. Keating and group (2009) ที่ได้พยายามให้ลดค่าใช้จ่ายในการผลิตลง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและสารเคมี แต่ยังคงให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น รวมถึงการวางแผนและควบคุมการผลิตด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการเกษตร การคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรควรมีความกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอาศัยการวิเคราะห์ SWOT ของนันทิยา หุตานุวัตร และคณะ (2546) ในการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส จุดอ่อน และอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 20 กลุ่มเกษตรกร ซึ่งการวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีจุดแข็งสูงสุด คือ สินค้าของกลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพและมีตลาดรองรับ โอกาสสูงสุด คือ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุน การสร้างมาตรฐานให้สินค้า โดยเฉพาะในระดับเกษตรอินทรีย์

การวิจัยยังสอดคล้องกับงานของดวงกมล บูรณสมภพ (2557) ที่ได้เสนอกลยุทธ์ใหม่สำหรับการเกษตรไทยที่มุ่งเน้นการให้ความรู้และการจัดการนวัตกรรมเช่นเดียวกับธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ (2558) ซึ่งมุ่งเน้นการผลักดันมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยให้ได้ระดับโลก การต่อยอดและพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและมีความปลอดภัย หรือแม้แต่การพัฒนาสินค้าอย่างสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรมากขึ้น สอดคล้องกับงานของกีรติ เชาว์ตฤษณาวงษ์ และคณะ (2557) การวิจัยเรื่อง การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อทำการเกษตรสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนภายใต้ความพอเพียงของชุมชนปฐมอโศก ที่เน้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนมาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้แปลกใหม่ หลากหลาย และน่าสนใจ จำหน่ายในราคาที่เหมาะสม

เห็นได้ว่าการพัฒนาในมิติที่ 1 นี้ จะช่วยลดจุดอ่อนและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกร ช่วยให้เกษตรกรมีการวางแผนในการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ในการพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตรของตนให้สามารถแข่งขันในตลาดที่หลากหลาย เข้าสู่ตลาดอาเซียนได้อย่างเข้มแข็ง และเพื่อความยั่งยืนภายใต้ศักยภาพและภูมิปัญญา

Lampang Rajabhat University Journal

ของตนเอง ดังงานวิจัยของอภิชาติ ใจอารีย์ (2557) เรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี ที่เน้นการจัดการความรู้ (KM) ของเกษตรกรมาใช้เพื่อการพัฒนาสินค้าเข้าสู่ตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย Dongpo Li, Shigryoshi Takeuchi and Teruaki Nanseki (2012) ได้เสนอไว้ว่า รัฐบาลควรมีนโยบายรองรับด้านการตลาดในเรื่องการต่อยอดของกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้จึงจะเกิดความยั่งยืนได้ นอกจากนี้ อรพินท์ บุญสิน (2557) ได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างผลลัพธ์การผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคอุตสาหกรรม พบว่า ผู้นำวิสาหกิจชุมชนควรสร้างความรู้จากทุนทางปัญญา และนำมาเป็นแนวทางในกระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์โดยการใส่ใจทุกขั้นตอนในการผลิตสินค้าเพื่อให้กลุ่มเติบโตและมีรายได้ที่มั่นคง สอดคล้องกับงานของ L.O. Akhilomen and group (2015) ที่เสนอให้รัฐบาลต้องมีนโยบายสนับสนุนสู่การต่อยอดอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรในชุมชนเพื่อรองรับกับปริมาณสินค้าเกษตรของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ เชิงนโยบายควรทำการวิจัยเชิงบูรณาการโดยการทำงานกับชุมชนนอกจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ทั้งธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการขยายผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ของการนำไปใช้ให้มากขึ้น รวมถึงการวางแผนการพัฒนาด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรร่วมกับชุมชนในประเทศ และสำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาผลกระทบของประชาคมอาเซียนที่มีต่อกลุ่มเกษตรกรชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 9 ประเด็น ในชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นทำการคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพในการแข่งขันในประชาคมอาเซียนในแต่ละด้าน เพื่อนำมาเป็นตัวแทนของชุมชนในการวางแผนการพัฒนาการเกษตร บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขยายผลในการวิจัยระยะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). **“แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร,”** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.plan.doae.go.th/WebPlanningGp/6.pdf สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). **แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

Lampang Rajabhat University Journal

กีรติ เชาว์ตฤษณาวงษ์ และคณะ (2557). การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อทำการเกษตรสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนภายใต้ความพอเพียงของชุมชนปฐมอโศก. **Veridian E-Journal, Silpakorn University,** 7(1), 100-110.

จังหวัดเชียงใหม่. (2559). **"แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่,"** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.chiangmai.go.th/managing/public/document_list/2? สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561

ดวงกมล บูรณสมภพ. (2557). **"กลยุทธ์ใหม่สำหรับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย. การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน,"** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://th.aectourismthai.com/content1/2442 สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561

ธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ. (2558). **"เล่าสองข้างทาง/ดันมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย ไต่ระดับสู่ตลาดโลก,"** มติชนบทเทคโนโลยีชาวบ้าน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.technologychaoban.com/news_detail.php?tnid=1942 สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561

นันทิยา หุตานุวัตร. (2546). **"SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา,"** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.jit-jai-d.blogspot.com/2007/08/swot.html สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **"สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12," สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/download/plan12/สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังแห่งชาติฉบับที่12.pdf สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561

วีระศักดิ์ สมยานะ. (2559). **แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบ ประชาคมอาเซียน ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีที่ 2**. สาขาเศรษฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2559). **การพัฒนาการผลิตพืชเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและการพึ่งพาตนเอง.**

อภิชาติ ใจอารีย์. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี. **วารสารการเมืองการปกครอง,** 4(2), 241-158.

อรพินท์ บุญสิน. (2557). แนวทางการสร้างผลลัพธ์การผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สาหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคอุตสาหกรรม. **WMS Journal of Management,** 3(3), 22-31.

Lampang Rajabhat University Journal

Brian A. Keating and group. (2010). Eco-efficient Agriculture: Concepts, Challenges, and Opportunities. **Crop Science,** 50(Suppl. 1), S-109-S-119.

Dongpo Li, Shigryoshi Takeuchi and Teruaki Nanseki. (2012). **Measurement of Agricultural Production Efficiency and the Determinants in China Based on a DEA Approach: A Case Study of 99 Farms from Hebei Province**. Kyushu University: Japan.

L.O. Akhilomen and group. (2015). Economic Efficiency Analysis of Pineapple Production in Edo State, Nigeria: A Stochastic Frontier Production Approach. **American Journal of Experimental Agriculture,** vol. 5(3), 267-280.

Michael E. Porter. (1990). **The Competitive Advantage of Nations: With a new Introduction**. New York. USA. Free Press.

Lampang Rajabhat University Journal

กระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม

Kru Sornchai Tengratlom's Knowledge Transmission Processes of Six-string Lute (Sueng Hok Sai) – The Northern Thai Folk Music Instrument

สุวิชชา สิงโตทอง (SUWITCHA SINGTOTHONG)
สาขาดนตรีศึกษา หลักสูตรศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อีเมลผู้แต่งหลัก : chomp_islove888@hotmail.com เบอร์โทร : 095-415-6529
วันที่รับบทความ 2 มกราคม 2562 **วันที่แก้ไขบทความ** 1 เมษายน 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 5 เมษายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้รู้ คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกในด้านต่างๆ และกลุ่มผู้ปฏิบัติ ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงซึง 6 สาย โดยตรงจากครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม จำนวน 11 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในดนตรีพื้นบ้าน จึงได้นำองค์ความรู้ที่มีนั้น นำมาถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ ด้วยวิธีการสอนแบบปากต่อปาก การต่อมือ หรือเรียกอีกอย่างว่าการสอนแบบมุขปาฐะ โดยแบ่งกลุ่มลูกศิษย์ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน และ 2) กลุ่มที่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน เพื่อให้เหมาะสมและง่ายต่อการถ่ายทอด อีกทั้งท่านเป็นครูดนตรีพื้นบ้านที่มีความคิดทันสมัย จึงได้ทำการบันทึกโน้ตเพลงต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้บุคคลที่สนใจ ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าความเป็นมา เพื่อเป็นการรักษาสืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป

คำสำคัญ: กระบวนการถ่ายทอด; ดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ; ซึง 6 สาย

ABSTRACT

This qualitative research aimed to study Kru Sornchai Tengratlom's approach in knowledge transmission in northern Thai folk music instrument six-string lute– Sueng Hok Sai. The structured interview and participatory observation were used as the research instruments and collected data from the informative group consisted of 11 people. The group was divided into the in-depth information knowledgeable group and the practitioners who were directly trained by Kru Sornchai Tengratlom.

Lampang Rajabhat University Journal

The results revealed that Kru Sornchai Tengratlom, a northern Thai folk music instrument expert, transmitted his music instrument knowledge by orally teaching, one-by-one teaching, and hands-on teaching. In order to suit the instruction and to make it easy to teach, students were divided into 2 groups; students with no folk music instrument background knowledge and students with folk music instrument background knowledge. Kru Sornchai Tengratlom has recorded music notes in manuscript to support any interested people in learning northern Thai folk music instrument, to transfer knowledge and to conserve northern Thai folk music instruments.

Keywords : Process of transmitting; Northern folk music; Seung 6 lines stringed

บทนำ

วงดนตรีพื้นบ้านและนักดนตรีพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นในภาคเหนือ จะยึดทำนองเพลงและระเบียบวิธีการบรรเลงแบบดั้งเดิม เครื่องดนตรีที่ใช้จะสร้างในรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ประณีตสวยงามเนื่องจากต้องการเสียงดังวัตถุประสงค์ในการทำเครื่องดนตรีของชาวเหนือในอดีต ใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมที่เป็นจารีตปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยมากจะใช้ในวัยหนุ่มและเลิกใช้เมื่อมีครอบครัวแล้ว เนื่องจาก ต้องใช้เวลาเพื่อประกอบอาชีพสร้างฐานะให้ครอบครัว นอกจากผู้ที่มีใจรักศิลปะด้านดนตรีพื้นบ้านนั้น จะนำมาเล่นบ้างในบางโอกาส ในเวลาต่อมาชาวเหนือมีภูมิปัญญามากขึ้น อารยะธรรมสูงขึ้นและมีสุนทรียะมากขึ้นจึงนำเครื่องดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การบรรเลงเพื่อประเทืองอารมณ์ คลายเครียด ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือเกี้ยวสาวตามหมู่บ้านต่างๆ (งามตา นันทขว้าง, 2551, น.22)

ซึง 6 สาย เป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะโดดเด่น เป็นเครื่องดนตรีที่ทำขึ้นจากไม้ชิ้นเดียว ใช้มือในการทำทุกขั้นตอนและทุกชิ้นส่วน ปัจจุบันนี้ซึง 6 สาย ยังคงรักษารูปทรง และลวดลายแบบดั้งเดิมไว้ รวมถึงท่านั่งในการดีดก็ยังเป็นลักษณะตามอดีตสมัย

ซึง 6 สาย เป็นเครื่องดนตรีโบราณ มีอายุร่วมร้อยปี เมื่อเทียบขนาดของซึง 4 สาย จัดอยู่ในขนาดของซึงหลวง เพราะเป็นซึงที่มีขนาดใหญ่ มีเสียงที่ทุ้มกังวาน เป็นเครื่องดนตรีที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะตัว แต่ปัจจุบันดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือได้รับผลกระทบตามกระแสอิทธิพลจากโลกตะวันตก ความก้าวหน้าจากทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีปัจจุบันที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ผลสะท้อนที่ตามมาคือ การผสมผสานทางวัฒนธรรมดนตรีโดยวัฒนธรรมดนตรีตะวันตก ดนตรีสากล ที่แทรกซึมอยู่ทั่วไปในดนตรีพื้นบ้าน

Lampang Rajabhat University Journal

ล้านนา ทำให้รูปแบบบางอย่างถูกปรับเปลี่ยนไปท่ามกลางกระแสของใหม่ที่ถาโถมเข้ามา (ศรชัย เต็งรัตน์ล้อม, 2547, น.2)

ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญการบรรเลงสะล้อ ซึง และเครื่องดนตรีพื้นบ้านทุกชนิด ท่านมีผลงานการประพันธ์เพลงพื้นบ้านไว้หลายบทเพลง ได้ทำการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบของโน้ตลงกระดาษบันทึกโน้ตไว้อย่างเป็นระบบ ทำการจดลิขสิทธิ์บทเพลงที่ท่านได้ประพันธ์ คิดค้นตำราการถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้าน อีกทั้งท่านยังมีผลงานการวิจัยเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับ ซึง 6 สาย อีกด้วย

ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้ศึกษาความเป็นมา แหล่งผลิต ลักษณะทางกายภาพ ศึกษาโครงสร้างระบบเสียง ความแตกต่างของซึง 6 สาย และซึง 4 สาย จัดทำแบบฝึกหัดการบรรเลงซึง 6 สายเพื่อประโยชน์ผู้เรียนดนตรีพื้นบ้านได้ศึกษา และได้ใช้ความรู้ความสามารถประพันธ์เพลงโดยใช้ซึง 6 สายไว้หลายบทเพลง ได้ทำการเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม ทำให้ซึง 6 สายเป็นที่รู้จักมากขึ้นในวงการดนตรีพื้นบ้าน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์เพื่อคนรุ่นหลังสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม

กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญในการศึกษากระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม โดยนำแนวคิดและทฤษฎีมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา พบว่าองค์ประกอบในกระบวนการถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้าน หลักสำคัญของการถ่ายทอดดนตรีพื้นเมือง 3 ประการ ได้แก่ 1) การชี้แนะ คือ ให้ทำตามที่ครูบอกหรือสั่ง 2) การท่องจำ โดยไม่มีการบันทึกโน้ตบทเพลงหรือเทคนิคการบรรเลง 3) ยึดมั่นในจารีตประเพณี การถ่ายทอดดนตรีไทยเท่าที่ผ่านมาในอดีต ไม่ว่าจะเป็นดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นเมือง นิยมใช้หลักสำคัญ 3 ประการได้แก่ 1) การชี้แนะ คือการให้ทำตามที่ครูสั่ง 2) การท่องจำโดยไม่มีการบันทึกเป็นตัวโน๊ต 3) ยึดมั่นในจารีตประเพณี ซึ่งหลัก 3 ประการนี้ยังคงถือปฏิบัติจนกระทั่งปัจจุบัน ในด้านแหล่งการเรียนรู้ก็อยู่ที่ตัวครูเป็นสำคัญ ดังนั้นครูดนตรีไทยจึงเป็นเหมือนสถาบันการศึกษาที่รวมศิลปะทางดนตรีไว้มากมาย (สงัด ภูเขาทอง, 2532)

Lampang Rajabhat University Journal

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ และการเก็บรวมรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์ วิธีการสังเกต ซึ่งแบ่งได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องในองค์ประกอบของกระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ผู้วิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มตามข้อมูลที่ต้องการศึกษา ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รู้ คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับด้านประวัติชีวิต ด้านผลงานทางด้านดนตรีของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม และ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ คือกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงซึง 6 สาย จากครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยนี้มี 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1. แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดคำถาม หรือประเด็นการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดการวิจัยอย่างชัดเจน

2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม

เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยใช้แบบบันทึกภาคสนาม (สุภางค์ จันทวานิช, 2552)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสังเกตการณ์เรียนการสอนของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกลุ่มผู้รู้ และกลุ่มผู้ปฏิบัติ

2. นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มข้อมูล (clustering) และประมวลข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อสรุป

Lampang Rajabhat University Journal

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2559 ถึง 20 พฤษภาคม 2560

ผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้ผลวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบในกระบวนการถ่ายทอดประกอบด้วย

1.1 ผู้สอน ได้แก่ ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม พบว่าครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อมเป็นศิลปินผู้มีความสำคัญในด้านการถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม คือวิธีการแบบมุขปาฐะ ตัวต่อตัวจากครูสู่ลูกศิษย์ ซึ่งเริ่มจากการสอนแบบปากเปล่า สอนตัวต่อตัว การต่อมือ และต่อมาครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อมได้มีการพัฒนาโดยใช้การจดบันทึกระบบโน้ตเข้ามาใช้ในการสอน ทำให้การถ่ายทอดวิธีการบรรเลงซึง 6 สายได้สะดวก เข้าใจรวดเร็วขึ้น

1.2 ผู้เรียน ได้แก่ ผู้ที่สนใจเรียนซึง 6 สาย ส่วนใหญ่ลูกศิษย์ของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดการเป็นครู อาจารย์นักศึกษาที่สนใจในดนตรีพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง ที่มีความสนใจเรียน ซึง 6 สาย ได้แบ่งกลุ่มผู้ปฏิบัติเป็น 2 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน และ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติที่ไม่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน

1.3 เนื้อหา แบบฝึกหัดที่ใช้ในการสอน โน้ตเพลงต่างๆที่ใช้ในการสอนซึง 6 สาย

1.4 สถานที่ สถานที่ที่ใช้ในการสอนซึง 6 สาย ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้ใช้ห้องพักอาจารย์ อาคารสาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และบ้านเป็นสถานที่ฝึกสอน

1.5 ช่วงเวลา ช่วงเวลาในการสอนส่วนใหญ่ จะเป็นเวลาหลังเลิกจากงานสอน วันหยุดราชการ และวันหยุดวันเสาร์-อาทิตย์ การเรียนแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับการนัดหมายของผู้สอนและผู้เรียน

1.6 อุปกรณ์ ซึง 6 สาย

2. กระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สาย ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้ทำการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน รวมทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่	ขั้นตอนที่
1.ขั้นเริ่มต้น	1.การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน
	2.การแบ่งกลุ่มผู้เรียนซึง 6 สาย
	3.อธิบายลักษณะทางกายภาพ ระบบเสียงและตำแหน่งนิ้วของซึง 6 สาย

Lampang Rajabhat University Journal

ตอนที่	ขั้นตอนที่
	4.ท่านั่งในการดีดไม้ดีด และการจับที่ดีดซึง 6 สาย
2.การฝึกเล่นแบบฝึกหัดดีดซึง 6 สาย	5.แบบฝึกหัดการดีดซึง 6 สาย
3.การฝึกดำเนินทำนองกับบทเพลง	6.การฝึกดำเนินทำนองกับบทเพลงที่มีอยู่แล้ว
	7.การฝึกดำเนินทำนองกับบทเพลงที่ ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้ประพันธ์

ตอนที่ 1 ขั้นเริ่มต้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนเริ่มต้น จะประกอบด้วยการพูดคุยเพื่อสร้างแรงจูงใจ เล่าประวัติ อธิบายความเป็นมา แบ่งกลุ่มผู้เรียน อธิบายรายละเอียดลักษณะทางกายของซึง 6 สาย อธิบายท่าทางในการนั่งดีดซึง 6 สายต่างๆ ระบบเสียง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เข้าใจลักษณะ ส่วนประกอบต่างๆ และทำให้ผู้เรียนมีความอยากที่จะเรียนซึง 6 สาย ได้ลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน

เป็นการพูดคุย เรื่องเล่า แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้เกิดคำถาม ความอยากรู้ และความสนใจของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้น โดยเริ่มจากการเล่าประวัติความเป็นมา ความสำคัญ หน้าที่ โอกาสต่างๆในการบรรเลง และอธิบายปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น เพราะเหตุใดจึงทำให้ในปัจจุบันเครื่องดนตรีชนิดนี้ไม่เป็นที่นิยม กำลังจะสูญหายไป อีกทั้งให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการรักษามูมิปัญญาชาวบ้าน ช่วยกันอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการสร้างความสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นรับการถ่ายทอดมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การแบ่งกลุ่มผู้เรียนซึง 6 สาย

1) กลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน

2) กลุ่มผู้ปฏิบัติที่ไม่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน

ขั้นตอนที่ 3 อธิบายลักษณะทางกายภาพ ระบบเสียงและตำแหน่งนิ้วของซึง 6 สาย

ขั้นตอนนี้จะเป็นการอธิบายถึงลักษณะและส่วนประกอบของซึง 6 สาย ว่ามีลักษณะอย่างไร ลวดลายที่อยู่บนซึง ให้ความหมายยังไง กว้าง ยาว วัสดุที่ใช้ในการทำ มีส่วนประกอบ วิธีการสร้างซึง 6 สาย อธิบายความสำคัญของแต่ละส่วนประกอบ ว่ามีความสำคัญอย่างไร วิธีการทำแบบคราวๆ ว่ามีอย่างไรบ้าง

ระบบเสียงของซึง 6 สาย เนื่องจากซึง 6 สายมีระบบเสียง และลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากซึง 4 สาย ผู้วิจัยได้สังเกต สอบถามและศึกษาการเทียบเสียงซึง 6 สาย “โดยทั่วไปซึง 6 สายจะเทียบเสียงกับขลุ่ย หลิบในเสียง ซอล – โด – ซอล นักดนตรีที่มีทักษะและ

Lampang Rajabhat University Journal

ประสบการณ์ จะฟังเสียงเพียงเสียงเดียวคือ เสียงซอล หรือเสียงโด จากนั้นก็จะทำการเทียบโดยกดลูกนับ” (ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม, สัมภาษณ์, 2559)

ขั้นตอนที่ 4 ท่านั่งในการดีดไม้ดีด และการจับที่ดีดซึง 6 สาย

ท่านั่งเพื่อการบรรเลง ซึง 6 สาย เนื่องจากซึง 6 สาย เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีขนาดใหญ่ ทำจากไม้เนื้อแข็ง จึงทำให้มีน้ำหนักที่มาก ดังนั้นครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม จึงได้คิดค้นท่านั่งที่เหมาะสม ทำให้ผู้บรรเลงนั้นรู้สึกสบาย ไม่เมื่อยและไม่หนัก แบ่งท่าในการบรรเลงออกเป็น 2 ลักษณะ และมี 4 ท่า

การจับที่ดีดที่นิยมโดยทั่วไปจะใช้นิ้วชี้และนิ้วโป้งจับที่ดีดให้แน่น หรือตามถนัดส่วนจะยื่นปลายที่ดีดออกมามากหรือน้อยนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้เล่นแต่ละบุคคล

ตอนที่ 2 การฝึกเล่นแบบฝึกหัดดีดซึง 6 สาย ประกอบด้วย 1 ขั้นตอน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการฝึกอ่านโน้ตพื้นฐาน ฝึกการนับจังหวะ คำสั่ง สัญลักษณ์ ฝึกปฏิบัติกับแบบฝึกหัด จนสามารถบรรเลงบทเพลงที่ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อมแต่จัดระดับขั้นความง่ายไปยากได้ อีกทั้งยังเป็นการฝึกการดีดที่เข้มข้น รวมทั้งลูกเล่นเทคนิคต่างๆ ที่นิยมและเทคนิคส่วนตัวของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อมเป็น ได้ลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 5 แบบฝึกหัดการดีดซึง 6 สาย

การนับจังหวะ สำหรับการนับจังหวะ และวิธีการบันทึกโน้ตไทยนั้น จะบันทึกลงในตารางโดยแบ่งออกเป็นบรรทัด บรรทัดละ 8 ช่องเรียกว่า “ห้อง” ในแต่ละห้อง จะบรรจุโน้ตไว้ 4 ตัว ถ้าเป็นอัตราปานกลางหรือจังหวะสองชั้น โน้ตตัวแรกจะนับในจังหวะ ยก โน้ตตัวที่สองนับในจังหวะตก โน้ตตัวที่สามนับในจังหวะ ยก โน้ตตัวสุดท้ายจะนับในจังหวะตก ซึ่งในที่นี้จะอธิบายเฉพาะการอ่านโน้ตแบบอัตราสองชั้นเป็นหลัก การดีดมีหลายลักษณะเช่น การดีดโดยลากเสียงยาว การรัวไม้ดีดโดยทำเสียงสั้น การดีดเก็บเม็ดทำนองเพลง การรัวไม้ดีดเสียงยาว เสียงสั้นและเก็บการรัวไม้ลากยาวผสมไม้ดีดสั้น การใช้ไม้ดีดสั้นผสมไม้ดีดแบบเก็บ การใช้ไม้ดีดแบบเก็บ การใช้ไม้ดีดแบบลูกเท่า

ตอนที่ 3 การฝึกดำเนินทำนองกับบทเพลง ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 6 การฝึกดำเนินทำนองกับบทเพลงทั่วไป

แบบการฝึกดำเนินทำนองบทเพลงในทางต่างๆ ของซึง 6 สาย เพลงพื้นเมืองล้านนาที่มีอัตราจังหวะ 2 ชั้น ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง ที่มีความง่ายไปหายาก ได้ยกตัวอย่างบทเพลงไว้เพื่อเป็นแบบฝึกหัดการบรรเลงบทเพลงในทางต่างๆ เพื่อง่ายต่อการฝึก และได้ทำการแยกเป็น 3 ส่วนรวม 5 ทางต่อ 1 บทเพลงดังนี้

ส่วนที่ 1 ทางหลัก คือ ทางเพลงที่เป็นโน้ตที่แต่งไว้แต่เดิมไม่ได้เปลี่ยนแปลงโน้ตหรือทำนองใหม่แต่อย่างใด

Lampang Rajabhat University Journal

ส่วนที่ 2 ทางที่ 1-3 คือ ทางเพลงที่เพิ่มเติมโน้ตเข้าไปให้มีความหลายหลากสีสัน ลูกเล่น ทำให้เกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น และจัดลำดับความยากไว้ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ทางที่ 4 จะเป็นทางที่ ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ใช้เทคนิค ลูกเล่นชั้นสูง และใส่สไตล์เฉพาะตัวลงไป มีการเพิ่มโน้ตมากกว่าส่วนที่ 2 ลงไปให้ ทำให้เกิดสีสัน อารมณ์ เพิ่มความน่าสนใจ เพิ่มความไพเราะในบทเพลงยิ่งขึ้น

ในขั้นการฝึกดำเนินทำนองกับบทเพลงทั่วไปนี้ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้จัดบทเพลงไว้สำหรับฝึกซ้อม 5 บทเพลงดังนี้

1. เพลงเตียวดง 2. เพลงล่องแม่ปิง
3. เพลงลำนำชนบท 4. เพลงพม่า 5. เพลงอื่อ

ขั้นตอนที่ 7 การฝึกดำเนินทำนองกับบทเพลงที่ ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อมได้ประพันธ์ไว้

ขั้นตอนนี้เป็นการฝึกดำเนินทำนองบทเพลงที่ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้ประพันธ์เพลงในทางซึง 6 สาย และได้บันทึกเป็นลายมือเอาไว้นั้น ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้จัดระดับความง่ายไปหายากไว้ 3 ระดับดังนี้

1. ระดับพื้นฐาน

ระดับพื้นฐาน บทเพลงในระดับนี้เป็นบทเพลงที่มีการใช้โน้ตที่ง่าย โครงสร้างเพลงไม่ซับซ้อน เป็นการดำเนินทำนองเพลงแบบเรียบง่าย เหมาะสำหรับผู้ฝึกหัดขั้นเริ่มต้นจนไปถึงระดับสูง บทเพลงในระดับพื้นฐานนี้จะมีด้วยกัน 5 บทเพลงดังนี้

1. เพลง ตั๊กแตนรำมวยทางซึงหกสาย 2. เพลง เวียงเหนือทางซึงหกสาย
3. เพลง เวียงตาลทางซึงหกสาย 4. เพลง งาดำทางซึงหกสาย
5. เพลง กิ่งไผ่ไหวใบทางซึงหกสาย

2. ระดับกลาง

ระดับกลาง บทเพลงในระดับนี้ เป็นบทเพลงที่มีการใช้โน้ตมากขึ้น รวมถึงใช้เทคนิคต่างๆ เข้ามาบรรเลงเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และไพเราะยิ่งขึ้น บทเพลงในระดับกลางนี้จะมีด้วยกัน 8 บทเพลงดังนี้

1. เพลง งาช้างดำทางซึงหกสาย 2. เพลง ช้างละกอนทางซึงหกสาย
3. เพลง ดาวมังกรทางซึงหกสาย 4. เพลง ภูเพียงทางซึงหกสาย
5. เพลง พญาเมืองทางซึงหกสาย 6. เพลง ม่านแม่แหล้ลำปางทางซึงหกสาย
7. เพลง หลวงละกอนทางซึงหกสาย 8. เพลง ก๋ำปี้ ทางซึงหกสาย

Lampang Rajabhat University Journal

3. ระดับสูง

ระดับสูง บทเพลงในระดับนี้ เป็นบทเพลงที่ใช้โน้ตที่ซับซ้อน ใช้เทคนิคลูกเล่นขั้นสูงในการบรรเลง ในการบรรเลงเพลงระดับสูงนั้น ยิ่งเล่นเร็วเท่าไหร่ ถือว่าเก่ง ยิ่งใส่ลูกเล่นต่าง เทคนิคต่างๆเข้าไป ยิ่งทำให้เกิดความน่าสนใจและไพเราะมากยิ่งขึ้น บทเพลงในระดับสูงจะมีด้วยกัน 4 บทเพลงดังนี้

1. เพลง ล่องแม่ปิง (เถา) ทางซึงหกสาย
2. เพลง ปราสาทไหว(เถา) ทางซึงหกสาย
3. เพลง ไทลื้อ ทางซึงหกสาย
4. เพลง สไบนาคี ทางซึงหกสาย

อภิปรายผล

กระบวนการถ่ายทอดเครื่องดนตรีซึง 6 สายของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม มีครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด ซึ่งครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม เป็นที่ยอมรับในหมู่ครู อาจารย์และนักดนตรีพื้นบ้านว่า เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในการบรรเลงในระดับสูง มีเอกลักษณ์การบรรเลงที่โดดเด่น

ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ใช้หลักทฤษฎีการถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านในการถ่ายทอด ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจ มาใช้ในการพูดคุย บอกเล่าความเป็นมาของปัญหาที่มีผลกระทบต่อเครื่องดนตรีชนิดนี้ เพื่อเป็นการโน้มน้าวให้ผู้เรียนมีความอยากได้รับการถ่ายทอดมากยิ่งขึ้น ลักษณะการถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านเป็นลักษณะของการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ เป็นการสอนแบบปากต่อปาก เรียนรู้จากการฟังมากกว่าการอ่าน (สุกัญญา สุจฉายา, 2545) โดยการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านนั้นจะใช้การท่องจำให้ลูกศิษย์ฟังและเล่นบทเพลง หรือแบบฝึกซ้ำๆ เพื่อให้เกิดความเคยชิน การต่อเพลง การต่อมือ การเรียนการสอนนั้นจะเน้นการสอนแบบตัวต่อตัว

การถ่ายทอดการบรรเลงซึง 6 สายของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ในอดีตครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้รับการถ่ายทอดจากครูโบราณจะเน้นการสอนให้จำจดบทเพลง การต่อมือ โดยที่ไม่มีโน้ตเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ได้ใช้ความสามารถทางทฤษฎีดนตรี ในการจดบันทึกบทเพลงโบราณ และบทเพลงที่ท่านได้ประพันธ์ขึ้น บันทึกลงเป็นตัวโน้ตลงกระดาษ และได้ทำการบันทึกเสียงในรูปแบบซีดี เพื่อให้มีขั้นตอนในการถ่ายทอดที่ง่ายต่อการศึกษา เพราะผู้สอนจะพิจารณาผู้เรียนจากพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรกคือ 1) กลุ่มผู้ปฏิบัติที่ไม่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน และ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน โดยการสอนจะจัดการสอนอย่างชัดเจน ในกลุ่มกลุ่มผู้ปฏิบัติที่ไม่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน จะต้องเรียนตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน เช่นการอ่านโน้ต การนับจังหวะ รู้จักลักษณะทางกายภาพ ตำแหน่งโน้ต ระบบเสียงของซึง 6 สาย จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสามารถบรรเลงบทเพลงง่ายๆได้ ส่วนในกลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีพื้นฐานดนตรีพื้นบ้าน จะข้ามขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่เรียกว่า การดำเนินทำนองกับบทเพลง บรรเลงเพลงในระดับที่มีความยาก เรียนรู้ลูกเล่น เทคนิคในการดีดต่างๆ การต่อมือในบทเพลงที่มีความยาก อีกทั้ง

Lampang Rajabhat University Journal

การเลียนแบบการบรรเลงให้เหมือนครูมากที่สุด จนถึงสามารถพัฒนาตนเองเพื่อเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษากระบวนการการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านซึง 6 สายของครูศรชัย เต็งรัตน์ล้อม ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ และการทำวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 การศึกษากระบวนการการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านนั้น มีอยู่หลายรูปแบบ และวิธีการ การนำรูปแบบการฝึกควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญและปรับให้เหมาะสม

1.2 รูปแบบของแบบฝึก และบทเพลงมีระดับความยากง่ายที่แตกต่าง และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสอดแทรกเนื้อหาส่วนของทฤษฎีดนตรีสากลให้มากขึ้นกว่านี้

2.2 ควรศึกษาเครื่องดนตรีชนิดอื่น

2.3 ควรจะมีการทำตารางเพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

เอกสารอ้างอิง

ศรชัย เต็งรัตน์ล้อม. (2549). **ซึง 6 สายตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกัญญา สุจฉายา. (2545). **เพลงพื้นบ้านศึกษา.** กรุงเทพฯ: ศูนย์คติชนวิทยา และภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดิศร สวยฉลาด. (2559).**วิธีการบรรเลงสะล้อสามสายของ ผศ.ศรชัย เต็งรัตน์ล้อม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย ศาสตรา (2553). **การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวรศิลปินแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรชัย เต็งรัตน์ล้อม. (สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2558).

Lampang Rajabhat University Journal

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

Learning Management Model to Develop Creative Thinking by Using Local Wisdom-based Instruction for Schools in Nang Lae Sub-district, Chiang Rai Province

แสงระวี ณ ลำพูน (Saengrawee Na Lamphun)[1*] จันทร์จิรา ชัยภมรฤทธิ์ (Janjira Chaipamornrit)[2]
บรรจบ สุขประภาภรณ์ (Banchop Sukprapraporn)[3]
[*]สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์
อีเมลผู้แต่งหลัก : saengrawee.kim@gmail.com เบอร์โทร : 091-071-2142
วันที่รับบทความ 13 มิถุนายน 2562 **วันที่แก้ไขบทความ** 8 กรกฎาคม 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 6 กันยายน 2562

Lampang Rajabhat University Journal

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียน และเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 โรงเรียน 40 คน เป็นกลุ่มที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมมีระดับปัญหาในการจัดกิจกรรมมากที่สุด ในด้านการจัดทำชุดกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การวัดผลประเมินผลตามจุดประสงค์หลักของหลักสูตร และการศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือของดีในชุมชนที่เป็นจุดเด่นและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่โรงเรียนสามารถนำมาบูรณาการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนแบ่งได้เป็น 5 ประเภท

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย พบว่า หลักการของรูปแบบเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM ที่ผสมผสานกับกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดความสามารถของนักเรียนแต่ละระดับชั้น มีเนื้อหาสาระร้อยเรียงเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน มาสร้างเป็นชุดกิจกรรมตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการที่

ผู้เรียนมีทักษะในการจัดทำโครงงานเพื่อสร้างอาชีพให้กับผู้เรียน ผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลนางแลบ้านทุ่ง พบว่า มีระดับความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดยืดหยุ่น ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ระดับความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนรายบุคคล พบว่าผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ด้านความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 70 ด้านความคิดคล่องแคล่ว คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านความคิดริเริ่ม คิดเป็นร้อยละ 90 และด้านความคิดยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 80 และผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้; การพัฒนารูปแบบ; ความคิดสร้างสรรค์; ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to study the learning activity management problems and teachers' local wisdom management to enhance students' creativity and to develop the teachers' learning management model by using local wisdom-based instruction for schools in Nang Lae sub-district, Chiang Rai province. The purposive sampling method is used for selecting research population included 40 teachers and school administrators working in 5 schools in the Primary Education Office Area in Nang Lae sub-district, Chiang Rai Province. The questionnaires, the interview, and the group discussion were used in collecting the data and analyzed the quantitative data by using mean, standard deviation, and the qualitative data by using the content analysis.

The study revealed as following:

1. In learning activity organization management problems, the total score was at the highest level focusing on; the activity program organization enhancing creativity development, the assessment through the curriculum main objectives, and the investigation to seek for the highlight community local wisdoms and the significant community learning sources. The schools could integrate both the highlight community local wisdoms and the significant community learning sources into the classroom learning management which were divided into 5 types.

2. The learning management model was developed to enhance students' creativity by using local wisdom-based instruction for schools in Nang Lae sub-district, Chiang Rai province. The model followed the integration of STEM learning activity

Lampang Rajabhat University Journal

and the school curriculum from the preschool level to the elementary level with the target of empowering learners' ability in establishing projects for their own career. The implementation results showed that Pratomsuksa 4th students in Anubarn Nang Lae Ban Thung passed the criteria of 80 per cent covering 4 aspects of creativity thinking performance; elaboration, fluency, originality, and flexibility. After the implementation, they passed criteria of creativity 80 per cent; the elaboration thinking 70 per cent, the fluency 100 per cent, the originality 90 per cent, and the flexibility 80 per cent. The students' satisfaction level also indicated the highest level.

Keywords : Learning Management Model; Model Development; Creative Thinking; Local Wisdom

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาให้สามารถบูรณาการนวัตกรรมเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรูปแบบของนวัตกรรมที่เกิดขึ้นนั้นต้องสร้างให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดสร้างสรรค์รวมถึงสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปเชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสิทธิผลสูงสุดจากการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่การศึกษาทุกระดับ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ,2562) เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้มีการบูรณาการในเรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐควรจะกำหนดให้โรงเรียนมีหลักสูตร การเรียนการสอน รวมถึงให้มีการปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนเห็นความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาไทย

ปัจจุบันการศึกษามีบทบาทน้อยลงในการปลูกฝังและนำสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนมาใช้เป็นรากฐานในการคิดและการสร้างสรรค์นวัตกรรมชิ้นงาน เมื่อพิจารณารูปแบบการเรียนการสอนภายใต้หลักสูตรที่ผ่านมา พบว่า การสอนส่วนใหญ่ขาดการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งยังขาดการสอดประสานกับรากฐานความเป็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช ชาญณรงค์และบุญสม ยอดมาลี (2560) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นศึกษา หรือหลักสูตรที่บูรณาการ

Lampang Rajabhat University Journal

กลุ่มสาระวิชากับการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญา พบว่า สถานศึกษายังขาดแคลนงบประมาณ ผู้บริหารยังขาดความเข้าใจและการส่งเสริมสนับสนุนการบูรณาการเรียนรู้ของสาระวิชากับภูมิปัญญาในท้องถิ่น ทำให้ขาดความต่อเนื่องของการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้เรียน

จากข้อมูลรายงานประจำปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) พบว่า นักเรียนจากสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ นักเรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดความคิดคล่องแคล่วในการใช้คอมพิวเตอร์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางวิชาไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนในเขตพื้นที่นางแล จังหวัดเชียงราย (คะนอง เขื่อนเพชร,2561) พบว่า สาเหตุที่นักเรียนขาดความคิดสร้างสรรค์เพราะนักเรียนไม่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเรียน นักเรียนไม่อยากคิด ไม่อยากเรียน ไม่กล้าแสดงออก ไม่สนใจและไม่พยายามหาคำตอบด้วยตัวเอง ไม่กระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมรวมถึงการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอนและสอนแต่เนื้อหาวิชาในหนังสือเรียนเท่านั้น ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ขาดความคิดคล่องแคล่ว ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง การใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่ค่อยได้ผลดีนักปัญหาและอุปสรรค์ดังกล่าว หากไม่รีบปรับปรุงแก้ไขก็จะทำให้นักเรียนในโรงเรียนเหล่านั้นได้รับการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานกลายเป็นนักเรียนด้อยโอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษา สภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาให้มีทักษะและความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นงานและการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครู เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในเขตพื้นที่ชุมชนนางแล จังหวัดเชียงราย ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานในวาระที่ 1 ตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

Lampang Rajabhat University Journal

ขอบเขต

ด้านเนื้อหา

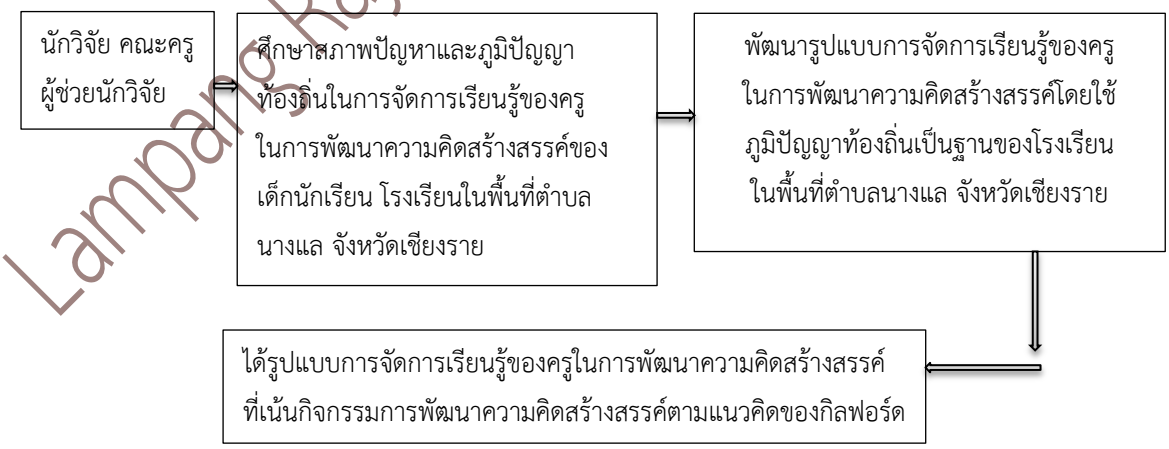
ความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ซึ่งประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ(Elaboration) เป็นฐานในการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เป็นการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้โดยการบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย จนถึงระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา,2562)

ด้านประชากร

ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มประชากรโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านนางแล 2) โรงเรียนอนุบาลนางแล (บ้านทุ่ง) 3) โรงเรียนบ้านนางแลใน 4) โรงเรียนบ้านป่ารวก 5) โรงเรียนบ้านสันต้นขาม จำนวนนักเรียน 678 คน ครู 40 คน

กรอบความคิด

ภาพที่ 1 แสดงกรอบความคิดของการวิจัย

Lampang Rajabhat University Journal

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ครูสายผู้สอน ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ามาตรฐานการศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ มีจำนวน 3 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหา ค่าความถี่และร้อยละ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับ (rank rating scales)เกี่ยวกับ สภาพการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ใน 5 ด้านได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ความถี่และร้อยละ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครู ในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านเช่นเดียวกันโดยใช้ความถี่และร้อยละ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยใช้ความถี่และเรียงลำดับข้อตามความถี่

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาและรวบรวมแนวคิด เอกสาร ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ 2) บันทึกผลการศึกษาลงในแบบบันทึก 3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่ม (Focus Group) ลงในแบบบันทึกการเสวนา 4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวสภาพการจัดการเรียนรู้ ปัญหาและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แบบสอบถามความคิดเห็น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

กลุ่มเป้าหมาย ขั้นที่ 1 กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย ครู ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ขั้นที่ 2 กลุ่มเป้าหมายในการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบก่อนทดลองใช้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล เทคโนโลยีทางการศึกษา

Lampang Rajabhat University Journal

จำนวน 3 คน ขั้นที่ 3 การทดลองการใช้รูปแบบ กับครูโรงเรียนอนุบาลบ้านทุ่ง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 3 คน นักเรียนจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย เป็นแบบบันทึกข้อมูล แบบประเมิน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 1 ใช้การสนทนากลุ่ม(Focus group)ขั้นที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา (Expert Judgment) ขั้นที่ 3 ดำเนินการทดลองการใช้รูปแบบในโรงเรียนเป้าหมาย

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis โดยอาศัยหลักตรรกะวิเคราะห์ (Logical Analysis) และเชิงเปรียบเทียบ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ตามประเด็นการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation:Daneil L. Stufflebeam) ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) 2) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) 3) มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standards) 4) มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standards) ขั้นที่ 3 การทดลองการใช้รูปแบบกับนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคิดการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

ผลการวิจัย

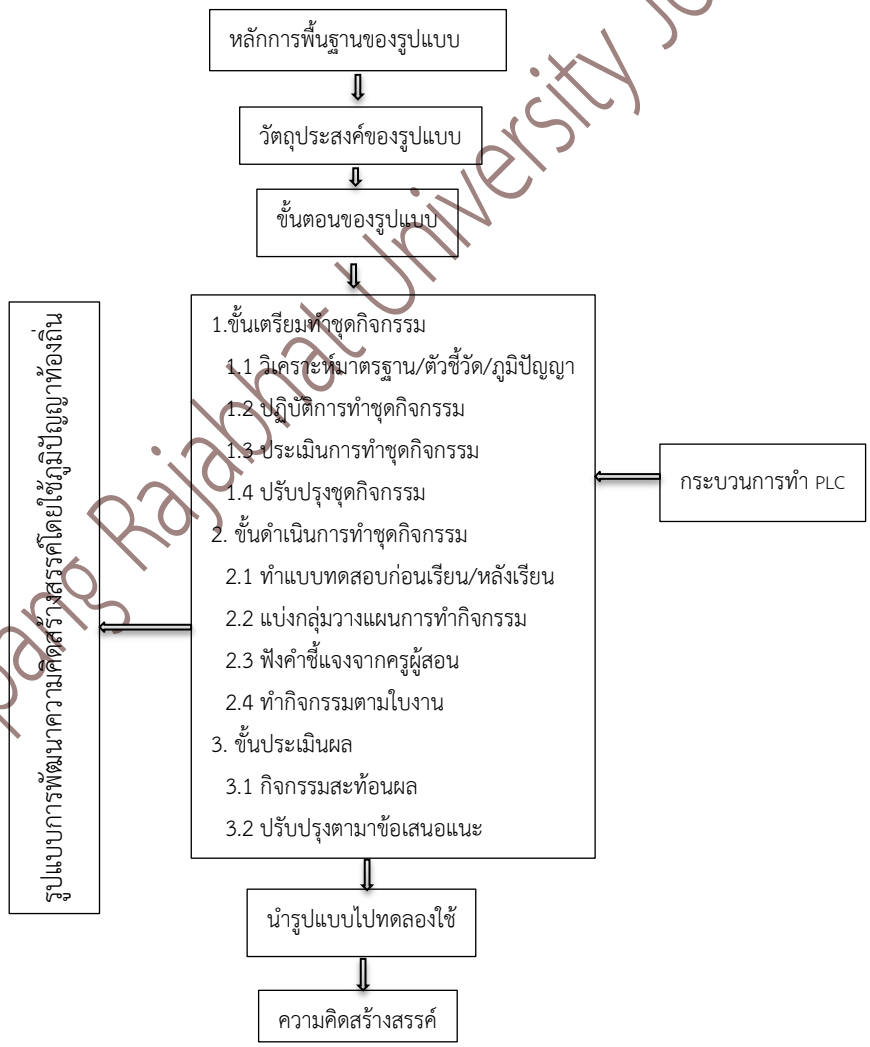
ตอนที่ 1 ผลการศึกษา สภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของโรงเรียน พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียน ในภาพรวมครูมีระดับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.54) โดยพบว่าครูใช้กระบวนการกลุ่มฝึกฝนให้นักเรียนสามารถร่วมมือกันวางแผน แก้ไข อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$=4.0) ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมมีระดับปัญหาในการจัดกิจกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการให้นักเรียนดูภาพยนตร์ วีดีทัศน์ สไลด์ ฟิล์มสตริป ที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามที่ครูเตรียมไว้ ($\overline{X}$=4.60) สภาพด้านการใช้สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติมาก ($\overline{X}$ =3.54) โดยพบว่าครูมีการใช้คู่มือการสอน($\overline{X}$= 3.50) ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมมีระดับปัญหาในการจัดกิจกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการจัดทำชุดกิจกรรม ($\overline{X}$=4.20) สภาพการวัดผลประเมินผลในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติมาก ($\overline{X}$=3.63) โดยพบว่าครูมีการวัดผลประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของการสอน ($\overline{X}$=4.00) โดยมีปัญหาด้านการวัดผลประเมินผลตามจุดประสงค์หลักของหลักสูตรและการปฏิบัติโครงการกิจกรรม ($\overline{X}$=4.80)

จากการศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือของดีในชุมชนที่เป็นจุดเด่นและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่โรงเรียนสามารถนำมาบูรณาการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

Lampang Rajabhat University Journal

1.ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์จากสับปะรด กลุ่มข้าว กล้องงอก กลุ่มแคบหมู 2. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ของชนเผ่าอาข่า ชนเผ่ากระเหรี่ยงคอยาว 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาดอยดินแดง 4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ได้แก่ โฮงฮอมผญ๋า โฮงยาหมอเมืองล้านนา ณ.ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลนางแล ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดการประยุกต์ใช้สมุนไพรในท้องถิ่นมารักษาโรคต่างๆ ของคนในชุมชนโดยมีพระเมธาวินทร์ แสนธิ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ตุ๊เม” หรือ “พระเม” เป็นผู้เผยแพร่วิชาแพทย์ทางเลือกแห่งล้านนาโบราณ

ตอนที่ 2 สรุปผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย แสดงแผนภูมิดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

Lampang Rajabhat University Journal

หลักการพื้นฐานของรูปแบบ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้น ผสมผสานกับกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยต้องให้มีเนื้อหาสาระร้อยเรียงเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน มาสร้างเป็นชุดกิจกรรมตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษาโดยมี วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน ขั้นตอนของรูปแบบมีดังนี้

ขั้นเตรียมทำชุดกิจกรรม มีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐาน/ตัวชี้วัดภายใต้กระบวนการทำ PLC ของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) ขั้นทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนประกอบดังนี้ 1. ชื่อชุดกิจกรรม 2. คำชี้แจงสำหรับครู 3. คำชี้แจงสำหรับนักเรียน 4. มาตรฐานการเรียนรู้ 5. สาระสำคัญ 6. จุดประสงค์การเรียนรู้ 7. แบบทดสอบก่อนเรียน 8. ใบความรู้ 9. ใบกิจกรรมฝึกคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด อย่างน้อย 1 แบบ 10. ใบกิจกรรมตามขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM ให้ครบ 6 ขั้นตอน 11. แบบทดสอบหลังเรียน 12. ภาคผนวก 3) ขั้นประเมินการทำชุดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมสะท้อนผล ของครูทุกกลุ่มสาระ 4) ขั้นปรับปรุงชุดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการตามชุดกิจกรรม

1. ก่อนเริ่มกระบวนการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนต้องทำแบบทดสอบก่อนเรียนและ หลังจากจบการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดนี้ นักเรียนต้องทำแบบทดสอบหลังเรียน

2. นักเรียนจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยครูเป็นผู้จัดกลุ่มให้นักเรียน แต่ให้นักเรียน ดำเนินการเลือกหัวหน้ากับรองหัวหน้าในแต่ละกลุ่ม เพื่อวางแผนการดำเนินงานต่างๆ ภายในกลุ่ม

3. รับฟังคำชี้แจงจากครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้

4. นักเรียนศึกษาใบความรู้ แล้วทำกิจกรรมในใบกิจกรรม หรือทำแบบฝึกหัดในใบงานจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้

5. ในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนทุกคนต้องนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดมาใช้ประกอบการเรียนทุกชั่วโมง

6. นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติกิจกรรมและการทำใบงานต่างๆ

ขั้นประเมินผล

1. ขั้นประเมินการสอนของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมสะท้อนผลการใช้ชุดกิจกรรมภายใต้กระบวนการทำ PLC ของครูทุกกลุ่มสาระ 2. ดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

Lampang Rajabhat University Journal

ผลการพิจารณาคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.173 เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านมาตรฐานความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.465 รองลงมา ได้แก่ ด้านมาตรฐานความถูกต้อง แม่นยำ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .329 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านมาตรฐานความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (Feasibility) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.302

ผลการทดลองใช้รูปแบบ นักวิจัยได้มีการนำรูปแบบไปให้คณะครูโรงเรียนอนุบาลนางแล (บ้านทุ่ง) เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนได้ชุดกิจกรรมในระดับชั้นปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษา ได้ชุดกิจกรรมดังนี้ อนุบาล 1 สมุนไพรน่ารู้ จำนวน 6 ชั่วโมง อนุบาล 2 จิ๊กซอว์สมุนไพร จำนวน 10 ชั่วโมงประถมศึกษาปีที่ 1 สมุนไพรมีชีวิต จำนวน 10 ชั่วโมง ประถมศึกษาปีที่ 2 การเจริญ เติบโต และการ ดูแลรักษาพืชสมุนไพรในครัวเรือน จำนวน 10 ชั่วโมง ประถมศึกษาปีที่ 3 ลูกประคบสมุนไพร จำนวน 10 ชั่วโมง ประถมศึกษาปีที่ 4 การผลิตลูกประคบสมุนไพร จำนวน 12 ชั่วโมง ประถมศึกษาปีที่ 5 สบู่สมุนไพรพื้นบ้านน้ำใบเตยสมุนไพร จำนวน 12 ชั่วโมง ประถมศึกษาปีที่ 6 ชาตะไคร้หอมการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการตลาด จำนวน 12 ชั่วโมง

ผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลบ้านทุ่ง พบว่า มีระดับความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ระดับความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนรายบุคคล พบว่าผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 1. ด้านความคิดคล่องแคล่ว ผ่านเกณฑ์ทุกคนคิดเป็นร้อยละ 100 2. ด้านความคิดริเริ่ม คิดเป็นร้อยละ 90 3. ด้านความคิดยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 80 4. ด้านความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 70 และผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาและความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน พบประเด็นสภาพปัญหาที่สำคัญคือ แม้โรงเรียนจะมีสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาพรวมในระดับปฏิบัติมากที่สุด ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าว่าจะเป็นการใช้กระบวนการกลุ่มฝึกฝนให้นักเรียนร่วมกันวางแผน แก้ไข อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการทำแผนการสอนและจัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร แต่ครูก็พบปัญหาในดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก จากการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า นักเรียนยังไม่สามารถอภิปราย บอกประโยชน์ หรือสร้างสรรค์ในงานที่มอบหมายให้ได้ ทั้งนี้อาจมาจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการฝึกคิดให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบ คิดสิ่งใหม่ๆ ซึ่งขัดแย้งกับความคิดเดิมๆ โดยดึงเอาประสบการณ์เก่าๆ ออกมาทั้งหมด

Lampang Rajabhat University Journal

และเลือกที่จะสร้างแบบแผนใหม่ๆ ออกมาให้ปรากฏทั้งนี้ครูจะต้องเริ่มจากการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เด็กและเยาวชนของชาติจึงควรได้รับการฝึกทักษะการคิดให้มีความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัย (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2551) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังไม่พบร่องรอยหลักฐานของการดำเนินกิจกรรมของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยจึงถึงระดับประถมศึกษา

ประเด็นข้อค้นพบที่สำคัญประการหนึ่งคือโรงเรียนมีระดับการใช้สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในระดับมาก โดยพบว่าครูมีการใช้คู่มือการสอนมีชุดกิจกรรม มีบทความ สารคดีเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แต่ก็พบว่า ครูยังมีปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำชุดกิจกรรมในการสร้างเรื่องใหม่ๆ มากที่สุดและพบว่าครูมีความต้องการเพิ่มทักษะในการจัดทำชุดกิจกรรมเป็นลำดับสำคัญ โดยเน้นชุดกิจกรรมที่เน้นการออกแบบการเรียนการสอนที่มีการนำกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเข้ามาใช้ร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ประสบอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม โดยในแต่ละขั้นตอนนั้นจะเป็นการฝึกฝนผู้เรียนให้เกิดทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุกฤตา ภู่ระหงษ์ (2556) ที่พบว่ากิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะเรื่องวัฒนธรรมอาเซียนมีกิจกรรมหลากหลาย เช่น การสังเกต เปรียบเทียบ อภิปราย ระดมสมอง ออกแบบวาดภาพและนำเสนอ ทำให้นักเรียนมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงมาก

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียน พบประเด็นที่สำคัญคือ หลักการพื้นฐานของรูปแบบ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM ที่เน้นกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด คือ คิด ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอนคือ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ทดสอบประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดความสามารถของนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยต้องให้มีเนื้อหาสาระร้อยเรียงเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน มาสร้างเป็นชุดกิจกรรมตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการที่ผู้เรียนมีทักษะในการจัดทำโครงงานเพื่อสร้างอาชีพให้กับผู้เรียน วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นรูปแบบที่มุ่งสร้างชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้เนื่องจาก การออกแบบการเรียนการสอนที่มีการนำกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเข้ามาใช้ร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Lampang Rajabhat University Journal

ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นขั้นตอนของการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาจากสถานการณ์เพื่อกำหนดเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องทำการแก้ไข โดยกิจกรรมที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการในขั้นตอนนี้ได้แก่ การตั้งคำถาม การระดมสมอง จะเป็นสิ่งที่ช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในบางลักษณะ เช่น ความคิดคล่องแคล่ว ทางด้านถ้อยคำ เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว เกิดความคล่องแคล่วในการคิด เป็นความสามารถที่จะคิดค้นสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ใช้คิดหาปัญหาในชุมชนของตนเองให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดซึ่งอาจเป็น 5 นาที หรือ 10 นาที อันจะส่งผลให้สามารถขยายข้อมูลของประเด็นปัญหาที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่อไป ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เป็นขั้นตอนของการศึกษา ค้นคว้า และทำการรวบรวมข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยกิจกรรมที่นำมาใช้คือ การระดมสมอง และการทำแผนผังความคิด จะเป็นสิ่งที่ช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะความคิดยืดหยุ่น ที่เกิดขึ้นทันที เป็นความสามารถในการคิดอย่างอิสระให้ได้คำตอบหลายแนวทางในขณะที่คนทั่วไปจะคิดได้แนวทางเดียว ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง เป็นความสามารถในการดัดแปลง ของสิ่งเดียวให้เกิดประโยชน์หลายด้าน เช่น จะมีวิธีการตรวจสอบเห็ดที่เป็นพิษได้แบบได้บ้าง ซึ่งการรวบรวมข้อมูลจะทำให้เกิดลักษณะการคิดยืดหยุ่นได้หลายแนวทาง นักเรียนอาจคิดได้ดังนี้ 1. นำข้าวสารมาต้มกับเห็ด ถ้าไม่เป็นพิษข้าวสารจะสุก ถ้าเป็นพิษข้าวสารจะสุกๆ ดิบๆ 2. ใช้ช้อนเงินคนต้มเห็ด ถ้าช้อนเงินกลายเป็นสีดำ จะเป็นเห็ดพิษ ในขณะที่นักเรียนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงวิธีการเดียวเท่านั้น ซึ่งประโยชน์ของการคิดยืดหยุ่นจะมีดีต่อการแก้ปัญหาทีทำให้เกิดวิธีการหลากหลายคิดดัดแปลงได้ไม่ซ้ำกัน ขั้นที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เป็นขั้นถ่ายทอดแนวคิดของการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถทำได้ด้วยการเขียนเป็นขั้นตอนวาดภาพเป็น 3 มิติเพื่อชี้ให้เห็นและเข้าใจในรูปร่างหรือองค์ประกอบของชิ้นงาน เพื่อกำหนดรายละเอียดเพื่อการสร้างหรือผลิตนอาจเป็นรูปวาด แบบร่าง แบบจำลอง หรือแบบย่อส่วน ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวนี้ จะเป็นสิ่งที่ช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในบางลักษณะ เช่น ความคิดริเริ่ม สำหรับการคิดเพื่อออกแบบชิ้นงานให้มีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร และสามารถใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ เกิดการคิดละเอียดลออ สำหรับการคิดใน รายละเอียดรอบด้านเพื่อความสมบูรณ์ของชิ้นงาน หรือวิธีการที่จะนำมาใช้แก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนที่ประกอบด้วยการทำงาน 2 ส่วน คือ 1) การวางแผนการสร้างชิ้นงานหรือวิธีการที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา จะเป็นการช่วยผู้เรียนได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ในบางลักษณะ เช่น ความคิดยืดหยุ่น สำหรับหรับการคิดดัดแปลงและออกแบบชิ้นงาน จากวัสดุที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นความคิดละเอียดลออ สำหรับการคิดและออกแบบชิ้นงานโดยมีการใส่รายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดของชิ้นงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) การดำเนินการแก้ปัญหา คือการลงมือสร้างชิ้นงานหรือวิธีการตามแบบที่ได้ทำการร่างไว้ ขั้นที่ 5

Lampang Rajabhat University Journal

ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุง แก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบชิ้นงานในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ชิ้นงานที่สร้างขึ้นมีรูปแบบตรงกับแบบร่างหรือไม่ ชิ้นงานที่สร้างขึ้นสามารถทำงานได้หรือไม่ เป็นต้น ซึ่งขั้นการทดสอบนี้จะเป็นการช่วยผู้เรียนได้ฝึก ความคิดสร้างสรรค์ในบางลักษณะ เช่น ความคิดละเอียดลออ สำหรับการคิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดสอบว่า มาจากสาเหตุใด และจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร ขั้นที่ 6 นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน เป็นขั้นตอนของการสื่อสาร ถึงผลที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาชิ้นงานหรือวิธีการเพื่อแก้ปัญหาไปยังผู้รับฟัง เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมีการเลือกวิธีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ ดังนั้นจะเห็นว่าข้อค้นพบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของโรงเรียน มีหลักการพื้นฐานของที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ STEM ที่เน้นกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิลฟอร์ดที่สามารถพัฒนาชิ้นงานไปสู่การตลาดและก่อเกิดรายได้ของเด็กนักเรียนได้ หากโรงเรียนได้นำรูปแบบไปพัฒนาและสร้างชุดกิจกรรมที่สามารถร้อยเรียงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 และทำอย่างต่อเนื่องก็จะส่งผลให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติลักษณ์ วัฒนศิริ, ปริญญา ทองสอนและสมศิริ สิงห์ลพ (2561) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่บูรณาการองค์ความรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลบ้านทุ่ง พบว่ามีระดับความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมากต่อการเรียนการสอนทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมที่จัดทำขึ้นผ่านรูปแบบที่สร้างขึ้นจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งนี้เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการหรือข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องและครอบคลุมในทุกสาระการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยนี้ได้ผลิตผล (Output) คือ รูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลนางแลเป็นฐาน และได้ชุด

Lampang Rajabhat University Journal

กิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถต่อยอดไปสู่การทำวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับการพัฒนาผลงานหรือชิ้นงานของเด็กนักเรียนไปสู่การสร้างอาชีพ ตามแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง จุดประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แบบบูรณาการมาคิดสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมใหม่ ให้สามารถเชื่อมโยงกับอาชีพโดยต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันในระดับท้องถิ่น หรือชาติได้

เอกสารอ้างอิง

คมกริช ชาญณรงค์และบุญสม ยอดมาลี. (2560). การใช้สาระด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สภาพปัญหา และการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,** 11(3), 59-71.

ฐิติลักษณ์ วัฒนศิริ,ปริญญา ทองสอน และสมศิริ สิงห์ลพ. (2561). ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่บูรณาการองค์ความรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,** 20(3), 49-63.

รายงานประจำปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 (ฉบับปรับปรุงตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2562). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2551). **พัฒนาทักษะการคิดพิชิตการสอน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง

ศุกฤตา ภูระหงษ์. (2556). **การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทอร์แรนซ์ผ่านงานศิลปะเรื่องวัฒนธรรมอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** ค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Lampang Rajabhat University Journal

การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์มหาวิทยาลัยนเรศวร

A Need Assessment Analysis for Medical Students in Learning English for Medical Purposes in Naresuan University

อนรรฆวรรณ ศรีจันทร์ (Anakkhawan Srijan)[1*]

ยุทธศักดิ์ ชื่นใจชน (Yutthasak Chuenchaichon)[2]

[1*,2]สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

อีเมลผู้แต่งหลัก : t_ruankam@hotmail.com เบอร์โทร : 083-302-3004

วันที่รับบทความ 15 มกราคม 2562 **วันที่แก้ไขบทความ** 16 กรกฎาคม 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 30 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) กิจกรรมที่ใช้ภาษาอังกฤษ 2) ความคิดเห็นที่มีต่อความสำคัญ 3) ประสิทธิภาพทางด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน 4) ความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ และ 5) แนวทางในการปรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ของหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2558 จำนวน 33 คน และบัณฑิตแพทย์จากโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1) นักศึกษาแพทย์และบัณฑิตแพทย์ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ในการศึกษาหนังสือเรียนหรือบทความเป็นภาษาอังกฤษมากที่สุด

2) ให้ความสำคัญในเรื่องภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์ในปัจจุบันมากที่สุด

3) นักศึกษาแพทย์สามารถใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในขณะที่นักศึกษาแพทย์ยังขาดทักษะการเขียนและการพูดภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ

4) มีความต้องการให้กิจกรรมการพูดเป็นแบบกลุ่มเล็ก มีการฝึกฟังจากวิดีโอหรือเทปการสนทนา และต้องการเรียนเกี่ยวกับคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

5) มีข้อเสนอแนะให้จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกชั้นปีแบบกลุ่มเล็ก เพื่อได้รับความรู้อย่างทั่วถึง และควรมุ่งเน้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนให้มากขึ้น

Lampang Rajabhat University Journal

คำสำคัญ : ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ; ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์; การวิเคราะห์ความต้องการ

Abstract

The purposes of this study were to explore 1) classroom activities using English 2) students' opinions towards significance, 3) the efficiency of speaking, listening, reading and writing, 4) the needs in learning English for medical purposes, and 5) medical students' recommendations in teaching English for medical purposes of Doctor of Medicine Program. The participants in this study were 33 medical students and 17 graduate medical students studying at Naresuan University. The research instruments were questionnaire and the focus group interview. The data were analyzed by using percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.) and content analysis.

The findings were as follows:

1) Medical students and graduated medical students most used English for medical purposes in form of reading textbook and English journal.

2) The students most emphasized that English is important for current medical education.

3) They most used English reading skill efficiently, but they lacked of English writing and speaking efficiency.

4) They needed to learn English speaking in a small group practice listening from video or tape conversation, and learn about English vocabulary and grammar.

5) They recommended for English improvement for medical purposes teaching of Doctor of medicine Program by teaching English in every academic year of education in small groups of students. This would encourage medical students to learn more effectively. Furthermore, significance of learning English should be strongly emphasized in order to gain more opportunities to succeed in learning English.

Keywords : English for Specific Purposes; English for Medical Purposes; Needs Assessment

Lampang Rajabhat University Journal

บทนำ

เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างประเทศ (หยาง (Yang, 2006)) ซึ่งวัตถุประสงค์ในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารนั้นย่อมแตกต่างกันไป เช่น เพื่อทำการค้า เพื่อศึกษาเรียนรู้ เพื่อติดตามข่าวสารที่สำคัญทั่วโลก เพื่อการเปิดโลกไร้พรมแดน หรือ เพื่อบุคลากรทางการแพทย์ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการรักษาโรคและสื่อสารกับชาติต่างๆ มากขึ้น จึงทำให้คนจำนวนมากจากหลากหลายกลุ่มสาขาอาชีพมีความต้องการในการศึกษาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

เนื่องด้วยภาษาอังกฤษทางการแพทย์มีลักษณะทางการใช้ภาษาแบบเฉพาะตัว เพื่อให้การสื่อสารในสภาวะของโรคในคนไข้ในกลุ่มวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการแพทย์สากล ดังนั้น ภาษาอังกฤษที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ต้องการใช้ในอาชีพแพทย์ จึงมิใช่เพียงแค่ภาษาอังกฤษทั่วไป (English for General Purposes: EGP) ฮูล (Hull, 2006) อ้างถึงในหวางและหลิน (Hwang and Lin, 2010) และฮูล (Hull, 2004) กล่าวว่า วิธีการสอนภาษาอังกฤษในหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ให้กับนักศึกษาแพทย์ ควรคำนึงถึงการสอนในเนื้อหาที่ตรงตามความต้องการและความจำเป็นของนักศึกษาแพทย์ที่ต้องนำไปใช้ในวิชาชีพแพทย์ในอนาคต รวมถึงความต้องการในการนำภาษาอังกฤษไปใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ทางการแพทย์ด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตระหนักในความสำคัญและมีความสนใจในการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร แบบเชิงลึกเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์นี้ โดยมุ่งเน้นในลักษณะของความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษที่นักศึกษาแพทย์ต้องการนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผลการศึกษาจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรหรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษทางการแพทย์ให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนและผู้สอนอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากิจกรรมที่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์ที่มีต่อความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ทางด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนของนักศึกษาแพทย์

Lampang Rajabhat University Journal

4. เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์

5. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ของหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต

ขอบเขต

การศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ของเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์ใน 5 ด้าน คือ ด้านความถี่ในการใช้ ด้านความคิดเห็นต่อความสำคัญในการใช้ ด้านประสิทธิภาพในการใช้ ด้านความต้องการในการเรียนรู้ และด้านแนวทางในการปรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางการแพทย์ของหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักศึกษาแพทย์จากมหาวิทยาลัยนเรศวร และบัณฑิตแพทย์จากโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง ประกอบด้วย นักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 33 คน และบัณฑิตแพทย์จากโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ผ่านการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต จำนวน 17 คน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ

ฮัทชินสันและวอเตอร์ส (Hutchinson and Waters, 1994) ได้ให้คำนิยามของภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะว่าเป็นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของผู้เรียน โดยการกำหนดเนื้อหาและวิธีการสอนอยู่บนพื้นฐานของการตระหนักถึงเหตุผลและเป้าหมายในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะของผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับสตรีเวนส์ (Strevens, 1988) ที่ได้ให้ความหมายของภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะไว้ว่าเป็นการสอนภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน หัวข้อและเนื้อหาที่เรียนจะอยู่ในขอบเขตที่ผู้เรียนต้องการ มีความสัมพันธ์กับอาชีพ หรือวัตถุประสงค์เฉพาะ การสอนอาจจะมุ่งเน้นไปที่ทักษะเฉพาะด้าน เช่น การฟัง การอ่าน เป็นต้น ทั้งนี้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะสามารถ

Lampang Rajabhat University Journal

แบ่งออกได้หลายประเภท ตัวอย่างเช่น ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาชีพ เช่น แอร์โอสเตส มัคคุเทศก์ และเลขานุการ เป็นต้น ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ หรือ ภาษาอังกฤษสำหรับสาขาธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หวางและหลิน (Hwang and Lin, 2010) ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการทางด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาแพทย์ในมหาวิทยาลัยการแพทย์ชุงซานประเทศไต้หวัน พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของความถี่ในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาแพทย์ด้านการอ่านสื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่น้อยกว่า 50% 2) ภาษาอังกฤษมีความสำคัญทั้งต่อการศึกษาทางการแพทย์ในปัจจุบันและการประกอบวิชาชีพในอนาคต 3) นักศึกษาแพทย์มีความรู้ความสามารถทางทักษะการพูด การเขียน การฟัง และคำศัพท์ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับน้อย แต่ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีอยู่ในระดับมาก 4) นักศึกษาแพทย์มีความต้องการเรียนภาษาอังกฤษด้านการอ่านด้วยการอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารมากที่สุด ส่วนด้านการฟัง นักศึกษาแพทย์ต้องการเรียนด้วยการฟังจากบทสนทนาทางการแพทย์มากที่สุด สำหรับด้านการพูดนักศึกษาแพทย์ต้องการเรียนด้วยการสนทนาทั่วไปในชีวิตประจำวันมากที่สุด และด้านการเขียนนักศึกษาแพทย์ต้องการเรียนด้วยการเขียนเสริมต่างๆ เพื่อการฝึกฝนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษมากที่สุด 5) นักศึกษาแพทย์เสนอแนะให้มีการเรียนการสอนในแบบกลุ่มเล็กมากกว่าการเรียนแบบทั้งชั้นเรียน ส่วนในการเรียนการฟังและการอ่าน นักศึกษาแพทย์ต้องการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ วิดีโอ ดีวีดี ภาพยนตร์ ซีดี หรือ เทป มากกว่าการจดจำหรือการคัดลอกจากกระดาน และ 6) นักศึกษาแพทย์มีความต้องการให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาเป็นภาษาอังกฤษ เพราะอาจทำให้ทักษะต่างๆ ทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาแพทย์มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้

อัลคูราชิ (Alqurashi, 2016) ศึกษาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ของผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์และสุขภาพชาวซาอุดิอาระเบีย พบว่า ความถี่ในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด พบว่า ด้านการอ่าน ส่วนใหญ่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการอ่านคำแนะนำใบงานหรือโปรเจ็คต่างๆ และการอ่านตำราในคอมพิวเตอร์มากที่สุด สำหรับด้านการเขียน ส่วนใหญ่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการเขียนงานที่ได้รับมอบหมายและเขียนคำตอบในการสอบมากที่สุด ส่วนด้านการฟัง ส่วนใหญ่ได้ใช้ในการฟังการนำเสนอหน้าชั้นเรียนและฟังการบรรยายจากผู้สอนมากที่สุด และด้านการพูด ส่วนใหญ่ได้ใช้ในการพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการอภิปรายมากที่สุด ทั้งนี้ ความคิดเห็นต่อความสำคัญของทักษะภาษาอังกฤษด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด พบว่า ด้านการอ่าน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่ออ่านคำแนะนำใบงานหรือโปรเจ็คต่างๆทีความสำคัญมากที่สุด ด้านการเขียน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเขียนงานที่ได้รับมอบหมายและการเขียนคำตอบในการสอบมีความสำคัญมากที่สุด ด้านการฟัง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการฟังคำแนะนำในการทำงาน

Lampang Rajabhat University Journal

ที่ได้รับมอบหมายมีความสำคัญมากที่สุด และด้านการพูด พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการถามคำถามในชั้นเรียนมีความสำคัญมากที่สุด

ธิดารัตน์ เหลืองไตรรัตน์ (2554) ศึกษาการใช้ภาพยนตร์ประกอบตัวอักษรบรรยายเพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษและความสามารถด้านการฟังเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 โดยผลการศึกษา พบว่า การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังจากได้รับการสอนโดยใช้ภาพยนตร์ประกอบตัวอักษรบรรยายสูงกว่าการสอนแบบปกติ รวมทั้งความสามารถทางด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาหลังจากได้รับการสอนโดยใช้ภาพยนตร์ประกอบตัวอักษรบรรยายสูงกว่าการสอนแบบปกติ

ณตพล ศุภณัฐเศรษฐกุล (2557) ศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีสุดท้ายก่อนจบการศึกษาในด้านความพร้อมและความจำเป็นของนักศึกษาแพทย์ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อประกอบวิชาชีพแพทย์ภายใต้การเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดังกล่าว พบว่า นักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติวิชาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา โดยทักษะที่นักศึกษาแพทย์มีความพร้อมต่อการประกอบวิชาชีพแพทย์มากที่สุด คือ ทักษะการอ่าน เนื่องจากนักศึกษามีโอกาสได้ใช้และฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง ทักษะที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ทักษะการพูดในกระบวนการรักษาผู้ป่วย การนำเสนอรายงานผู้ป่วยในที่ประชุมแพทย์ และการนำเสนอผลงานในที่ประชุมวิชาการแพทย์ระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ การเลือกอย่างจำเพาะเจาะจง โดยกลุ่มที่เลือก คือ นักศึกษาปริญญาตรี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 33 คน และบัณฑิตแพทย์ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 17 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 50 คน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนี้ได้ใช้เวลาในการศึกษาวิชาทางการแพทย์ในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลานานพอสมควร ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้จะทราบว่าสิ่งที่ได้เรียนในห้องเรียนกับสิ่งที่ต้องนำไปใช้ในสถานการณ์จริงนั้นสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร การเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวควรเพิ่มเติมหรือให้ความสำคัญในเรื่องใดบ้าง ดังนั้นจึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

2. กลุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)

Lampang Rajabhat University Journal

สำหรับกลุ่มตัวอย่างของการสนทนากลุ่ม เป็นการเลือกอย่างจำเพาะเจาะจงเช่นเดียวกันกับการเลือกกลุ่มตัวอย่างของการตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มที่เลือก คือ กลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2558 ทั้งหมดจำนวน 33 คน ที่เคยผ่านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับวิชาชีพแพทย์แล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบสอบถามนี้ได้รับการพัฒนามาจากแบบสอบถามงานวิจัยของหวางและหลิน (Hwang and Lin, 2010) โดยเน้นสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาแพทย์ และความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์ที่มีต่อความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษทางการแพทย์ โดยใช้มาตรวัดตามแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ที่มีเกณฑ์ในการให้คะแนน 5 ระดับ

2. การสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)

การสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยเน้นสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษ ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษ และแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยวิธีการแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 4 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มละ 8 คน จำนวน 3 กลุ่ม และกลุ่มละ 9 คน จำนวน 1 กลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างและเก็บคืนด้วยตนเองจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ระบุ หลังจากรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการลงรหัส (Coding) และทำการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวเพื่อคำนวณหาค่าทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS for Windows) ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นจึงสรุปและนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย

Lampang Rajabhat University Journal

(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย 0.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

2. การสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)

หลังจากที่ดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มเป็นที่เรียบร้อย ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำไปถอดความอย่างละเอียด และทำการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจับใจความและแบ่งกลุ่มประเภทของข้อมูล พิจารณาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปแบบของความเรียงตามแต่ละประเด็น

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์มูลจากแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมที่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์และบัณฑิตแพทย์

ประเด็น	นักศึกษาแพทย์ (n=33)		บัณฑิตแพทย์ (n=17)		รวม (n=50)	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1.คุณศึกษาหนังสือเรียนหรือบทความเป็นภาษาอังกฤษ	3.55	1.00	4.24	0.43	3.78	0.91
2.คุณทำรายงานส่งอาจารย์เป็นภาษาอังกฤษ	2.18	0.76	2.71	0.98	2.36	0.87
3.คุณนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษ	2.48	0.79	2.65	0.70	2.54	0.76
4.คุณเขียนคำตอบในการสอบเป็นภาษาอังกฤษ	2.97	0.98	3.29	1.16	3.08	1.04
5.คุณเขียนบทความงานวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ	2.15	0.75	2.24	1.03	2.18	0.85
6.คุณสนทนากับอาจารย์หรือเพื่อนนักศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ	2.21	1.08	2.59	1.04	2.34	1.06
7.คุณร่วมการประชุมทางการแพทย์เป็นภาษาอังกฤษ	2.18	0.80	2.88	1.11	2.42	0.97
รวม	**2.53**	**0.88**	**2.94**	**0.92**	**2.67**	**0.92**

Lampang Rajabhat University Journal

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมของกิจกรรมที่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์และบัณฑิตแพทย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.67) เมื่อพิจารณาทุกประเด็นแล้ว พบว่า การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาหนังสือเรียนหรือบทความเป็นภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.78) รองลงมาคือ การเขียนคำตอบในการสอบเป็นภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ =3.08) และการนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ = 2.54)

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์และบัณฑิตแพทย์ที่มีต่อความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์

ประเด็น	นักศึกษาแพทย์ (n=33)		บัณฑิตแพทย์ (n=17)		รวม (n=50)	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1.คุณคิดว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์ในปัจจุบัน	4.88	0.33	4.82	0.39	4.86	0.35
2.คุณคิดว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่ออาชีพในอนาคต	4.79	0.41	4.88	0.33	4.82	0.38
3.คุณคิดว่าจุดประสงค์ในการใช้ภาษาอังกฤษ คือ การประสบความสำเร็จในการศึกษาทางวิชาการ	4.24	0.66	4.53	0.51	4.34	0.62
4.คุณคิดว่าจุดประสงค์ในการใช้ภาษาอังกฤษของคุณคือการส่งเสริมทักษะในการอภิปรายในชั้นเรียนหรือการประชุมทางการแพทย์	4.00	0.79	4.47	0.51	4.16	0.73
5.คุณคิดว่าทักษะการฟังภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์	4.58	0.50	4.65	0.49	4.60	0.49
6.คุณคิดว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์	4.47	0.76	4.59	0.50	4.51	0.68
7.คุณคิดว่าทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์	4.73	0.45	4.82	0.39	4.76	0.43
8.คุณคิดว่าทักษะการเขียนภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์	4.42	0.56	4.76	0.43	4.54	0.54
รวม	**4.51**	**0.52**	**4.69**	**0.39**	**4.57**	**0.53**

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์และบัณฑิตแพทย์ที่มีต่อความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.57) และเมื่อพิจารณาทุกประเด็นแล้ว พบว่า ความคิดเห็นต่อภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์ในปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.86) รองลงมาคือ ความคิดเห็นต่อภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่ออาชีพในอนาคต ($\bar{x}$ = 4.82) และความคิดเห็นต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์ ($\bar{x}$ = 4.76)

Lampang Rajabhat University Journal

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม

1. ประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์ พบว่า นักศึกษาแพทย์มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษในระดับดี แต่ยังขาดทักษะการเขียนและการพูดภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ

2. ความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ของนักศึกษาแพทย์พบว่า มีความต้องการให้กิจกรรมการพูดเป็นแบบกลุ่มเล็ก มีการฝึกฟังจากวิดีโอหรือเทปการสนทนา และต้องการเรียนเกี่ยวกับคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

3. คำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตของนักศึกษาแพทย์ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ควรจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทุกชั้นปี ควรเรียนภาษาอังกฤษแบบกลุ่มเล็ก และควรมุ่งเน้นให้นักศึกษาแพทย์เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ

อภิปรายผล

1. ทั้งนักศึกษาแพทย์และบัณฑิตแพทย์มีกิจกรรมที่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ในด้านการอ่านเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอ่านจากการศึกษาหนังสือเรียนรายวิชา บทความ หรือแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทางการแพทย์ เนื่องจากหนังสือที่ทำการศึกษาข้อมูลทางการแพทย์ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ รวมถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ทางการแพทย์จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นักศึกษาใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษทั้งสิ้น การอ่านจึงเป็นสิ่งที่นักศึกษาแพทย์ได้ใช้มากกว่าด้านอื่น ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของณตพล ศุภณัฐเศรษฐกุล (2557) ที่พบว่า นักศึกษาแพทย์ได้ใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตลอดการเรียนในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ทั้งจากสื่อการเรียนการสอนของผู้สอนในภาคบรรยาย และการอ่านค้นคว้าข้อมูลจากวารสาร หนังสือ หรือตำราภาษาต่างประเทศในงานที่ได้รับมอบหมายด้วย

2. ทั้งนักศึกษาแพทย์และบัณฑิตแพทย์มีความเห็นตรงกันว่า ภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าตำราเรียนทางการแพทย์ที่นักศึกษาใช้ในการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด นักศึกษาแพทย์จึงต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาของตำราที่ศึกษา อีกทั้งภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่ออาชีพในอนาคต โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของหวางและหลิน (Hwang and Lin, 2010) ที่พบว่าภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาแพทย์นั้นมีความสำคัญมากทั้งต่อการศึกษาทางการแพทย์ในปัจจุบันและต่อการประกอบวิชาชีพแพทย์ในอนาคต

Lampang Rajabhat University Journal

3. การที่นักศึกษาแพทย์มีทักษะการอ่านที่ดีนั้นอาจเป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าทางการแพทย์จากตำราเรียน ใบความรู้ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นภาษาอังกฤษ โดยตลอดการศึกษานักศึกษาแพทย์ได้ใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ตลอดเวลา ทำให้การอ่านภาษาอังกฤษได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่นักศึกษาแพทย์ยังขาดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษที่ดี โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทธานันท์ กัลกะ และขวัญตา ภูริวิทยาธีระ (2559) ที่พบว่า พื้นฐานทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาแต่ละคนมีไม่เท่ากัน โดยเฉพาะทักษะการเขียนตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและหลักวิชาการ เนื่องจากนักศึกษามีความสามารถในการใช้ทักษะการเขียนน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับความสามารถในการใช้ทักษะด้านอื่นๆ

4. การที่นักศึกษาแพทย์มีความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ด้านการพูดด้วยการเรียนแบบกลุ่มเล็กมากกว่าการเรียนแบบกลุ่มใหญ่นั้น สามารถอธิบายได้ว่า การเรียนการพูดภาษาอังกฤษแบบกลุ่มเล็กอาจช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาแพทย์มีส่วนร่วมในการเรียนได้มากขึ้น เนื่องจากนักศึกษามีโอกาสในการพูดเท่าเทียมกัน โดยการเรียนแบบกลุ่มเล็กนั้น ผู้สอนสามารถเรียนรู้ระดับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาแต่ละคนได้อย่างเต็มที่ และสามารถชี้แนะแนวทางในการพูดภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของอานนท์ ไชยสุริยา (2552) ที่พบว่า จำนวนผู้เรียนภาษาอังกฤษต่อหนึ่งห้องมีมากเกินไป และอยากได้รับการเรียนการสอนแบบกลุ่มเล็กมากกว่า ซึ่งนักศึกษาได้ให้ความสำคัญว่าขนาดของกลุ่มผู้เรียนที่ใหญ่เกินไปเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างยิ่ง นอกจากนี้ นักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนการฟังภาษาอังกฤษจากวิดีโอหรือเทปการสนทนา โดยนักศึกษาแพทย์จะต้องพยายามสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่องที่ฟังให้ได้ เพื่อให้นักศึกษาแพทย์ได้ฝึกใช้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ หากนักศึกษาฝึกการฟังจนสามารถเข้าใจใจความสำคัญของเนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้อง ก็จะทำให้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้นักศึกษาแพทย์ยังมีความต้องการเรียนการฟังภาษาอังกฤษจากสื่อต่างๆ เช่น เพลงภาษาอังกฤษ ภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ หรือข่าวภาษาอังกฤษ เป็นต้น โดยจะเน้นการฟังในสิ่งที่ตนเองถนัดหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการดึงดูดให้นักศึกษาแพทย์มีความสนใจในการฟังภาษาอังกฤษและเป็นการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกอยากฟังภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของธิดารัตน์ เหลืองไตรรัตน์ (2554) ที่พบว่า การเรียนรู้คำศัพท์และความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาหลังจากได้รับการสอนโดยใช้ภาพยนตร์ประกอบตัวอักษรบรรยายมีสูงกว่าตอนก่อนสอน

นักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะด้านการอ่านให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การมีพื้นฐานความรู้

Lampang Rajabhat University Journal

ทางด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยเสริมให้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การขาดความรู้ด้านคำศัพท์อาจทำให้นักศึกษาขาดความเข้าใจความหมายในใจความสำคัญของเนื้อหาที่อ่าน หรืออาจทำให้เข้าใจความหมายของเนื้อหาผิดพลาดไปได้ เช่นเดียวกันกับการขาดความรู้ในหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ หากนักศึกษาขาดความรู้พื้นฐานด้านนี้ ก็อาจทำให้นักศึกษาตีความหมายของเนื้อหาคลาดเคลื่อนไปได้ โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของบุษบามินตรา ฉลวยแสง (2558) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนมากมีปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยมีปัญหาในการไม่รู้คำศัพท์หรือสำนวนภาษาอังกฤษในเนื้อหาที่อ่านและปัญหาด้านการขาดความเข้าใจในโครงสร้างประโยคหรือหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

5. คำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตของนักศึกษาแพทย์ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ควรจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทุกชั้นปี ควรเรียนภาษาอังกฤษแบบกลุ่มเล็ก และควรมุ่งเน้นให้นักศึกษาแพทย์เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของหวางและหลิน (Hwang and Lin, 2010) ซึ่งพบว่า นักศึกษาแพทย์เสนอแนะให้มีการเรียนการสอนแบบกลุ่มเล็กมากกว่าการเรียนการสอนแบบกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน เนื่องจากจำนวนคนในการเรียนมีมากไปทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ไม่ทั่วถึง หากมีการเรียนการสอนแบบกลุ่มเล็ก นักศึกษาจะสามารถให้ความรู้แก่นักศึกษาแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของอิสพิยาภรณ์ วรกิตตนนท์ และ สุมิตรา สุรรัตน์เดชา (2558) ที่พบว่า นักศึกษาแพทย์มีความคิดเห็นว่าภาษาอังกฤษมีประโยชน์ต่อวิชาชีพแพทย์ในอนาคต รวมถึงการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ในกลุ่มประชาคมอาเซียน อีกทั้งยังมีความสำคัญต่อการศึกษาทางการแพทย์และการสื่อสารกับชาวต่างชาติอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของณตพล ศุภณัฐเศรษฐกุล (2557) ที่พบว่าควรสนับสนุนให้นักศึกษาแพทย์ได้ฝึกปฏิบัติและพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะทางการพูดให้ต่อเนื่องตลอดการเรียนในหลักสูตร รวมทั้งสนับสนุนให้นักศึกษาแพทย์ฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษทั่วไปในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความชำนาญ มั่นใจ และความต่อเนื่องในการใช้ภาษาอังกฤษในการประกอบวิชาชีพแพทย์มากขึ้น

การเน้นย้ำให้นักศึกษาแพทย์ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญเนื่องจากการเรียนการสอนด้านการแพทย์ต่างๆ ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ เช่น ตำราเรียน คำศัพท์ที่ใช้ในการแพทย์ต่างๆ บทความที่นักศึกษาแพทย์ต้องศึกษาในทางการแพทย์ รวมถึงบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลประเทศไทย อีกทั้งภาษาอังกฤษยังมีความสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพแพทย์ในอนาคตของนักศึกษาแพทย์ด้วย

Lampang Rajabhat University Journal

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาแพทย์ควรเพิ่มขีดความสามารถทางทักษะการเขียนด้วยการศึกษาพื้นฐานหลักไวยากรณ์เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเขียนบทความทางการแพทย์ หรือการเขียนรูปแบบต่างๆ ส่วนการเพิ่มขีดความสามารถทางทักษะการพูดภาษาอังกฤษนั้น นักศึกษาแพทย์ควรฝึกฝนทักษะการพูดในชั้นเรียนเป็นประจำ โดยอาจจับกลุ่มการสนทนาภาษาอังกฤษขนาดเล็กในการฝึกพูดเพื่อให้ทุกคนในกลุ่มได้มีการฝึกสนทนาอย่างทั่วถึง

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตควรเพิ่มเวลาในการเรียนภาษาอังกฤษด้วยการจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกชั้นปี เพื่อให้นักศึกษาแพทย์ได้ศึกษาและใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องในทุกชั้นปีการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังสถาบันการศึกษาทางการแพทย์อื่น ๆ และวิทยาลัยพยาบาลในจังหวัด หรือขยายพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาและพัฒนาประเด็นคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้มีความละเอียดของเนื้อหาและมีความเฉพาะเจาะจงตามแต่ละระดับชั้นปีการศึกษาของนักศึกษาแพทย์ เนื่องจากเนื้อหาในแต่ละระดับอาจมีความแตกต่างกันตามพื้นฐานและประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

ณตพล ศุภณัฐเศรษฐกุล. (2557). ความพร้อมและความต้องการจำเป็นของนักศึกษาแพทย์ ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการประกอบวิชาชีพแพทย์ ภายใต้การเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558, **ธรรมศาสตร์เวชสาร,** 14(3), 378-386.

ธิดารัตน์ เหลืองไตรรัตน์. (2554). **การใช้ภาพยนตร์ประกอบตัวอักษรบรรยายเพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษและความสามารถด้านการฟังเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2**. งานวิจัยกลุ่มการเรียนการสอน. วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนาเชียงใหม่.

บุษบามินตรา ฉลวยแสง. (2558). การวิเคราะห์ปัญหาและพฤติกรรมของแพทย์ประจำบ้านในการเข้าใจแยกแยะและบ่งบอกประโยคความซ้อนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจบทความภาษาอังกฤษในวารสารการแพทย์. **วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,** 4(2), 192-217.

Lampang Rajabhat University Journal

สุทธานันท์ กัลกะ และขวัญตา ภูริวิทยาธีระ. (2559). การพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษในนักศึกษาพยาบาล. **รามาธิบดีพยาบาลสาร,** 22(2), 123-133.

อานนท์ ไชยสุริยา. (2552). **"การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนวิชา 222102 (English II) ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน ตามขนาดของกลุ่มเรียน,"** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://proceedings.bu.ac.th/?download=49:222102-english-ii&start=40 สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2559

อิสพิยาภรณ์ วรกิตตนนท์ และสุมิตรา สุรรัตน์เดชา. (2558). การศึกษาความต้องการจำเป็นของการเรียนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ เพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของนักศึกษา. **วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,** 5(1), 138-16.

Alqurashi, F. (2016). English for medical purposes for Saudi Medical and Health Professionals. **Advances in Language and Literary Studies,** 7(6), 243-252.

Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of psychological testing, 3rd ed**. New York: Harper & Row.

Hwang, Y. and Lin, S. (2010). A Study of Medical Students' Linguistic Needs in Taiwan. **The Asian ESP Journal,** 6(1), 35-58.

Hull, M. (2004). Changing the paradigm for medical English language teaching, **Paper presented at the 2004 International Symposium of English for Medical Purposes,** Xi'an, China.

Hull, M. (2006). Whose needs are we serving?, **Paper presented at the 2006 International Symposium on English for Medical Purposes,** Beijing, China.

Hutchinson, T. and Waters, A. (1994). **English for specific purposes: A learning-centred approach**, New York: Cambridge University Press.

Strevens, P. (1988). **ESP after twenty years: A re-appraisal**, Singapore: SEAMEO Regional Language Center.

Yang, H. Y. (2006). **A needs analysis of English: Perceptions of faculty and doctoral students**, Unpublished master's thesis, National Chiao Tung University, Hsinchu.

Lampang Rajabhat University Journal

บทความวิชาการ

Lampang Rajabhat University Journal

การพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

Development of the Identity of Graduated Nurses “The Humanized Health Care”

นิจวรรณ วีรวัฒโนดม (Nitjawan Weerawatthanodom)[1*]
บังอร ศิริสกุลไพศาล (Bangorn Sirisakkulpaisal)[2] พรฤดี นิธิรัตน์ (Pornruedee Nitirat)[3]
ทิพวรรณ ตั้งวงศ์กิจ (Tipawan Tangwongkit)[4] สุวัฒนา เกิดม่วง (Suwattana Kerdmuang)[5]
[1*,2] วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี [3]จังหวัดนครราชสีมา [4]จังหวัดชัยนาท
[5]วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี
อีเมลผู้แต่งหลัก : Email nitjawan1@gmail.com เบอร์โทร : 089-708-9053
วันที่รับบทความ 24 พฤษภาคม 2562 **วันที่แก้ไขบทความ** 2 กันยายน 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 6 กันยายน 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับสำคัญเป็นการเตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต การจัดการศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติ ได้กำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาลคือ “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” การผลิตบัณฑิตให้มีอัตลักษณ์จะเกิดขึ้นระหว่างการศึกษาพยาบาลด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี มีแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ดังนี้ 1) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ที่สำคัญของหลักสูตร คือ การปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการทุกช่วงวัย ทุกภาวะสุขภาพ ทุกระดับของสถานบริการสุขภาพแบบองค์รวมบนพื้นฐานของ ความเอื้ออาทรด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาตามหลักสูตร พัฒนาตามฐานชั้นปีโดยยึดหลัก “รู้จัก เข้าใจ นำไปใช้ เผยแพร่” ในการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 2) กิจกรรมพัฒนานักศึกษา พัฒนานักศึกษาตามฐานชั้นปีโดยยึดหลัก “รู้จัก เข้าใจ นำไปใช้ เผยแพร่” ในการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผ่านโครงการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและเป็นบัณฑิตพยาบาลบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้วยกิจกรรมออกค่ายอาสา กิจกรรมจิตปัญญาและกิจกรรมตลาดนัดความดี

คำสำคัญ: อัตลักษณ์; บัณฑิตพยาบาล; การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

Lampang Rajabhat University Journal

Abstract

Higher education is important since it is a key stage that prepares students before entering into the career. The graduates must be equipped with the desired characteristics set by the employer. The nursing education program of Nursing Colleges under the supervision of Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development, Ministry of Public Health, provide higher education program with an aim to produce and develop health personnel in response to demands of the society and the nation. The identity of the nursing graduates is “The Humanized Health Care”. The production of graduated nurse identity will take place during nursing studies with teaching and learning processes, both theoretical, practical, and extra-curricular activities. Borommarajonani College of Nursing Nonthaburi has the guidelines for developing the nursing graduates’ identities of “The Humanized Health Care” as follows; 1) The key objectives of the curriculum include provision of the holistic humanized health care services to the patients at all ages with any health condition at the service settings while the theoretical lessons and the practicum follow the strategic plan based on the concept of “acknowledge, understand, implement, share” which is aligned to the curricular structure of each key stage; 2) the students’ activities based on the concept of “acknowledge, understand, implement, share” aim to develop the student’s “Humanized Health Care” identity through projects and activities which is also conformed to the National Qualifications Framework including volunteer camp activities, mental and intellectual activities, and the good flea market activity in order that they become the nursing graduates who provide “The Humanized Health Care” services.

Keywords : Identity; Graduated Nurses; Humanized Health Care

Lampang Rajabhat University Journal

บทนำ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับสำคัญ เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การจัดการศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงมีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลออกไปรับใช้สังคม

และประเทศชาติ มีอัตลักษณ์ที่สะท้อนผลการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ดังนั้นสถาบันพระบรมราชชนก เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของวิทยาลัยพยาบาล จำนวน 30 แห่งทั่วประเทศไทย ได้กำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาลคือ “การบริการด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์” (สถาบันพระบรมราชชนก, 2554: 3-4) เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีเกียรติในสังคม เป็นการกระทำต่อชีวิตมนุษย์บนพื้นฐานปรัชญาการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ซึ่งการผลิตบัณฑิตให้มีอัตลักษณ์และจิตวิญญาณการให้บริการสุขภาพในชุมชนอย่างมืออาชีพที่เคารพในความเป็นมนุษย์ จะเกิดขึ้นระหว่างการศึกษาพยาบาล ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Ghadrian, Salsali & Cheraghi, 2014 : 1-10) ซึ่งนอกจากจะเน้นตามวิชาชีพแล้ว จะต้องจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง มีการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีต่างๆเข้ามาในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้และทักษะทางวิชาชีพและความเข้าใจชีวิตจริง เพื่อเป็นรากฐานให้การบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนสามารถประยุกต์ความรู้และถ่ายทอดเพื่อพัฒนาศักยภาพการดูแลตนเองของประชาชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อแสดงกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์บัณฑิต

คำว่า “อัตลักษณ์” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Identity เป็นคำที่ใช้ ในทางสังคมศาสตร์หลายสาขา เช่น จิตวิทยา จิตวิทยาวิเคราะห์ จิตวิทยาสังคม สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา ซึ่งในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ไว้ว่า **ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้**

อรนันท์ หาญยุทธ และรัชยา รัตนะถาวร (2556) ได้ให้คำจำกัดความว่า อัตลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเองว่า ฉันคือใคร ซึ่งจะเกิดจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเองและการที่คนอื่นมองเรา

สุพักตร์ พิบูลย์ (2551) ได้ให้คำจำกัดความว่า อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตนของสถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งสถานศึกษา หรือลักษณะโดดเด่นของสถานศึกษา โดยควรเน้นที่การกำหนดภาพความสำเร็จในตัวผู้เรียน (อาจเป็นคุณลักษณะ หรือสมรรถนะ) ในการกำหนดอัตลักษณ์ สถานศึกษาควรทำการวิเคราะห์ความเป็นมา

Lampang Rajabhat University Journal

ของสถานศึกษา เจตนารมณ์ในการจัดตั้ง หรือบริบทของสถานศึกษา แล้วกำหนดอัตลักษณ์หรือคุณสมบัติเฉพาะที่ผู้สำเร็จการศึกษา จะต้องมีก่อนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ควรมีการประชาพิจารณ์ให้เห็นพ้องร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งจะต้องมีกิจกรรมการส่งเสริม หรือพัฒนาที่เป็นรูปธรรม และมีการประเมินหรือตรวจสอบอย่างเป็นระบบว่า ผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาได้มีคุณสมบัติหรือผ่านเกณฑ์แล้วหรือไม่ สิ่งที่ถูกเรียกว่าอัตลักษณ์นั้น เป็นเพียงคำที่ต้องการสื่อถึงคำพูดบางประการ เพื่อแสดงความเป็นตัวตนของบุคคล ซึ่งความเป็นตัวตนนั้นเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลที่แสดงการกระทำออกมา

McCall (1987, 134 อ้างถึงใน ฤดี นิยมรัตน์, 2554: 4) ได้ให้คำจำกัดความว่า อัตลักษณ์หมายถึง ลักษณะ อย่างใดอย่างหนึ่งในตัวบุคคล หรือชนชาติใดชนชาติหนึ่ง ที่ทำให้บุคคลนั้นรู้ตัวว่าเขาเป็นบุคคล เป็นตัวเขาเองแตกต่างจากคนอื่น และทำให้คนอื่นรู้จักว่าเป็นใคร อัตลักษณ์ของตนเองจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นเครื่องรักษาบุคคลแต่ละคนให้มีความเป็นตัวตนของตนเองโดยแท้จริง

ราชบัณฑิตยสถาน (2555: 270) ได้ให้คำจำกัดความว่า อัตลักษณ์ หมายถึง ผลที่เกิดแก่ผู้เรียน นิสิต นักศึกษา ตามปรัชญาวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาตามความตั้งใจของสถานศึกษา

สรุป อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งในตัวบุคคลหรือกลุ่มคนนั้น รู้ตัวว่าเขาเป็นบุคคล เป็นตัวของเขาเอง มีความเป็นตัวตนที่ทำให้คนอื่นรู้จักว่าเป็นใคร ด้วยเอกลักษณ์ของตนเองหรือลักษณะเฉพาะตัวที่มีความโดดเด่น แตกต่างจากคนอื่นหรือกลุ่มคนอื่น และเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตน และเป็นผลที่เกิดแก่ผู้เรียน นิสิต นักศึกษา ตามปรัชญาวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ตามความตั้งใจของสถานศึกษา

อัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

การจัดการศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งมีวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระจายอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศ ทำหน้าที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการ กำลังคนด้านการพัฒนาของกระทรวงสาธารณสุขเป็นหลัก พยาบาลวิชาชีพที่ผลิตจากกระทรวงสาธารณสุขจะมีบทบาทในการบริการสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนโดยทำหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล ฟื้นฟู สุขภาพในชุมชนและใน สถานพยาบาลทุกระดับ สถาบันพระบรมราชชนกได้กำหนดผลผลิตของแผนยุทธศาสตร์ด้านองค์ความรู้และนวตกรรมทางสุขภาพเพื่อพัฒนาการบริการสาธารณสุขแก่ชุมชนและประเทศใน กลยุทธ์มิติลูกค้าไว้ว่าจะสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์และจิตวิญญาณในการให้บริการสุขภาพในชุมชนอย่างมืออาชีพที่เคารพในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม และได้กำหนดแนวปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของผู้เรียนและสถาบันไว้ดังนี้ 1) กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่ พึงประสงค์ที่เป็นอัตลักษณ์ของสถาบันที่ชัดเจน

Lampang Rajabhat University Journal

และให้ทุกวิทยาลัยนำไปปฏิบัติและประเมินผลผู้เรียนพร้อมกำหนดสมรรถนะของสถาบัน 2) ปรับระบบการเรียนการสอน หลักสูตร แผนการสอน การประเมินผลที่เน้นการสร้างผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์ และจิตวิญญาณในการให้บริการสุขภาพในชุมชนอย่างมืออาชีพที่เคารพในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม โดยเน้นการบริการชุมชนเป็นสำคัญ ดังนั้นสถาบันพระบรมราชชนกได้กำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาลของสถาบันพระบรมราชชนก คือ “บริการสุขภาพด้วยหัวใจ ความเป็นมนุษย์” หมายถึงการให้บริการที่เป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจใน ปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก ซึ่งสถาบันพระบรมราชชนก ได้กำหนดสมรรถนะบัณฑิตที่ตอบสนองอัตลักษณ์ไว้ 3 ประการ ดังนี้ (สถาบันพระบรมราชชนก, 2554: 3-4)

1. จิตบริการ (Service Mind) การให้บริการที่เป็นมิตร มีความรักความเมตตา ใส่ใจในความทุกข์ที่เป็นปัญหาของผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมที่จะให้บริการโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน วางใจเป็นกลางในการให้บริการ โดยคำนึงถึงความเป็นเหตุเป็นผลบนพื้นฐานของความเข้าใจคนอื่นตามความเป็นจริง โดยมีคุณลักษณะดังนี้

1) ให้บริการด้วยความเต็มใจโดยเข้าใจผู้อื่นตามเงื่อนไขที่เฉพาะของบุคคลนั้นๆ ยอมรับในความคิด พฤติกรรม และความเป็นตัวตนของผู้รับบริการ ไม่เอาความคิดของตนเองไปตัดสิน

2) ให้บริการหรือกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

3) ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ ที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพจริงของผู้รับบริการ ด้วยความใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดที่อยู่บนฐานของการมีข้อมูลที่หลากหลาย ตามสภาพความเป็นจริงเพื่อเป็นการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ อย่างมีวิจารณญาณโดยเชื่อมโยงความรู้เข้าสู่การแก้ปัญหาของผู้รับบริการที่สอดคล้องกับบริบทสภาพการดำรงชีวิต โดยมีคุณลักษณะดังนี้

1) มองความจริงตามความเป็นจริงของโลก ของชีวิต เพื่อประเมินสภาพการณ์ตามความจริงอย่างเป็นระบบ

2) รวบรวมข้อมูลที่เป็นจริงอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง

3) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการบนฐานข้อมูลจริงของผู้รับบริการ/ประชาชน

4) เชื่อมโยงความรู้วิชาการเข้าสู่การแก้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการโดยสอดคล้องกับบริบท

Lampang Rajabhat University Journal

5) สามารถวางแผนให้บริการสุขภาพได้อย่างสอดคล้องกับบริบทชีวิตจริง

6) พัฒนาตนเองโดยไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิด หรือความรู้วิชาการหรือประสบการณ์ของตนเองเพียงอย่างเดียว

3. การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Participation) เป็นการให้บริการสุขภาพที่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ซึ่งเกิดจากความเข้าใจ สภาพการดำรงชีวิต บริบท เงื่อนไข ศักยภาพ ความสามารถ ที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้รับบริการ ทั้งนี้ผู้ให้บริการสามารถกลั่นกรองคัดเลือกความรู้ที่เหมาะสมและเสนอเป็นทางเลือก เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง โดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมรับรู้ ตัดสินใจและแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองและครอบครัว ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้ โดยมีคุณลักษณะดังนี้

1) ผู้ให้บริการต้องให้บริการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ

2) ให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ร่วมรับรู้ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว

3) ผู้ให้บริการทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน กระตุ้น เสนอทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาแก้ผู้รับบริการ แต่มิใช่เป็นผู้กำหนดวิธีการแก้ปัญหาของประชาชน

4) กระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้รับบริการมีการพัฒนาศักยภาพ สามารถแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองและครอบครัวเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้

แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตตามนโยบายของสถาบันพระบรมราชชนก จึงได้กำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี คือ **“การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”** เช่นเดียวกับสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งมีความหมายของการให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก ได้กำหนดสมรรถนะของบัณฑิต เรียกย่อๆ ว่า “SAP” ประกอบด้วย

Service mind คือ การมีจิตบริการที่เป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง โดยไม่ตัดสินพฤติกรรมคนอื่นด้วยความคิดของตนเอง เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ให้บริการตรงตามปัญหา และความต้องการของผู้รับบริการ

Analytical thinking คือ การคิดบนฐานข้อมูลจริง วิเคราะห์และวางแผนแก้ปัญหาได้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ

Lampang Rajabhat University Journal

ที่แท้จริงของผู้รับบริการ วางแผนแก้ปัญหาได้อย่างสอดคล้องกับบริบทชีวิตจริงโดยประยุกต์ความรู้ทางวิชาการ

Participation/ Patient right คือ วิธีการทำงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ให้ผู้รับบริการรับรู้ตัดสินใจด้วยตนเองได้

การพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต ให้มีอัตลักษณ์และจิตวิญญาณการให้บริการสุขภาพในชุมชนอย่างมืออาชีพที่เคารพในความเป็นมนุษย์ จะเกิดขึ้นเมื่อระหว่างการศึกษาพยาบาล ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Ghadrian, Salsali & Cheraghi, 2014: 1-10) ดังนั้นสถาบันพระบรมราชชนก จึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2554 (สถาบันพระบรมราชชนก, 2554) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนก เนื้อหาประกอบด้วย แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้บัณฑิตมีคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับกิตติพร เนาว์สุวรรณ และวิทวัส ดิษยศริน สัตยารักษ์ (2559 : 77-89) กล่าวว่าการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข เริ่มตั้งแต่กำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์สู่การบริหารงานตามพันธกิจ การบริหารวิชาการ การพัฒนากิจการนักศึกษา การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี การจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อบัณฑิตพยาบาลมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และพนมพร จันทรปัญญา (2558) ได้กล่าวถึงการสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และด้านผู้บริหาร ปานทิพย์ ปูรณานนท์ (2557) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้หลักฐานเชิงประจักษ์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ Lairio, Puukari และ Kouvo (2013: 118-119) กล่าวว่า อัตลักษณ์ทางวิชาชีพของผู้เรียนเป็นผลจากการฝึกปฏิบัติในสาขาวิชาเฉพาะ และจีรวัฒน์ วีรังกร (2562) กล่าวว่ากลไกการพัฒนานักศึกษาสู่บัณฑิตที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย หลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา และสภาพแวดล้อม สุภาภรณ์ อุดมลักษณ์ และคณะ (2558) พบว่าการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมอัตลักษณ์การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันตามสมรรถนะที่กำหนด มีการให้ความรู้การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยสอดแทรกไว้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจน

Lampang Rajabhat University Journal

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริง จากแนวคิดดังกล่าว วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี จึงมีแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ตามคู่มือสถาบันพระบรมราชชนก และปรับให้เข้ากับบริบทของวิทยาลัย ดังนี้

1. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1.1 หลักสูตรที่ใช้คือหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เป็นหลักสูตรของสถาบันพระบรมราชชนก มีปรัชญาและความเชื่อว่าการพยาบาลเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการบนพื้นฐานการดูแลแบบเอื้ออาทร ประกอบด้วยความเอื้ออาทรเชิงวิทยาศาสตร์ และความเอื้ออาทรเชิงความเป็นมนุษย์ รวมทั้งศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาใช้เชื่อมโยงในการดูแลสุขภาพทุกภาวะสุขภาพของความเอื้ออาทรเชิงบุคคล ครอบครัว ชุมชน ซึ่งมีศักยภาพในการดูแลตนเองภายใต้บริบทและวัฒนธรรมที่หลากหลาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้แล้ว บัณฑิตมีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถตามสมรรถนะพยาบาลของสภาการพยาบาล และตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และวัตถุประสงค์ที่สำคัญของหลักสูตรนี้คือ การปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการทุกช่วงวัย ทุกภาวะสุขภาพ ทุกระดับของสถานบริการสุขภาพแบบองค์รวมบนพื้นฐานของ ความเอื้ออาทรด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาล และหลักฐานเชิงประจักษ์ภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ พร้อมกำหนดตัวชี้วัดหลักสูตร คือ ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อพฤติกรรมการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาปีสุดท้าย/บัณฑิต เพื่อเป็นแนวทางและเกณฑ์ในการพัฒนาบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ให้บัณฑิตพยาบาลมีอัตลักษณ์ “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ตามที่กำหนด (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี, 2555 และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี, 2561)

1.2 การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาตามหลักสูตร พัฒนาตามฐานชั้นปีโดยยึดหลัก “รู้จัก เข้าใจ นำไปใช้ เผยแพร่” ในการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยกำหนดรายวิชาในแต่ละชั้นปีและแต่ละรายวิชากำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ จัดรูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ของแต่ละชั้นปี ซึ่งการจัดการเรียนการสอนมีแนวคิดในการสร้างบัณฑิตที่นอกจากมีความรู้และสมรรถนะทางวิชาชีพแล้ว ต้องเข้าใจผู้อื่นและรู้จักความเป็นจริงในสังคม วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการได้ สามารถนำความรู้และทักษะของตนไปให้บริการสุขภาพและสนับสนุนให้ประชาชนมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง มีการบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจอื่น เพื่อปรับทัศนคติ

Lampang Rajabhat University Journal

ต่อการเรียนรู้ความจริง ฝึกการให้บริการที่เป็นมิตร มีความรักความเมตตา การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการให้บริการสุขภาพที่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี, 2560) ดังนี้

- นักศึกษาชั้นปีที่ 1 **ให้รู้จัก** “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ในรายวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อการพัฒนามนุษย์ สังคมศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์ และศิลปะวิทยาการเพื่อการพัฒนามนุษย์
- นักศึกษาชั้นปีที่ 2 **ให้เข้าใจ** “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ในรายวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพพยาบาล การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1
- นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ให้นำไปใช้ “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ในรายวิชาการวิจัยทางการพยาบาล การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 การพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 และกระบวนทัศน์ในการดูแลด้วยความเป็นมนุษย์
- นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ให้เผยแพร่ “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ในรายวิชาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 และปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2

1.3 อาจารย์ผู้สอน เป็นกุญแจสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา ฉะนั้นต้องพัฒนาอาจารย์ผู้สอนโดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมโครงการคิดเป็นทำเป็น เพื่อปรับทัศนคติเน้นการดูแลสุขภาพมนุษย์แบบองค์รวม ให้เข้าใจมนุษย์แบบผสมผสานความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพกับบริบททางสังคมของมนุษย์ เข้าใจแนวคิดของการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความจริงของชีวิต และสามารถสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเห็นความคิดของตนเองและเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาตามหลักสูตรในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล

2. กิจกรรมพัฒนานักศึกษา ได้ยึดแนวคิดของจีรวัฒน์ วีรังกร (2562) พัฒนานักศึกษาตามฐานชั้นปีโดยยึดหลัก “รู้จัก เข้าใจ นำไปใช้ เผยแพร่” ในการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี, 2560) ดังนี้

- นักศึกษาชั้นปีที่ 1 พัฒนาจากนักเรียนสู่ความเป็นนักศึกษา เน้นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตทางการศึกษา คือ การวางเป้าหมาย การบริหารเวลา การมีวินัยในตนเอง การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น คุณธรรมซื่อสัตย์ และ**รู้จัก**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผ่านกิจกรรมโครงการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเป็นบัณฑิตพยาบาลบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยจัดกิจกรรมประกาศอัตลักษณ์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

Lampang Rajabhat University Journal

จังหวัดนนทบุรี และกิจกรรมออกค่ายเพื่อสร้างวินัยในตนเอง การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และ**รู้จัก**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

- นักศึกษาชั้นปีที่ 2 พัฒนานักศึกษาก้าวย่างสู่วิชาชีพ เน้นทักษะการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ เสริมทักษะชีวิต คือ การมีมนุษย์สัมพันธ์ การสร้างความมั่นใจในตนเอง การพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรมความรับผิดชอบ และ **เข้าใจ**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผ่านกิจกรรมโครงการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเป็นบัณฑิตพยาบาลบริการด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ โดยจัดกิจกรรมกระบวนการจิตปัญญา ด้วยการฝึกพิจารณาใคร่ครวญสรรพสิ่งด้วยจิตวิญญาณเพื่อให้จิตใจเกิดความอ่อนน้อมอ่อนโยน เพื่อสร้างความ**เข้าใจ**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

- นักศึกษาชั้นปีที่ 3 พัฒนานักศึกษาก้าวสู่คุณลักษณะทางวิชาชีพ เน้นคุณลักษณะการเป็นผู้นำ เรียนรู้จรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์บนเส้นทางวิชาชีพ ทักษะการคิดเพื่ออนาคต และ**นำ**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ไปใช้ ผ่านกิจกรรมโครงการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเป็นบัณฑิตพยาบาลบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยจัดกิจกรรมค่ายอาสา เพื่อนำความรู้ ความสามารถเชิงวิชาชีพ และ**นำ**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ไปให้บริการ

- นักศึกษาชั้นปีที่ 4 พัฒนานักศึกษาก้าวสู่ความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ เน้นประสบการณ์วิชาชีพ สร้างอุดมการณ์ชีวิต คุณธรรมความกตัญญูกตเวทิตา และ**เผยแพร่**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผ่านกิจกรรมโครงการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเป็นบัณฑิตพยาบาลบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยจัดกิจกรรมตลาดนัดความดี จัดนิทรรศการ เพื่อนำความรู้ ความสามารถเชิงวิชาชีพ และ**เผยแพร่**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

สรุปแนวทางการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านกิจกรรมโครงการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเป็นบัณฑิตพยาบาลบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ รายชั้นปี รายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

Lampang Rajabhat University Journal

ตารางที่ 1 สรุปแนวทางการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่ออัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

ชั้นปี	การจัดการเรียนการสอน		กิจกรรมเสริมหลักสูตร
	ภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ	
1	เพื่อ**<u>รู้จัก</u>**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์		
	- รายวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อการพัฒนามนุษย์ - รายวิชาสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์ - รายวิชาศิลปะวิทยาการเพื่อการพัฒนามนุษย์	-	- จัดกิจกรรมออกค่ายเพื่อสร้างวินัยในตนเอง การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น
2	เพื่อสร้างความ**<u>เข้าใจ</u>**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์		
	- รายวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพพยาบาล - รายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1	- รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1	- จัดกิจกรรมกระบวนการจิตปัญญาด้วยการฝึกพิจารณาใคร่ครวญสรรพสิ่งด้วยจิตวิญญาณเพื่อให้จิตใจเกิดความอ่อนน้อมอ่อนโยน
3	เพื่อ**<u>นำ</u>**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ไปให้บริการ		
	- รายวิชาการวิจัยทางการพยาบาล - รายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 - รายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 - รายวิชากระบวนทัศน์ในการดูแลด้วยความเป็นมนุษย์	- รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1	- จัดกิจกรรมค่ายอาสา เพื่อนำความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ ไปให้บริการ
4	เพื่อ**<u>เผยแพร่</u>**การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์		
	-	- รายวิชาพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 - รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2	- จัดกิจกรรมตลาดนัดความดี จัดนิทรรศการ เพื่อนำความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ

Lampang Rajabhat University Journal

ทั้งนี้สามารถสรุปแนวการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ควรพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาลให้สอดคล้องกับปรัชญาวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และบริบทของแต่ละวิทยาลัยพยาบาลในภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้ได้บัณฑิตพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งนำผลการประเมินและติดตามความพึงพอใจต่ออัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาลของผู้ใช้บัณฑิตมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบัณฑิตอย่างต่อเนื่อง

สรุป

การพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ต้องมีการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้และทักษะทางวิชาชีพและความเข้าใจชีวิตจริง เพื่อให้ได้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต สังคมและประเทศชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี

Lampang Rajabhat University Journal

เอกสารอ้างอิง

กิตติพร เนาว์สุวรรณ และวิทวัส ดิษยศริน สัตยารักษ์. (2559). องค์ประกอบอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข. **วารสาร มฉก. วิชาการ**, 19 (38), 77-92.

จีรวัฒน์ วีรังกร. (2562). **กรอบความคิดพัฒนานักศึกษา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://larts.rmutp.ac.th/pdf/km5210.pdf สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2562.

ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และพนมพร จันทรปัญญา. (2558). การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 7(2), 267-280.

ปานทิพย์ ปูรณานนท์. (2557). สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาล มีความสามารถในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้หลักฐานเชิงประจักษ์. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**, 24(1), , 30-44.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชันส์.

_____. (2555) **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี. (2555). **มคอ. 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555).** นนทบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี.

_____. (2561). **มคอ. 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561).** นนทบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี.

_____. (2560). **แผนกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน.**นนทบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี.

_____. (2560). **แผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ 2561.** นนทบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี.

สถาบันพระบรมราชนก. (2554). **คู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชนก**. นนทบุรี: สถาบันพระบรมราชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.

สุพักตร์ พิบูลย์. (2551). **ชุดเสริมทักษะการประเมินโครงการ.** นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.

สุภาภรณ์ อุดมลักษณ์ พิมพิมล วงศ์ไชยา สิริสุดา เตชะวิเศษ และสมศรี สัจจะสกุลรัตน์. (2558). อัตลักษณ์บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา, **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**, 25(3), 14-26.

Lampang Rajabhat University Journal

อรนันท์ หาญยุทธ รัชยา รัตนะถาวร. (2556). คุณภาพและอัตลักษณ์ของบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2553, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย**, 7(2), 99-107.

ฤดี นิยมรัตน์. (2554). **รายงานการวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ลวดลายเบญจรงค์ไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 4.

Ghadrian, F., Salsali, M., and Cheraghi, A. (2014). Nursing professionalism an evolutionary concept analysis. **Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research,** 19 (1), 1- 10.

Lairio, M., Puukari, S. and Kouvo, A. (2013). Studying at university as part of student life and identity construction. **Scandinavian Journal of Education Research**, 57(2), 115-131.

Lampang Rajabhat University Journal

An Understanding about the International Solidarity Strategy of President Ho Chi Minh

Prachacksha Saisang[1*] Truong Thi Hang[2] Wilaiwan Kemkan[3]

[1*] 184 Moo 11, Nam Phrae, Hang Dong, Chiang Mai, 50230.

[2,3] Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University.

Corresponding author. E-mail address: folklore.lpru@gmail.com

วันที่รับบทความ 14 มกราคม 2562 **วันที่แก้ไขบทความ** 17 สิงหาคม 2562 **วันที่ตอบรับบทความ** 21 สิงหาคม 2562

Abstract

This article illustrates the international solidarity strategy of President Ho Chi Minh, and shows that President Ho Chi Minh endeavored a lot to build the solidarity strategy with other countries in the World, especially with big countries which directly affected the development of Vietnam, including China, United State of America and France. With the soundness, practicality, and suitability with Vietnam's situation, President Ho Chi Minh's international solidarity strategy was not only applied during his living time, but also the later time after he passed away. Vietnamese government continued practicing this strategy during the development of the country to help Vietnam achieve a lot of important achievements in foreign affairs.

Keywords : President Ho Chi Minh; the International Solidarity; Strategy.

Lampang Rajabhat University Journal

Introduction

Solidarity is one of the best tradition which was built and nursed by many generations of Vietnamese ancestors for a long time and was related to the struggle of building the country of Vietnamese people through the history of four thousand years. Once upon a time, in the King Hung VI Dynasty, there was a little boy named Giong, who was unable to speak and step as other boys until he was 3 years old. However when the invaders came, King Hung sent an envoy to find a hero to help the country, the boy suddenly spoke and requested the envoy to ask King Hung for an iron horse, an iron amour and an iron rod to kill the invader. Since then, Giong grew so fast, his clothes could only be worn for a few days. Villagers saw that and

contribute rice to help raise him. Shortly he grew up to be a rugged man with full of strength. When the envoy brought the iron horse, iron amour and rod to him, Giong did not hesitate to ride the horse straightly to the battle to fight the enemy. It is possible to say that Giong was raised and grew from his surrounding people, the strength he got was the strength of solidarity, the agreement to contribute to the invader fighting of all Vietnamese people. The event that King Hung did not hesitate to forge him the iron horse, iron amour and iron rod showed the agreement from the King to lower people. Therefore, however strong all the invaders were, they finally had to move out. We all understand that the main thing which made the enemy scared was not the iron horse, iron amour or iron rod, but was the solidarity of all the Vietnamese people.

In the period of Tran Dynasty, when the Yuan force prepared to invade Vietnam the second time in order to revenge for their first defeat in Vietnam War and also to be a way to get back their honor and prestige of a big country, King's Father Tran Thanh Tong called the elderly people throughout the country to Dien Hong palace for referendum. King's father himself granted a banquet and asked the elderly people that the adversary force was very strong, whether we should give concord at any price or fight them. All the elderly people said "fight". Dien Hong Meeting once again affirmed the tradition of Vietnamese solidarity, showed the agreement of King and people from high to low levels. The determination to win to protect the country and solidarity without flinching any difficulties created a magic strength, made the Yuan force lost in all their three times invading Vietnam, forbore their deeply resent to withdraw their troops (Nguyen Dinh Bin, 2015, pp. 23-24).

Anyway, Vietnamese feudal dynasties always kept in mind that Vietnam is a small country, the friendliness with China in the North and other adjacent countries made a very important meaning. It not only helped improve the nation position, but also was an essential condition for people to have a happy and peaceful life. According to a Chinese historic document, in the year 1110 BC King Hung delegated his envoys to pass thousands of miles, brought a noble bird to King Cheng of Zhou to express his willingness of concord. King Cheng of Zhou replied by sending five equipages with magnetic needles to King Hung's envoys so that they

Lampang Rajabhat University Journal

would not get lost in their way back. Or in Tran dynasty, although Vietnamese people won the Yuan force three times making them too frightened to invade Vietnam, King Tran did not take it as a proud, still delegated an envoy to go there for tributes, requested for compromise and built a friendly relation. In King Quang Trung Dynasty, in only one battle His Majesty defeated 290 thousand Tsing force invader, His Majesty still delegated an envoy to Tsing Dynasty to receive investiture and sending tributes, helped the relation between the two countries soonly come back as usual (Nguyen Dinh Bin, 2015, p. 24).

President Ho Chi Minh was an excellent politician of Vietnam. Right after the success of Vietnam revolution, and Democratic Republic of Vietnam was officially established on 2nd September 1945, the issue of international relation was one of the most important issue which was concerned and led by President Ho Chi Minh. He composed some basic principles as the basis of foreign affairs of Vietnam. Firstly, Vietnam is always open to widen cooperation with all other countries based on the principles of respect the ownership, entire territory of each other, equality and benefit for both. The second is cooperation based on voluntarily. The third is all countries in the World enhance cooperation through exchange, together pursue the policy of peaceful living together, resolve conflicts and dispute by discussion and no weapons. The fourth is creating a friendly and steadfast relation with neighbor countries in the region. And the fifth principle is flexible resolving in cooperation relation with big countries (Dang Van Thai, 2009, pp. 31-42).

Moreover, the event that President Ho Chi Minh undertook the position of Minister of Foreign Affairs Ministry of Democratic Republic of Vietnam once again affirmed his strategic vision in building solidarity relation with other countries, in order to take advantage of international encouragement to Vietnamese people's struggle to protect independence. The policy of friendly foreign affairs with all countries was not only practiced by President Ho Chi Minh in the period after Vietnam achieve the independence, but also the main policy through the two fights with French and US force, and became one of the most important factors contributing to the victory of Vietnam military and people. In the scale of this article, the authors would like to give some examples to prove President Ho Chi Minh's effort in building the

Lampang Rajabhat University Journal

solidarity and make friends with China, USA and France. With the expectation that this article would help readers understand more about President Ho Chi Minh's intelligence, political sense and strategic vision in foreign affairs of Vietnam.

1. President Ho Chi Minh built the solidarity relation with China.

Vietnam-China relation is a long time relation established during thousands of years in the history. All the Vietnamese Dynasties made a lot of efforts to maintain the friendly relation with Chinese Dynasties but still kept the independence, self control and self respect of Vietnamese people. Therefore, the foreign affair relation between Vietnam and China was like a colorful picture whose value and benefit from maintaining the picture was distributed equally to both countries.

World War II exploded and changed the whole world political complexion in general and the situation in Asia in particular. In around the middle of 1942, in Pacific, Japanese force changed into defending position due to their exhausted attack ability. Under the lead of Viet Minh, Vietnamese's struggle against the Fascist Japanese was very strong. But in foreign affairs, President Ho Chi Minh thought that Viet Minh had not had any official relation with any countries in the side against Fascism. The cooperation with China which was a big country in the Allied Force and next to Vietnam in order to cooperate to fight Fascist Japan had not been proceeded yet. President Ho Chi Minh affirmed that: The relation between China-Vietnam was very friendly in history, now both countries are invaded by Japanese, have a common enemy which is Japan, have the common purpose which is fighting to expel the Japanese out of the country. If the two countries gather together as one to help each other, the common liberation will be quickly successful (Vu Khoan, 2010, pp. 30-31).

Realizing that Vietnam should have had a meeting immediately with Chiang Kai-shek's Central government in order to discuss about the relation between the two parties, President Ho Chi Minh left for China. In His "Letter to all the people in the nation" sent in October 1944, He said that after over a year in China, he could understand the international situation and the policies of neighbor countries, firstly China. Meanwhile he also announced a good news that Chinese Government

Lampang Rajabhat University Journal

and people would be willing to help Vietnamese people's revolution (Ho Chi Minh, 2011, p. 537).

After Democratic Republic of Vietnam was officially established on 2nd September 1945, the French immediately brought their troops back to invade Vietnam again. Together with leading Vietnamese people to prepare for the long term war of resistance, President Ho Chi Minh also sent a letter to Chinese people in Vietnam to express his sympathy with the difficulties that Chinese people in Vietnam were having to suffer under the French's domination. He did not forget to thank Chinese people in Vietnam for their contribution in the Vietnamese people's war of resistance against French, reminding the closed relation over thousands of years between the two countries, as well as expressing his belief in the strong solidarity of the two nations in the misfortune (Ho Chi Minh, 2011, pp. 550-551). After that, on 1st October 1949, People's Republic of China was officially established, Vietnam's Government immediately recognized the legality of People's Republic of China's Government, an expressed the willingness to establish the foreign affair relation and exchange ambassadors. Right after that, on 18th January 1950 Chinese Government also officially recognized Vietnamese Government (Ngo Van Tuyen, 2016, p. 296).

The friend and solidarity relation between the two countries during all the time when Vietnam was under the struggle against the French and American was also shown in the mail to congratulate President Ho Chi Minh's age from President Mao Zedong, Prime Minister Chou En-lai and other senior leaders of China on 20th May 1960. The mail was written attention to "The person who established and leads Vietnam Labour Party, the distinguished soldier of international communist movement and the closest friend of Chinese people". The mail had a passage: "Thanks to your excellent contribution to the Vietnamese people's revolution, to the communist and worker movement as well as the world peace, you were not only loved by Vietnamese people but also Chinese and international people" (Pham Hong Chuong, 2016, p. 381).

During his life time President Ho Chi Minh always objected the individualism worship. He strictly denied contribution of himself to the struggle against

Lampang Rajabhat University Journal

the enemies as well as in building international relation between Vietnam and friends in the World. However, the history of foreign affairs between Vietnam and China in the period after World War II clearly proved that President Ho Chi Minh's prestige and effects on Vietnamese and international political stage contributed a big part to Vietnam's strategic foreign affair strategy.

2. President Ho Chi Minh built a solidarity relation with the United State of America.

President Ho Chi Minh always respected and understood the position and big influence of USA in international stage. Therefore, since 1919, on behalf of Association of Vietnamese Patriots in France to send Versailles Meeting the request of An Nam, He did not forget to sent one copy to US President (Nguyen Huy Hoan, 2016, pp. 48-49).

The event that USA joined the Allies to struggle against Fascist forces and the stressful relation between United Kingdom and USA at the end of World War II made a hard impact to President Ho Chi Minh's foreign affair policy this time. Concretely from 1943-1944, World War II had a lot of changes which were good for the Allies. In Europe, English-USA troops landed to France and shortly liberated Paris in August 1944. In the meantime, Soviet Red force came to their western border and opened a lot of big attacks to liberate Poland, Rumania, Bulgaria and Hungary during the time from July to December 1944. In Asia-Pacific, English-USA troops landed to the islands of the Philippines and Myanmar made the movement of struggling against Japanese facism in those countries develop so strongly.

However, the uprising of all the nations in Southeast Asia at the same time against Japanese fascism and achieved the big results was the main reason causing the stressful relation between United Kingdom and USA. In Tehran Conference where the leaders of Soviet, USA and United Kingdom met in November 1943, Stalin confirmed that he did not want the Allies to waste blood to liberate Indochina then the French would receive and reestablished here a colonial regime. US President Roosevelt highly agreed with this opinion, and he recommended that three or four countries should be nominated to sponsor Indochina and prepare for Indochina

Lampang Rajabhat University Journal

nations to have sufficient conditions to control themselves after 30 or 40 years later. After that, at the second meeting of the leaders of Soviet, USA and United Kingdom in Ianta in February 1945, President Roosevelt delivered a plan to establish a council to manage Indochina including one representative from France, one from China, one from USA and one from Soviet. But the meeting could not come to any agreement as United Kingdom and USA could not reach the same viewpoint. English Prime Minister Churchill objected President Roosevelt's plan of Indochina's future because he was worried that the control regime that USA recommended would be applied homogenously in all United Kingdom's colonies.

President Ho Chi Minh followed up the status closely and very fast he recognized the stress in USA-United Kingdom-France regarding colony issue in general and about Indochina in particular. He was also so observant in catching USA's attempt in control plan recommended by President Roosevelt in order to destroy the monopoly of United Kingdom and France's colonialism. President Ho Chi Minh recognized that the policy against colonialism which Roosevelt had been carrying out was a thing of which Vietnam could take advantage. It was his sensitiveness of new progress, his deep understanding about politics, and his ability to accurately analyze the changes of international political balance helped President Ho Chi Minh decide to approach USA, take advantage of their supports, make more friends for the revolution to liberate Vietnamese people, as well as to help Vietnam get a position in the Allies against the Fascism.

At that time, Corp 14 of USA Air force with over 300 fighting and bombing planes under the command of Claire L. Chennault based in Kunming were assigned to support for Chinese force in Guangxi and attacked Japan in Vietnam. In the winter of 1944, USA nominated a lot of planes to attack Japanese military in Vietnamese air space. One of them was shot down by Japanese troop in a forest. Lieutenant William Shaw dropped a parachute down and was saved by local people and defense force and brought to meet President Ho Chi Minh at the border area. President Ho Chi Minh determined to take this chance to make a stepping-stone in building the relation with USA. He brought the pilot Shaw to return to USA command

Lampang Rajabhat University Journal

in Kunming by himself and took this advantage to reach USA, to let them see the strength of Viet Minh and forced them to pay attention to this organization.

In February 1945, President Ho Chi Minh started his journey to Kunming, Lieutenant Shaw was allowed to go with him. In Kunming, He took opportunity to meet with AGAS (USA air force relief), their commander Claire L. Chennault who commanded the Air Corp 14, L.A. Patti - a lieutenant colonel in the United States Army and Charles Fenn - Lieutenant of OSS (the USA strategic support organization) who was the one directly control the intelligence group of the Allies working in Vietnam. President Ho Chi Minh informed USA some status of French-Japanese force and their moves in the northwest of Vietnam. These USA officers wanted him to cooperate to organize a network of spies in Indochina, but he refused and said that he did not want to be "used" as one of Chinese spies, He wanted a cooperation with USA to fight the Japanese, as well as wanted to have USA's highest recognition to his revolution organization in Vietnam (Vu Khoan, 2010, p. 199).

One of the events which explained President Ho Chi Minh's special vision and political sensitiveness to take maximum encouragement from all international forces in the uprising in 1945 was that he brought the most essential wordings of USA's Proclamation of Independence, which was one of the most famous Proclamation of Independence in the world history, to the Proclamation of Independence of Democratic Republic of Vietnam. In his meeting with L.A. Patti on 29th August 1945, President Ho Chi Minh requested L.A. Patti to comment on Vietnam's Proclamation of Independence which he had just completed. L.A. Patti told that he was so touched that the Proclamation of Independence of Vietnam started by an immortal sentence in Proclamation of Independence of USA which was written by George Washington and Thomas Jefferson in 1776. L.A. Patti tried to concentrate his memory and discover that the order of "right of freedom" and "right of life" in the draft had been switched. President Ho Chi Minh immediately accepted that comment, he totally agreed that there would have been no "right of freedom" if there was no "right of life" and there would have been no happiness if there was no "right of freedom" then he revised the draft himself (Vu Khoan, 2010, pp. 73-74).

Lampang Rajabhat University Journal

After the establishment of Democratic Republic of Vietnam in 1945, the new Government led by President Ho Chi Minh was under the besieged and isolated as there was no country in the Word recognized the legality of Vietnam. Finding out that setting up a foreign affair relation with USA is a far future, President Ho Chi Minh gave an initiative of people's foreign affair, in order to open the cooperation relation between Vietnamese and American people, firstly in culture. On 1st November 1945, President Ho Chi Minh sent a mail to Minister of US Foreign Affairs J. Brynes to recommend to send a delegation of about 50 Vietnamese youths to USA, on one hand in order to establish a closed cultural relationship with USA youths and on the other hand to proceed researches on technology, agriculture and other professions in USA (Ho Chi Minh, 2011, pp. 91-92).

Also in early 1946, President Ho Chi Minh sent mails to President Truman a lot of times to request USA to support Vietnam's independence, and prevent French's invading attempt. Especially in the mail on 16th February 1946, President Ho Chi Minh expressed his gratefulness to US President and people of "benefitted concerns for colonial nations that his representatives shown at United Nations (UN)". He accused France's action of reinvading Vietnam and confirmed that: "We, Vietnamese people, after so many years under the robbery and exploitation, only started our building work. We need security and right of freedom." Then he said that: "Security and freedom only ensure our independence, and only with the voluntary cooperation with other strong countries. It is this solid belief that we request USA, as in the position of protectors and defenders of international justice, execute an essential step in encouragement of our independence. We will try our best to make this independence and cooperation become benefit in all over the World (Le Van Tich, 2016, pp. 133-134).

After the war with American ended with the victory for Vietnamese people and military in 1975, American government proceeded a policy of embargo to Vietnam, and also the vote against Vietnam's attendance in UN. However, with the efforts of Vietnamese Government in renormalizing relation with USA, in early 1977, US President Carter changed a number of points in foreign affairs policy to Vietnam. Through Soviet, President Carter sent Vietnam Government a plan to

Lampang Rajabhat University Journal

renormalize relation with Vietnam, including three main points which are: Vietnam would inform information about lost American in the war; Secondly, USA would accept that Vietnam could join UN and USA was willing to set up a sufficient foreign affair relation as well as started to do business with Vietnam; Thirdly, USA could contribute to recover Vietnam by developing trading, providing equipments and by other ways of cooperation. In order to boost that plan, in March 1977 US Government delegated an important delegation to visit Vietnam. Also in 1977, both parties also carried out three rounds of negotiation in New York. Through the US delegation's visit and above negotiation, USA recommended the unconditioned renormalization of relation and set up contact office in each country's capital while not yet renormalized the relation. On 5th October 1977, at UN, US President Carter congratulated Vietnam to join UN, meanwhile expressed happiness about progresses in relation between USA and Vietnam (Nguyen Dinh Bin, 2015, pp. 313-314).

Since the middle of 1986, Vietnam-USA relation gradually changed from confrontation to discussion and made important improvements after the conflict in Cambodia, achieved political solutions and Vietnam achieved very important achievements in its renovation. In October 1991, in the occasion of visiting Paris for the international meeting about Cambodia and sign off the Convention about Cambodia, Vietnam Minister of Foreign Affairs had a meeting with USA Minister of Foreign Affairs to discuss about enhancing renormalization of the two countries' relation. From 1992 to 1994, in the occasion of attending annual United Nations General Assembly, Vietnam Minister of Foreign Affairs continued unofficial meeting with US Minister of Foreign Affairs to discuss about improving Vietnam-USA relation. In the meantime, there were a lot of delegations from USA had officially visits to Vietnam in order to improve understanding between each other and boost the renormalization of both countries. On 3rd February 1994, US President Bill Clinton announced to rescind the embargo and established USA contact office in Hanoi. On 11th July 1995, USA officially announced the renormalization in relation with Vietnam. After four years of negotiation, on 14th July 2000, Vietnam Minister of Trade and USA trade representative signed off the Convention of Vietnam-USA Trade, completing the renormalization of relation between both countries. In November

Lampang Rajabhat University Journal

2000, USA President Bill Clinton had an official visit to Vietnam, opened a new page in the history of Vietnam-USA relation.

President Ho Chi Minh's continuous effort to build a peaceful and friendly relation with USA since the end of World War II to create a peaceful atmosphere in Southeast Asia in general and for Vietnam in particular was a clear proof of his sharp foreign affair strategy. The event that USA cancelled the embargo and announced the renormalization in relation with Vietnam showed the effort to make great progress of Vietnam Government in continuing President Ho Chi Minh's ideology of foreign affairs, as well as confirmed the time ideology in the Vietnamese beloved President's international solidarity ideology.

3. President Ho Chi Minh built the solidarity relation with France.

It could be said that the relation between the two countries Vietnam and France in their history was a long path. From the end of 19th century, the French brought their troops to invade Vietnam's territory to make Vietnam and all the Indochina become their colony to maximize their exploitation in this area. Directly witnessing the suffering of his people, with his unlimited love to his country, 21 year-old President Ho Chi Minh determined to go to find a way to save Vietnamese. His first destination was France, not only because it was the mother country who was dominating Vietnamese people, but because President Ho Chi Minh wanted to directly verify the innovated democracy ideology of France which he had been impressed since his childhood.

His witnesses of the French's lives in France affected a lot President Ho Chi Minh's psychology and thinking. He realized that France also had poor labours as in his home country, He also realized that French in France were politer than the ones doing their control assignments in Indochina. Moreover, in his activities in France, President Ho Chi Minh received the warm help from his friends in French Socialist Party and Communist Party, he really appreciated this and had a special respect to French who had ideology of democracy, innovation and encouragement to the justice struggle.

Lampang Rajabhat University Journal

From the fact that his country was dominated and his people had to live the miserable lives, President Ho Chi Minh was pushed to raise a determination to expel the French invaders. However this struggle was totally toward the purpose of liberating his country and people, did not mean to revenge or make France to lose their face in front of international friends. This was shown in President Ho Chi Minh's patience to avoid a bloody war in which the witnesses would be both countries' people. In his "Mail to the French people in Indochina" published in "Save the country" newspaper volume 74 on 23rd October 1945, President Ho Chi Minh explained that the fight of Vietnamese people and military was not aimed to France or good French people, it was only against the cruel domination of the French colonists in Indochina. Meanwhile, he also confirmed that despite the war between both countries, the lives and assets of good French people in Vietnam were still always protected at the highest level (Ho Chi Minh, 2011, pp. 75-77). At the end of 1945, with his effort to save the peace in Vietnam, President Ho Chi Minh had a lot of meeting with French delegation represented by Jean Sainteny. Jean Sainteny had a good feeling with him, he said: "Finally, all the things happened to bring me to Ho Chi Minh. That is a person we need to meet, we need to negotiate with that person". Furthermore, Jean Sainteny also confirmed with one of the delegation members that: "Ho Chi Minh is a person on the top level, it would be not a long time he will be the outstanding person in Asian political stage" (Do Hoang Linh, 2013, pp. 122-124).

In order to decrease the stress to create an advantage for the negotiation on ending war between Vietnam and France, as well as to create an opportunity to propagate for French people to understand Vietnamese people's desire of peace, in June 1946, President Ho Chi Minh started his official visit to France at the position of the leaders of new Vietnam Government. In front of President Ho Chi Minh's efforts, on 14th September 1946, Mariuyt Mutê - Minister of Oversea French Ministry of Foreign Affairs agreed to sign in the Temporary Convention. This Temporary Convention regulated that both parties suspended the conflict, France would ensure the economic and cultural benefit of France in Vietnam. Both parties agreed the time for opening a negotiation in January 1947. However, in spite of all President

Lampang Rajabhat University Journal

Ho Chi Minh's efforts and Vietnam Government in preventing France-Vietnam war, a part of French in Vietnam tried to hide cover the truth, delayed to forward the mails which Vietnam Government sent to France Government. On 18th December 1946, The French Ministry of Command sent Vietnam side two messages requesting Vietnam to stop all activities preparing for the war of resistance and transfer the right of controlling security in Hanoi to French. In the morning of 19th December 1946, The French Ministry of Command sent the third ultimatum to President Ho Chi Minh requesting Vietnam to remove all obstacles and take all weapons of Vietnam armed forces. They also threatened that if Vietnam did not carry out those requests during 24 hours, France would have the action. In that stressful situation President Ho Chi Minh had final efforts to save the peace. He immediately sent a private mail to Jean Sainteny, with an expectation that Jean Sainteny could help both parties to find a solution to improve the boiled atmosphere. The content of the mail was: "On recent days the situation became more and more stressful. What a pity! In the time waiting for Paris's decision, I would look forward to your and Mr. Giam's solution to improve the current atmosphere" (Le Van Tich, 2016, p. 333). But Jean Sainteny refused to meet Vietnam's representative on 19th December 1946. He said that he could not meet on 19th, and wait until the next day. The answer of Jean Sainteny forced Vietnam to make their final choice. Also on 19th December, President Ho Chi Minh facilitated the Meeting of Central Party Standing Committee. He confirmed that the current situation did not allow Vietnam to continue giving concession to France any longer. Therefore, at night of 19th December 1946, the war of resistance of Vietnamese people under the lead of President Ho Chi Minh officially exploded. President Ho Chi Minh read "The call for nationwide war of resistance", to call for the whole Vietnamese people to stand up and struggle against the invader enemy, protect the independence and self control of their beloved country.

The desire of peace was always burnt in President Ho Chi Minh's heart. The event that he actuated the long term war of resistance against the French on 19th December 1946 did not have the same meaning that Vietnam completely ended all the relation with France. On the contrary, President Ho Chi Minh always opened the gate of negotiation so that both parties could end up the war as soon

Lampang Rajabhat University Journal

as possible. That willingness was expressed in the New Year greeting letter that President Ho Chi Minh sent to France Government and people and letter to Prime Minister Leclerc on 1st January 1947. The letter to French Government and people had a passage: "We expect that French people understand that we are not spiteful with French nation at all. We were forced to fight against the reactionaries who have attempt to separate our country, bring us to the slave circle and disseminate the split of both nations France and Vietnam. But we are not fighting against France, we want to cooperate in a compassionate way" (Ngo Van Tuyen, 2016, p. 8).

From the determination and willingness to build a foreign affair relation with France, we realize President Ho Chi Minh's gracious heart and great personality. He always separated clearly the invaders and people in invading countries. He never uses or determined not to use anyone's private hurt or private feeling to the political purpose. President Ho Chi Minh's bright personality was not defiled by any racial discrimination although he was observed and threatened by French Government's personnel, but those memories did not make any effect on his friendly foreign affair path which he always built with French Government in particular and the whole France country in general. In the "Letter to French prisoners" written on 24th December 1946 on the occasion of Christmas, President Ho Chi Minh expressed his sadness that French soldiers were put into the war of Vietnam, He also hoped that in a near future, those French soldiers would have freedom when both countries France-Vietnam could cooperate in peace and friendliness (Ho Chi Minh, 2011, p. 542).

President Ho Chi Minh's extraordinary efforts in building solidarity relation with France and Vietnam's foreign affair policy with the determination to be friends with all countries, and no vindictiveness with anyone helped the relation between Vietnam and France after the war improved. Along the time, France and Vietnam became the important partners in most of fields such as economy, culture, and technology. This made us more and more admire President Ho Chi Minh's great efforts in orientation of friendly foreign affair between Vietnam and France as well as other democratic countries in the World.

Lampang Rajabhat University Journal

Conclusion

It could be seen that President Ho Chi Minh's international solidarity strategy began from the tradition of friendly solidarity with neighbors especially China which had been built over time by previous generations of predecessors from the feudalism time. This strategy was not only applied in the foreign affair relations with China, USA and France during the time when President Ho Chi Minh still led Vietnam, but even after he passed away, Vietnam Government have been keeping practicing his ideology of international solidarity in each condition and situation of Vietnam, to help the foreign affair relation between Vietnam and other countries became more and more complete, solid and also to help raise Vietnam's position in international stage.

References

Bin, N. D. (2015). **Vietnam Foreign Affairs 1945-2000**. Hanoi: National Political Publish House.

Chuong, P. H. (2016). **Ho Chi Minh Annals, Volume 7: 1958-1960**. Hanoi: National Political Publish House.

Hoan, N. H. (2016). **Ho Chi Minh Annals, Volume 1: 1890-1929**. Hanoi: National Political Publish House.

Khoan, V. (2010). **President Ho Chi Minh with Foreign Affairs**. Hanoi: National Political Publish House.

Linh, D. H. (2013). **Ho Chi Minh 474 Independent Days**. Gia Lai: Hong Bang Publish House.

Minh, H. C. (2011). **Ho Chi Minh Collected Works, Volume 3: 1930-1945**. Hanoi: National Political Publish House.

_____. (2011). **Ho Chi Minh Collected Works, Volume 4: 1945-1946**. Hanoi: National Political Publish House.

_____. (2011). **Ho Chi Minh Collected Works, Volume 6: 1949-1950**. Hanoi: National Political Publish House.

Lampang Rajabhat University Journal

Thai, Đ. V. (2009). **President Ho Chi Minh's Ideology about International Cooperation and Applying in the Current Renovation of our Country**. Hanoi: National Political Publish House.

Tich, L. V. (2016). **Ho Chi Minh Annals, Volume 8: 1961-1963**. Hanoi: National Political Publish House.

Truong, T. M., & Tich, L. V. (2016). **Ho Chi Minh Annals, Volume 5: 1951-1954**. Hanoi: National Political Publish House.

Tuyen, N. V. (2016). **Ho Chi Minh Annals, Volume 4: 1946-1950**. Hanoi: National Political Publish House.

Lampang Rajabhat University Journal

คุณูปการของการพัฒนาทางจิตวิญญาณต่อคฤหัสถ์อาเซียนในศตวรรษที่ 21

Contribution of Spiritual Development for ASEAN Lay People in 21st Century

พระเดชขจร ขนฺติธโร (Phra Dechkhajorn Kantidharo)[1*]
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (Phra Silasak Sumato)[2] บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (Bunyarit Petwisit)[3]
ประกาศ แสนทอง (Prakart Saentong)[4]
[1*]สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
[2]สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
[3]สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
[4]สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
อีเมลผู้แต่งหลัก : dechkhajorn.phu@mcu.ac.th เบอร์โทร : 042-495-333, 098-105-0617
วันที่รับบทความ 13 มิถุนายน 2562 **วันที่แก้ไขบทความ** 21 ตุลาคม 2562 **วันที่ตอบรับบทความ 24** ตุลาคม 2562

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอคุณูปการของการพัฒนาทางจิตวิญญาณต่อการใช้ชีวิตของคฤหัสถ์อาเซียนในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพบว่าเป้าหมายของการพัฒนาทางจิตวิญญาณคือ การมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ยาวนานตลอดไป การมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณเป็นสิ่งสำคัญของการดำรงอยู่ของสรรพสัตว์ เพราะจิตวิญญาณไม่ได้แค่ทำให้ “มีชีวิต” ตามยถากรรมเท่านั้น แต่ยังมีผลโดยตรงต่อการ “ใช้ชีวิต” ที่เหลืออยู่อย่างมีคุณค่า ดังนั้น มนุษย์โลกจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณูปการของการพัฒนาทางจิตวิญญาณเพื่อให้ชีวิตมีเป้าหมายชัดเจน โดยเฉพาะคฤหัสถ์ในภูมิภาคอาเซียนที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว เมื่อตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาทางจิตวิญญาณแล้ว คฤหัสถ์อาเซียนก็จะสามารถกำหนดทิศทางของจิตวิญญาณตนเองได้และสร้างแรงจูงใจให้กับคนอื่นๆ ได้ด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: คุณูปการ; การพัฒนาจิตวิญญาณ; คฤหัสถ์อาเซียน; ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This article is intended to present the contribution of spiritual development to ASEAN lay people’s life in 21st century. According to the study, the goal of spiritual development is having a long lasting spiritual life. Spiritual well-being is an important aspect of the existence of animals because the soul doesn't only make "living" haphazardly but also directly affects the remaining "living" values. Therefore, human-beings must understand the contribution of spiritual development

Lampang Rajabhat University Journal

in order to have a clear goal. Especially the ASEAN lay people that is familiar with the practice of Buddhism's way. Once being aware of the importance of spiritual development, the ASEAN lay people will be able to determine the direction of their own souls and motivate others as well.

Keywords : Contribution; Spiritual Development; ASEAN Lay People; 21st Century

บทนำ

จากการดำรงชีวิตของชาวโลกในศตวรรษที่ 21 นี้ มีหลายคนที่หล่อเลี้ยงตนเองได้อย่างสบาย แต่ก็มีหลายคนเช่นกันที่ปรับตัวเข้ากับสังคมแห่งเทคโนโลยียุคนี้ยังไม่ได้ สิ่งแวดล้อมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้สร้างอุปสรรคใหม่ๆ มาทดสอบความสามารถของมนุษย์ ทำให้ชีวิตต้องพบกับปัญหาที่ยุ่งยาก จากปัญหาการขาดแคลนปัจจัยสี่ในอดีตมาสู่ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น อาทิ การงาน การเงิน ครอบครัว เป็นต้น กว่ามนุษย์จะผ่านข้อขัดข้องเหล่านี้ไปได้ อาจต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ไม่มากก็น้อย เพราะนานาปัญหาสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกชีวิต ทุกที่ ทุกเวลา แต่ความสามารถในการรับมือกับอุปสรรคของแต่ละคนไม่เท่ากัน อันเนื่องมาจากประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกัน จึงทำให้ความพร้อมในการแก้ไขปัญหามีไม่เท่ากัน ทว่ามนุษย์สามารถก้าวข้ามความยุ่งยากที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ ด้วยการหมั่นฝึกอบรมพัฒนาจิตวิญญาณอยู่เป็นนิตย์ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันเมื่อมนุษย์เผชิญหน้ากับปัญหา

กล่าวได้ว่า ต้นตอของปัญหาที่รุมเร้าชีวิตเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ความเหนื่อยล้าจากการวิ่งตามกระแสโลก ความเปราะบางของจิตใจเมื่อเผชิญกับอุปสรรค หรือแม้กระทั่งการยังไม่รู้วิธีสร้างกำลังใจให้ตนเอง เป็นต้น จากปัญหานานาประการสามารถสรุปรวมลงที่ความอ่อนแอของจิตวิญญาณ เพราะถือเป็นรากเหง้าของปัญหาทั้งปวง หรือบางครั้งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ขยายปัญหาให้มากขึ้นโดยไม่จำเป็น เมื่อมนุษย์เผชิญกับข้อขัดข้องในชีวิต คนที่มีจิตใจเข้มแข็งกว่าจะสามารถคลี่คลายสถานการณ์ได้มากกว่า แต่ในทางกลับกัน คนที่มีจิตใจอ่อนแอจะพยายามหลีกหนีและตอบโต้ปัญหานั้นด้วยอารมณ์แย่ๆ จึงทำให้มีผลเสียมากขึ้นไปอีก การแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมกลายเป็นการขยายปัญหาอย่างไม่ตั้งใจ ราวกับราดน้ำมันใส่กองไฟ ด้วยเหตุนี้การมองปัญหาที่แตกต่างกัน ทำให้ความมั่นใจในการแก้ไขปัญหาต่างกันด้วย ใครมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนนั้นก็มีความสุขมากกว่า แต่ใครยิ่งมองปัญหาในแง่ลบมากเท่าใด ปัญหาต่างๆ ก็จะยิ่งเลวร้ายมากขึ้นเท่านั้น "การไม่ฝึกอบรมจิตวิญญาณอย่างต่อเนื่องทำให้มนุษย์ขาดความสมบูรณ์ในตัวเองและเป็นสาเหตุให้มนุษย์ไม่สามารถพบกับความสุขที่แท้จริงได้" (ทัศนีย์ แสงประทีป, 2552: 83)

ฉะนั้น การมีชีวิตอยู่ด้วยการเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นสามารถลดละความเห็นแก่ตัวจนเกิดปัญญาและเข้าถึงนิพพานได้ (ประเวศ วะสี, 2554: 3) สอดรับกับผลการศึกษาของ ดุษฎี

Lampang Rajabhat University Journal

โยเหลาและคณะ (2555: 56) ที่ได้พัฒนาเครื่องมือประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณด้วยองค์ประกอบ 7 อย่าง ได้แก่ กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง, เมตตากรุณา, มีเป้าหมาย, ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์, อ่อนน้อมถ่อมตน, ให้อภัย และมีความเป็นมิตร ตัวชี้วัดสุขภาพในมิติทางจิตวิญญาณตามกรอบตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติอีกอย่างหนึ่งคือ “ดัชนีสุขภาวะทางปัญญา” ซึ่งประกอบด้วยความสงบทางจิตใจ, ความมั่นคงทางจิตใจ, การลดความเห็นแกตัว, ความไมประมาท, ความรูและเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตและโลก, การใช้ความคิดไตรตรองตามเหตุผล เป็นต้น (ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล, 2554: 15)

ดังนั้น การจะมีสุขภาพทางจิตวิญญาณอาจสัมพันธ์กับคุณภาพของจิตใจในการรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ รู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา หรือการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส ซึ่งใกล้เคียงกับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของคนไทยที่พึงพา 3 ประเด็นหลัก อาทิ มีสิ่งยึดเหนี่ยว, มีความสุขในชีวิต และมีพลังในชีวิต (วัลภา คุณทรงเกียรติ, 2547: 76) แต่การปฏิบัติตนตามคำสอนทางศาสนาถือเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยขัดเกลาจิตวิญญาณให้มีสุขภาวะทางที่ดียิ่งขึ้น ช่วยให้มนุษย์เข้าถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ และสามารถดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการฝึกอบรมจิตวิญญาณที่ถูกต้องที่สุด โดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียนที่ได้เปรียบเนื่องจากอยู่ใกล้ชิดคำสอนที่เกี่ยวกับสติมากกว่าภูมิภาคอื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทความที่ต้องการนำเสนอคุณูปการของการพัฒนาทางจิตวิญญาณเพื่อให้การใช้ชีวิตของคฤหัสถ์อาเซียนในศตวรรษที่ 21 ง่ายขึ้น

อนึ่ง เพื่อความเข้าใจเนื้อหาในบทความนี้มากขึ้น คณะผู้เขียนใคร่ขออรรถาธิบายถึงคำสำคัญ 4 คำ ดังนี้ คำว่า “คุณูปการ” หมายถึง การกระจายความดีให้แพร่ขยายมากขึ้นและส่งเสริมให้ผู้คนกระทำกรรมดีพร้อมกับการบอกต่อในวงกว้าง ลำดับถัดมาคือคำว่า “การพัฒนาทางจิตวิญญาณ” หมายถึง ความก้าวหน้าของการฝึกอบรมจิตอย่างสม่ำเสมอจนทำให้จิตวิญญาณมีความเข้มแข็งขึ้นเป็นลำดับ การพัฒนาทางจิตวิญญาณมีความจำเป็นต่อการบำรุงกำลังใจเพื่อหล่อเลี้ยงให้บุคคลมีแรงกระตุ้นในการสร้างกรรมดีต่อไป คำถัดไปคือ “คฤหัสถ์อาเซียน” ที่อธิบายถึงผู้ครองเรือนทั้งชายและหญิงที่อาศัยในภูมิภาคอาเซียน ทั้งที่เป็นชาวพุทธและไม่ใช่ชาวพุทธ ส่วนคำว่า “ศตวรรษที่ 21” นั้นหมายถึง ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 2000-2099 ที่ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้มนุษย์จะต้องเตรียมความพร้อมที่จะมีสุขภาพกายที่เข้มแข็งและมีสุขภาพจิตที่แข็งแกร่งเพื่อเอาตัวรอดในยุคสมัยนี้ให้ได้

คุณสมบัติของผู้นำทางจิตวิญญาณ : เส้นชัยของการพัฒนาจิตวิญญาณ

ปัจจุบันมีการแบ่งผู้นำออกเป็นหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งประเภทตามพฤติกรรม ลักษณะงานหรือตามการบริหาร ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นวิธีแบ่งประเภทผู้นำที่เน้นประสิทธิผลโดยอาศัย

Lampang Rajabhat University Journal

อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (Authoritative Leaders) ต่างอย่างสิ้นเชิงกับผู้นำตามจิตวิญญาณ (Spiritual Leaders) ที่มีเพียง “ความเชื่อ” และ “แรงบันดาลใจ” เป็นแรงกระตุ้นในการนำมวลชนโดยไม่ต้อง “สั่ง” หรือ “บังคับบัญชา” แต่อย่างใด ผู้นำตามหน้าที่นั้นพบเห็นได้ในสังคมทั่วไป แต่ผู้นำทางจิตวิญญาณนั้นหายาก ตัวอย่างผู้นำทางจิตวิญญาณที่ยิ่งใหญ่ของโลก เช่น มหาตมะ คานธี หรือ มาร์ติน ลูเธอร์คิง จูเนียร์ บุคคลเหล่านี้ไม่มีตำแหน่งทางการเมือง ไม่ได้รับการสถาปนาให้เป็นผู้นำองค์กรใดๆ แต่สามารถรวบรวมมวลชนให้ร่วมรณรงค์เพื่อความเท่าเทียมกันในสังคมได้ โดยใช้หัวใจ “นำ” ผู้คน และสร้างความเชื่อเป็นแรงบันดาลให้กับมวลชนผ่านจิตวิญญาณที่ยิ่งใหญ่ แม้แต่ในโลกธุรกิจอย่าง สตีฟ จ๊อบส์ ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณยุคใหม่ที่ใช้ “ความเชื่อมั่น” ในผลิตภัณฑ์ จนสามารถโน้มน้าวใจคนทั้งโลกให้หันมาสนับสนุนสินค้าของบริษัทเขาโดยสมัครใจ ฉะนั้น ถึงเวลาแล้วที่สังคมโลกควรใส่ใจคุณลักษณะของผู้นำทางจิตวิญญาณอย่างจริงจัง

จะเห็นได้ว่า จิตวิญญาณเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในชีวิต เพราะสะท้อนบุคลิกภาพและความเป็นตัวตนของมนุษย์โลกได้ดีที่สุด จิตวิญญาณไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว แต่เชื่อมโยงกับตนเอง ผู้อื่น สิ่งแวดล้อมและสิ่งศรัทธาเบื้องบน การพัฒนาทางจิตวิญญาณดำเนินไปอย่างเป็นพลวัต (Dynamics) ซึ่งได้สร้างแรงกระตุ้นให้บุคคลมีเป้าหมายในชีวิตและคงไว้ซึ่งสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (Stoll, 1989: 59) การพัฒนาทางจิตวิญญาณเชื่อมโยงมิติทางจิตวิญญาณเข้ากับความรัก ความไว้วางใจ และการให้อภัย แต่ละมิติจะส่งเสริมกันและกัน (Gomez and Fisher, 2005: 1383-1393) ขณะเดียวกัน สุขภาวะทางจิตวิญญาณก็เกิดจากสมรรถนะภายในของปัจเจกบุคคล จึงมีต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้าง (ปกรณ์ สิงห์สุริยา และคณะ, 2552: 45) การหมั่นพัฒนาทางจิตวิญญาณเป็นปฐมบทที่จะมุ่งสู่การเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ดังคุณสมบัติสำคัญที่คณะผู้เขียนได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

1. มีความศรัทธาและไว้วางใจ (Trust and Royalty) บุคคลที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณต้องเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างให้เกียรติ มีวิธีคิดที่ไว้วางใจผู้อื่นบ้าง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสัมผัสได้ถึงคุณค่า ศักยภาพ และความสามารถแห่งตนและผู้อื่น

2. มีเป้าหมายชัดเจนและเล็งผลเลิศ (Goal and Excellence) ผู้นำทางจิตวิญญาณต้องมีจินตนาการที่สร้างสรรค์ถึงความสำเร็จ ต้องคำนึงถึงเป้าหมายทุกลมหายใจ หมั่นพิจารณาไตร่ตรองนานพอที่จะตกผลึกทางความคิดจนภาพปรากฏชัดขึ้น เพื่อร่วมผลักดันให้เกิดการกระทำที่มีคุณค่าและดีที่สุดเสมอ กอปรด้วยทัศนคติที่มีมาตรฐานโดยไม่พึงพอใจอะไรง่ายเกินไป

3. มีมุมมองในแง่ดี (Optimistic) ถือเป็นเสน่ห์ของผู้นำทางจิตวิญญาณ เพราะการมีทัศนคติ “ขอบคุณ” กับทุกสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งเหตุการณ์ที่ดีและไม่ดี จะช่วยให้พบทางออกของปัญหาได้ง่าย ผู้นำทางจิตวิญญาณจะสามารถก้าวข้ามความเศร้าโศกทั้งปวงได้ การมองปัญหา

Lampang Rajabhat University Journal

เป็นความท้าทายจะช่วยให้ชีวิตเดินไปข้างหน้าอย่างไม่หวั่นไหว จนกระทั่งสิ่งดีๆ จะทยอยผุดขึ้นในอนาคตอันใกล้

4. มีความแข็งแกร่งภายในจิตใจ (Strengthen Mindset) ความเข้มแข็งทางใจสามารถทำได้ในหลายวิธี เช่น การไม่คาดเดาผลลัพธ์ของการประกอบกรรมดี การไม่ยึดติดกับสิ่งอันเป็นที่รักที่พอใจ เป็นต้น เพราะมนุษย์ล้วนมีความเข้มแข็งจากภายในอยู่แล้ว แต่มักจะแอบซ่อนอยู่ในจิตใจจนกว่าจะถูกบีบเค้นในภาวะวิกฤติ เห็นได้จากบางชีวิตที่ตกอับมากๆ แต่สามารถแสดงออกถึงความเข้มแข็งจนพลิกชีวิตกลับมารุ่งเรืองได้ ด้วยทัศนคติที่ว่า ชีวิตไม่มีอะไรจะเสียไปมากกว่านี้อีกแล้ว

5. มีความอดทนและเชื่อมั่นในความดี (Patient and Believe) ผู้นำทางจิตวิญญาณต้องมีขันติธรรมและมีแรงจูงใจต่อการประกอบกรรมดี รู้สึกปลาบปลื้มใจทุกครั้งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกรรมดี มีจริตใฝ่ดีและน้อมใจเผยแพร่เฉพาะความดี ใช้ความดีสื่อสารกับคน ไม่คาดเดาผลการทำดีว่าจะออกมาอย่างไร เพียงแค่ทำดีให้เต็มสติกำลังเท่านั้น พร้อมกับปลุกจิตวิญญาณเพื่อสร้างกรรมดีตลอดไป

6. มีเมตตาและให้อภัย (Compassion and Forgiveness) ลักษณะเด่นของผู้นำทางจิตวิญญาณจะต้องไม่ยอมให้ความรู้สึกล้มเหลว คำนินทา ความอิจฉา ความเกลียด หรือการแก้แค้น เข้ามาครอบงำจิตใจ แต่เลือกที่จะเข้าใจผู้อื่น มีใจเปี่ยมด้วยการขอบคุณในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทุกเรื่องที่ร้ายหรือดีล้วนเป็นประสบการณ์และบทเรียนที่ทรงคุณค่า ทำให้ผู้นำมีความเป็นอิสระจากสิ่งอัปมงคลทั้งมวล ส่งผลให้ชีวิตพบกับความสงบสุขง่ายขึ้น

7. มีความซื่อสัตย์และกล้าหาญ (Honesty and Courage) ผู้นำทางจิตวิญญาณต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการรักษาคำพูด มีประพฤติกรรมตามสิ่งที่พูด มีความซื่อตรงต่อสัจจวาจา ตัดสินใจที่แน่วแน่มั่นคงบนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยมีศีลธรรมเป็นพลังให้เกิดความแข็งแกร่งภายในจิตใจ ส่งผลให้เกิดความหวังและพลังใจแก่ผู้อื่น ลักษณะเช่นนี้ย่อมสร้างศรัทธาให้กับผู้อื่น ช่วยสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีงาม และได้รับการเคารพนับถือจากผู้พบเห็นจำนวนมาก

8. มีความนอบน้อมและความอ่อนโยน (Humility and Kindness) ผู้นำทางจิตวิญญาณต้องมีบุคลิกภาพที่สุภาพและไม่หยิ่งทะนงในความสำเร็จ การไม่แสวงหาเกียรติชื่อเสียงจนเกินไป ย่อมได้รับการยอมรับจากสาธารณชน แต่ต้องส่งต่อความดีความชอบถึงบุคคลอื่นที่อยู่เบื้องหลังด้วยจิตใจที่อ่อนโยนด้วย หรือเรียกอีกอย่างว่า มีผู้อื่นเป็นศูนย์กลาง (Other Center) นั่นเอง

9. มีการปฏิบัติตามหลักกัมมัฏฐานเพื่อฝึกจิตให้เป็นสุข (Wisdom Practice for Spiritual Training) ผู้นำทางจิตวิญญาณจะต้องฝึกอบรมปัญญาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้จิตสงบเยือกเย็น และเกิดประโยชน์ในการตัดสินใจเวลาพบเจออุปสรรค เมื่อจิตไม่หวั่นไหวกับโลกธรรม (ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข) ที่เข้ามากระทบ จิตก็จะไม่เบียดเบียนผู้อื่น รักสันติ รักสงบ จนกลายเป็นอุปนิสัยประจำตัว

Lampang Rajabhat University Journal

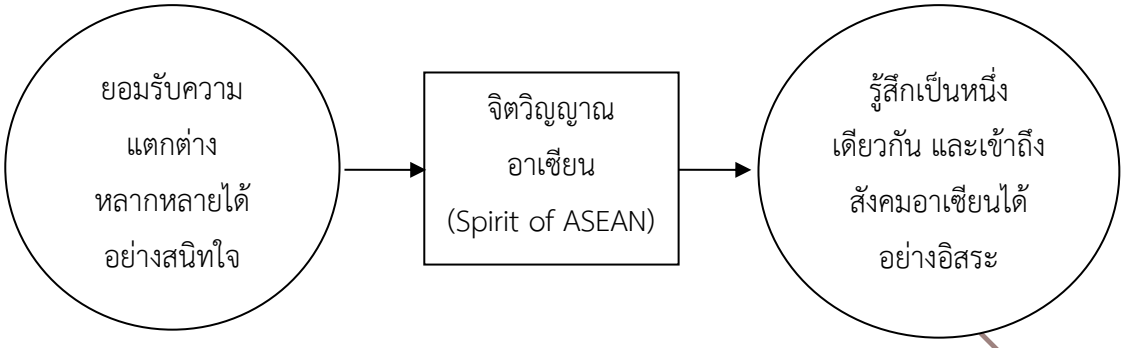
จิตวิญญาณแห่งอาเซียน (Spirit of ASEAN)

นับแต่ก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนเมื่อปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) 1 ใน 3 เสาหลักที่ช่วยค้ำยันอาเซียนก็คือ การมีประชาสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC) ซึ่งถือเป็นการตกลงที่ช่วยผลักดันให้อาเซียนมีจุดยืนที่สง่างามและสร้างความแตกต่างจากเขตความร่วมมืออื่นๆ ของโลก เพราะเป็นความร่วมมือที่มุ่งใช้จุดแข็งในท้องถิ่นอาเซียนเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันกับชาติมหาอำนาจโลก เช่น สังคมที่เอื้ออาทรช่วยเหลือกัน และมีวัฒนธรรมที่ฝังแน่นอย่างเข้มแข็งในสังคม เป็นอาทิ (กรมอาเซียน, 2555: 1)

เจตจำนงของอาเซียนที่เปรียบดุจจิตวิญญาณของภูมิภาคนี้คือ การสร้างอัตลักษณ์ที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สร้างความรู้สึกของการอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมความเป็นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาเซียนมีความพยายามที่จะหลอมรวมความหลากหลายของประเทศสมาชิกให้อยู่ภายใต้ประชาคมเดียวกัน (from cultural diversity to cultural unity) แม้จะแตกต่างกันทางศาสนา ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรม แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข อาทิ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเมียนมาร์ ซึ่งล้วนเป็นชาติที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์เป็นลำดับต้นๆ ของอาเซียน (กรมอาเซียน, 2555: 23) รัฐบาลของชาติเหล่านี้มีนโยบายผสานวัฒนธรรมเพื่อสร้างความสมานฉันท์ระหว่างกลุ่มคนที่หลากหลายด้วยการอนุโลมให้ทำงานตามความถนัดและคงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ในขณะเดียวกัน เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ภาษาของชาติตนในระบบการเรียนการสอนเฉพาะเผ่าพันธุ์ตนเองได้ หรือการก่อตั้งโรงเรียนที่สอนด้วยภาษาของชนเผ่าได้ โดยเฉพาะกรณีประเทศเมียนมาร์ที่เปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า” มาเป็น “สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์” ในปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) ก็เพื่อต้องการแสดงความสมานฉันท์ และเพื่อต้องการสร้างเอกภาพให้เกิดอำนาจการต่อรองในระดับพหุภาคีมากขึ้น (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558: 7) อัตลักษณ์ประชาคมอาเซียนที่เน้นสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี มีการแข่งขันด้านการแสวงหาความสุข ความสมดุล ความเกื้อกูล ความเอื้ออาทร และการแบ่งปัน (identity of values of values of sharing of common of happiness and ownership) สามารถเป็นต้นแบบให้ประเทศอื่นหรือภูมิภาคอื่นนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมได้ด้วย (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2555: 124)

Lampang Rajabhat University Journal

ภาพที่ 1 แสดงจิตวิญญาณอาเซียน
(ที่มา: คณะผู้เขียน, 2562 ปรับจาก สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2555; 126)

คุณูปการของการพัฒนาทางจิตวิญญาณต่อคฤหัสถ์อาเซียนในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาทางจิตวิญญาณมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการใช้ชีวิตของชาวอาเซียน ไม่เฉพาะนักบวชของนิกายเถรวาทที่แพร่หลายในภูมิภาคนี้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงคฤหัสถ์อาเซียนที่ต้องมีการพัฒนาจิตวิญญาณให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการได้อยู่ใกล้ชิดคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และน้อมนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เป็นผู้อยู่รอด (Survivors) ในศตวรรษที่ 21 นี้ด้วย (พระเดชชจร ขนฺติธโรและคณะ, 2561: 64) เช่นเดียวกับผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีผลงานในระดับภูมิภาคแต่มีชื่อเสียงระดับโลก อาทิ องค์ทะไล ลามะ (Dalai Lama) ผู้นำทางจิตวิญญาณชาวธิเบต หรือมหาตมะคานธี (Mahatma Gandhi) ผู้ยิ่งใหญ่จากลุ่มน้ำสินธุที่เรียกร้องเอกราชจากอาณานิคมอังกฤษด้วยหลักอหิงสธรรม หรือ อะยาตุลลาห์ โคไมนี (Ayatullah Khomeini) ผู้ปลุกเร้าจิตวิญญาณชาวอิหร่านและผู้สร้างวัฒนธรรมให้โลกอาหรับอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แต่ก็มีบางคนที่ได้รับการยกย่องอย่างสูงจากชาวโลก เช่น เนลสัน แมนเดลา (Nelson Mandela) อดีตผู้นำของแอฟริกาใต้ที่ทุ่มทั้งชีวิตเพื่อต่อต้านการแบ่งแยกสีผิว จนทำให้แอฟริกาใต้ก้าวเข้าสู่สังคมแห่งความเสมอภาคมากขึ้น (แมนเดลาได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี 1993) จุดเด่นของบรรดาผู้นำทางจิตวิญญาณเหล่านี้คือ มักตั้งคำถามเกี่ยวกับชีวิตที่เป็นอยู่ เป็นนักสังเกตการณ์ (Observers) ในสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นผู้สร้างพลังขับเคลื่อนทางสังคมที่เสียสละสูงมาก สามารถก้าวข้ามผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อแสวงหาความเสมอภาคและความยุติธรรมให้สังคม

เมื่อย้อนมามองที่ภูมิภาคอาเซียน แม้ชาวสิงคโปร์ บรูไน มาเลเซียและไทย จะเป็นกลุ่มประเทศชั้นนำของภูมิภาคที่สามารถพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้าแล้ว แต่การแข่งขันทางสังคมของคนในชาติเหล่านี้ก็ยังมีแนวโน้มสูง ปัญหาด้านชีวภาพหรือด้านสภาพ

Lampang Rajabhat University Journal

จิตใจของประชาชนจึงได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะชาวอาเซียนวัยทำงานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการประสบปัญหาภาวะสุขภาพจิตมากกว่ากลุ่มอื่น รายงานความสุขโลกปี 2556 ชี้ว่า สิงคโปร์และไทยเป็นประเทศที่มีความสุขมากที่สุด 2 อันดับแรกในอาเซียน แต่ขณะเดียวกันข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกในปี 2557 กลับแสดงให้เห็นว่า 2 ประเทศนี้มีอัตราการตายของประชากรจากการทำร้ายตนเองสูงที่สุด (โครงการสุขภาพคนไทย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558: 8) แม้ว่าคนทั้งโลกจะให้สมญานามแก่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าเป็น “ศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนาของโลก” แต่การพัฒนาจิตวิญญาณเพื่อสร้างสุขภาวะทางจิตยังมีความจำเป็นสำหรับสังคมอาเซียน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อเลี้ยงความสุขภายใต้สังคมแห่งการแข่งขันในปัจจุบัน

การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องและการมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายถือเป็นเสน่ห์ของภูมิภาคอาเซียนที่ดึงดูดชาวโลกมาเยี่ยมเยียนเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ฉะนั้น ชาวอาเซียนจึงควรหวงแหนอัตลักษณ์ที่เป็นวิถีอาเซียน (ASEAN’s Way) ไว้ให้ได้ (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558: 26) เพื่อยืนหยัดท้าทายกระแสโลกาภิวัฒน์ในยุคดิจิตัลนี้ โดยเฉพาะคฤหัสถ์อาเซียนที่มีเวลาฝึกอบรมจิตน้อย และหากชาวอาเซียนอาศัยความได้เปรียบจากการอยู่ในสังคมแห่งจิตวิญญาณแล้ว การมีจิตใจที่เข้มแข็งก็จะสามารถเกิดขึ้นได้กับคฤหัสถ์อาเซียนเช่นกัน โดยคุณูปการของการพัฒนาทางจิตวิญญาณที่มีต่อคฤหัสถ์อาเซียนและต่อผู้อ่านบทความสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

1. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นผู้มีความศรัทธาในศาสนามากขึ้น เพราะการพัฒนาสุขภาวะทางจิตวิญญาณสามารถกระทำได้ในทุกศาสนา ทุกศาสนายังพร่ำสอนให้สาวกเป็นคนดีทั้งสิ้น โดยเฉพาะการเป็นคนดีจากภายใน ซึ่งการพัฒนาด้านจิตวิญญาณเป็นความดีที่เกิดจากภายในอย่างชัดเจน คฤหัสถ์อาเซียนควรลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยเริ่มต้นจากการฝึกปฏิบัติตามศาสนาที่ตนเองนับถือ เช่น ศาสนาพุทธฝึกละอกุศล หมั่นทำความดี ทำใจให้บริสุทธิ์ ศาสนาอิสลามละหมาดวันละหลายครั้งก็เพื่อระลึกถึงพระเจ้า ศาสนาคริสต์แสดงความรักต่อเพื่อนมนุษย์ก็เพื่อแสดงออกถึงความศรัทธาต่อพระเยซู แม้ว่าแต่ละศาสนาจะมีหลักปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่ทุกศาสนาก็สามารถพัฒนาจิตวิญญาณไปในแนวทางเดียวกันได้

2. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นผู้ตระหนักรู้ตนเอง จิตวิญญาณเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้คฤหัสถ์อาเซียนทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิต จิตวิญญาณสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาพแวดล้อม ทั้งการทำงานประจำ ทั้งในชีวิตครอบครัว ทั้งในสิ่งแวดล้อมที่ดี และสิ่งแวดล้อมที่ยากลำบาก ล้วนแต่เป็นพื้นที่ที่ทำให้ชุมชนอาเซียนใกล้ชิดกับจิตวิญญาณ แต่ชาวอาเซียนควรฝึกฝนตนเองในขณะทำงาน เมื่อจิตวิญญาณสามารถอยู่ร่วมกับชีวิตแล้ว จิตวิญญาณก็จะมอบคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าแก่เหล่าคฤหัสถ์อาเซียนได้ มิใช่แค่ “การมีชีวิต” แบบเลื่อนลอยไปวันๆ แต่ยังเห็นคุณค่าและความหมายของ “การใช้ชีวิต” ที่เหลืออยู่ด้วย

Lampang Rajabhat University Journal

3. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ชาวอาเซียนที่ผ่านการพัฒนาจิตวิญญาณมาระดับหนึ่งแล้ว จะสามารถก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำชุมชนได้ โดยจะเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตวิญญาณเป็นอันดับแรกเสมอ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่สังคมขาดไม่ได้ ถ้าขาดที่พึ่งทางใจแล้วสังคมจะอ่อนแอ เมื่อมีที่พึ่งทางใจแล้วสังคมจะมีคุณภาพสูงขึ้น เมื่อสามารถพัฒนาสุขภาวะทางจิตวิญญาณให้สูงอย่างต่อเนื่องแล้ว สังคมอาเซียนก็จะเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวแก่ทุกสมาชิกในสังคมได้ ผู้นำที่มีสุขภาวะทางจิตวิญญาณในชุมชนอาเซียนก็จะมีจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ

4. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นผู้มองโลกในแง่ดีมากขึ้น เป็นที่ทราบกันดีว่าการฝึกอบรมจิตอาจประสบกับช่วงเวลาที่ยากลำบากบ้าง แต่แรงจูงใจที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาจิตวิญญาณนั้นเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่า เมื่อจิตวิญญาณได้รับการฝึกอบรมในระดับหนึ่งแล้ว ชาวอาเซียนก็รู้สึก “เข้าใจ” และ “ขอบคุณ” ที่ได้ประสบกับทุกๆ อุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้จิตวิญญาณเข้มแข็งมากกว่าเดิม จนสามารถเข้าถึงสุขภาวะทางจิตวิญญาณได้ในที่สุด ทั้งยังช่วยให้ชาวอาเซียนมีสุขภาวะทางปัญญาและเพิ่มพูนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ได้อีกด้วย

5. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นผู้มีความแข็งแกร่งภายในจิตใจ เพราะเป็นผู้ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคโดยง่าย แต่จะมี “สติ” มากขึ้นและจะใช้สติเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทางจิตวิญญาณให้แข็งแกร่งมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ สติจึงเป็นอาวุธที่ทำให้จิตเป็นกลาง เมื่อจิตเป็นกลางก็จะสามารถรับมือกับนานาปัญหาได้ หากคฤหัสถ์อาเซียนหันมาเจริญสติมากขึ้น สังคมก็จะสามารถเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นได้ เพราะการเจริญสติช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้น ช่วยเยียวยาความเจ็บปวดได้ ช่วยในการจดจำได้ดี (Pinit Ratanakul, 1996: 42) สติจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของการปฏิวัติทางจิตวิญญาณที่เชื่อมโยงกับทุกกิจกรรมของชาวโลก

6. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นผู้มีความสุขในการทำงาน การพัฒนาจิตวิญญาณเป็นกระบวนการสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ลงทุนน้อยมาก แต่ให้คุณประโยชน์ในวิชาชีพได้มาก ชาวอาเซียนจะรู้สึกชื่นชมและให้กำลังใจตนเอง ตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์และให้อภัยผู้อื่น การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณเช่นนี้เป็นการข้ามกรอบความคิดเดิมที่มนุษย์เคยยึดติด การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณต้องเริ่มต้นที่ตนเอง ผลจากการเป็นอิสระนี้จะช่วยให้มนุษย์มีพลังในการใช้ชีวิตและสามารถผลิตผลงานได้อย่างสร้างสรรค์ ทำให้มนุษย์เป็นคนธรรมดาที่เข้าถึงความเรียบง่ายและเก็บเกี่ยวความสุขได้ง่ายขึ้นด้วย

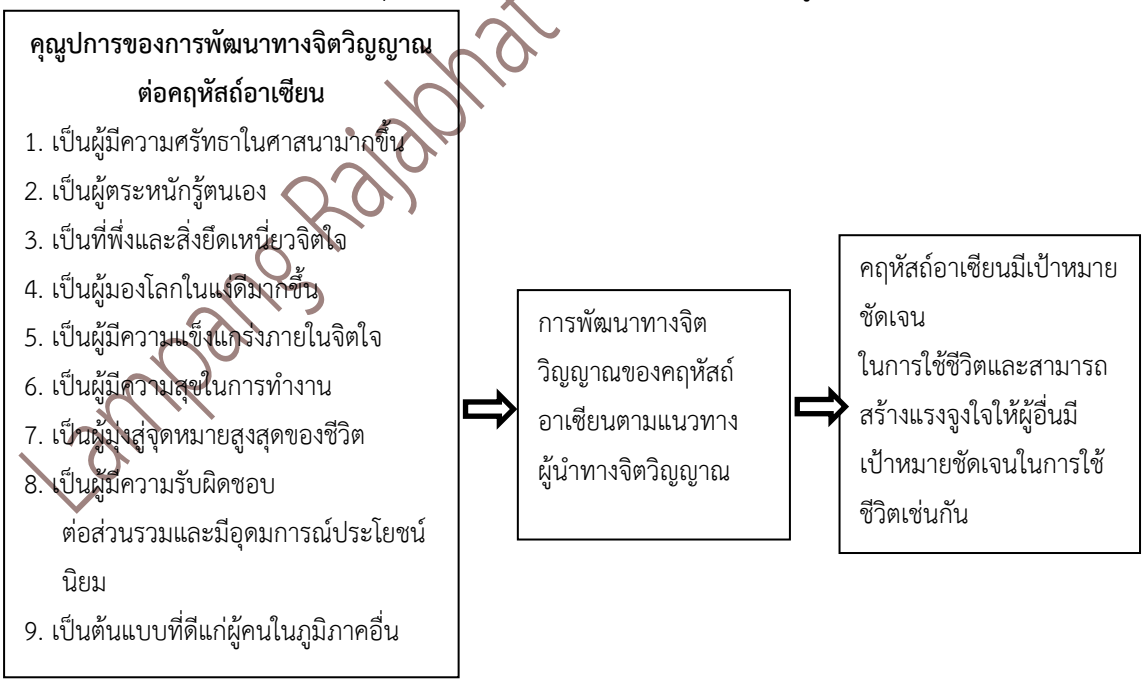
7. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นผู้มุ่งสู่จุดหมายสูงสุดของชีวิต การมีชีวิตอยู่เพื่อสนองตอบต่อเป้าหมายตนเองนั้นเป็นการเติมเต็มให้ชีวิตมีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยจุดเริ่มต้นของสุขภาวะทางจิตวิญญาณคือ การบูรณาการมิติต่างๆ เข้ามาไตร่ตรองร่วมกัน ทั้งมิติทางกาย จิต และสังคม การบูรณาการจะช่วยให้เกิดคุณค่าสูงสุดทางจิตใจ การพัฒนาจิตวิญญาณเป็นมรรควิธีที่จะนำทางไปสัมผัสกับคุณค่าสูงสุดทางจิตใจ เพราะมิติทางจิตวิญญาณเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้เข้าใจความงาม

Lampang Rajabhat University Journal

ของชีวิตอย่างลึกซึ้ง เข้าใจความรักที่ยิ่งใหญ่ต่อเพื่อนมนุษย์ ทั้งหมดนี้เป็นความสุขอันประณีตที่พัฒนาให้จิตใจของชาวอาเซียนมีอิสระจากพันธนาการทั้งปวง และช่วยยกระดับจิตใจขึ้นสู่จุดสูงสุดได้เช่นกัน

8. คฤหัสถ์อาเซียนจะมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีอุดมการณ์ประโยชน์นิยม การพัฒนาทางจิตวิญญาณเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่างๆ รอบด้านเข้าด้วยกัน ความเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้เกิดการพึ่งพิงอาศัยกัน แนวคิดนี้จะช่วยสร้างคุณค่าทางศีลธรรมภายในใจ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขขึ้นในปัจเจกบุคคลทั่วไป ดังวลีที่โด่งดังของเจเรมี เบนธัมที่ว่า "ความสุขที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของคนจำนวนมากที่สุด" (the greatest happiness of the greatest number) (R. Shackleton, 1972: 12) ดังนั้น การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยถือผลประโยชน์ของคนหมู่มากเป็นที่ตั้ง จึงเป็นการสร้างความสุขที่ยิ่งใหญ่ที่สุดตามหลักจริยธรรมที่มนุษย์พึงมี

9. คฤหัสถ์อาเซียนจะเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้คนในภูมิภาคอื่น ชุมชนอาเซียนจะเป็นสังคมแห่งกัลยาณมิตรที่สนับสนุนให้สุขภาวะทางจิตวิญญาณเกิดขึ้น และเป็นศูนย์กลางที่จะเผยแพร่วิธีการฝึกอบรมจิตใจให้ขยายออกไปสู่ภูมิภาคอื่น ผ่านการสื่อสารอย่างเป็นมิตร การมีเพื่อนร่วมอุดมการณ์ที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวดีๆ และแบ่งปันทุกข์สุขให้แก่กันได้ ถือเป็นปัจจัยที่ช่วยเติมเต็มพลังในการทำงาน แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด กดดัน บีบคั้น ยากลำบากเพียงใด สุขภาวะทางจิตวิญญาณในการทำงานก็จะยังคงอยู่ ยิ่งไปกว่านั้น สังคมในภูมิภาคอื่นยังสามารถนำวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละภูมิภาคได้ด้วย

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงคุณูปการการพัฒนาจิตวิญญาณต่อคฤหัสถ์อาเซียน
(ที่มา: คณะผู้เขียน, 2562)

Lampang Rajabhat University Journal

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณูปการของการพัฒนาจิตวิญญาณเป็นการอุดหนุนให้มีการประกอบกรรมดีมากขึ้น เป็นความดีที่เกิดจากศีลธรรมและจริยธรรม เมื่อปัจเจกบุคคลมีคุณธรรมเป็นเครื่องป้องกันความชั่วแล้ว กรรมดีนี้ก็จะเป็นบันไดพาไปสู่ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านจิตวิญญาณได้ (พระครูพิจิตรศุภการ และคณะ, 2553: 58) การมุ่งเน้นให้ประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการชีวิตนั้น ก็เพื่อให้ชาวอาเซียนรู้จัก “ใช้ชีวิต” อย่างมีสัมมาทิฐิ มากกว่า “มีชีวิต” อย่างเลื่อนลอยในแต่ละวัน เพราะเมื่อจิตใจใฝ่ดีอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยแล้ว บุคคลก็จะใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานความศรัทธาอย่างแรงกล้า จนกระทั่งสัมผัสได้ถึงกระแสจิตวิญญาณบริสุทธิ์ (Holy Spirit) ที่กระตุ้นเร้าภายในจิตใจ เกิดเป็นแรงบันดาลใจที่จะสร้างประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม

ดังนั้น การพัฒนาทางจิตวิญญาณจึงเป็นหนทางสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิตพร้อมกับการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ชีวิต นับเป็นโอกาสอันดีสำหรับมนุษยชาติโดยเฉพาะบรรดาคฤหัสถ์ในโลกผู้ยังมีจิตใจอ่อนแอและยังสอบไม่ผ่านในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้ ที่จะเริ่มฝึกฝนจิตวิญญาณให้เข้มแข็งมากพอที่จะก้าวข้ามอุปสรรคทั้งปวง เพราะแนวคิดกระแสหลักของโลกในมีการแข่งขันสูงมาก ผู้ที่มีจิตใจเปราะบางอาจประสบกับความวุ่นวายสับสนได้ แต่สำหรับผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งเท่านั้น ที่จะวุ่นวายใจน้อยที่สุด ดุจต้นไม้ที่ถูกพายุพัดโหมกระหน่ำ แต่ต้นที่อยู่รอดได้คือต้นที่มีรากที่หยั่งลึกลงดินเท่านั้น การพัฒนาทางจิตวิญญาณจะเป็นพลังขับเคลื่อนชีวิตให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นคุณูปการต่อสังคมโดยปราศจากการบังคับ การพัฒนาจิตวิญญาณนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคฤหัสถ์อาเซียนที่ไม่มีเวลาฝึกอบรมจิต เพราะคนที่เข้มแข็งไม่ใช่คนที่เจอแต่เรื่องดีๆ แต่ขึ้นอยู่ว่า คนๆ นั้นจะสามารถทนเรื่องร้ายได้มากแค่ไหน สมดังพุทธสุภาษิตที่ว่า “จิตตัง ทันตัง สุขาวะหัง” แปลว่า จิตที่ฝึกดีแล้ว นำสุขมาให้

บรรณานุกรม

กรมอาเซียน. (2555). **ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน.** กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.

โครงการสุขภาพคนไทย. (2558). **10 ประเทศอาเซียน ความหลากหลายที่รวมเป็นหนึ่ง.** นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ดุษฎี โยเหลา และคณะ. (2555). ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณวิทยา. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์,** 8(1), 55-65.

ทัศนีย์ แสงประทีป. (2552). **จิตวิญญาณ: มิติหนึ่งของการพยาบาล.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Lampang Rajabhat University Journal

ปกรณ์ สิงห์สุริยา และคณะ. (2552). **รายงานการสังเคราะห์ความรู้ทางด้านการพัฒนาจิตปัญญา (วิญญาณ) จากเรื่องเล่าความสำเร็จของผู้ให้บริการและผู้รับบริการในระบบสุขภาพ: กรอบแนวคิดเรื่องสุขภาวะด้านจิตวิญญาณ.** กรุงเทพมหานคร: แผนพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพของมูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล. (2554). **สุขภาพในมิติทางจิตวิญญาณหรือปัญญา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://docs.wixstatic.com/ugd/bdfbef_a0de5cd824134160b47a551a84edf888.pdf สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2562.

ประเวศ วะสี. (2544). **คุยกับผู้อ่าน.** 23(268). กรุงเทพฯ: นิตยสารหมอชาวบ้าน.

พระครูพิจิตรศุภการ และคณะ. (2553). **ธรรมะภาคปฏิบัติ 4 (Buddhist Meditation IV).** พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเดชขจร ขนฺติธโร และคณะ. ความเท่าเทียมกันของการเผยแผ่หลักเบญจศีล-เบญจธรรมในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. **วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน,** 6(5), 64-72.

พัชนี สมกำลัง และยุทธชัย ไชยสิทธิ์. แนวคิดความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ: การประยุกต์ใช้ในวิชาชีพการพยาบาล. **วารสารสภาการพยาบาล,** 27(4), 16-25.

เพ็ญศรี วัฒยากร วิมลรัตน์ จงเจริญ และ ประภาพร ชูกำเนิด. (2559). ความผาสุกทางจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในการทำงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลทั่วไป ภาคใต้. **วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,** 27(3), 115-126.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัลภา คุณทรงเกียรติ. (2547). **สุขภาพจิตวิญญาณของคนไทย.** วิทยานิพนธ์ พย.ด. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558). **ไทยกับการเป็นศูนย์กลางของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2555). **อาเซียน รู้ไว้ ได้เปรียบแน่.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์ปริ้นติ้ง.

Gomez, R., & Fisher, J. W. (2005). The Spiritual Well-being Questionnaire: Testing for Model Applicability, Measurement and Structural Equivalencies, and Latent Mean Differences across Gender. **Personality and Individual Differences**, 39(1), 1383-1393.

Pinit Ratanakul. **Health, Healing and Religion**. (1996). Bangkok: The Center of Human Resources Development, Mahidol University.

Lampang Rajabhat University Journal

R. Shackleton. (1972). **The Greatest Happiness of the Greatest Number: The History of Bentham's Phrase.** Virginia: Studies on Voltaire and the Eighteenth Century 90.

Stoll, R. I. (1989). **Spiritual Dimension of Nursing Practice**. Philadelphia: W.B.Saunders.

Lampang Rajabhat University Journal